

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Наука и техника за младежта“

1985 г.

София, 2014

Библиография

[Из живота на бившия автолюбител](#)

Фантастичен разказ. Авторы Михаил Кривич и Олгерт Олгин. Преведе А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1985 г.

[Еврика, Еврика](#)

Фантастичен разказ. Автор Велко Б. Милоев. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1985 г.

[Стрелба с лък](#)

Фантастичен разказ. Автор Павел Амнуел. Преведе А. Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1985 г.

[Приказки за деца](#)

Фантастичен разказ. Автор Айзък Азимов. Преведе Лиляна Георгиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1985 г.

[Големият преден двор](#)

Научно-фантастична повест. Автор Клифърд Саймък. Преведе от английски Емануел Икономов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1985 г.

[Големият преден двор](#)

Научно-фантастична повест. Автор Клифърд Саймък. Преведе от английски Емануел Икономов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1985 г.

[Райска клопка](#)

Фантастичен разказ. Автор В. Н. Комаров. Преведе А. Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1985 г.

[Гамбит с пионка](#)

Фантастичен разказ. Автор Тимоти Захн. Преведе Божидар Брабанаков. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1985 г.

[Самовлюбеният антропoid](#)

Фантастичен разказ. Автор Владимир Рибин. Преведе А. Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1985 г.

[Гамбит с пионка](#)

Фантастичен разказ. Автор Тимоти Захн. Преведе Божидар Брабанаков. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1985 г.

[Е. Т. – извънземният](#)

Белетризиран вариант на сценария за филма „Е. Т.“ на Стивън Спилбърг. Автор на сценария Мелиса Матисън. Преведе Лина Василена. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 8 от 1985 г.

[Кому е нужно това?](#)

Фантастичен разказ. Автор Кир Буличов. Преведе Николай Дянков. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1985 г.

[Е. Т. – извънземният](#)

Белетризиран вариант на сценария за филма „Е. Т.“ на Стивън Спилбърг. Автор на сценария Мелиса Матисън. Преведе Лина Василена. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1985 г.

[Девето, което вярваше](#)

Фантастичен разказ. Автор Зенна Хендерсън. Преведе А. Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 10 от 1985 г.

[Истината за седефените мълнии](#)

Фантастичен разказ. Автор Валентина Журавльова. Преведе А. Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 11 от 1985 г.

[Великата теорема](#)

Фантастичен разказ. Автор Сергей Панасенко. Преведе А. Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 12 от 1985 г.

Из живота на бившия автолюбител

Фантастичен разказ

Михаил Кривич, Олгерт Олгин

Ще ви разкажем една история, истинска от първата до последната дума.

Павел Афанасиевич Гудков имаше лека кола и я обичаше.

Любовта към автомобила не се състои от въздишки и разходки, а от грижа и своевременна профилактика. Според замърсеността на каросерията Павел Афанасиевич я миеше с топла вода и автошампоан, при това само с мека четка, която не оставя драскотини върху полираната повърхност. Той нежно втриваше в капака, вратите и калниците восъчни китове и ги разтриваше с бархетен парцал до невероятен блясък. А когато му дойдеше времето, връчваше колата на момчетата в сини комбинезони, които извършваха тайнството на техническото обслужване, което е висша форма на грижа за автомобила.

Всичко, изброено по-горе и особено висшата форма изисква средства. С това Павел Афанасиевич съвсем не можеше да се примири. Както всички нас, той беше готов на подвиг в името на любовта, но бремето на ежедневните грижи го гнетеше. Често той се събуждаше посред нощ и дълго се премяташе, набелязвайки предстоящите разходи. В това време жена му, Марина Яковлевна, спеше безгрижно, като че ли миналата вечер не беше мърморила, че за една гума може да се купи половин литър френски парфюм и

че изобщо ѝ е омръзнало, а Гудков все пресмяташе и пресмяташе на ум колко ще му струва бензина.

Ако си мислите, че Павел Афанасиевич без да му мисли хвърляше в устата на своя автомобил едно не съвсем евтино гориво, значи че вие просто не познавате Гудков. С помощта на определени приспособления към автомобила той отдавна беше преминал към по-евтин бензин, образно казано беше минал от бял на черен хляб. После Павел Афанасиевич се запозна с един шофьор на самосвал, който беше готов под прикритието на тъмнината да дели с него горивото си. Преливайки го от бидона в резервоара на своята кола, Гудков винаги изпитваше приятно чувство, което обаче не беше пълно. Ех, ако можеше съвсем без бензин...

Разбира се, това бяха празни мечти. Павел Афанасиевич добре знаеше, че за да се постигне скорост и комфорт е нужна безцветната течност с характерна миризма и определена цена. Той беше стихийен материалист.

На това място нашето повествование приближава до завръзката. Сред многото слабости на стихийния ненаучен материализъм трябва да отбележим непоследователността. На думи такъв с ваше позволение материалист не вярва ни в дявола, ни в сатаната. А ако е засегнат лично, веднага ще започне да се колебае; може наистина и да има нещо такова? И ако за всеки случай помоли тихичко за нещо, което му е крайно необходимо! – не е загуба.

Точно в такава минута Павел Афанасиевич си позволи едно необмислено и съвсем недопустимо изказване.

Беше пролет, време, когато автолюбителите, които вRELITE и кипели таксиметрови шофьори наричат зайци, се измъкват от своите бетонни, тухлени и железни гнезда, привлечени от слънцето, от аромата на природата и от чистия без лед и сняг асфалт. На мръкване, върнал се вече в гаража с последните капки бензин, Павел Афанасиевич кой знае на кого и неизвестно защо каза: „Бих си дал душата за безплатен бензин. Или за да върви изобщо без бензин.“

Ето какво си позволи пишман-автолюбителят, като хвърли с това сянка върху многомиллионната армия свои другари по начина на придвижване, по-голямата част от които с открито сърце зареждат принадлежащите им транспортни средства на бензиностанцията, без да говорят подобни глупости и без да ги таят в главите си.

Впрочем нека не бъдем излишно сурови. Може би той каза тази глупост просто така, без да мисли, или например на шега. Преди това Гудков, като заключи за всеки случай колата, надникна при съседа си по гараж. Пийнаха съвсем малко, дори в бутилката останаха още около три пръста, не по-малко, и си поговориха за разпределителните валове, които след наваряването са почти толкова добри, колкото новите, но два пъти по-евтини. Павел Афанасиевич се върна до колата, извади бидона и фунията, за да прелее скъпоценната влага в резервоара – и произнесе съдбоносните думи. „...Или за да върви, изобщо без бензин“ – каза Гудков и млъкна, защото почувствува нечий поглед върху себе си.

До мрежестата врата стоеше непознат човек Той беше висок, слаб и дългонос, с черни коси и посивели бакенбарди. Облечен беше в приличен костюм, но обувките му не бяха в тон, а връзката

му беше изобщо под всяка критика. Непознатият много приличаше на пенсиониран танцор, още достатъчно бодър и търсец начини да изразходва енергията си. „По пожарната част ще е – помисли си Гудков. – Ей сега ще ме засече за бензина“.

– Гудков Павел Афанасиевич? – осведоми се непознатият, като втренчи очи в бидона.

– Бидонът, пардон, е празен – излъга Гудков.

– И да е пълен – възкликна дългоносият, какво лошо в това?

„Не е пожарникар – помисли си Павел Афанасиевич. – Значи е застрахователен агент.“

– Колата е застрахована.

– Чудесно – каза непознатият. – Незастраховани не обслужваме. Може ли да вляза?

И без да дочака разрешение, влезе вътре, сложи износената си чанта върху багажника, което накара Гудков да се намръщи, извади от чантата папка, от нея тънка пачка листове, захванати с кламер, и, справяйки се с хартийките, започна да задава въпроси, на които сам си отговаряше с коментари:

– ВАЗ-2103, приличен модел, макар че не е най-новия, но старата любов ръжда не хваща, нали така, цвят „рубин“, приятен за окото и не се цапа лесно, мие се лесно, вдигнете капака да сверим номера на двигателя, благодаря, съвпада, регистрационен номер 76–54, много удобен, лесно се запомня, спирачната система е наред, няма да я проверяваме, бензинчето, разбира се, не е чак толкова добро, така да се каже нарушена е инструкцията на завода-производител, но това не е моя работа.

Като завърши изречението, дългоносият извади от джоба си червен молив, сложи с него дебел кръст срещу фамилията Гудков и каза със задоволство.

– И така, Павел Афанасиевич, ще сключваме ли договор?

През цялото време, докато непознатият изучаваше колата, Гудков си изграждаше позиция. Той не знаеше как да се държи по-нататък – строго или угоднически. Но сега, като чу думата „договор“, зад която неизбежно се криеха един куп канцеларски главоболия, задължения на страните, а може би и плащания, Гудков отряза:

– Какъв ти договор? Довиждане, гражданино.

Сега вече избухна непознатият.

– Е, Павел Афанасиевич, така не се работи. Само вие не сте, и други клиенти ме чакат, може би вече нервничат, а аз си губя времето напразно. Дайте писмен отказ от повикването, защото трябва да се отчитам.

– Какво ти повикване? – завика Гудков, като тръгна към госта. – Не съм ви викал, хайде със здраве, адио.

– Не ми се карайте на френски – строго отвърна непознатият. – У нас всичко се протоколира. Благоволихте ли да се поинтересувате относно бензина? Ето, записано е: пийвайки си със съседа по гараж бутилка вино „Кавказ“...

– „Иверия“ – уточни Гудков.

– Виновен, вечно ги бъркам. Впрочем, Иверия е също някъде на Кавказ, ако наистина може да се вярва на Страбон. Лично аз му вярвам, а вие? Не настоявам за незабавен отговор, това е сериозен въпрос, изисква обмисляне. Какво ме гледате така, мили Павел Афанасиевич?

– Вие споменахте бензин. Стига сме говорили за Иверия.

– Ценя прямотата и умението човек да се придържа към темата – при тези думи непознатият леко се поклони. – Самият аз винаги се отвличам, заради което съм наказван не веднъж от съдбата.

– Ами не се отвличайте – каза Гудков. – За какъв бензин става дума?

– Вие с какъв зареждате? С А-76? Значи става дума за него.

Разговорът ставаше все по-интересен.

– С това трябваше да започнете, гражданино. Вие бензин ли имате или талони? Колко мога да взема? Ако е от време на време, не ме интересува. Впрочем, по колко го давате?

– О, човешка памет! – Гражданинът вдигна двете си ръце. – Вие сам казахте, че искате безплатно – добави той с обичайния си тон и отпусна ръцете си. – Е, строго казано, безплатно няма. Но в замяна вие предлагате душата си, аз вече го вписах и в проекта за договора.

И тогава Павел Афанасиевич си спомни ясно своето необмислено докрай изявление и се учуди как то е могло да стане достояние на чужд човек. Не е изключено този тип да е минавал край него и да е подслушвал. Шляе се из гаража, търси глупаци.

– Вие да не сте случайно Мефистофел? – злобно го подигра Гудков.

И ето че непознатият за първи път се смути.

– Къде ти... Аз съм нещатен, по договор. Гарантиран минимум, плюс процент от реализацията. Това се практикува, не съм нито първия, нито последния. Искаше ми се да имам по-голяма сигурност

за утрешния ден, но, уви, щатовец са попълнени. Мотая се като някое момченце.

Павел Афанасиевич не го съжали.

– Дайте да се запозная с договора – каза той строго и сложи очилата.

Дългоносият отново отвори чантата, порови из листовите и извади дебел кочан, от който с привичен жест откъсна двата горни листа и мушна между тях индиго Павел Афанасиевич взе листовите, приближи до лампата и прочете бледо отпечатания върху лошата хартия текст: ние, долуподписаните... наричани по-нататък... автомобил марка... регистриран в КАТ... район, подпис и дата... Всички графи бяха вече попълнени с острогълни, сякаш готически букви.

Тук Гудков би трябвало да се възмути, да каже на непознатия всичко, което мислеше за разните там лотарии и да изхвърли глупавите листове. А безплатният бензин? Като местеше погледа си от непознатия на листовите и обратно, Павел Афанасиевич каза, запъвайки се:

– Значи вие... по поръчение на... този... на дявола?

– Вече ви обясних, Павел Афанасиевич. Защо трябва да спорим за термините сега? – Непознатият възвърна увереността си. – Ще подпишете или не? Кажете направо, че други ме чакат.

– Изобщо, не съм против, гражданино – все още плахо каза Гудков. – Как все пак да се обръщам към вас?

– Що за формалности, миличък клиенте! Ние имаме пълна свобода на избора. Наричайте ме... да кажем Инокентий

Хенрихович. Да, Инокентий Хенрихович. Според мен е добре. Доволни ли сте?

– Добре, Инокентий Хенрихович – съгласи се Гудков. – А как ще се разплащаме?

– Вие за какво говорите, нима за душата? Дреболия, съвършена дреболия, и не се безпокойте. Ние прибираме душите според освобождаването.

И като видя недоумението върху лицето на Гудков, поясни снизходително:

– Такава е създадената практика. За този случай няма създадени нормативни актове. Според степента на освобождаване от тленната обвивка.

Гудков разбра и настръхна.

– Да си призная, мен ме вълнува повече нещо друго – продължи Инокентий Хенрихович. – По какъв начин имате намерение да попълвате запасите от гориво?

Гудков оцени тактичността на събеседника си и също премина към делови тон.

– Не може ли да зареждам на бензиностанцията на крайбрежната улица? Там имам позната, верен човек.

– Да зареждате безплатно?

– Ами как иначе?

– Ой, ой, какво говорите! Първо, познавам тази дамичка, нея никой не може да я накара да ти отпусне и грам бензин безплатно. А после – помислете сам! – това е углавно наказуемо деяние, предвидено в закона... Сега ще видя точно кой член, паметта ми изневерява. – И той отвори чантата.

– Не трябва – твърдо каза Павел Афанасиевич. – А предложението ви?

– Има различни варианти. Мога да ви предложа кладенец на Арабския полуостров. Или плаваща платформа в Северно море. В договора ще впишем нефтопреработваща инсталация за двадесет литра на денонощие. Всичко което преработите, ще бъде ваше, но без право за продаване. Става ли?

– Не става! – разсърди се Гудков. Той ясно си представи колко разпавии ще има с документите всеки път, когато ще зарежда, и изобщо не се знае какъв нефт ще потече. – Не става!

– Добре, не се вълнувайте – успокояваше го Инокентий Хенрихович. – Ще измислим нещо друго.

– А не може ли някак си без бензин?

– Някак си може – иронизира го изкусителят. И добави строго, сякаш отрязва. – Само че не може да се пътува. Двигателят с вътрешно горене работи с бензин.

– Мислех си, че вие можете и така...

– Как така? Един ваш велик съотечественик е казал: „Всички промени, срещащи се в природата, са от такова естество, че колкото от едно тяло се отнеме, толкова ще се присъедини към друго. Този всеобщ природен закон се простира и върху самите правила на движението“. Предполагате ли, че е споменал просто така правилата за движението?

– Кой е той?

– Това няма значение. Да преминем от теорията към практиката Колко бензин харчите?

– Из града – единадесет литра. И половина. На дълъг път – може би девет.

– Да полудееш! Колко пари излизат от ауспуха! Сега ви разбирам, Павел Афанасиевич, не само душата, ами и последните си гащи ще заложиш.

Разговорът вземаше познатия обрат.

– Аз вече смених и свещите, и жигльорите продухах, и запалването регулирах – доверително съобщи Гудков.

– А поплавъка регулирахте ли?

– И още питате! А тя гълта и гълта.

На Гудков му беше искрено жално за самия себе си.

– Колко ми е жал за вас! – съгласи се веднага с него Инокентий Хенрихович. – Но ние ще помогнем на вашата беда.

Гудков разбра, че сега той е господар на положението.

– Само че по-скоро – каза той сурово. – Резервоарът да бъде винаги пълен и стига повече приказки.

Гостът беше очевидно смутен. Ето колко е важно да се държиш правилно в нужната минута!

– Ако не възразявате, Павел Афанасиевич, ще запишем, че условията за подаване на бензин – не, в по-общ вид условията за подаване на енергоносителя се отнасят към компетенцията на изпълнителя, при което клиентът или неговите правоприемници получават енергия за движението на транспортното средство от стадия зареждане включително до пълното изчерпване на ресурсите на посоченото транспортно средство. Не възразявате ли?

– Карай – измърмори Гудков. И щом произнесе това, веднага в квитанционните листове в графата „особени условия“ се появиха същите тези „правоприемници“ и „от стадия на зареждане“.

– Тогава – каза Инокентий Хенрихович – направете си труда да се подпишете тук и тук.

Смътен спомен, сигурно навян от прочетеното в далечното детство, бодна Павел Афанасиевич и той набързо скри ръка зад гърба си, както правеше обикновено, когато ставаше нужда да дава кръв за анализ. Инокентий Хенрихович прихна.

– Вие решихте, че ще се подписваме с кръв ли? Няма да крия, такива случаи е имало, но само заради техническа изостаналост. Страшно е даже да си представиш: нито химикалки, нито флумастери. Вие мъкнали ли сте със себе си някога шише с мастило? Само мислиш как да не го разлееш. Ето ви перо, Павел Афанасиевич, моля.

Гудков сложи листата върху капака, погледна подозрително ученическата перодръжка, която, разбира се, пуца мастилени пръски и пхна под листата чантата на госта.

– И да не хитрувате – предупреди ги Инокентий Хенрихович. – Никакви заврънкулки, подписът да е като в спестовната каса. Така, благодаря, това е за мен, това е за вас, останалото не ви засяга, защото, имайте пред вид за в бъдеще, ние държим на правилото, че клиентът винаги е прав.

Последните думи Инокентий Хенрихович произнесе, вървейки заднешком към изхода на бокса и покланяйки се. Той изчезна така незабелязано, сякаш не е бил никога.

Гудков стоеше край автомобила с цвят „рубин“ и в ръката си държеше втория екземпляр на договора, скрепен завинаги с буквите Г-у-д-к-о-в.

– Майчице, какви ги надробих – прошепна в ужас Павел Афанасиевич. – Продадох си душата за нищо и никакво.

Ето така понякога изпускаме човека.

* * *

В почивните дни Павел Афанасиевич обичаше да се излежава до късно. Но сутринта след посещението на странния субект той стана на разсъмване без будилник, облече се, плисна на лицето си две-три шепи вода и забърза към вратата. Като се стараеше да не вдига шум, сне веригата, дръпна резето и се понесе към гаража. „Привет, татенце“ – подхвърли той, както обикновено на пазача. Онзи се събуди и изпрати Павел Афанасиевич с неразбиращ поглед.

Гудков открехна предната врата, внимателно пъхна в образувалия се процеп ръката си и като напипа в потайното място ключето, изключи сирената против крадци. След това седна зад кормилото и започна да изключва и маха разнообразните сигнални устройства, принципът на действие на които ние с вас не трябва да знаем. Като завърши тази процедура, Павел Афанасиевич сложи контактния ключ на мястото му, преодоля вътрешното си вълнение и го завъртя надысно до край.

Моторът заработи. За броени секунди набра сила и замърка. Добре гледан и сит мотор. Добре гледан, сит и доволен от живота.

А сега – главното. Вчера Гудков напусна гаража без да прелее съдържанието на бидона в резервоара и сега показателят за горивото трябва да сочи нулата. Гудков хвърли кос поглед върху

стрелката, после се втренчи в нея. Щракна с пръсти и леко почука по стъклото с юмрук. Стрелката твърдо стоеше на цифрата 1. Резервоарът беше пълен.

Павел Афанасиевич се измъкна от колата. Бидонът стоеше до задното колело, там, където го беше оставил вчера. Капачката на резервоара беше заключена, както обикновено. Отвори я, донесе подвижната лампа и светна в резервоара. Нищо. Стори му се даже, че дълбоко се мярна дъното, но през тесния отвор не можеш много нещо да видиш.

Гудков сне от лавицата алуминиева жица, отмота около метър от нея, изправи я и я пусна до дъното на резервоара. После издърпа жицата и най-внимателно я огледа.

Жицата беше съвсем суха.

Павел Афанасиевич се втурна към арматурното табло и включи запалването. Стрелката оживя и се спря на единицата. Павел Афанасиевич започна да се смее.

Чул шума, пазачът дойде и го завари, увлечен от странно занимание. Гудков събираше на куп бидони, фунии и други деликатни приспособления, които облекчават преливането на течности от един съд в друг.

– Продавам ги топтан – весело каза Гудков и ритна с крак двадесетлитровия съд.

Пазачът се върна да си доспи.

* * *

Из улиците на родния си град Павел Афанасиевич винаги се държеше благоразумно и не правеше нищо, което можеше да нанесе вреда на автомобила. Сега Гудков промени шофьорските си

маниери; впрочем още нямаше нито пешеходци, нито инспектори от КАТ, които биха могли да засвидетелствуват странните фигури, които автомобил № 76–54 правеше по пътя. На всяко негово безумно натискане на педала за газта колата като най-добър кон отвърщаше с пълно послушание.

Наслаждавайки се на властта си над автомобила, Павел Афанасиевич го пусна с пълна скорост по крайградското шосе. Като се отдалечи достатъчно, той спря и излезе да се разтъпче. Стрелката както преди твърдо сочеше единицата. „Е, Инокентий Хенрихович – сам си каза Гудков, – bravo! Няма лъжа“.

Марина Яковлевна го чакаше за закуска. Съботен ден те често отиваха за покупки, но никога не успяваха да стигнат преди обедната почивка. А Марина Яковлевна беше уверена (и не без основание), че най-добрите стоки се изнасят сутрин, когато лентяите още спят.

– Да надуем по околоръстния до новия универмаг – предложи Павел Афанасиевич. – Ще успеем за отварянето му.

– Как ли не – каза жена му. – Да не би бензинът ти да е без пари?

Гудков само се усмихна. Ето го женския нюх, веднага попадна право в целта.

В новия универмаг наистина имаше някои заслужаващи внимание неща, в съседния продоволствен магазин намериха исландска сельодка; с една дума пътуването беше успешно във всяко отношение. След завръщането Марина Яковлевна се зае с обяда, а Павел Афанасиевич закара колата в гаража. Резервоарът беше все така празен, но стрелката не се отлепваше от единицата.

Радостното настроение на Гудков не беше нарушено дори от неприятността, която при други обстоятелства би предизвикала горчиво раздразнение. Новите кожени покривала на предните седалки твърде бързо се бяха протрили и проскубали. Павел Афанасиевич прокара пръсти по тях – не можеш да кажеш, че са нови.

– Ето какъв боклук правят – каза той на глас. – А някога овчата кожа е нямала износване.

– Не бих казал – възрази съседът, онзи същият, с когото бяха пили „Кавказ“, не извинете, „Иверия“. – Не бих казал. Просто такива екземпляри ви са се случили. Аз купих моите преди вас, а вижте колко нови са.

– Няма страшно – примирително каза Гудков. – Ще купя нови.

Тук той беше изцяло неправ. Преждевременното износване, а още повече скъсване или загубване е винаги бедствие. А неприятностите не ходят самички.

Следващата дойде на другата сутрин.

* * *

Неделята беше слънчева и топла.

За да не гори напразно бензин, Павел Афанасиевич и съпругата му Марина Яковлевна не отиваха далеч извън града. Заели място в редицата автомобили на пътя, те вървяха бавно към плитката рекичка и лежаха на нейния замърсен бряг. Този път прекосиха половината област и се добраха до тихо езеро с тъмна кадифена вода. И там, дори няма да повярвате, освен тяхната имаше още две, пряко сили три други коли.

Върнаха се на смрачаване. Павел Афанасиевич с удоволствие поглеждаше към буйните леко изрусени коси на Марина Яковлевна, към малкото ѝ ухо със златна обеца във вид на сърце и със същото приятно чувство прехвърляше погледа си на арматурното табло със замръзналата стрелка. Двигателят бръмчеше като пчела, гумите съскаха и през полуотвореното стъкло навлизаше свеж горски въздух.

След като я прибра в бокса, Гудков се отдалечи от колата буквално за минута. Сподели със съседа впечатленията си, отказа се от остатъка от виното – не му се пиеше след свежия въздух, пък и нямаше какво вече да гледа; върна се при колата, за да извърши на сбогуване ритуала с инсталациите против кражба и откри липсата. Злосторници бяха отмъкнали чудесните гумени килимчета с повдигнати като на ваничка краища, килимчетата, които така сигурно защитаваха пода на автомобила от мръсотия и влага. Произвеждат ги в ограничено количество в един съвсем далечен завод и да се сдобие с тях може само истински автолюбител, тоест, човек, обичащ своята кола.

Но това не беше всичко. Новичките външни гуми, украсени с дълбок и прекрасен като източен орнамент грайфер, бяха също изчезнали. Вместо тях и на четирите колела се мъдреха безобразни, грубо изтъркани гуми със смътен намек за грайфер. Те оскърбяваха погледа с лъскавината си, малки и неравни. Мястото им е на някой раздрънкан „запорожец“ с вечно чупещо се предно окачване, стар и лошо боядисан. Но не и на гледан автомобил с цвят „рубин“.

Павел Афанасиевич се задави от гняв. Когато дишането му се възвърна, той се втурна към пазача. Но пазачът не беше виждал и не беше пущал чужди хора в гаража.

– Ако лъжеш – закрещя срещу него Гудков, – ще ти откъсна главата! Ще те съдя!

– Виждали сме ги такива – каза пазачът и тръгна към будката си.

Дойде милиция; съставиха протокол. Недоумение предизвикваше фактът, че престъпниците само за минута бяха сменили четирите гуми и бяха замъкнали килимчетата. Участъковият милиционер изказа мнение, че са работили пет души, все професионалисти. В околностите на гаража организираха наблюдение, но случаите не се повториха. Гудков престана да излиза с колата, тъй като се страхуваше да пътува с тези толкова изтъркани гуми, а нови не купуваше с надеждата, че старите ще се намерят.

След една седмица свикаха общо събрание на членовете на гаражната кооперация. То премина организирано, кворумът – единствен път от много години насам – беше пълен, водеше се протокол, решението беше цели три машинописни страници. Но всичко това не донесе удовлетворение на Павел Афанасиевич, защото никакъв протокол, дори приканващият да се повиши бдителността, не може да замени килимчетата и новите гуми.

За всичко, което стана после, ще разкажем съвсем накратко, като вземем за пример горепосочения протокол.

Гудков купи на половин цена здрави на вид, но веднъж вече регенерирани гуми и продължи да кара от време на време колата. Втората договаряща страна изпълняваше приетите задължения, за бензин Павел Афанасиевич не даваше и копейка, но все по-малко и

по-малко беше удоволствието от карането на колата, защото липсите и повредите се сипеха една след друга. Напълно се изтъркаха овчите покривала, от тях останаха само ужасни кафяви дрипи. Изтъня, сякаш изтля от старост кафявата тапицировка на седалките и се наложи да седи върху твърдите стърчащи пружини, едва скрити от мръсни синтетични влакна. Изчезнаха кой знае къде блестящите ланси, а след тях пропадна и радиото. Не преставаха и малките кражби: ту ще отмъкнат кепето на Павел Афанасиевич, ту ще свият чантата на Марина Яковлевна. Вестниците изчезваха всеки ден, в жабката не можеше да остави нищо, а когато по пътя от работата до къщи набавеното с истинска мъка филе от белуга се разтопи във въздуха, Павел Афанасиевич заплака. Той беше сам в колата, минута преди това мазният пакет лежеше на съседната седалка и изведнъж белугата изчезна. Всичко така му беше омръзнало, че Гудков спря, дълго три очите си с кърпичка и се секна.

На другата заран, като дойде на работа, Павел Афанасиевич както винаги се приближи до голямото огледало на гардероба и видя, че яката на ризата му е станала много широка. Затегна възела на връзката, направи крачка назад и се огледа от главата до петите. Костюмът, който до вчера му стоеше като излят, сега висеше като на закачалка.

Вечерта Гудков установи, че е отслабнал с три килограма. На другия ден отслабна с още толкова. В края на седмица никой не можеше да го познае.

Като започна да подозира най-страшното, Марина Яковлевна го заведе на лекар. Изследваха го, но нищо лошо не откриха, освен

нервна преумора. Докато пътуваха до клиниката и обратно, Марина Яковлевна отслабна с един килограм, което, впрочем я зарадва. А на Павел Афанасиевич дадоха отпуск по болест.

По цели дни Гудков се търкаляше на дивана, гледаше към телевизора и си мислеше дали да го пусне. Не му се отиваше до гаража. От грижите на Марина Яковлевна и от добрата храна силите му започнаха да се връщат, костюмът му се закопчаваше вече трудничко. Павел Афанасиевич започна да излиза на разходка. Когато срещаше познати, незабелязано стягаше корема си, който се беше закръглил под сакото. Така, прибрал корем, той мина край пазача, мълчаливо му кимна и тръгна към своя бокс. Поогледа, поцъка с език и поклати глава.

Колата стоеше изнемошяла и изпочупена. Обиколи я и я огледа от задната броня до предната; впрочем предната беше изчезнала още преди при неясни обстоятелства. Павел Афанасиевич горчиво въздъхна и изведнъж в главата му изплува изречението, дори част от изречението, казано от този странен тип... как го... Инокентий Хенрихович. Той беше казал: „Колкото от едно тяло се вземе...“

При него, при Гудков от тялото му се взе. От колата също се взе. От килимчетата и от филето се взе толкова, че и следа не остана от тях. И към какво всичко това се прибави? „Мисли, Гудков – мислеше Гудков. – Колата вървеше. А бензин в нея нямаше. Пита се с какво е вървяла? С онова, което се е вземало. Щом натиснеш педала на газта и тръгва. Всеобщ природен закон, вдън земя да изчезне!“

Същия ден Павел Афанасиевич закара колата в най-далечния край на улицата зад гарата, в мястото, което в града се нарича Кучешко блато, и без да се пазари я продаде на първия купувач.

Марина Яковлевна не му каза нито дума, макар че, честно казано, за колата можеше да се вземе и повече, ако и да беше в това състояние. Но Павел Афанасиевич не искаше да се пазари, искаше само по-скоро да хвърли колата на този, как беше по договора? – правоприемник. Гудков не обичаше вече своя автомобил и следователно не беше автолюбител. По-нататъшната му съдба не е интересна за никого.

* * *

По-нататъшната съдба на колата, принадлежала някога на Павел Афанасиевич, може да се проследи твърде трудно. Автомобил, който не се нуждае от бензин, не се излага на показ, още повече ако той, кой знае защо, изгълтва ту гумените килимчета, ту чантата на вашата дама.

Казват, че по едно време изтърбушената кола с цвят „рубин“ била собственост на някакъв публицист с безупречна репутация, но след като изчезнал бележникът с пътните му бележки, от който можел да се изхранва половин година, той я продал на един спортен лекар, а онзи, като загубил по пътя за работата всички инструменти и дузина кутийки с неизвестни, но много ярки таблетки, я продал с голямо намаление на своя подопечен, тежкоатлет, който започнал да слабее, преминал в две категории по-ниско и поставил дузина световни рекорди.

Но всичко това са слухове. А онова, което е непоклатимо, са законите на природата. Инокентий Хенрихович предупреждаваше, но нямаше кой да слуша. Впрочем, къде се намира той самият и къде е вторият екземпляр от паметния договор?

Виж, ти, какво искат. Не е известно къде се намира и първият екземпляр. Гудков се кълне, че го е оставил в колата под седалката. Сигурно там си и стои. Кой ще ти търси по пода на такава развалина. Само ако изтърват някоя рубла, но ние лично нито веднъж не сме намирали в кола рубли. Това е крайно рядък случай.

За последен път видели колата на Гудков пред клиниката на Института за здрава храна. От време на време от сградата излизал под наблюдението на лекар дебел гражданин, сядал зад волана и правел няколко кръга из двора. Дали това му е помагало или не, честно да си кажем, не знаем; но на хората ставало жално, като гледали колата. Пациентите не я обичали. Те не били автолюбители.

Еврика, Еврика

Научно-фантастичен разказ

Велко Б. Милоев

Разказът е отличен с втора награда на конкурса за научнофантастични разкази, обявен през 1984 г. от редакциите на в-к „Орбита“, сп. „НТ за младежта“ и сп. „Космос“.

Отначало гледката поразяваше. След първата обиколка еднообразието се натрапваше, а след деветата на Зброски му се струваше, че е видял вече всичко на Еврика. По равната, сива повърхност на планетата бяха пръснати странни възвишения в същото отегчително, лишено от оттенъци сиво. По размерите си те можеха да бъдат наречени големи хълмове или малки планини. Но имаха удивителни форми. Някои съчетаваха идеално правилни геометрични фигури, а други напомняха модерни скулптури. Лоунсъм обаче не откъсваше поглед от екрана.

– Трябва да си напълно лишен от въображение... – започна той.
– Не, трябва да имаш много особено въображение, за да вярваш, че всичко това е възникнало от само себе си...

Лоунсъм предизвикателно погледна капитана, с когото дележа командната кабина на „Пътешественик“.

– Да, но резултатите от сондите... – вяло възрази Зброски. Беше му омръзнал този спор.

– Да – каза Лоунсъм – резултатите от сондите.

Еврика бе открита от автоматичен кораб-разузнавач. Снимките, които той предаде, предизвикаха сензация. Почти всички бяха на мнение, че формите са творение на чуждопланетен разум. Няколко дни по-късно се получиха данните от автоматичните сонди и поохладиха възторга. Образуванията на Еврика бяха от плътна вулканична скална маса. Имаха същия състав като огледално гладката повърхност на планетата. Все пак Еврика бе толкова странна, че дори хипотезите на най-отявлените скептици граничеха с фантастичното.

– Вулканична дейност при циклични колебания на гравитационното поле – звучи внушително! – заяде се Лоунсъм с безкрайно далечните си опоненти. – Но защо, кажете ми, са еднакви? Помисли си само – десетки хиляди форми, но само от трийсет и четири вида. Някои от тях имат хиляди двойници! Пит, виждал ли си някога природата така съвършено да дублира творенията си в макросвета?

– Не съм – призна Зброски. – Може би си прав тук – склонността към банално повторение като че ли е по-характерна на разума.

Наистина образуванията се повтаряха с удивителна точност. Най-многобройни бяха „куполите“. Високата стотици метри цилиндрична част завършваше със сферичен купол с безупречна геометрична форма. След това идваха „кулите“ – скучни тристенни призми с остри ръбове, малко по-високи от „куполите“. Те непрекъснато се появяваха на екрана и вече доскучаваха със своето еднообразие.

– Слушай, Пит – обърна се Лоунсъм към капитана, – няма ли най-сетне да кацнем?

– Още две обиколки – безучастно отвърна Зброски. – Знаеш инструкцията.

Той бе престанал да наблюдава на екрана пейзажа на Еврика и се задоволяваше с приборите. За еднообразието на гледката допринасяше един странен факт – колкото по-сложни бяха формите, толкова по-рядко се срещаха. Хората на Земята им бяха дали имена. Отначало те се струваха на Лоунсъм твърде произволни, но сега и той започна да вижда във формите „айсберги“, „замъци“, „свещници“ и „вятърни мелници“.

– Погледни, това е Пясъчника – уникална формация – каза изследователят. Действително образуванията под кораба приличаха на „кофичките“, които правят децата от пясък, с тази разлика, че бяха високи почти цял километър. – Не ти ли се струва странно това чувство за хумор, с което учените и космонавтите кръщават неизвестното и необяснимото?

– А защо не? – възрази Зброски. – Шегата е нашето малко отмъщение към мрачното могъщество на космоса. И за хилядите номера, които ни поднася. Космосът е некоректен противник.

Капитанът замълча. Погледът му бе привлечен от екрана. На хоризонта се появиха величествени ротационни форми, тесни в основата си и по-широки към върха – това бяха „чашите“. Те се срещаха сравнително рядко, но тук бяха седем, само на няколко километра една от друга. Бяха нарекли мястото „трапезата на великаните“.

– Но дали не си въобразяваме, че като даваме човешки имена на феномените на космоса, ние го правим по-разбираем? – продължи мисълта си Лоунсъм.

– Това е начин да го направим по-поносим – каза Зброски. – Трябва да се приготиш. Навлизаме в последната обиколка. След два часа ще бъдем над една голяма и красива „чаша“, където ще ти построим малка, уютна станцияка.

– Ще бъде много мило – отвърна Лоунсъм. – Ще изпием по чаша кафе и ще се разделим за някакви си десетина години.

Хоризонтът плавно се завъртя. Корабът бе променил курса. Прелетяха над нещо като град от мрачни и гротескни кули, сякаш построени от някой душевно болен архитект-грандоман. След това под тях се простря гола и равна повърхност, без никакво възвишение, без нито една драскотина дори. После отново се показаха групи от форми. Корабът намали скоростта и увисна над тях. Лоунсъм изключи екрана пред себе си, отпусна се в креслото и притвори очи. По променения шум на двигателя разбра, че се спускаха. Какво го очакваше там долу? Паметник на велик разум или безсмислена игра на природата? Ако това стълпотворение от скални грамади, напомнящо ателие на мързелив скулптор, все пак беше дело на разумни същества, може би те щяха да се появят? Може би, Създателите живееха или идваха тук понякога? Какво го очакваше – мечтаната Среца или опасността?

Усети внезапен тласък. Червената светлина на пулта показваше, че бе задействувала някоя от системите за защита. Спускането бе спряло.

– Какво става, Пит? Защо не кацаме?

– Автоматичният индикатор не разрешава.

– Защо? Нали точно това място избрахме още на Земята?

– Защото тук просто НЕ МОЖЕМ да кацнем. Погледни под нас! – в раздражението на Зброски се прокрадваше някакво злорадо задоволство, като че ли той непременно бе очаквал някакъв номер от такава проклета планета като Еврика.

Лоунсъм включи екрана и насочи камерите. По лицето му се изписа недоумение. Вместо равната площадка на набелязаната „чаша“ на около половин километър под кораба стърчаха остри върхове на величествен „свещник“.

– Има някаква грешка, Пит. Провери координатите. Трябва да кацнем на „чаша“ близо до два „купола“ и един „айсберг“.

– Координатите са верни – отсече Зброски. – Автоматичният навигатор не може да сгреша. Огледай се и ще видиш и „айсберга“, и „куполите“. Липсва само „чашата“.

– Но „разузнавачът“ не може да пропусне такова нещо! – възкликна Лоунсъм.

– Но то е под нас – заядливо отвърна Зброски. – И ние за малко щяхме да се разбием върху него. Нима на Земята са сбъркали картите?

– Изключено е. Има само едно обяснение. Когато „разузнавачът“ е правил снимките, не е имало „свещник“. Имало е „чаша“.

Зброски го гледаше с очакване.

– Е, добре – усмихна се най-сетне Лоунсъм. – Във всеки случай мястото е интересно. Ще построим станцията наблизко.

Зброски продължаваше да го гледа в очите.

– Струва ли си, Лоунсъм? – бавно произнесе той. – Не ми харесва да те оставя тук. Еврика ни предупреди.

– Хайде, хайде, Пит. Еврика ни дава шанс да я разберем. Нека потърсим едно добро местенце за моята къщичка.

* * *

Звездолетът намали скоростта и се плъзна в орбита около планетата. Този път бяха трима. Данилов беше най-младият. Когато влезе в кабината на капитана, Белер седеше пред екрана и замислено наблюдаваше странныя пейзаж на Еврика.

– Удивително! – каза Белер без да се обръща. – Отблизо всичко е още по-грандиозно, отколкото на филмите.

Данилов се приближи и надникна през рамото му.

– Да – каза той, – странни са наистина.

Капитанът извърна глава и го погледна някак особено.

– Не изглеждаш развълнуван.

– Нетърпелив съм – отговори изследователят. – Иска ми се час по-скоро да поговоря с Лоунсъм.

– А, може би и Лоунсъм е нетърпелив. Десет години са много време. Марио – обърна се той към навигатора, – засече ли вече сигналите му?

– Все още нищо – обади се Марио Руис. – Защо ли мълчи?

– Курс към станцията – нареди Белер. – И продължавай да го викаш. Антон, ти ще искаш да останеш тук, предполагам?

– Разбира се, капитане – отвърна Данилов. – Ако Лоунсъм е оставил някакви загадки и за мен.

– В такъв случай, мисля, че ще имаш достатъчно основания да останеш.

– Ти си скептик, капитане.

– Не, аз съм космонавт. И знам, че космосът е по-голям от всички хипотези.

– Аз нямам хипотези – каза Данилов. – От десетките кандидати за този полет всички имаха хипотези, само аз – не. Избраха мен.

– Правилно постъпиха – каза Белер. – В същност, теб изобщо не те интересува какво представлява Еврика и затова имаш най-големи шансове да разбереш това.

Данилов се засмя.

– И какво според теб ме интересува?

– Интересува те дали ТИ можеш да разбереш какво е Еврика. Ще бъдеш разочарован, ако Лоунсъм е разгадал тайната.

– По дяволите! – извика Руис. – По дяволите! Станцията я няма. А точно това е мястото.

За миг настъпи тишина. Данилов се наведе над екрана. Белер трескаво настройваше камерите.

– Нищо – каза той. – Нито „чашата“, нито станцията, нищо. Трябва да слезем на това място.

– Капитане, засякох сигналите на станцията – обяви Руис. – От орбита.

– Но Лоунсъм не може да излети със станцията, нито да живее дълго време в ракетата – възкликна Данилов.

Руис се взираше в дисплея на компютъра.

– Сигналите са от маяк – повтарят се автоматично, но никой не отговаря. Лоунсъм не е в ракетата, Антон. Или ако е...

– Ще настигнем ракетата и ще влезем в нея – каза Белер. – Дори там да намерим само тялото на Лоунсъм.

В ракетата нямаше никой. В мъждукащата светлина на аварийното осветление Данилов огледа кабината. Всичко беше на мястото си. Върху панелите спокойно премигваха контролните лампи. Трудно беше да се определи дали ракетата е напусната току-що или преди няколко години. Погледът му попадна върху празното кресло на пилота. Там имаше нещо. Данилов пристъпи и вдигна малък контейнер. Отвори капака. Вътре имаше бележник и касета с филмова лента.

– Можем да се връщаме – предложи Данилов. – Нищо повече няма да намерим тук.

Белер взе бележника и го разлисти.

– Дневникът на Лоунсъм – каза той.

Двамата се отправиха към люка.

* * *

„Най-напред трябваше да проуча „грешката“. Отново картографирах Еврика. Натъкнах се и на други „грешки“.

– На координати 1327–114 се намира не „купол“, а „айсберг“;

– на координати 1538–2007 е пропуснат „небостъргач“, а на 316–752 – „вятърна мелница“;

– „секвойта“ от 265–1314 всъщност е на 290–1314;

– на координати 664–908 няма „замък“. Там няма нищо;

– на още седем места има грешка в координатите на формите, на още четири – липсват означените форми, а на още 11 формите не би трябвало да ги има!

Планетата се променя! Формите като че ли се движат, разменят местата си, появяват се нови, а някои от старите изчезват. Днес

формите са с осем повече, отколкото е регистрирал корабът-разузнавач...

...Още един интересен факт, който не сме забелязали на Земята – минималното разстояние между формите е константа за цялата планета – 2,73 километра. Тази дистанция се среща на много места, но и в най-гъстите струпвания никога не е по-малка.

...Всички сонди спират на единадесетия метър. До там изхвърлят хомогенна скална маса и... спират. Няма веществена преграда, няма промяна в състава. Силов поле...

...Скалата регенерира. Ако нямах координатите на сондажите, не бих могъл да кажа къде са правени – всички следи са заличени. Никакви белези..."

Данилов и Белер се спогледаха.

– Боя се, че няма да открием Лоунсъм – каза капитанът.

* * *

„Започва се. И то точно с моята „чаша“. Първи сигнализира сеизмографът. Геодезичната проверка показва, че днес станцията се намира с почти цял метър по-близо до повърхността, отколкото в деня на построяването ѝ. Може би ще изчезне или ще се превърне в нещо друго...

...Бавно, почти без сътресения „чашата“ се смалява с около половин метър всеки ден. Опитвам сондажи наоколо. Някои параметри наистина напомнят вулканична активност. Изглежда моята „чаша“ е нещо като вулкан, само че наопаки. При това толкова равномерен, че се натрапва мисълта за управляван процес...

...За всеки случай изнесох част от апаратурата. На съседния свещник монтирах камера. Ще снима автоматично по три кадъра в денонощие. По останалата част на планетата няма промени...

...Станцията вече е почти на повърхността на Еврика. Приключвам дневника. След малко ще извадя филма от камерата и ще ги изпратя с ракетата на орбита. Изглежда това е единственото сигурно място. Жалко е, че няма да видите края, но искам да съм сигурен, че материалите ще попаднат у вас. Ще остана в станцията. Черупката ѝ ще издържи налягането на скалната маса поне до единайсетия метър. Това е единственият шанс да разбере какво има по-надолу. После ще се опитам да се измъкна с насочени взривове. А може би планетата сама ще ми помогне. Може би някой там ще ми помогне. Вярвам, че там долу няма само скала и слепи, неразумни сили. Може би там са създателите. Може би те ще ми кажат защо е всичко това.”

* * *

На екрана се виждаше сивият силует на „чашата“, а най-отгоре като кръгло око блестеше сребристая черупка на станцията. След това пробяга маркировката за началото на цайт-рафера и като по силата на зла магия огромното образуване започна да се смалява. Топеше се като восъчна фигура върху гореща печка. Данилов, Белер и Руис гледаха поразени. Безшумно и плавно, без никаква промяна по гладката повърхност наоколо планетата просто поглъщаше каменния колос. След малко отгоре остана само върхът на „чашата“ с малкото сребърно око върху него. После екранът светна, лентата свърши.

Известно време никой не каза нищо.

– Какво смяташ да правиш сега? – попита накрая Белер. – Искаш ли да слезеш долу, Антон?

– Засега не – каза Данилов. – Оставете ме да помисля.

* * *

Белер и Руис седяха в кабината за управление над поредната партия шах. Играеха вяло. Играта не можеше да разсее мрачните им мисли, породени от последните събития и подхранвани от безутешния пейзаж на Еврика.

– Как мислиш, капитане – промърмори Руис, – докога Антон ще настоява да се въртим около планетата?

– Докато сме тук, той е главният – каза Белер. – Той води изследванията.

– Е, и какво? Установихме, че междувременно още няколко форми са сменили местата си, две са изчезнали и са се появили пет-шест нови... Почвам да мисля, че той просто се страхува да слезем на Еврика.

– Не се страхува – възрази Белер. – Той е много амбициозен и това, което се случи, е голям удар за него. Готвел се е за продължителни изследвания, а изведнъж се оказва, че станцията я няма и ние разполагаме с много малко време.

– Точно затова мисля, че трябва здравата да се заемем с планетата. Имаме мощни енергетични инсталации на борда и ако решим...

Белер го погледна в очите.

– Колко далечни полета имаш, Марио?

Навигаторът енергично махна с ръка.

– Знам – каза той. – Знам, вече трийсет години си в космоса. И си започнал по един странен начин да се прекланяш пред него. И малко да се страхуваш.

– Научих се да го уважавам – каза капитанът. – Еврика не е консервена кутия, та да я отвориш и ако не ти хареса съдържанието, да го изсипеш в шахтата.

– Добре, добре – побърза да се съгласи Руис. – Но Антон само седи в лабораторията и мисли. Всичко, което може да се направи от орбита, го е направил още „разузнавачът“. И вече десетилетия учените си блъскат главите върху тези данни. Нима Антон мисли, че сега, за няколко дни, ще намери отговора?...

Руис изведнъж замълча. Данилов влезе в кабината. Изглеждаше изморен. Седна при тях и се загледа в играта.

Навигаторът премести офицера си дълбоко между фигурите на противника. Беше смутен и игра прибързано.

– Грешка – каза Белер. Той направи ход с коня и взе офицера на Руис. Данилов наблюдаваше втренчено как Белер махна черната фигурка, остави я настрана и на нейно място постави белия кон.

– Антон, какво ти е? Защо си толкова блед? – възкликна Белер.

– Нищо ми няма – усмихна се пресилено Данилов. Стана и излезе от кабината.

* * *

През този ден Данилов почти не ги беше молил за помощ в работата и след вечеря капитанът и Руис вече бяха започнали нова партия, когато изследователят влезе с няколко снимки в ръцете си. Белер забеляза напрегнатото изражение на лицето му, но тактично продължи да гледа дъската.

– Как си, Тони – попита той. – Какво прави Еврика?

– Обмисля следващия си ход – Данилов пристъпи и седна при тях.

– Прав си – тази планета наистина си играе с нас – подхвърли Руис.

– Не – каза тихо Данилов. – Тя изобщо не играе с нас. Според мен тя играе сама.

Сега вече Белер открито се взря в лицето на младия човек, за да се увери, че той се шегува. Данилов гледаше мрачно.

– И на какво играе?

– Шах – каза Руис и премести топа си.

– Точно така – потвърди изследователят. – Шах. Или поне нещо, което много прилича на шах. Но мащабите са огромни.

Сега и навигаторът вдигна глава.

– Полудял ли си, Тони?

– Възможно е – спокойно отвърна Данилов. – Възможно е планетата да е полудяла. Трудно е да се каже кога един разум се развива нормално. Във всеки случай това не е детска игра. Партията е твърде сложна. По-скоро това е зрялата дейност на един могъщ разум, който осъществява себе си в играта.

– Мислеща планета, която играе шах със себе си и използва за дъска цялата си повърхност, а за фигури – огромни скали – бавно и замислено произнесе Белер. – Смелостта е най-яркото качество на твоята хипотеза.

– Искаш да кажеш, че е абсурдна – уточни Данилов. – Хайде да разсъждаваме абстрактно. Ние сме висшите творения на природата. Но за няколко хилядолетия цивилизация не сме успели

да си отговорим на въпроса – в какво е смисълът на нашето съществуване в космически мащаб? Е добре, ние изучаваме природата, натрупваме знания за нея и все пак тя не ни подсказва отговора. Не е ли обидно? Защо да не си представим, че разумното същество или може би милиардите разумни същества, скрити под силовото поле на единадесетия метър, като отговор на тези въпроси са намерили приложение на своя разум, смисъла на своето съществуване в играта?

– Не може да има игра без нещо, което да не е игра – възрази Белер. – Твърде беден е този „смисъл на съществуването“.

– Тази логика е черта на човешкото мислене, а не на природата – каза Данилов. – Но щом толкова я обичаш, чуй и това – природата изглежда създава разума на различни места и повече не се интересува от него. Тя не го „използува“. Защо? Чувал ли си израза „игра на природата“? Защо да не гледаме и на разума като на игра на природата? Може би тя само това може – да играе? Какво неестествено има тогава една цивилизация да избере за цел на своето развитие играта – игра, която става все по-сложна и интересна?

– Чувал съм израза „игра на природата“ – каза Белер. – Но и той е продукт на човешкото мислене. А моят собствен опит показва, че в много от природните явления е закодиран здрав, рационален смисъл.

– Може би е така – съгласи се изследователят. – Но когато става дума за разум, за цивилизация, смисълът не е нещо, което съществува и трябва да се открие. Това е въпрос на избор. Но, повярвайте ми, тази планета никак не е глупава. Представете си –

какво огромно поле за игра, не трийсет и две фигури, а хиляди, и не от шест вида, а многократно повече!

– Греша, Антон – почти извика Руис, който досега мълчаливо бе следил спора им. – Сетих се нещо, което липсва в твоята хипотеза. Противникът! Всяка игра без противник е елементарна – тогава това долу не е партия шах, а игра на кукли. Няма ги черните и белите, Тони! На Еврика всички форми от даден вид са еднакви и отвън, и отвътре.

– Там е работата, че не са – с уморена усмивка възрази Данилов.

– Не са? – Белер и Руис скочиха от местата си. – Открил ли си нещо?

Изследователят им подаде една от снимките, които държеше. Разбира се, това беше Еврика. Но каква! Същите форми, същата огледално гладка повърхност, но вместо отегчителната сивота, която и сега изпълваше екраните, изображението на снимката беше изградено от различни цветове на червената тоналност – от ярко-оранжево до наситен пурпур. Самите форми бяха целите без оттенъци, но в шест различни цвята, а на повърхността цветовете бяха много повече и очертаваха различни геометрични фигури. В центъра на някои от тях се издигаха формите. Гледката беше фантастична. Напомняше карнавално шествие на великани върху мозайката на необятна зала и всичко това – залято от светлината на червени прожектори.

Белер въпросително погледна младия човек.

– Еврика – каза Данилов. – Еврика в инфраспектър. Корабът-разузнавач е правил спектралните снимки от голямо разстояние, от където всичко се слива. А от орбита е снимано само във видимия

спектър. Има и други разлики освен в инфраизлъчването. Но това, в същност, няма значение.

– И все пак има нещо, което не разбирам – каза Белер. – Да приемем, че ти си прав – Еврика играе шах или нещо подобно. Но защо му е на такъв могъщ интелект целия този скален театър? Защо не играе „блинд“?

– Не зная – призна Данилов. – Може да е някакъв рудимент, свързан с произхода и материалния носител на този разум. Може да е проява на някаква своеобразна естетика. А са възможни и други обяснения...

Той замълча.

– Трябва да решим какво да правим – каза капитанът. – Макар че без станцията нямаме кой знае какви алтернативи.

– Моето предложение е да запалим двигателите и да включим програмата за връщане – каза изследователят.

– Просто така да се върнем! Без да предприемем нищо? – възкликна Руис. – Не, трябва ни поне едно честно реми.

– Не сега – каза Белер. – Ще се върнем тук подготвени за продължителен престой. Ще наблюдаваме и ще анализираме партията на Еврика. И ако това наистина е игра, ще се опитаме да разберем правилата.

– Е, добре – съгласи се Руис. – Еврика ще трябва да почака НАШИЯ ход. Но ще поиграем.

Белер замислено поклати глава.

– Ти искаш да се включиш в играта, но дали Еврика ще иска? Ако Антон е прав, тя едва ли ще има нужда от нас.

– Мисля – започна Данилов, – че всяка цивилизация има два принципно възможни пътя на развитие. Човечеството се е развивало изключително екстравертно – чрез технологията, навън към природата, към космоса. Еврика е типичен интраверт – предпочела е да остане вътре в себе си и да върви в дълбочина на собствения си разум. Само че според мен колкото и да е могъщ един разум, на един етап той ще изчерпи възможностите на интравертното развитие, възможностите за генериране и обработка на информация, ще се изчерпи дори огромното число варианти на тази огромна и мащабна игра. Ще изпита информационен глад. Рано или късно на Еврика ще ѝ доскучае и тя ще потърси партньор.

– Това означава, че ще трябва да чакаме твърде дълго – каза Белер.

– Но ние можем да провокираме Еврика – предположи Руис. – Когато разберем правилата и когато се научим как да влияем на формите. С един добре обмислен, неочакван и интересен ход можем да я накараме да ни възприеме.

– А може би няма да има нужда от насилие – каза Данилов. – Може би няма да има нужда да чакаме. Може би Еврика вече търси партньор и ни го показва.

Руис, който бе застанал до екрана и наблюдаваше Еврика, рязко се обърна. Хвана се за облегалката на креслото.

– Свят ми се завива – каза той. – Свят ми се завива като си го помисля! Формите! Ти имаш предвид формите. Еврика ги е направила, за да демонстрира играта си. На нас.

– Да – кимна развеселен Данилов. – Радвам се че ти го каза. Това е най-доброто обяснение защо могъщият разум на Еврика има нужда от този тромав скален театър на повърхността.

– Трудно е да повярва човек – замислено каза Белер. – Вече повече от век сме в космоса и още по-отдавна спорим каква ще бъде срещата с другите. Но никога не съм си мислел, че контактът ще бъде игра.

– Какво пък – каза Данилов, – ако Еврика нищо друго не иска и не умее, можем и да поиграем.

Стрелба с лък

Фантастичен разказ

Павел Амнуел

Дроздов летеше от десет години – беше ходил към Юпитер, посетил бе системата на Сатурн, карал бе стоки за Меркурий. Когато му предложиха при следващия рейс да се срещне с „Пенелопа“, той само вдигна рамене. Щом трябва – ще иде. Но не е интересно.

„Пенелопа“ беше автоматичен танкер-ретранслатор. Цистерни, пълни с вещество и огромна антена. Това бе всичко. Корабите от този тип могат само едно – да отидат в дълбокия космос, на разстояние един светлинен месец от Земята, и там да легнат на дрейф, очаквайки основната експедиция. Космонавтите ще пристигнат с „Одисей“, уморени след петмесечния полет, но най-главно без гориво и връзка. Точно затова им беше нужна „Пенелопа“ – да ги нахрани с гориво и да им послужи като рупор, за да могат да извикат силно, до самата Земя: пристигнахме!

Не му провървя и със съекипника. Ромашов беше негов земляк, нещо повече – връстник и съсед. В комисията бяха сигурни, че някога са били приятели. Но за Рита все пак се ожени Ромашов и двете дебеличета, които дойдоха да изпратят „Одисей“, приличаха на него и на Рита, ето къде беше бедата.

Мирон Ромашов беше астроном, а не космонавт. Имаше специалност теория на произхода на кометите, от която Дроздов не се беше интересувал професионално никога. Разбира се, знаеше,

че далеч зад орбитата на Плутон се простира облакът Оорт – област на ледени зародиши на комети. Първите пет полета на „Одисей“ в този облак минаха тихо и без произшествия. Общо взето, нямаше какво да разказва на пилотите.

Този рейс не се отличаваше от предишните. Връзката със Земята изчезна след два месеца и Дроздов записа: „Пресякохме границата на Слънчевата система.“ В същност Плутон отдавна беше останал зад кърмата на кораба, но докато имаше връзка, Дроздов се чувствуваше като у дома си. Сега можеше да разговаря само с Мирон, с когото се държеше подчертано приятелски. Впрочем, времето за разговори беше много малко – според програмата само експериментите върху свойствата на вакуума и космическата плазма бяха седемдесет и три.

Когато приближиха „Пенелопа“, стана ясно, че спокойният полет ще бъде нарушен. „Одисеевата съпруга“ не отговаряше на сигналите и, съдейки по всичко, не искаше да посрещне загубения си съпруг. На екраните на радарите тя се виждаше чудесно и Дроздов нямаше никакви трудности с навигацията.

Щом се приближиха обаче, за да акостират, Дроздов даде заповед за отменяне на стиковката. Нямаше с какво да се свържат. Прожекторите на „Одисей“ осветиха огромен метален къс. Само в общи черти, знаейки предварително какво къде да търси, човек можеше да отгатне контурите на бившите антени и обема на работното тяло. Като че ли танкерът-ретранслатор беше потопен в недрата на някаква звезда.

И двамата мълчаха. И за какво ли можеха да говорят? Безсмислено беше да питат „какво, как и защо“? Едно беше ясно: за

да се разтопи металът на „Пенелопа“, беше нужна температура от стотици хиляди градуса. Но това бе следствие, а не причина.

– Ще зимуваме ли? – попита най-сетне Мирон.

– Ще зимуваме – потвърди командирът.

Възможност за избор нямаше. Без работно тяло, за да се върнат, и без антени, за да съобщят за станалото.

На Земята дори няма да си помислят, че „Пенелопа“ е загинала – за това няма причини. Ще се опитат да установят връзка и чак след година ще решат, че хората може би са живи, но просто са неми. Едва ли някому ще дойде на ум, че и горивото го няма...

На обяд пиха сок от тубите, но до храна не се докоснаха – сякаш вече бяха започнали да я икономисват.

– Една година ще издържим – каза Дроздов в отговор на немия въпрос на другаря си.

– Да – безучастно потвърди Мирон и Дроздов се разтревожи: не бива да се говори с такъв тон, това е гибелно, дори ако запасите им са за сто години. Няма нищо по-страшно от безразличието. Мисълта проблесна и угасна, защото Мирон внезапно погледна командира с участие и тревога. И двамата се засмяха – те май че си бяха приписали един на друг слабости, каквито не притежаваха.

– Полюбувай се – каза Мирон. – Намерих огъня, който е изгорил „Пенелопа“.

Направи място на Дроздов до пулта и показа на дисплея на рентгеновия телескоп. В центъра на изображението сияеше ярка звезда. Много ярка. Но звезда, избухнала на разстояние множество парсеци, не е способна да разтопи дори една восъчна кукла...

Поредният абсурд се хвърли в очи. Индикаторът за разстоянието показваше един милион километра. С голяма грешка, но само един милион! Звездата беше избухнала просто в съседната стая! Невероятно...

– И аз отначало помислих така – каза Мирон. – Това е черна дупка.

Каза го толкова спокойно, че Дроздов веднага му повярва, макар да знаеше, че във вселената няма по-екзотично нещо от черните дупки и че до най-близката от тях – в съзвездието Лебед – има хиляди светлинни години. Те са невидими, до тях не бива да се приближава, могат да разтопят всичко и единственото им оръжие е огромното гравитационно поле.

– Черна дупка – повтори Мирон, – но не такава, каквито се появяват след загиването на някои звезди. Съдейки по масата ѝ, това е къс от Големия взрив...

Преди десет милиарда години – това Дроздов сам знаеше – възникнала нашата вселена. Но не всичката материя излязла навън, част от нея останала в невидимо състояние, в състояние на такива черни дупки, масата на всяка от които е не по-голяма от масата на един приличен астероид. Такава черна дупка ще се получи, ако Церера или Палада се свият до размерите на молекула. Колко на брой са тези късове от Големия взрив, които се носят из Галактиката? „Не повече от един-два – казваха скептиците, – а може би и изобщо да не съществуват в природата“. „Стотици милиарди“ – казваха оптимистите и май че бяха прави.

„Никога – помисли си Дроздов, – никога хората няма да полетят към звездите, защото във всички посоки из Галактиката се носят

невидими куршуми, срещу които метеоритната защита е безсилна... Едва излязохме зад пределите на системата – и ето го първото предупреждение.“

Дроздов дори усети мигновено и нелепо удовлетворение от това, че той вероятно е последният космонавт, излязъл извън границите на Системата: впрочем само в случай, че успее да предупреди, ако съумее да се върне. След тази мисъл възникна спасителното съмнение: как може черната дупка да е по-гореща от недрата на Слънцето?

Обяснението на Мирон се запечата в паметта му. Дроздов трябваше да реши и той трябваше да вземе пред вид всички обстоятелства.

Близо до черните дупки действуват особени закони, отдавна предсказани от теоретичите. Гравитационното поле близо до черната дупка е неимоверно силно – почти безкрайно. Огромната енергия на привличане буквално прелива, превръщайки се в енергия на движението на бързите частици, които се раждат във вакуума до самата сфера на Шварцшилд – условната „повърхност“ на черната дупка. Енергията на привличането намалява, но при това намалява и масата на черната дупка – а нали тя създава гравитационното поле! Получава се затворена верига, с време черната дупка сякаш отслабва, изпарява се... Колкото по-масивна в началото е била черната дупка, толкова по-слаб е ефектът на изпаряването. Черната дупка в съзвездие Лебед, открита още през XX век, „отслабва“ толкова бавно, че ще преживее вселената. Но малките черни дупки, които имат маса колкото един астероид, късовете от Големия взрив, се изпаряват бързо и много от тях вече

са изчезнали. Така е според теорията. Според нея родените от гравитационното поле частици се блъскат помежду си като животни в тясна клетка и енергията на тяхното движение изпитва още едно, последно превръщане – възниква твърдо рентгеново и дори гама-лъчение.

Без да избира пътищата, в космоса препущала рентгенова звезда и „Пенелопа“ се изхитрила да се чукне с нея челно. Черната дупка преминала през нея като стрела от опънат лък и отминала, без да разбере, че е станала убиец. Станцията била разрушена от приливните сили, дори преди да се разтопи от излъчването...

* * *

После се помъчиха да заспят. Мирон се въртя дълго в спалния чувал, мърморейки. Вратата между каютите беше полуотворена и Дроздов чуваше всеки шум. Мисълта му прескачаше и търсеше изход от създаденото положение. Но какво можеше да измисли, щом нямаше грам работно тяло, а разстоянието до Земята е цял светлинен месец? Най-сетне (Мирон отдавна вече спеше) на командира му хрумна идея, от онези, които възникват при бълнуване. В нея имаше нещо дезертьорско, не си струваше дори да се дообмисля и Дроздов заспа.

През нощта маневрата за сближаване изведе „Одисей“ на траектория около черната дупка. Дроздов предложи да я нарекат Антиной и Мирон се съгласи – беше му все едно.

Като се сети за нощните си размисли, Дроздов каза:

– Преди шест години бях на курсове... Научих много, включително и неща, които не са свързани с пилотирането. После държахме изпити. Дадоха ни следния тест. Или задача?

Звездолетът се намира в гравитационното поле на черна дупка. Огромна, не като нашия Антиной... Корабът е неуправляем. Трябва да се изведе в открития космос. Как? Знанията ми по физика на черните дупки са слаби, а тогава бяха още по-малки. Не можах да реша задачата, после ми казаха отговора, но съвсем съм го забравил. Сигурен бях, че изобщо не се отнася до мен... А и за самата задача си спомних едва през нощта. Ти си астрофизик и сигурно знаеш решението, доколкото има такова. Има, нали? Мисли, тогава, дявол да го вземе! Знаеш, че е на живот и смърт!...

* * *

На стената в каютата на Мирон се появи снимка на Рита с децата. Дроздов гледаше усмихнатото лице с малки ямички на бузите и странно, не изпитваше нищо, освен глуха мъка от спомена за далечното и миналото.

Мирон преписваше от книгофилмите, изчисляваше и преизчисляваше. Но най-често стоеше пред екраните със затворени очи. Нещо не му вървеше...

Като изразходва последните грамове гориво, Дроздов отдалечи „Одисей“ от Антиной и го приближи до „Пенелопа“. Всяка сутрин той обличаше скафандъра и тръгваше към станцията. Обходи я цялата, от антените до дюзите, проследявайки пътя на Антиной. Металът се беше изпарил, превърнал се беше в плазма, която се бе разсеяла и в тялото се бе появил канал, като от куршум, като тунел, който пресичаше всички жизнено важни центрове. Горивните резервоари – основните и резервните – бяха смачкани като хартиени кубчета; това бяха направили приливните сили, които на разстояние няколко

метра от Антиной разкъсваха и разтегляха всяка здрава и твърда конструкция.

* * *

Мина месец. Той прелетя като ярък болид, макар че понякога, особено нощем, на Дроздов се струваше, че времето едва капе, бавно и шумно и че запасът от капки е вече съвсем малък, скоро ще се отдели и последната.

Една вечер Мирон каза:

– Затъжих се. Много ми се иска да съм си вече в къщи...

Той нямаше право да говори така. Само в един случай можеше да наруши табуто.

– Да – отвърна Мирон на немия въпрос на командира, – намерих решението. Онова, което ти напълно си забравил.

В гласа му прозираше ирония и Дроздов разбра, че Мирон отдавна е открил хитростта му с курсовете за космонавти.

– Има само три възможности – продължи Мирон. – Да използваме суровините на „Одисей“, на „Пенелопа“ или на Антиной. Ние сме неми, „Пенелопа“ е мъртва. Остава Антиной. Трябва да го укротим. Сега енергията на частиците отива за излъчване. Трябва да я насочим в нужната посока и да я модулираме по необходимия начин.

Просто, гениално и съвършено ясно, както са ясни общите истини, които нямат конкретно приложение.

– Игор, аз не съм специалист – каза Мирон – и ако ти не ме беше убедил, че има решение, за нищо на света не бих се заел да решавам тази задача... Та ти измисли тези курсове, за да ме накараш да работя... Ето ти решението. Всички частици носят

огромна енергия. Отдават я съвсем напразно, като се сблъскват една с друга. А сега си представи: успели сме да направим така, че частиците, които се раждат, да летят само в една посока... например към Земята. Траекториите им няма да се пресичат и сблъсъци няма да има, следователно няма да има странично излъчване. Цялата енергия ще отива до назначението, там, където ние искаме. А с нея и нашето съобщение. В същност това е своеобразен лазер. С „резервоар“ на енергетични частици и тънък неразсейващ се лъч. Има, разбира се, и разлика: в обикновения лазер атомите никъде не отлитат, само изпускат квантове светлина в строго определена посока. А тук вместо светлина ще имаме самите частици... Проблемът е да накараме този потенциален лазер да започне да действа. Зная вече как да направим това: трябва да облъчим Антиной отвън с частици със същата енергия. Също както при обикновените лазери: нали и при тях е достатъчен един квант, за да възникне лавината. Там действуват законите на квантовата оптика, а тук – закони, които преди не са били познати. Дори и на онези, които са ви обучавали в курсовете... Та, така, Игор. Ще се появи много тънка струя от частици с дебелина части от милиметъра. Ще успеем да я насочим към Земята. Нужно е само да се прицелим точно... Ще сигнализираме.

„Ще сигнализираме. Ще стреляме в злодея Антиной – помисли Дроздов, – ще опънем тетивата на Одисеевия лък. Никой освен Одисей не е могъл да извие този лък, не е могъл да пусне мълниеносната стрела. И ние няма да можем. Сигурно Мирон е гений, но за какво ми е неговата гениалност? Теоретик! Решил бил задачата! И се затыжил. Пфу...“

– Какво има? – в гласа на Мирон се усещаше уплаха. Най-сетне разбра, че решението му съвсем не се хареса на командира.

– Нищо. Ти си забравил само, че ние няма откъде да вземем бързи частици, за да ги изстреляме в Антиной. Няма от къде. Имаме космически кораб, а не синхрофазотрон.

Мълчаливо се разделиха и влязоха в каютите си. Дроздов чуваше как Мирон се мятта в своята и дава воля на настроението си. Дроздов заплува към него, както беше в спалния чувал, хващайки се за скобите. Легнаха един до друг. Пред очите им беше снимката на Рита. Неочаквано Мирон каза:

– Ти я обичаше, нали, Игор?

В кораба беше много тихо, Дроздов не отговори, не искаше да нарушава тишината. Но Мирон заговори. Дали се сърдеше на неуспеха си или просто се беше отпуснал и загубил самоконтрол? Той нямаше при кого да се върне. Рита го беше напуснала. Малко преди отлитането. Беше обикнала друг. Мирон отдавна знаел това, но търпял – мило му било за децата, и за него, и за Рита, защото тя не знаела какво върши.

– Когато се върнем – каза Дроздов, – ще поговоря с нея. Мисля, че думите ми ще имат някакво значение, нали. Тя не ме е забравила съвсем.

Мирон се заобръща в чувала си. Вече не вярваше в завръщането.

– Имаме космически кораб, а не ускорител – каза Дроздов, – но пък имаме силни магнитни капани. Можем да хванем частици от Антиной и да ги отразим, като огледало.

– А къде смяташ да насочиш потока от частици? – глухо запита Мирон.

– Как къде? – Дроздов млъкна. Наистина, къде? Нали стрелите от лъка на Одисей убиват! Потокът от частици, тънък като игла и прав като лъч светлина, ще проникне в земната атмосфера и ще предизвика взрив, близък до ядрения. Ще изпепели всичко на стотици километри.

„Енергията е прекалено много“ – помисли Дроздов. – „Не трябва да сигнализираме. Винаги става така – измислиш нещо такова, което никому по-рано не е идвало на ум, откриеш нов закон в природата, създадеш нещо, което да спаси и теб, и на хората да не навреди. Даваш им източник на енергия, съвсем без пари. Колко ли злополучни женихи на Пенелопа като Антиной и Евримах се носят из космоса? Сигурно не са сто и шестнадесет, както при стария Омир. Измислиш нещо добро и непременно ще се препънеш. Черните дупки като Антиной са прекрасен източник на енергия, но те са и убийци. Черните дупки като Антиной са космически лазери-предаватели, но в тях има твърде много енергия. Твърде много... Не можем да сигнализираме.“

– Хайде да спим – каза Мирон. – Ще се гордеем, че почти сме намерили изход.

– Енергията е прекалено много – промърмори Дроздов. – Прекалено много...

* * *

„Пенелопа“ с пълни резервоари на работното тяло дойде точно тогава, когато я очакваха. Дроздов насочи антените и предаде на Земята огромната им благодарност. А после отлетяха към къщи,

отнасяйки впечатления и знания, които нямаха отношение към кометната астрономия. Новата „Пенелопа“ остана да се върти със своя жених Антиной.

Другото е известно на всички. В космоса, зад пределите на Системата се носят разузнавачи-автомати и, подобно на сапъори в минно поле, търсят черни дупки, късове от Големия взрив. Като ги намерят, насочват магнитното огледало и по посока на пояса на астероидите полита тесен, по-тънък от игла поток от частици. Тук на стотиците астероиди, насочили рупорите на антените-приемници в невидими точки на пространството, се издигат сега ЧД-енергоцентралите. Стотици черни дупки от рода на Антиной снабдяват Земята с енергия. За човечеството проблемът енергия повече не съществува. А всичко започна с едно малко съобщение, предадено по световното стерео:

„Днес всички станции в системата на Юпитер регистрираха серия от много ярки взривове в атмосферата на планетата. Взривовите следваха в определена последователност, серията продължи около два часа. Разшифроването показва, че взривовите представляват предадено кодирано (с азбуката на Морз) съобщение на изследователския кораб „Одисей-6“ за авария в крайния пункт на полета. Появата на взривовите засега е съвсем необяснима. Всеки взрив бе енергетично еквивалентен на взрива на ядрена бомба от порядъка на стотици мегатона. Явлението е отбелязано също в обсерваториите на Марс, Луната и Церера. Автоматичният танкер-ретранслатор „Пенелопа-7“ ще стартира от лунния космодрум утре.“

* * *

Остана да кажем още малко. Сега Ромашов е знаменит, но кометната астрономия не е изоставил. На всеки и навсякъде той повтаря, че ако не е бил командирът на „Одисей“, ако не е била неговата измислица, той никога не би се досетил и не би направил откритието. Разбира се, не му вярват и го смятат за едноличен авторитет по ЧД-енергетиката, а Дроздов се въздържа от коментarii. Той няма желание да бъде свързан с Мирон цял живот, макар че сигурно би се съгласил да лети с него още веднъж в дълбокия космос. Парадокс...

А Рита не се върна при Мирон. Силна жена излезе.

Приказки за деца

Фантастичен разказ

Айзък Азимов

Първият пристъп на отвращение премина и Джан Прентис каза:

– Дявол да те вземе, та ти си насекомо!

Просто констатира този факт, без да влага обиден смисъл и онова, което седеше на бюрото на Прентис, отговори:

– Разбира се.

На дължина достигаше около един фут¹, бе много тънко и фигурата му представляваше далечно подобие на миниатюрна карикатура на човешко същество. Приличните на стебълца ръце и крака излизаха на чифтове от горната част на тялото му. Краката бяха много по-дълги и по-дебели от ръцете. Стигаха до края на тялото и там се съвяха напред в коленете.

Съществото бе седнало върху тези колене и в това положение долният край на мъхнатия му корем едва-едва висеше от бюрото на Прентис.

Прентис имаше достатъчно време да забележи тези подробности. Обектът нямаше нищо против да го оглеждат. В същност, това изглежда му бе приятно, сякаш бе свикнал да предизвиква възхищение.

– Кой си ти?

Прентис се чувствуваше не съвсем нормален. Преди пет минути той седеше над пишещата машина и най-спокойно си работеше над един разказ, обещан на Хоръс У. Брауни за броя на „Полети на

неудържимата фантазия“ от миналия месец. И душевното му състояние си бе най-обичайно. Чувствуваше се отлично, напълно здравомислещ.

После въздухът вдясно до самата пишеща машина бе затрептял, потъмня, сгъсти се и образува тази неголяма гадина, която бе провесила черните си лъскави крака от ръба на бюрото му.

Някак безстрастно Прентис се чудеше защо изобщо си губи времето в приказки с нея. За пръв път професията му така безцеремонно нахлуваше в сънищата му. „**Сигурно** е сън,“ каза си той.

– Аз съм авалонец – рече съществото. – От Авалон съм, с други думи.

Лицето му завършваше с мандибулна уста. Над всяко око се полюшваше антенка, дълга три инча², а самите очи ярко блестяха с многото си фасетки. Не се виждаха ноздри.

„Няма, разбира се“ – помисли си Прентис зашеметен. – „Та то диша през отвори в корема си. Сигурно и говори с корема си. Или пък прибягва до телепатия.“

– Авалон ли? – повтори той с глуповато изражение. И си помисли:

„Авалон? Страната на феите от времето на крал Артур?“

– Разбира се – рече съществото в отговор направо на мисълта му. – Аз съм елф.

– Ами!

Прентис закри лице с ръце, махна ги и видя, че елфът продължава да си седи там и краката му потропват по най-горното чекмедже. Прентис не пиеше, нито бе нервен по природа. В

същност, съседите му го смятаха за крайно прозаичен човек. Имаше средно голямо шкембе, умерено, но не прекомерно голямо количество коса по главата си, симпатична жена и палав десетгодишен син. Съседите, разбира се, не подозираха, че изплаща ипотеката върху къщата си, като пише всевъзможни фантазмагории.

До сега обаче неговият порок никога не се бе отразявал на психиката му. Наистина, жена му често клатеше неодобрително глава по повод на тази му склонност. Убедена бе, че той прехосва способностите си и им дава превратна насока.

– Та кой чете такива неща? – казваше тя. – Все приказки за демони, за гноми, за вълшебни пръстени и за елфи. Все приказки **за деца**, ако те интересува мнението ми.

– Дълбоко грешиш – отвръщаше Прентис непреклонен. – Днес фантастичното представлява много изтънчено и зряло поднасяне на мотиви от фолклора. Зад привидната фасада на нереалното често се крие язвителна преценка за съвременния свят. Фантастичното в съвременната му модификация е предназначено преди всичко за възрастни.

Бланш свиваше рамене. Беше го чувала да говори по събрания и тези мисли не бяха нови за нея.

– И освен това – добавяше той, – фантастичното изплаща ипотеката, нали така?

– Може и така да е – отговаряше всеки път тя, – но много щеше да е хубаво, ако се заемеш с детективски романи. При тях поне щяха да ти преиздават редовно една четвърт от тиража и дори можехме да кажем на съседите с какво си изкарваш прехраната.

Прентис изстена беззвучно. Бланш може да влезе всеки момент и да го завари, че разговаря сам със себе си (всичко бе прекалено реално, за да е сън; може да е халюцинация). И тогава просто ще му се **наложи** да си изкарва прехраната с детективски романи... или да се залови за някаква работа.

– Дълбоко грешиш – каза елфът. – Това не е нито сън, нито халюцинация.

– Тогава защо не се махнеш?

– Имам такова намерение. Съвсем не ми е по вкуса да живея на подобно място. И ти ще дойдеш с мене.

– **Няма** да дойда. За какъв се смяташ, дявол да те вземе, та ще ме командуваш какво да правя?

– Щом смяташ, че така почтително се разговаря с представител на по-древна култура, възпитанието ти нищо не струва.

– Та ти не представляваш по-древна култура... – Искаше да добави „Ти си плод на моето въображение“, но понеже бе писател доста отдавна, не можа да си наложи да изрече това клише.

– Ние елфите – произнесе елфът със смразяващ тон – сме съществували половин билион години преди да изнамерят първия бозайник. Бяхме свидетели как се появиха и как изчезнаха динозаврите. Колкото до вас, предметите-човеци, вие сте направо новоизлюпени.

Прентис едва сега забеляза, че там, откъдето излизаха крайниците на елфа, се виждаше и трети закрънъл чифт. Той подсилваше насекомообразните свойства на обекта и възмущението на Прентис нарасна.

– Няма защо да пилееш скъпоценното си време в компанията на неравностойни в обществено отношение – рече той.

– Не бих го пилял – отговори елфът, – повярвай ми. Но нуждата го налага, не виждаш ли. Тази история е доста заплетена, но като я чуеш, сам ще **пожелает** да ми помогнеш.

– Виж какво, не разполагам с много време. Бланш – жена ми, ще дойде всеки момент.

– Няма да дойде – рече елфът. – Поставих блокировка в мозъка й.

– Какво!

– Напълно безвредна е, уверявам те. И в края на краищата, няма да оставим да ни пречат, нали?

Прентис се облегна на стола, смаян и нещастен.

– Ние, елфите – започна елфът, – най-напред сме се обвързали с вас, предметите-човеци, непосредствено след като настъпил последният ледников период. Никак не ни е било сладко, което не е трудно да си представиш. Нямамо как да носим животински кожи и да живеем в дупки като твоите недодялани прадеди. Необходими били невероятни количества психическа енергия, за да не умрем от студ.

– Невероятни количества какво?

– Психическа енергия. Ти не си и чувал за нея. Умът ти е твърде несъвършен, за да схване това понятие. Моля те, не ме прекъсвай.

Елфът продължи:

– Нуждата ни подтикнала да пристъпим към експерименти с мозъци на представители на човешкия род. Грубовати са, но са големи. Клетките им функционират неефективно, долнокачествени

са, но броят им е огромен. Тези мозъци могат да се използват като фокусиращо средство, нещо като психична лупа, чрез тях се увеличава наличната енергия, с която разполагат собствените ни мозъци. Оказало се доста лесно да оцелеем през ледниковия период, без да се налага да се изтеглим към тропиците, както през други подобни периоди по-рано. Разбира се, това ни е разглезило. Когато отново настъпи период на затопляне, не се отказахме от предметите-хора. Използувахме ги, за да повишим общото си жизнено равнище. По-бързо пътувахме, по-добре се хранехме, но изчезна завинаги някогашният ни простичък, непорочен начин на живот. Пък и млякото...

– Млякото ли? – попита Прентис. – Не виждам какво общо има то тук.

– Божествена течност. Само веднъж през живота си съм я опитвал. Но класическата поезия на елфите я превъзнася до небесата. Някога хората са ни я набавяли в изобилие. Защо пък тъкмо бозайниците да имат този дар, а насекомите – не, си остава загадка. Колко жалко, че предметите-човеци престанаха да ни се подчиняват.

– Тъй ли?

– Преди двеста години.

– Браво на нас.

– Не ставай тесногръд – надутото отвърна елфът. – Взаимоотношенията бяха полезни и за двете страни, докато вие, предметите-хора, се научихте да боравите с големи количества физическа енергия. От мозъци като вашите само такива тромави решения може да се очакват.

– Кое им е лошото?

– Трудно ми е да ти обясня. Много хубаво беше, докато осветявахме нощните си празненства със светулки, подсилени с по две човешки сили психическа енергия. Но пък вие, същества-човеци, инсталирахте електрически светлини. Нашите антени възприемат сигнали от разстояние няколко мили, но пък вие изобретихте телеграфи, телефони, радио. Нашите коболди добиваха руди много по-производително от предметите-човеци, докато предметите-човеци измислиха динамита. Сега разбираш ли?

– Не.

– Едва ли смяташ, че висши, чувствителни същества, каквито са елфите, само ще гледат как куп космати бозайници ги изпреварват. Нямаше да е чак толкова лошо, ако ние самите можехме да постигнем подобно развитие на електротехниката, но нашата психична енергия бе недостатъчна за тази цел. Е, и ние се изолирахме от действителността. Мусехме се, креехме, чезнехме. Наречи го комплекс за малоценност, ако щеш, но от два века насам полека-лека се отделихме от човечеството и се оттеглихме в центрове като Авалон.

Прентис трескаво мислеше.

– Чакай да се разберем. Можеш да манипулираш съзнанието, тъй ли?

– Разбира се.

– Можеш ли да ме накараш да мисля, че си невидим? Искам да кажа, по хипнотичен път?

– Терминът е неточен, но – да.

– И когато се появи преди малко, ти просто си отстранил някаква психична блокировка. Така ли?

– Ще отговоря по-скоро на мислите ти, отколкото на думите ти: не, ти не сънуваш; не си полудял; и аз не съм свръхестествено същество.

– Само питам. Значи ти можеш да четеш мислите ми?

– Разбира се. Мръсна и неблагодарна работа, но умея да я върша, когато се налага. Казваш се Прентис и пишеш фантастика. Имаш една ларва, която в момента е в мястото за обучение. Много неща знам за тебе.

Прентис потръпна.

– Е, и къде е Авалон?

– Няма да го намерите. – Елфът тракна с челюсти два-три пъти.
– Хич и не разсъждавай върху възможността да предупредиш властите. Ще се озовеш в лудницата. Авалон – ако все пак смяташ, че тия сведения могат да ти бъдат полезни – се намира сред Атлантическия океан и е свършено невидим. След като бе изобретен параходът, вие, предметите-човеци, започнахте да скитате съвсем без мярка и ние бяхме принудени да покрием целия остров с щит от психическо естество. Разбира се, **случват се** понякога произшествия. Веднъж един огромен примитивен плавателен съд се блъсна право в острова и се наложи да използваме всичката психическа енергия на цялото население, за да създадем впечатлението, че островът е айсберг. „Титаник“ мисля, че пишеше на оня съд. А в днешно време над нас непрекъснато прелитат самолети и понякога с тях стават катастрофи. Веднъж

намерихме сандъци с кондензирано мляко. Именно тогава имах възможност да го опитам.

– В такъв случай защо по дяволите не си си на Авалон? Защо си го напуснал? – попита Прентис.

– Наредиха ми да го напусна – отговори елфът ядосан. – Глупаци такива.

– Ами?

– Нали знаеш какво става, когато си малко нещо различен. Аз не съм като другите и ония нещастни, сковани от традицията глупаци все недоволствуваха. Завиждаха ми. Това е най-вярното обяснение. Завиждаха!

– По какво се различаваш?

– Подай ми тази крушка – каза елфът. – Просто я отвий. Нямах нужда от настолна лампа сега през деня.

С тръпка на отвращение, Прентис изпълни искането и предаде предмета в малките ръце на елфа. Внимателно, с пръсти тънички и гъвкави като ластарите на лоза, елфът обхвана долната и страничната част на металическия цокъл.

Жичката вътре в крушката слабо почервеня.

– Боже мой! – Възкликна Прентис.

– Това – гордо каза елфът, – е моят голям талант. Казах ти, чените, елфите, не можем да превръщаме психичната енергия в електрическа. Да, но аз мога! Аз не съм обикновен елф. Аз съм мутант! Свр̀хелф! Аз представлявам следващото стъпало в еволюцията на елфите. Тази светлина се дължи единствено на дейността на собствения ми мозък, нали разбираш. А гледай сега, като използвам твоя за фокусиране.

При тези думи жичката на крушката се нажежи до бяло и стана непоносимо да я гледаш, а Прентис изпита някакво неясно, почти приятно гъделичкащо усещане вътре в черепа си.

Крушката изгасна и елфът я остави на бюрото до пишещата машина.

– Не съм опитвал още – рече елфът гордо, – но подозирам, че мога да разцепвам и ядрото на урана.

– Ама чакай, нали за да светне крушката, е необходима енергия. Не можеш просто да я хванеш и...

– Че нали ти **казах** за психичната енергия. Великият Оберон да ми е на помощ, предмете-човек, постарай се да разбереш.

Прентис ставаше все по-неспокоен. Той предпазливо попита:

– И какво възнамеряваш да правиш с тази твоя дарба?

– Ще се върна в Авалон, разбира се. **Би трябвало** всъщност да оставя тези глупаци на тяхната зла орис, но един елф винаги изпитва известен патриотизъм, дори и да е колеоптерон³.

– Какъв да е?

– Ние, елфите, не сме всичките от един и същ вид. Аз произхождам от клона на бръмбарите. Гледай!

Той стана прав и, стъпил върху бюрото, се обърна с гръб към Прентис. Онова, което по-рано му се бе сторило просто лъскава черна кожа, внезапно се разтвори и се повдигна. Отдолу се разпериха две прозрачни, изпъстрени с жилки крилца.

– А, значи можеш да летиш – рече Прентис.

– Значи си много глупав – отвърна елфът презрително, – щом не си даваш сметка, че съм прекалено тежък за полет. Но нали са

привлекателни, а? Какво ще кажеш за иризирането? В сравнение с нашите, крилата на лепидоптерите⁴ са груби и крещящо оцветени.

– На лепидоптерите? – Прентис бе безнадеждно объркан.

– Онези от клона на пеперудите. Те са най-големите горделивци. По-рано непрекъснато се показвали пред хората, та да им се възхищават. В известен смисъл, дребни душици. И затова във вашите легенди винаги се разказва, че феите имали крила на пеперуди вместо крила на бърмбари, които са **къде-къде** по-красиви в своята прозрачна ефирност. Но ние ще им дадем да разберат на лепидоптерите, като се върнем, двамата с тебе.

– Ама чакай...

– Представи си само – каза елфът като се полюшваше напред-назад, изпаднал в нещо, което изглежда бе елфски екстаз, – нашите нощни празненства ще засияят от искряща светлина, която ще се излъчва от причудливо извити неоновы тръбички. Ще освободим рояците оси, които сега впрягаме в летящите си каляски, и ще монтираме вместо тях двигатели с вътрешно горене. Ще престанем да се сгушваме в листата, дойде ли време за сън, а ще построим фабрики, които ще произвеждат хубави дюшеци. Живот ще си живеем, казвам ти... А пък онези има да се каят, задето са ме прокудили.

– Но аз не мога да дойда с тебе – изхленчи Прентис. – Имам си задължения. Имам жена и дете. Няма да разделиш човек от... от неговата ларва, нали?

– Аз не съм жесток – отговори елфът. Той се загледа в Прентис. – И аз нося душа на елф. Но нима имам избор? Нужен ми е мозък на

човек за фокусиране, иначе нищо няма да постигна; пък и мозъкът на кой да е човек не подхожда.

– Защо?

– Великият Оберон да ми е на помощ! Ех и ти, твар нещастна! Та човешкият мозък не е пасивен обект, направен от дърво или камък. За да има полза от него, той трябва да оказва съдействие. А може да окаже съдействие, само ако съзнава напълно ясно, че ние, елфите, сме в състояние да го управляваме. Ето, твоят мозък например, може да ми бъде полезен, докато от този на жена ти не мога да имам никаква полза. Ще минат години, преди да разбере кой съм и какъв съм.

– Ама че нагла обида! – възкликна Прентис. – Да не би да искаш да кажеш, че вярвам в разни свръхестествени същества? Държа да ти изтъкна, че съм изцяло рационален тип.

– Тъй ли? Когато най-напред се явих пред тебе, през съзнанието ти минаха няколко неясни мисли за сънища и халюцинации, но ти заговори с мене, прие съществуването ми. На твое място жена ти щеше да изпищи и да изпадне в истерика.

Прентис си премълча. Не му идваше на ум никакъв отговор.

– Там е бедата – унило продължи елфът. – Фактически всички вие, хората, ни забравихте. Мозъците ви се затвориха, станаха безполезни. Е, разбира се, вашите ларви вярват в легендите за „малките човечета“, но мозъците им са недоразвити и могат да се използват само при прости процеси. А когато съзреят, престават да вярват. Откровено казано, не знам какво щях да правя, ако не бяхте вие, писателите-фантасти.

– Писателите-фантасти ли – какво искаш да кажеш?

– Вие сте малцината възрастни, които все още вярват, че нашето племе съществува. И ти, Прентис, най-много от всички. Ти пишеш фантастика от двадесет години.

– Ти си полудял. Аз не вярвам в това, което пиша.

– Налага ти се. Няма как. Имам предвид, че по време на писане ти приемаш съдържанието сериозно. След известно време мозъкът ти от само себе си взема насока, полезна за нас... Но защо да спорим? Та аз **вече** те използвах. Нали видя как светна крушката. Сам разбираш, че трябва да дойдеш с мене.

– Аз обаче няма да дойда. – Цялата поза на Прентис изразяваше предизвикателство. – Можеш ли да ме принудиш против волята ми?

– Бих могъл, но може да те повредя, а не искам. Да речем, ще направя така. Ако не се согласиш да дойдеш, ще фокусирам ток с високо напрежение през тялото на жена ти. Никак няма да ми е приятно да прибягна до това, но, както разбирам, твоите сънародници екзекутират враговете на държавата по същия начин; така че за тебе това наказание едва ли ще е чак толкова ужасно, както за мене. Не бих искал да изглеждам жесток дори и в очите на един предмет-човек.

Прентис усети как потта слепва късата коса по слепоочията му.

– Чакай – извика той, – недей да вършиш такива неща. Дай да обсъдим всичко.

Елфът показва прозрачните си крилца, размаха ги и пак ги скри в калъфа им.

– Приказки, приказки до безкрай. Толкова е уморително. Положително имате мляко въщи. Не си много любезен домакин, иначе отдавна щеше да ми предложиш нещо да се подкрепя.

Прентис се помъчи да прикрие мисълта, която му хрумна, да я изтласка колкото може по-надалеч от повърхността на съзнанието си. Отговори нехайно:

– Имаме и нещо по-хубаво от млякото Ей сега ще ти го донеса.

– Стой си на мястото. Повикай жена си. Тя ще го донесе.

– Но аз не искам да те види. Ще се изплаши.

– Не се тревожи – отговори елфът. – Аз ще ѝ въздействувам така, че ни най-малко няма да се смути.

Прентис направи движение с ръка.

– Всяко посегателство над мене – предупреди го елфът – ще се осъществи много по-бавно, отколкото ударът на електрическия ток, който ще поразии жена ти.

Ръката на Прентис се отпусна. Той отиде до вратата на кабинета си.

– Бланш! – извика той към долния етаж.

Видя Бланш в хола, седнала неподвижно в креслото до библиотеката. Като че ли спеше с отворени очи.

– Нещо става с нея – обърна се той към елфа.

– Просто е в състояние на покой. Но те чува. Кажии ѝ какво искаш.

– Бланш! – извика той отново. – Моля те донеси каната с егнога⁵ и една малка чаша.

Без да проявява никакъв друг признак на живот освен самото движение, Бланш стана и се скри от погледа му.

– Какво е това егног? – попита елфът.

Прентис се направи на възторжен:

– Чудесна смес от мляко, захар и яйца, разбити до сгъстяване.

Млякото без никакви прибавки не може дори да се сравнява с нея.

Бланш внесе егнога. Хубавото ѝ лице бе безизразно. Очите ѝ погледнаха елфа, но по нищо не пролича, че съзнава какво вижда.

– Ето, Джан – каза тя, седна на стария тапициран с кожа стол до прозореца, а ръцете ѝ безволно се отпуснаха в скута.

Известно време Прентис я гледа обезпокоен.

– Тук ли ще я оставиш?

– По-лесно ще ми бъде да я контролирам... Е, няма ли да ми предложиш да опитам егнога?

– Ама разбира се. Заповядай!

Той наля гъстата бяла течност в чашата за коктейли. Преди две вечери бе приготвил пет бутилки от това питие за членовете на Нюйоркската асоциация на фантастите, без да скъпи продуктите, понеже бе всеизвестно, че писателите-фантасти го обичат тъкмо така.

Аntenките на елфа затрепериха силно.

– Божествен аромат – промърмори той.

Елфът обви столчето на чашката с тънките си ръце и я вдигна към устата си. Нивото на течността спадна. Като изпи половината, той остави чашата и въздъхна:

– О, каква загуба за моя народ! Какво лакомство! Просто да не повярваш, че съществува! В историята ни се разказва, че в древността някой и друг щастливец-елф понякога сполучвал да заеме мястото на човешката ларва при раждането ѝ и да черпи съвсем пряко приготвена течност. Интересно дали дори и те са вкусували подобно нещо.

– Значи това се крие зад приказките за деца, подменени от феите, тъй ли? – попита Прентис с известен професионален интерес.

– Разбира се. Женското човешко същество е облагодетелствувано с прекрасен дар. Защо да не се възползуваме от него? – елфът обърна поглед към равномерно дишащата гръд на Бланш и отново въздъхна.

– Хайде. Пий колкото искаш – каза Прентис. („Не бива да проявявам нетърпение, да не се издам.“)

И той гледаше Бланш, очакваше да се проявят признаци, че животът се връща в нея, очакваше елфът да започне да губи контрол над себе си.

– Кога се връща твоята ларва от мястото си на обучение? – попита елфът. – Трябва ми.

– Скоро, скоро – нервно отвърна Прентис. Той погледна часовника си. В същност, след петнадесетина минути Джан младши ще се върне и ще се разкрещи, че иска кекс и мляко.

– Наливай си – настойчиво подканяше той. – Наливай си.

Елфът гълташе развеселен.

– Щом си дойде ларвата, можеш да тръгваш.

– Да тръгвам ли?

– Само до библиотеката. Трябва да донесеш книги по електроника. Интересува ме с подробности как се прави телевизия, телефони и така нататък. Искам обяснения как работи телеграфът, указания как се правят електронни лампи. Подробности, Прентис, подробности! Чакат ни грандиозни задачи. Добив на нефт, преработка на петрол, земеделие на научни основи. Ние двамата с

тебе ще изградим един нов Авалон. Технически. Страна на научните чудеса. Ще създадем нов свят.

– Чудесно – отвърна Прентис. – Ама ти си пийвай.

– Виждаш ли. И ти се запали – каза елфът. – И ще бъдеш възнаграден. Ще си имаш цяла дузина женски предмети-човеци.

Прентис машинално погледна Бланш. Не личеше да е чула, но знае ли човек?

– Притрябвали са ми женски предмети-чо... искам да кажа жени – отговори той.

– Хайде де – строго изрече елфът, – я не си криви душата. Моят народ отдавна е наясно колко похотливи същества с животински наклонности сте вие, предметите-човеци. Поколения наред майките плашат своите малки с предметите-човеци... Да, своите малки! – Вдигна чашата високо във въздуха:

– За моите собствени малки! – и я пресуши.

– Наливай си – побърза да каже Прентис. – Наливай си.

Елфът го послуша.

– Ще имам много деца – рече той. – Ще си избира най-хубавите колеоптерки и ще развъдя моята порода. Ще затвърдя мутацията. Сега засега съм единствен, но когато станат една дузина или петдесетина, ще ги кръстосам и ще получа раса от свръхелфи. Раса на електро... – хълцук! – електронни чудеса и с необятно бъдеще... Да можех да пийна още малко. Нектар! Истински нектар!

Внезапно се чу как някъде шумно се отваря врата и един детски глас извика:

– Мамо! Ей, мамо!

Лъскавите очи на елфа бяха малко замъглени.

– После ще се заемем с предметите-човеци – продължи той. – Някои от тях вече вярват; а останалите ще ги – хълцук! – накараме. Ще бъде пак както някога, но по-хубаво; по-преуспяващо елфство, по-здрав съюз.

Гласът на Джан младши вече се чуваше по-наблизо и в него се долавяха нотки на нетърпение:

– Ей, мамо! В къщи ли си?

Прентис почувствува, че очите му ще изхвъркнат от напрежение. Бланш седеше скована. Езикът на елфа леко се заплиташе, движенията му бяха малко несигурни. Ако ще рискува – сега, тъкмо сега е моментът.

– Мирувай – властно каза елфът. – Държиш се глупаво. Разбрах, че в егнога има алкохол, още щом намисли нелепия си план. Вие, предметите-хора сте големи измамници. Ние, елфите, имаме толкова поговорки за вас. За щастие, алкохолът ни действа твърде слабо. Виж, ако беше прибавил коча билка и мъничко мед... А, ето я и ларвата. Как си, малък предмет-човек?

Елфът продължаваше да си седи, чашата с егнога бе вдигната до мандибулите му, а на вратата бе застанал Джан младши. Десетгодишното лице на Джан младши бе умерено изпоцапано, косата му бе безмерно сплътстена, сивите му очи изразяваха крайна изненада. Опърпаните му учебници се полюшваха на единия край на ремъчето, което държеше в ръка.

– Татко! – викна той. – Какво й е на мама? Ами... ами това тук какво е?

Елфът се обърна към Прентис:

– Тръгвай за библиотеката. Няма време за губене. Знаеш какви книги ми трябва.

Нямаше и помен от начален стадий на опиянение и духът на неподчинение напусна Прентис. Това същество просто го бе разигравало.

Прентис стана, готов да тръгне.

– И без човешки мръсотии, без подлости, без номера – рече елфът. – Жена ти все още е заложница. Ще я убия чрез мозъка на ларвата – за тази работа става. Не ми се ще да го правя. Аз съм член на Елфското дружество по етика, а ние ратуваме за милосърдно отношение към бозайниците, така че можеш да се осланяш на моите благородни принципи, ако изпълняваш това, което искам от тебе.

Прентис почувствува, че го преизпълва непреодолим импулс да излезе. Тръгна, препъвайки се, към вратата.

Джан младши извика:

– Татко, то говори! Казва, че ще убие мама! Чуваш ли, не излизай!

Прентис бе вече вън от стаята, когато чу елфа да казва:

– Не ме зяпай, ларва. Нищо няма да направя на майка ти, ако ме слушаш за всичко, което ти казвам. Аз съм елф, фея. Нали знаеш какво е фея?

И вече на входната врата Прентис чу дисканта на Джан младши да се извисява в див вик, после потрепващият сопран на Бланш заиздава писък след писък.

Здравият макар и невидим ластик, който теглеше Прентис навън от къщи, се скъса и изчезна. Той падна назад, изправи се и се втурна нагоре по стълбите.

Бланш, в която отново бе нахлул трепетен живот, се бе пъхнала в един от ъглите и бе прегърнала разплакания Джан младши.

Върху бюрото бе паднала една черна черупка и закриваше някаква отвратителна, подобна на каша мацаница, от която се стичаше безцветна течност.

Джан младши хлипаше истерично:

– Аз го ударих. Ударих го с учебниците. То мъчеше мама.

* * *

Измина един час и Прентис започна да усеща как обичайният свят нахлува през пролуките, останали след съществото от Авалон. Самият елф вече се бе превърнал в пепел в пещта за смет зад къщата и единствената следа от съществуването му бе влажното петно под бюрото.

Бланш все още бе смъртно бледа. Разговаряха шепнешком.

– Как е Джан младши? – попита Прентис.

– Гледа телевизия.

– Добре ли е?

– А, **на него** нищо му няма, но аз ще сънувам кошмари седмици наред.

– Разбирам те. Аз също, освен ако съумеем да го забравим. Мисля, че вече едва ли ще се яви някой друг от тези... неща.

– Не мога да ти опиша колко ужасно беше – каза Бланш. – Чувах всяка дума, която то казваше, дори докато бях долу в хола.

– Това беше телепатия, нали разбираш.

– Само че не можех да помръдна. После, след като ти излезе, почувствах, че едва-едва се размърдвам. Понечих да извикам, но се чу само стон и скимтене. После Джан младши го смачка и аз изведнъж се почувствах свободна. Не ми е ясно точно какво стана.

Прентис усети някакво мрачно задоволство.

– Струва ми се, че разбирам. Аз бях в негова власт, понеже бях приел съществуването му за факт. Той те парализираше чрез мене. Когато излязох от стаята, разстоянието се е увеличило и е станало по-трудно да използва мозъка ми като психична леща, затова ти си се раздвижила. Когато стигнах входната врата, елфът е решил, че е време да замени моя мозък с този на Джан младши. И тъкмо там е сбъркал.

– Но защо?

– Той е предполагал, че всички деца вярват във феи, но е сгрешил. Днешните американски деца **не** вярват във феи. Не са и чували за тях. Вярват в Том Корбет⁶, в Скокливия Касиди⁷, в Дик Трейси⁸, в Хауди Дуди⁹, в Свръхчовека¹⁰ и в какво ли не друго, но не и във феи. Елфът просто не си е давал сметка за непредвидените промени в областта на културата, предизвикани от комиксите и телевизията, и когато се е опитал да завладее мозъка на Джан младши, не е успял. Преди той да си възвърне психичното равновесие, Джан младши се е намерил отгоре му, изпаднал в безразсъдна паника, понеже смятал, че те измъчват. И край на всичко. Нали съм ти казвал и друг път, Бланш. Някогашните легендарни мотиви от фолклора намират приют единствено в

съвременните списания за фантастика, а съвременната фантастика е предназначена само за възрастни. Сега виждаш ли, че съм прав?

– Да, мили – смирено отвърна Бланш.

Прентис пхна ръце в джобовете си и дяволита усмивка постепенно заля лицето му.

– Знаеш ли, Бланш, щом видя Уолт Рай, ще взема да му намекна, че пиша такива неща. Май че е време вече съседите да научат.

С огромна филия намазана с масло, Джан младши влезе в кабинета на баща си, воден от желанието да възстанови избледняващия спомен. Татко все го потупва по гърба, а мама все му пха в ръцете кекс или хляб, а пък той вече почти не помни защо. Имаше ей тука на бюрото такова едно голямо шантаво нещо, което можеше да говори...

Всичко бе станало толкова бързо, че мислите в главата му съвсем се объркаха.

Той сви рамене и, огрян от слънцето на късния следобед, надникна в недописания лист, сложен в пишещата машина на баща му, а после и в купчинката листа върху бюрото.

Чете известно време, после присви устни и измърмори:

– Да му се не види! Пак за феи. Вечно приказки за деца!

И си излезе.

¹ 30,48 см – бел. прев.

² около 8 см – бел. прев.

³ твърдокрил – бел. прев.

⁴ ципокрили – бел. прев.

⁵ напитка, подобна на аероконяка, съдържаща прясно мляко, захар, разбити яйца и значително количество алкохол – бел. прев.

⁶ известен професионален боксьор – бел. прев.

⁷ популярен комичен герой – бел. прев.

⁸ детектив, герой на много комикси – бел. прев.

^{8, 10} герои на забавни телевизионни предавания – бел. прев.

Големият преден двор

Научно-фантастична повест

Клифърд Саймък

Хайръм Тейн се събуди и се изправи в леглото си.

Таузър лаеше и драскаше по пода.

– Млък! – каза Тейн на кучето.

Таузър наостри смешните си уши към него и пак захвана да лае и дращи по пода.

Тейн разтърка очи, после прокара ръка в рошавите си нестригани коси. Подвоуми се дали да не си легне отново и да се покрие през глава със завивките.

Но се отказа, щом Таузър лаеше така.

– Какво те е прихванало? – попита той кучето, без да скрива гнева си.

– Уъф! – отвърна Таузър, продължавайки упорито да дращи по пода.

– Ако искаш да излезеш – каза Тейн, – трябва само да си отвориш външната врата. Знаеш как се прави, не ти е за първи път.

Таузър престана да лае и се отпусна на пода, наблюдавайки как стопанинът му става от леглото.

Тейн облече ризата и нахлузи панталоните, но не се обу.

Таузър пристъпи лекичко към един от ъглите на стаята, наведе влажния си нос до пода и го подуши шумно.

– Мишки ли има? – запитва Тейн.

– Уъф! – по-силно отвърна Таузър.

– Не си спомням да си вдигал някога такава врява заради една мишка – зачуди се Тейн. – Трябва нещо да не си наред.

Навън беше красиво лятно утро и слънчевите лъчи навлизаха през отворения прозорец.

Денят е чудесен за риба, помисли си Тейн. После си спомни, че трябва да отиде да огледа онова старо легло с четири табли от клен, за което бе чул, че се продава някъде по пътя за Уудмен. Много е вероятно, каза си той, да му искат два пъти повече, отколкото струва. Стана така, че човек не може да спечели някой и друг долар. Всички започнаха да разбират от старинни мебели.

Тейн стана от леглото и тръгна към всекидневната.

– Ела тук! – повика той кучето.

Таузър се приближи, спирайки се от време на време да души по ъглите и да джавка по пода.

– Още не ти е минало – подхвърли Тейн.

Може да е плъх, помисли си той. Къщата беше доста стара.

Отвори външната врата и Таузър излезе.

– Остави този мармот на мира днес – посъветва го Тейн. – Тази работа е загубена. Никога няма да го изровиш.

Таузър заобиколи ъгъла на къщата.

Тейн забеляза, че едната от веригите на фирмата, която висеше на стълба до входната алея, се бе откачила и табелката бе провиснала.

Запъти се през плочите на алеята и през тревата, все още мокра от росата, за да оправи фирмата. Нищо особено й нямаше – просто веригата беше откачена. Може да е от вятъра, каза си Тейн, или пък някое минаващо хлапе. Но по-вероятно да не е хлапе. Той се

разбираше с децата. Те никога не го закачаха, както правеха с някои други в селото. Например бяха взели на прицел Бейкър Стивънс и постоянно го дразнеха.

Тейн се отдръпна малко назад, за да се увери, че табелата не стои накриво.

На нея с големи букви пишеше:

МАЙСТОР ТЕХНИК

Под него с по-дребни букви:

Поправям всичко

А под това:

СТАРИ НЕЩА ЗА ПРОДАН

Какво искате да купите

или продадете?

Може би трябва да сложа две фирми, каза си той, едната за работилницата, а другата за търговията със старинни предмети. Някой ден когато имам време, ще си боядисам две нови табели – по една за двете страни на алеята. Така ще стане по-симетрично.

Тейн се обърна и погледна пътя, водещ към Търнърс Уудс. Красива гледка, помисли си той. Такава обширна гора на края на града. Място, пълно с птички, зайци, мармоти и катерици, а също и с укрепления, построени от няколко поколения деца от Уилоу Бенд. Но един ден сигурно някой предприемчив спекулант ще купи гората и ще я използва за построяване на жилища или за нещо също така рационално и когато това се случи, една голяма част от детството му ще бъде откъсната от него.

Таузър се появи иззад ъгъла на къщата. Той се движеше край стената и душеше долната ѝ част. Ушите му бяха щръкнали от любопитство.

– Това куче е лудо – каза Тейн и влезе вътре.

Отиде в кухнята, шляпайки с босите си крака по пода. Напълни чайника, сложи го на печката и завъртя ключа. После включи радиото, като забрави, че не работеше.

Но когато то не засвири, спомни си и разочарован го угаси. Така става, помисли си Тейн. Поправям чуждите неща, но никога не намирам време за моите.

Отиде в спалнята и си обу обувките. После оправи леглото си.

Когато се върна в кухнята, видя, че печката отново не работеше. Плочата под чайника беше студена.

Тейн отстъпи и ритна печката. Вдигна чайника и поддържа ръката си върху плочата, която скоро започна да се загрева.

– Проработи, слава богу – каза си той.

Знаеше, че някой ден ритането нямаше да помогне. И когато това се случеше, трябваше да я поправи. Вероятно даваше само лош контакт.

Той постави отново чайника на печката.

Отвън се чу тракане и Тейн излезе да види какво става.

Бизли, който работеше за Хортън като пазач, шофьор, градинар и изпълняваше още много други длъжности, вкарваше на заден ход разбит стар камион по алеята. До него седеше Аби Хортън, съпругата на Хенри Хортън, най-видния човек в селото. Отзад в камиона, завързан здраво с въжета и покрит наполовина с яркочервено-виолетово одеяло, беше поставен грамаден

телевизор, добре известен на Тейн. Беше стар модел, отпреди десетина години, но все още оставаше най-скъпият от телевизорите, красящи домовете в Уилоу Бенд.

Аби изскочи от кабината на камиона. Тя беше енергична, шумна жена с властен глас.

– Добро утро, Хайръм – поздрави тя. – Можеш ли да поправиш пак този телевизор?

– Досега не съм видял нещо, което да не мога да поправя – каза Тейн, но въпреки това погледна към телевизора с неприязън. Неведнъж се бе измъчвал с него и знаеше какво го очаква.

– Може да ви излезе по-скъпо, отколкото струва – предупреди я той. – Фактически на вас ви е необходим нов телевизор. Този е остарял и...

– Точно това каза и Хенри – прекъсна го тя. – Той иска да купи цветен. Но аз не желая да се разделям със стария. Ти знаеш, това не е само телевизор, но и комбинация с радио и грамофон, а дървото и моделът му са много подходящи към останалите ни мебели. Освен това...

– Да, знам – отвърна Тейн, който вече беше слушал всички тия обяснения.

Горкият Хенри, помисли си той. Що ли за живот трябва да води? Цял ден да вика и да командува всички в завода за компютри, а после, като се върне в къщи, да понася такава тирания.

– Бизли – каза Аби с глас на сержант, провеждащ обучение, – качи се на камиона и отвържи телевизора.

– Добре, мем – отвърна Бизли, кльощав и отпуснат човек с тъпо изражение.

– И внимавай с него! Не искам да го изподраскаш.

– Добре, мем.

– Аз ще ти помогна – предложи Тейн.

Двамата се покатериха върху камиона и започнаха да отвързват старото чудовище.

– Тежък е – предупреди ги Аби. – Пипайте внимателно.

Телевизорът наистина беше тежък и неудобен за носене, но Бизли и Тейн го довлякоха до задния вход от другата страна на къщата и оттам го свалиха по стълбите в мазето. Аби ги следваше неотменно, вперила орлов поглед, дебнейки да не го одраскат.

* * *

В мазето Тейн беше съчетал работилница и изложба на стари мебели. В единия му край бяха натрупани пейки и инструменти, а по пода лежаха разпръснати кутии с всякакви отпадъци и купчини въжета, кабели и пирони. В другия край се намираше колекция от вехти столове, хлътнали пружини за легла, старинни ниски и високи скринове, стари кофи за въглища, боядисани в златно, тежки железни решетки за камини и още много други вехтории, които Тейн бе купил на възможно най-ниската цена по време на пътуванията си надлъж и нашир.

С Бизли поставиха предпазливо телевизора на пода. Аби ги наблюдаваше изкосо от стълбата.

– О, Хайръм – възкликна тя възбудено, – измазал си тавана на мазето и сега изглежда много по-добре.

– А? – попита Тейн.

– Таванът. Казах, че си го измазал.

Тейн вдигна глава и видя, че тя говореше истината. Таванът беше измазан, но той не го беше пипал.

Преглътна и наведе глава, после хвърли бързо още един поглед нагоре. Таванът си оставаше все така измазан.

– Това не е от излятата плоча – с открито възхищение забеляза Аби. – Не се виждат никакви цепнатини. Как го направи?

Тейн преглътна отново и си възвърна говора.

– Измайсторих го някак си – отвърна и той с несигурен глас.

– Ще трябва да дойдеш и направиш същото и в нашето мазе. То изглежда така ужасно. Бизли измаза тавана на игралната зала, но си остави ръцете по него.

– Да, мем – каза Бизли гузно.

– Когато ми остане време – обеща Тейн, готов да се съгласи с всичко, само да се отърве от тях.

– Би имал повече време – каза му Аби с леден тон, – ако не се скиташе из цялата страна, за да купуваш тези изпотрошени стари мебели, които наричаш старинни. Вероятно можеш да измамиш гражданите, които идват тук, но не и мене.

– От някои от тях мога да спечеля много пари – спокойно й отвърна Тейн.

– И да дадеш и ризата си за останалите.

– Имам стар китайски порцелан, точно такъв, какъвто търсите – предложи Тейн. – Купих го тези дни. Направих добра сделка. Мога да ви го продам евтино.

– Не ме интересува – каза Аби и млъкна, стискайки зъби.

Обърна се и се качи обратно по стълбата.

– Не е в настроение днес – подхвърли Бизли. – Денят ще е лош. Така става винаги, когато сутрин стане рано.

– Не й обръщай внимание – посъветва го Тейн.

– Опитвам се, но ми е невъзможно. Сигурен ли си, че не ти трябва помощник? Не искам да ми плащаш много.

– Съжалявам, Бизли, но виж какво, я ела някоя вечер и тогава ще поиграем на дама.

– Ще дойда, Хайръм. Ти си единствения, който ме е канил някога. Всички останали само ми се смеят или ми крещят.

– Бизли, идваш ли най-сетне? – чу се отгоре сърдитият глас на Аби. – Цял ден ли ще се мотаеш там? Имам още килими за тупане.

– Добре, мем – каза Бизли, отправяйки се към стълбата.

Седнала в камиона, Аби се обърна заповеднически към Тейн:

– Нали ще поправиш телевизора? Без него сме загубени.

– Веднага – отвърна Тейн.

Той остана да ги наблюдава, докато потеглиха, после се огледа, търсейки Таузър, но кучето беше изчезнало. Най-вероятно се намиреше отново при дупката на мармота, в гората, от другата страна на пътя. Отишъл е дори без да закуси, помисли си Тейн.

Когато се прибра в кухнята, чайникът кипеше бурно. Сложи кафе в машинката и след това сипа водата. После слезе в мазето.

Таванът беше все така измазан.

Тейн запали цялото осветление и обиколи помещението, гледайки към тавана.

Замазката беше направена от странен бял материал, който изглеждаше прозрачен, но не напълно. Можеше да се вижда в него, но не и през него. И нямаше никакви следи от пукнатини. Работата

беше изпирана чисто, замазка имаше плътно около водосточните тръби и лампите на тавана.

Тейн се качи на един стол и почука по тавана с кокалчетата на пръстите си. Материалът издаде звук като камбанка, почти точно такъв, какъвто би се получил от леко чукване с нокът по чаша за шампанско.

Слезе от стола и застана до него, като клатеше глава. Нищо не разбираше. Снощи бе останал тук до късно да поправа косачката на Бейкър Стивънс и тогава таванът не изглеждаше измазан. Тейн се разтършува из една от кутиите и намери бормашината. После избра една от най-малките бургии и я сложи, пхна щепсела в контакта, качи се отново на стола и се опита да пробие дупка на тавана. Свистящата стомана се плъзгаше лудо напред-назад, без да направи дори драскотина. Изключи бормашината и се вгледа по-отблизо в тавана. Върху него не бе останала абсолютно никаква следа. Опита отново, като натискаше с цялата си сила. Чу се пукот и счупеният край на свредлото се удари в стената.

Намери нова бургия, сложи я на бормашината и се качи бавно по стълбата. Прекалено бе смутен, за да може да разсъждава. Таванът не трябваше да бъде измазан, но ето че беше. И ако все още не се беше побъркал съвсем, Тейн би се заклел, че не го бе измазвал.

Във всекидневната той подгъна единия край на изтъркания килим, включи бормашината и като коленичи, започна да пробива пода. Свредлото потъна меко в стария дъбов паркет и после спря. Натисна по-силно, но то се въртеше, без да напредне ни на косъм. А трябваше да се предполага, че под това дърво няма нищо. Нищо,

което да спре свредлото на бормашината. Веднъж пробило пода, то трябваше да попадне в празното пространство между гредите.

Тейн освободи бормашината и я остави настрана. Отиде в кухнята. Кафето бе вече готово, но той бръкна в чекмеджето на масата и извади продълговато джобно фенерче. Върна се във всекидневната и освети дупката, която беше пробил. На дъното ѝ се виждаше нещо блестящо.

Върна се в кухнята, намери няколко кнедли, останали от предишния ден, и си наля чаша кафе. После седна до кухненската маса, отхапа от кнедлите и се замисли какво да прави. Поне за момента не може да направи нещо особено. Дори цял ден да си блъска главата и да се опитва да си обясни какво се бе случило с пода, вероятно нямаше да узнае нищо повече. Практичният му дух на янки-бизнесмен се разбунтува срещу такова ужасно прахосване на времето.

Трябва да взема това кленово легло с четирите табли, каза си Тейн, преди някой безпринципен градски антиквар да го грабне, щом го види. Подобен екземпляр, размишляваше той, може да се продаде на добра цена, ако човек има късмет. Възможно е да се спечели и нещо отгоре, ако се захване както трябва за работата. Може би, рече си той, ще успея да го разменя. Например имам един портативен телевизор, който взех миналата година срещу чифт кънки за лед. Тези хора от Уудмен вероятно ще се зарадват да получат поправения телевизор, който изглежда почти като нов, срещу това легло. В крайна сметка, те не ползуваха леглото и не си даваха сметка за стойността му, надяваше се пламенно Тейн.

Изяде набързо кнедлите и изгълта още една чаша кафе. Сипа остатъците от храната в една чиния за Таузър и я остави отвън, пред вратата. После слезе в мазето, взе телевизора и го сложи в каросерията на камиона. След като помисли малко, добави една поправена ловджийска пушка, която би стреляла отлично, ако човек внимава и не употребява мощни далекобойни патрони, взе и куп други дреболии, които можеха да му бъдат от полза за една евентуална размяна.

* * *

Върна се късно след тежко, но напълно успешно пътуване. Освен кленовото легло в камиона се намираха още един люлеещ се стол, решетки за камина, връзка стари списания, старинен скрин от орехово дърво и кресло от XVII век, което някой бездарен художник бе боядисал плътно с ябълково-зелена боя. Всичко това бе получил срещу телевизора, пушката и пет долара. И което бе още по-интересно, Тейн бе успял така да направи размяната, че сигурно в този момент онези от Уудмен се превиваха от смях, че са могли да го надхитрят. Мисълта за това обаче го правеше да се чувства леко гузен – хората се бяха държали така приятелски. Бяха се отнесли много мило към него, даже го бяха поканили да вечеря с тях. След това му бяха показали фермата и накрая дори му предложиха да се отбие пак при тях, ако минава по същия път.

Беше пропилял целия ден и това не му беше приятно, но може би си заслужаваше да си изгради там репутация на човек, който е много мекушав и не знае цената на долара. Вероятно така би могъл и някой друг път да направи подобна успешна сделка със съседите си.

Когато отвори задната врата, Тейн дочу, че телевизорът работеше със силен и чист звук. Почти обзет от паника, той се спусна по стълбата на мазето. След като беше продал портативния апарат, долу бе останал само телевизорът на Аби, а той бе повреден.

Наистина това беше апаратът на Аби. Стоеше си там, където го беше оставил сутринта Бизли, и работеше, сякаш му нямаше абсолютно нищо. Дори предаваше цветен образ.

Цветен образ!

Тейн се спря на края на стълбата и се облегна на парапета, за да се задържи.

Телевизорът излъчваше чудесен цветен образ.

Приблужи предпазливо и го заобиколи. Задният му капак бе свален и беше подпрян на една пейка зад телевизора. Вътре весело блещукаха светлинки.

Тейн клекна на пода и се вгледа в тях. Те изглеждаха доста странни, не такива, каквито трябваше да бъдат. Досега той бе поправял много пъти този телевизор и смяташе, че има добра представа как трябва да изглежда отвътре. А сега всичко бе различно, въпреки че не можеше да каже точно какво.

По стълбата се чуха стъпки и до ушите му достигна дружелюбен глас:

– Здравей, Хайръм. Виждам, че вече си го поправил.

Тейн подскочи от изненада и застана изправен, леко скован, напълно изгубил дар слово.

На стълбата стоеше разкрячен Хенри Хортън и гледаше с доволен вид.

– Казах на Аби, че сигурно няма да си го поправил, но тя настояваше да мина все пак. Хей, Хайръм, но образът е цветен. Как го направи, човече?

Тейн се усмихна слабо и отговори:

– Просто малко побърниках.

Хенри слезе с тежки стъпки по стъпалата и застана пред телевизора с ръце на гърба, гледайки го със суровия си поглед, свикнал да заповядва.

– Никога не бих си помислил – каза той, като клатеше бавно глава, – че това е възможно.

– Аби спомена, че си искал да ловиш цветна телевизия.

– Да, разбира се. Но не на този стар апарат. Никога не съм очаквал, че той ще може да я приема. Хайръм, как успя да го постигнеш?

– Не мога да кажа точно как – призна си Тейн, което бе самата истина.

Хенри забеляза едно буре с гвоздеи между пейките, дотъркаля го пред телевизора и отначало седна предпазливо върху него, но след това се отпусна, за да му е по-удобно.

– Ето как стават обикновено тези работи – каза той. – Има хора като тебе, такива янки-майстори, но те не са чак толкова много. Постоянно се занимават с нещо, опитвайки ту едно, ту друго, и преди да се усетиш, ето че са измислили нещо ново, без сами да знаят как.

Седнал върху бурето, Хенри бе вперил поглед в телевизора.

– Наистина е чудесен – продължи той. – Цветовете му са по-хубави от тези на телевизорите, които видях в Минеаполис

последния път. И да ти кажа честно, Хайръм, нито един от тях не може да се сравнява с този.

Тейн избърса веждите си с ръкава на ризата. Изглежда в мазето ставаше горещо. Беше се изпотил целият.

Хенри намери дебела пура в един от джобовете си и я подаде на Тейн.

– Не, благодаря, не пуша.

– Може би си по-мъдър. Отвратителен навик! – каза Хенри и пхна пурата в устата си. После тържествено обяви: – Всеки със своето умение. Когато трябва да се направи нещо техническо, като това, ти си човекът, способен да го стори. Докато аз съм съвсем различен. Макар и да работя с компютри, не разбирам нищо от тях. Просто наемам хора, които да ги направят. Не мога сам да изпиля дъска или да извадя гвоздей, но умея да организирам. Помниш ли, Хайръм, как всички се кикотеха, когато започнах да строя завода?

– Да, предполагам, че някои наистина се присмиваха.

– Мога да се обзаложа, че го правеха. Те със седмици се разхождаха, прикривайки с ръце подигравателните усмивки по лицата си. Казваха си: какво ли мисли този Хенри, като открива завод тук, в този загубен край? Да не би да смята, че може да конкурира големите компании от изтока? И наистина, те не спряха да одумват, докато не продадох две дузини прибори и не получих поръчки за година-две напред.

Хортън извади запалка от джоба си и внимателно запали пурата, без да откъсва очи от екрана на телевизора.

– Ти си направил тук нещо, което може да донесе много пари – разсъждаваше той. – Някакво просто приспособление, което да

става на всички апарати. Щом можеш да приемаш цветно изображение с тази развалина, няма да имаш проблеми и с който и да е друг телевизор. – Той се изсмя силно, без да изпуска пурата от устата си. – Ако специалистите от RCA¹ научат какво става сега тук, може направо да си прережат гърлата.

– Но аз не знам какво съм направил – протестира Тейн.

– Добре, това ще го уредим – отвърна доволен Хенри. – Утре ще закарам телевизора в завода, за да го видят някои от момчетата. Те ще открият бързо какво си му направил.

Извади пурата от устата си, разгледа я внимателно и после отново я лапна.

– Както преди малко ти казах, Хайръм, това е разликата между нас. Ти си способен да вършиш много неща, но не умееш да се възползуваш от тях. Аз не мога да сторя нищо сам, но когато нещо е направено, умея да организирам реализирането му. Стига само да се захванем с тази работа, и ти затынеш до колене в двадесетдоларови банкноти.

– Но аз нямам...

– Не се безпокой! Остави всичко на мене. Имам на разположение завод и пари, колкото ни потрябват. Ще се договорим.

– Много мило от ваша страна – отвърна механично Тейн.

– Нищо особено – великодушно рече Хенри. – Просто това е агресивното ми чувство за печалби. Би трябвало да се срамувам, че се намесвам така.

Седеше на бурето и гледаше великолепните цветове на телевизионната програма.

– Знаеш ли, Хайръм – каза той, – често съм си мислил за това, но никога не съм успявал да направя нещо конкретно. В завода имам един стар компютър, който подлежи на бракуване, защото заема място, което ни е много нужно. Той е от ранните модели, един експеримент, провалил се напълно. Направо е ужасен. Никой досега не е успял да постигне нещо с него. Опитавме различни подходи, но те бяха погрешни или може би не съвсем, но нямехме достатъчно познания, за да ги доведем до успешен край. Компютърът стои от години в един ъгъл и аз отдавна трябваше да го бракувам, но нещо ме възпираше да го сторя. Сега си помислих дали няма да поискаш да се позанимаеш малко с него.

– Е, не знам – отговори Хенри.

– Не те задължавам с нищо, ако си мислиш това – каза Хенри с незаинтересован израз на лицето. – Може да не успееш да постигнеш нищо с него. Бих се учудил искрено, ако го сториш, но това не пречи да опиташ. Ако решиш, може да го разглобиш и да вземеш частите, които ти трябват. В оборудването му са хвърлени няколко хиляди долара. Вероятно би могъл да използваш повечето от частите по един или друг начин.

– Интересно, наистина – съгласи се Тейн без особен ентузиазъм.

– Добре – каза Хенри с въодушевление, което компенсираше липсата на интерес у Тейн. – Утре ще изпратя момчетата да го докарат тук. Доста е тежък. Ще ти трябват помощници да го разтоварят и преместят в мазето.

Хенри се изправи внимателно и изтърси пепелта от пурата си, паднала върху дрехите му.

– В същото време момчетата ще вземат телевизора – добави той. – Ще трябва да кажа на Аби, че още не си го поправил. Ако допусна да влезе у нас в този му вид, тя няма да позволи на никого да ѝ го отнеме.

Хенри се изкачи тежко по стъпалата и излезе в лятната нощ.

* * *

Тейн стоеше в тъмнината, наблюдавайки как фигурата на Хенри като сянка пресече двора на вдовицата Тейлър и изчезна в следващата улица зад къщата. Вдъхна дълбоко свежия нощен въздух и като тръсна глава, се опита да проясни мозъка си. Но съзнанието му продължаваше да бъде все така затормозено.

Много неща се бяха случили, каза си той. Твърде много за един ден. Първо таванът, сега телевизорът. Може би след като се наспеше хубаво, щеше да е в състояние да се справи с това.

Таузър пристъпи иззад ъгъла на къщата, бавно се покатери по стъпалата и застана до господаря си. Беше се окалял до уши.

– Виждам, че и ти си се потрудил доста – забеляза Тейн. – Както ти казах, не си хванал този мармот.

– Уъф! – тъжно отвърна Таузър.

– И ти си като много други от нас – строго му каза Тейн. – Като мене, като Хенри Хортън и като всички останали. Търсиш нещо и си мислиш, че знаеш какво, но в действителност не знаеш. И което е още по-лошо, нямаш даже представа защо го преследваш.

Таузър тупна уморено с опашка по стъпалото. Тейн отвори вратата и застана отстрани, за да мине кучето, след това влезе и той. Поразтърси се из хладилника и намери печено месо, две

парчета свинско, изсъхнала бучка сирене и половин купа варени спагети. Свари си кафе и раздели вечерята с Таузър.

После слезе отново долу и загаси телевизора. Намери подвижна лампа, запали я и освети вътрешността на апарата. Опита се да разгадае какво е било направено. Беше по-различно, разбира се, но не бе лесно да се разгадае точно в какво се крие разликата. Някой бе бърникал лампите и ги бе деформирал. Освен това имаше бели метални кубчета, поставени тук-там по начин, който изглеждаше напълно случаен и нелогичен. Въпреки това Тейн допусна, че нареждането им съвсем не бе случайно. Цялата схема, както се виждаше, бе променена и бяха добавени много нови вериги.

Но най-учудващото бе, че всичко изглеждаше нагласено набързо, сякаш някой го е оправял на бърза ръка, колкото апаратът да заработи временно, по необходимост.

Някой, помисли си Тейн. И кой е бил този някой?

Тейн обиколи мазето, като се навеждаше и се взираше в тъмните му ъгли, и почувствува като че ли безброй многокраки насекоми лазят по тялото му. Някой бе свалил задния панел на апарата и го бе облегал на една пейка, като бе оставил винтчетата, които го държаха, в стройна редица на пода. После бяха бърникали в телевизора и го бяха нагласили по-добре от когато и да било досега.

Ако това беше прибързана работа, почуди се той, какво би се получило, ако имаха време да го направят както трябва? Разбира се, не са разполагали с достатъчно време. Може би са се уплашили, когато той се бе върнал, та дори не са успели да поставят отново капака на телевизора.

Тейн се изправи и размърда изтръпналите си крака.

Най-напред таванът тази сутрин – и сега, вечерта, телевизорът на Аби.

А като помисли малко, не бе само таванът. Друга облицовка, ако това бе подходящата дума, от същия материал, като на тавана, бе поставена на пода между гредите, където трябваше да има празно пространство. Именно на нея се бе натъкнал Тейн, когато се опита да пробие пода.

Интересно, запита се той, дали цялата къща не е облицована така?

Имаше само един отговор на всичко това: в къщата се намираше нещо чуждо!

Таузър бе чул това нещо, беше го подушил или почувствувал по някакъв друг начин и бе драскал диво по пода, опитвайки се да го изрови, сякаш беше мармот.

Тейн прибра подвижната лампа и се качи горе. Таузър се беше свил на килима до креслото и замаха с опашка, за да приветствува господаря си. Тейн се спря и погледна кучето. То му отвърна с доволен сънлив поглед, после въздъхна по кучешки и се отпусна. Беше съвсем ясно, че каквото и да бе дочуло, подушило или усетило тази сутрин, в този момент не го долавяше повече.

Тогава Тейн си припомни нещо друго. Беше напълнил чайника с вода за кафето и го бе поставил на печката. Когато включи котлона, той бе заработил от първия път. Не се бе наложило да рита печката, за да тръгне.

На сутринта се събуди и усети, че някой натиска краката му. Надигна се бързо да види какво става. Нямаше за какво да се

безпокои: там беше Таузър, който се бе качил при него в леглото и сега лежеше проснат в краката му. Виеше леко и задните му крака се изпъваха, сякаш в съня си гонеше зайци.

Тейн издърпа краката си и като седна, протегна ръка за дрехата си. Беше рано, но той си спомни внезапно, че бе оставил мебелите, с които се сдоби вчера, в камиона. Трябваше да ги свали долу в мазето, за да започне да ги поправя.

Таузър продължаваше да спи.

Тейн се довлече до кухнята и погледна през прозореца: долу, на последното стъпало, седеше Бизли, Хортъновото момче за всичко.

Тейн отиде до задната врата да види какво се е случило.

– Напуснах ги, Хайръм – каза му Бизли. – Тя непрестанно ме гълчеше, по цял ден и не можех да направя нищо, за да ѝ угодя. Така че реших да ги напусна.

– Добре, влез – рече Тейн. – Предполагам, че ще хапнеш и ще пийнеш чаша кафе.

– Чудя се дали не бих могъл да остана тук при тебе, Хайръм. Само за малко, докато си намеря нещо друго.

– Нека да закусим най-напред – каза Тейн, – после ще поговорим.

Това не му се хареса. Изобщо не можеше да му се хареса. След някой и друг час щеше да се появи Аби и да започне да го обвинява че е примамил Бизли. Защото какъвто и да беше Бизли, той вършеше много работа и понасяше непрестанните ѝ заяждания. В града нямаше друг, който би работил за Аби Хортън.

– Майка ти ми даваше сладки всеки път – каза Бизли. – Тя беше наистина добра жена, Хайръм.

– Да, така е – съгласи се Тейн.

– Мама ми разправяше, че във вашето семейство хората са истински, не като останалите в града, които знаят само да си завират навсякъде носовете. Тя казваше, че семейството ви е от първите заселници. Истина ли е, Хайръм?

– Е, предполагам, не точно от първите, но тази къща стои тук от близо сто години. Баща ми често споменаваше, че не е имало нощ в продължение на всичките тези години, през която поне един Тейн да не е бил под покрива ѝ. Както изглежда, подобно нещо означаваше много за баща ми.

– Сигурно е хубаво – продума замислено Бизли – да имаш такова чувство. Трябва да си горд с тази къща, Хайръм.

– Не точно горд. По-скоро сякаш с нея взаимно си принадлежим. Не бих могъл да си представя да живея в някоя друга къща.

Тейн включи печката и напълни чайника. Когато го донесе обратно, ритна печката. Но нямаше нужда от ритника му: плочата бе започнала да почервява.

Два пъти един след друг, помисли си Тейн. Та тя се подобрява!

– Хей, Хайръм – каза Бизли, – имаш много шикарно радио.

– Само че не е в ред – отвърна Тейн. – Счупено е. Не съм намерил време да го оправя.

– Не мисля така, Хайръм. Току-що го включих и то започна да се загорява.

– Започна да се... хей, дай да го видя! – извика Тейн

Бизли казваше истината. От лампите се долавяше лек шум. После се чу глас, който се усили със загоряването на апарата. Говореше на неразбираем език.

– Що за говор е това? – попита Бизли.

– Не знам – рече Тейн, готов вече да изпадне в паника.

Най-напред телевизорът, после печката, а сега и радиото!

Завъртя рязко копчето за настройка и стрелката запълзя бавно по скалата, вместо да се втурне през нея, както той си спомняше. Станциите се сменяха една след друга. Тейн настрои следващата, която улови, и тя също предаваше на чужд език. Тогава разбра какво точно беше станало. Вместо обикновен апарат от 39,50 долара, тук, на кухненската маса стоеше приемател за всички вълни, такъв, какъвто рекламираха в модните списания.

Тейн се изправи и каза на Бизли:

– Виж дали можеш да хванеш станция, която да говори на английски. Аз ще се занимавам с яйцата.

Включи втората плоча и извади тигана. После го постави на печката и взе яйца и шунка от хладилника.

Бизли намери станция, предаваща музика.

– Това как е? – попита той.

– Добре – отговори Тейн.

Таузър излезе от спалнята, като се протягаше и прозяваше. Отиде до вратата и показа, че иска да излезе навън. Тейн го пусна.

– Ако бях на твое място – каза той на кучето си, – щях да зарежа този мармот. Ще разровиш цялата гора.

– Той не копае заради някакъв мармот, Хайръм.

– Добре, тогава заек.

– Не е и заек. Аз се измъкнах вчера, когато трябваше да тупам килимите. Ето защо Аби се ядоса.

Тейн промърмори нещо, докато чупеше яйцата в тигана.

– Изплъзнах се и отидох при Таузър. Поговорих с него и разбрах, че не е нито мармот, нито заек, а нещо друго. Влязох в ямата и му помогнах. Изглежда, че е намерил някакъв стар варел, заровен в гората.

– Таузър няма да се рови заради варел – възпротиви се Тейн. – Той не обръща внимание на нищо друго освен на зайци и мармоти.

– Той работеше здравата – настоя Бизли. – Изглеждаше възбуден.

– Може би мармотът е изкопал дупката си под варела или каквото и да е там.

– Възможно е – съгласи се Бизли. Повъртя още малко стрелката и намери някакъв дискожoker, който беше ужасен.

Тейн пресипа шунката с яйца в чиниите и ги занесе на масата. Наля кафе в големите чаши и се захвана да маже препечените филии с масло.

– Заповядай – предложи той на Бизли.

– Много ти благодаря, Хайръм, че се отнасяш така с мен. Няма да стоя тук по-дълго, отколкото е необходимо, докато си намеря работа.

– Но аз още не съм казал...

– Понякога – продължи Бизли, – си мисля, че си нямам приятел, и тогава си спомням за майка ти, колко добра беше с мене и всичко...

– Е, добре – предаде се Тейн. Той занесе препечените филии и бурканчето с мармалад на масата и седна.

– Може би имаш нещо, за което бих могъл да ти помогна – предложи Бизли, като избърса с опакото на ръката яйцето от брадата си.

– Докарах мебели отвън. Трябва ми човек да ми помогне да ги сваля в мазето.

– Ще се радвам да го сторя – каза Бизли. – Аз съм силен и здрав. Не се страхувам от работа. Само не обичам хората да ме ругаят.

Щом свършиха със закуската, пренесоха мебелите в мазето. Затрудниха се малко със старинното кресло, което беше неудобно за носене. Когато най-после го смъкнаха долу, Тейн се изправи и го огледа. Помисли си, че би трябвало да се потърси сметка от този, който беше боядисал това хубаво черешово дърво.

– Трябва да свалим боята от креслото – рече той на Бизли. – И то много внимателно. Използвай този разреждател и парцал, навит на шпаклата, като се стараеш просто да отлепиш боята от повърхността. Ще опиташ ли?

– Разбира се. Кажи, Хайръм, какво ще обядваме?

– Не знам – отговори му Тейн. – Ще си приготвим нещо. Да не би да кажеш, че си гладен.

– Работата беше много тежка, докато свалим всички неща тук.

– Има сладки в кутията върху кухненския шкаф. Иди и си вземи.

Когато Бизли се качи горе, Тейн обиколи бавно мазето. Таванът оставаше измазан. Нищо друго не бе пипано.

Може би, помисли си той, поправката на телевизора, печката и радиото са начин да ми платят наема си. И ако това е така, продължи мислите си той, бих спечелил повече, ако те останат по-

дълго. Огледа се още веднъж и не намери нищо особено. Качи се горе и извика на Бизли в кухнята.

– Ела в гаража, където държа боите. Ще вземем разреждател и ще ти покажа как да го използваш.

Бизли послушно се затътри след него, стиснал в ръка шепа сладки. Когато свиха зад ъгъла на къщата, дочуха лая на Таузър. На Тейн му се стори, че кучето е прегракнало.

Трети ден вече, помисли си той, или може би четвърти.

– Ако не направим нещо – каза той, – това лудо куче ще се изхаби.

Тейн влезе в гаража и се появи оттам с две лопати и кирка.

– Ела – повика той Бизли. – Ще трябва да сложим край на тази работа, ако искаме да имаме спокойствие.

* * *

Таузър бе свършил сам огромна изкопна работа. Той почти не се виждаше. Само краят на изцапаната му опашка се подаваше от дупката, която бе изровил в гората.

Бизли бе прав, че нещото прилича на варел. Краят му се показваше от едната страна на дупката.

Кучето се измъкна от ямата и седна тежко на земята, с изкаляни мустаци и изплезен език.

– Казва, че сме се появили навреме – коментира Бизли.

Тейн обиколи дупката и коленичи. Протегна ръка да избърше мръсотията от подаващия се край на варела. Калта бе залепнала и трябваше упорито да търка, за да я изчисти. Изчистеното място показваше, че варелът е от тежък метал. Той вдигна лопатата и я стовари върху него. Чу се метален звук.

Заловиха се за работа. Изкопаха около 30 – 40 сантиметра от горния слой почва, който лежеше върху предмета. Копаенето не беше леко и варелът се оказа по-голям, отколкото очакваха. Отне им доста време, докато го разкопаят едва-едва.

– Гладен съм – оплака се Бизли. Тейн погледна часовника си. Беше един без нещо.

– Изтичай в къщата – каза той на Бизли. – Ще намериш храна в хладилника, а има и мляко за пиене.

– А за тебе, Хайръм? Не си ли гладен?

– Можеш да ми донесеш някой сандвич и виж дали ще откриеш някъде мистрия.

– За какво ти е?

– Искам да почистя това нещо и да видя какво е.

Тейн клекна до нещото, което бяха изровили и погледна към отдалечилия се Бизли.

– Таузър – рече Тейн, – това е най-странното животно, което съм изкопавал.

Човек може да се пошегува, окуражаваше се той. Ако не за друго, поне за да не се поддаде на страха. Бизли не беше уплашен. Естествено на Бизли му липсваше въображение, за да се уплаши от подобно нещо. Четири метра широко и около седем дълго, с овална форма. По размери, помисли си Тейн, е като голяма всекидневна. Никога не е имало варел с такава форма и размери в целия Уилоу Бенд.

Извади сгъваемото си ножче от джоба и започна да стърже калта от повърхността на нещото. Изчегърта квадратче два на два сантиметра. Такъв метал не беше виждал никога. Приличаше по-

скоро на стъкло. Продължи да стърже калта, докато изчисти място колкото разтворена длан. Това не бе метал. Готов бе да се закълне. Изглеждаше като матово стъкло, подобно на това, от което се правеха разни вази и чаши. Той винаги търсеше подобни предмети, по които някои си падаха и даваха луди пари, за да ги получат.

Затвори ножчето и го прибра в джоба си. Клекна и заоглежда овалния предмет, открит от Таузър. Все повече се убеждаваше, че каквото и да бе това, дошло да живее при него, несъмнено бе пристигнало именно с този странен уред. Дошло от времето или пространството, помисли си той и бе поразен, че си го е помислил, защото по-рано никога не бе имал подобни мисли.

Взе лопатата и се залови отново да копае, този път надолу, следвайки извитата страна на това чуждо нещо, което бе лежало скрито в земята. И докато копаяше, се чудеше какво би трябвало да каже за находката си и нужно ли бе изобщо да споменава за нея. Може би би постъпил най-разумно, ако го заровеше отново и не споменавахе за него никому ни дума до края на живота си. Обаче Бизли, естествено, щеше да проговори. Но никой в селото не обръщаше внимание на това, което той разправяше. В Уилоу Бенд всеки знаеше, че Бизли е откачен.

Най-накрая Бизли се върна, носейки три неумело направени сандвича, увити в стар вестник, и почти пълна четвъртлитрова бутилка мляко.

- Явно не си бързал особено – забеляза леко раздразнен Тейн.
- Стана ми интересно – обясни Бизли.
- Какво ти стана интересно?

– Ами пристигнаха три големи камиона, разтовариха ги и доवлякоха в мазето някакви доста тежки предмети. Два или три огромни шкафа и още куп боклуци. И нали знаеш телевизора на Аби. Е, те го взеха. Казах им да не го правят, но въпреки това го отмъкнаха.

– Съвсем забравих – възкликна Тейн. – Хенри ме предупреди, че ще изпрати компютъра, а аз въобще го забравих.

Подели сандвичите с Таузър. Щом се нахрани, Тейн се изправи, вдигна отново лопатата и рече:

– Хайде да работим!

– Но в мазето ти те чака цялата тази машинария.

– Ще почака – каза Тейн. – Трябва да свършим с това тук.

Когато свършиха, бе започнало вече да се смрачава. Тейн се облегна уморено на лопатата си.

Четири метра широко, шест метра дълго и три метра високо, и всичко направено изцяло от млечно стъкло, което звънеше като камбана при почукване с лопатата.

Трябва да са доста дребни, помисли си Тейн, особено ако са много, за да се съберат в машина с такива размери и да живеят по-дълго в нея, ако се наложи. Изглеждаше правдиво, защото ако не бяха толкова малки, нямаше да могат да се промъкнат да живеят между гредите на пода.

Ако изобщо съществуват и всичко не е само празна догадка. Вероятно, продължи мисълта си той, дори и да са се настанили в къщата, може да не са вече там, тъй като Таузър ги бе надушил или чул сутринта, но през нощта не им бе обърнал никакво внимание.

Метна лопатата на рамо и вдигна кирката.

– Хайде да си вървим. Днес имаме тежък ден.

Излязоха от храсталаците и тръгнаха по пътя. Светулки мигаха в нощната тъма и уличните лампи се люлееха от лекия ветрец. Звездите блестяха ярко.

Може би са все още в къщата, реши Тейн. Може би, когато са разбрали, че Таузър ги усеца, са направили така, че той да не долавя присъствието им повече.

Вероятно умеят да се приспособяват лесно и сигурно е така, защото не им беше нужно много време, за да се настанят удобно в човешко жилище.

Тейн и Бизли се отправиха по посипаната с чакъл алея към гаража, за да оставят там инструментите. Но ставаше нещо странно, гаражът не беше там.

Нямаше го, както я нямаше и предната страна на къщата. Пътят рязко прекъсваше и нататък нямаше нищо освен стената, която извиваше там, където би трябвало да е края на гаража. Стигнаха до извиващата се стена и спряха, взирайки се с невярващи очи в летния мрак.

Нямаше нито гараж, нито веранда, лицевата страна на къщата липсваше. Сякаш някой бе хванал двата края на фасадата и ги бе извил докато се долепят, събирайки цялата стена на сградата в извивката на съединените един с друг ъгли. Сега Тейн имаше къща с извита навътре фасада, въпреки че в действителност всичко не бе така просто, както изглеждаше, защото извивката не съвпаднаше с това, което фактически би трябвало да се случи при подобна операция. Линията бе дълга и изящна и някак си не много ясна, като

че ли фасадата е била отстранена, а останалата част на къщата нагласена така, че да създава илюзия, замаскирваща тази липса.

Тейн изтърва лопатата и кирката и те се строполиха на чакълестия път. Вдигна ръка към лицето си и я прокара през очите си, сякаш да свали от тях невидима пелена. Когато я отдръпна, нищо не се бе променило, фасадата на къщата я нямаше.

Тогава той се втурна да заобиколи къщата, без да съзнава, че тича, уплашен от това, което се бе случило с дома му.

Но задната част на къщата беше на мястото си. Всичко беше непокътнато.

Покатери се на площадката, докато Бизли и Таузър тичаха след него. Блъсна вратата и се втурна вътре, изкачи стълбите и пресече кухнята, за да види какво се бе случило с предната част на къщата. Спря се на вратата между кухнята и всекидневната и ръцете му се вдигнаха, за да хванат касата на вратата, докато гледаше втренчено и невярващо прозорците на всекидневната. Навън бе нощ, не можеше да има никакво съмнение в това. Нали видя как светулките летяха в храстите и тревите, уличните лампи бяха запалени и звездите се открояваха на небето.

Но потоци слънчева светлина се вливаха през прозореца на всекидневната, зад които се виждаше местност, която не беше Уилоу Бенд.

– Бизли! – извика Тейн. – Погледни навън!

Бизли погледна.

– Кое е това място? – попита той.

– И аз бих искал да знам.

Таузър бе намерил чинията си и я буташе с нос по пода на кухнята, като искаше да подсказе, че е време за ядене.

Тейн мина през всекидневната и отвори входната врата. Гаражът беше там, камионът стоеше срещу вратата му, а в него се намираше невредима колата. На фасадата ѝ нямаше нищо особено, беше си както трябва. Но само това. Колкото до всичко останало...

Пътят свършваше на метър зад края на камиона и по-нататък нямаше нито двор, нито шосе. Само пустиня, простираща се надалеч, равна като под, с купчини камъни тук-таме и редки петна изсъхнала растителност. Грамадно ослепително слънце висеше точно над хоризонта, който изглеждаше странно отдалечен, но още по-странно бе, че слънцето се намираше на север, където съвсем не му бе мястото. Освен това се отличаваше и с особена белота.

Бизли излезе на верандата и Тейн забеляза, че трепереше като уплашено куче.

– Може би е най-добре – меко му каза Тейн, – да се прибереш и да приготвиш нещо за вечеря.

– Но, Хайръм...

– Всичко е наред – отвърна Тейн. – Всичко ще бъде наред.

– Щом ти го казваш, Хайръм.

Той влезе в къщата, стъклената врата издрънча зад гърба му и след минута Тейн го чу да се рови из кухнята.

Не бе чудно, че Бизли трепери, размисли той, и не го осъждаше, че се бе уплашил. Да излезеш от вратата на къщата си и да попаднеш в неизвестна местност, бе наистина страшен шок. В края на краищата човек би могъл да свикне с всичко, разбира се, но за това се изисква време.

Слезе от верандата, заобиколи камиона и ъгъла на гаража и бе готов да попадне обратно в познатото Уилоу Бенд, тъй като, когато бе влязъл през задната врата, селото все още бе там. Но сега нямаше и следа от него, а само пустиня, и то още по-голяма.

Обиколи къщата и видя, че тя няма задна част. Задната стена на сградата представляваше сега същото, което се бе получило от фасадата – същата гладка крива, събираща в една двете страни на къщата.

Върна се от другата страна обратно до предния двор. Навсякъде се простираше пустиня, фасадата бе все така на мястото си, както преди, без да се е променила ни най-малко. Камионът бе там, на отрязания път, и колата в гаража, чиито врати стояха отворени.

Тейн направи няколко крачки в пустинята, клекна и загреба шепа пясък. Песъчинките бяха съвсем обикновени. Той остана така клекнал и пусна пясъка да изтече между пръстите му.

В Уилоу Бенд се намираше задната част на къщата, която нямаше фасада. Тук, където и да е това, имаше вход отпред, но задната част липсваше.

Изправи се, изтърси останалия пясък и избърса прашните си ръце в панталоните.

С края на окото си долови някакво движение на верандата и тогава ги видя.

Наредени в колона едно след друго, дребни животинчета, ако бяха животинчета изобщо, слизаха, марширувайки по стълбите. Бяха високи десетина сантиметра и ходеха на четири крака, макар че предните им крайници бяха в същност ръце, а не крака. Мишите им физиономии с остри и дълги носове напомняха леко човешки лица. Изглеждаше като че ли са покрити с люспи, а не с козина,

защото когато вървяха, телата им блестяха и се преливаха. Всички имаха опашки, които приличаха на телените опашки на заводските играчки, и те стърчаха право над тях и се полюшваха от движенията им.

Слязоха по стъпалата в една колона, като спазваха идеален военен ред, крачейки на разстояние петнадесетина сантиметра едно от друго. Като стигнаха долу, се отправиха директно през пустинята в права линия, сякаш знаеха точно къде отиват. Излъчваха чувство на твърда устременост и все пак се забелязваше, че не бързат особено много.

Тейн ги преброи. Бяха шестнадесет. Наблюдаваше ги, докато се изгубиха от погледа му в пустинята.

Отидоха си, помисли си Тейн. Тези, които бяха дошли да живеят при мен. Направиха тавана, ремонтираха телевизора на Еби и поправиха печката и радиото. И е много вероятно да са дошли на Земята със странната машина от матово стъкло, която бе заровена в гората.

Но ако бяха дошли по този начин на Земята, тогава кое бе това място тук?

Тейн се качи на верандата, отвори стъклената врата и видя дупката с диаметър около 15 сантиметра, която гостите му бяха пробили във вратата, за да могат да излязат от къщата. Той мислено си отбеляза, че някой ден, когато има време, ще трябва да я запълни. После влезе и тръшна вратата зад гърба си.

– Бизли! – извика той.

Не последва никакъв отговор.

Таузър изпълзя изпод любимото си канапе и виновно заскимтя.

– Всичко е наред, куче – каза Тейн. – Те уплашиха и мене.

Когато отиде в кухнята, слабата лампа на тавана осветяваше обърнатата кутия с кафе, счупената чаша по средата на пода, изтърваната купа с яйца.

После Тейн слезе долу и забеляза, че задната врата бе разбита така, че едва ли можеше да се оправи. Ръждивата ѝ мрежа бе пробита, по-точно разкъсана, и част от рамката ѝ бе счупена. Тейн я разгледа с нескрито възхищение.

– Горкият глупак – рече той. – Избягал е направо, без дори да се опита да я отвори.

Запали осветлението и заслиза по стълбата на мазето. На половината път обаче се спря недоумяващ.

От лявата му страна се намираше стена от същия материал, от който бе направен и таванът. Наведе се и видя, че стената минава през цялото мазе, от пода до тавана, отрязвайки го от работилницата.

А какво ставаше в работилницата? Спомни се, че там се намираше компютърът, който Хенри му беше изпратил точно тази сутрин. Три камиона, бе казал Бизли. Три камиона оборудване бе попаднало направо в лапите им.

Тейн се отпусна изнемощял на стълбата.

Трябва да са си помислили, каза си той, че им сътруднича. Може би са решили, че знам кои са и защо са тук и че ще работя с тях. Или са си мислили, че им плащам за поправката на телевизора, печката и радиото. Но ако се разгледат нещата по реда, по който са станали, защо са ремонтирали телевизора, печката и радиото? Какво означава това? Наем ли? Приятелски жест? Или просто малко практическо занимание, за да разберат какво могат да направят с техниката в нашия свят? Вероятно да пробват как би

могла да се приспособи тяхната технология към материалите и условията, които са намерили на тази планета?

Тейн вдигна ръка и почука с кокалчетата на пръстите се по стената над стълбата. Гладката бяла повърхност издаде кънтящ звук. Прилепи ухото си до стената, заслуша се внимателно и му се стори, че чува леко бръмчене, което беше така слабо, че не можеше да бъде напълно сигурен.

Косачката за трева на Бейкър Стивънс беше там зад стената и още много други машинarii, чакащи ремонт. Ще ми смъкнат направо кожата, помисли си той, особено Стивънс. Той си пада побойник. Бизли трябва да се е побъркал от страх, продължи мислите си Тейн. Когато е видял тези същества да излизат от мазето, той е излетял като ракета. Втурнал се е направо към вратата, без да си дава труд да я отвори. Сега трябва да е долу в селото, разправяйки историята на всеки, който се спре да го слуша. Обикновено никой не обръща много внимание на Бизли, но ако той крещи достатъчно дълго и силно, вероятно ще се решат да проверят какво е станало. Ще нахлуят тук, оглеждайки мястото, и ще останат с облещени очи, като видят липсващата фасада, и съвсем скоро някои от тях ще се опитат да се намесят.

А това не е тяхна работа, реши твърдо Тейн, в когото се събуди духа на бизнесмен. От предния двор започваше необятна неусвоена земя, и единственият път да се стигне до нея минаваше през къщата му. В такъв случай това означаваше, че земята му принадлежи. Може би не беше много хубава и там можеше да няма нищо. Но преди да допусне други да нахлуят в нея, по-добре бе сам да провери и да види.

Тейн се качи по стълбите и отиде в гаража. Слънцето стоеше все още над северния хоризонт и всичко бе застинало неподвижно. Намери чук, гвоздеи и няколко къси дъски и ги отнесе в къщата.

Таузър бе използвал положението и спеше в креслото със златиста дамаска, но Тейн не го закачи. Заклучи задната врата и закова няколко дъски направо през нея. После затвори прозорците на кухнята и спалнята и също ги закова с дъски. Това трябва да поспре селяните, си каза той, когато пристигнат ядосани тук да разберат какво става.

След това извади от килера ловджийската пушка, кутия с патрони, бинокъл и стара манерка. Напълни манерката с вода от чешмата, сложи в една чанта храна за себе си и за Таузър, тъй като нямаше време за ядене.

Избута Таузър от креслото.

– Хайде, Тауз, – каза той, – да вървим да поразгледаме по-отблизо.

Преди да тръгнат, провери бензина на камиона. Резервоарът бе почти пълен. Качи се с кучето и постави пушката на удобно място, за да му е под ръка. После даде заден ход, обърна камиона и се отправи на север през пустинята.

Следва в брой 5

¹ Radio Corporation of America – голяма радио-техническа фирма (бел. прев.)

Големият преден двор

Научно-фантастична повест

Клифърд Саймък

(Продължение от брой 4)

Пътуването беше леко. Пустинята бе равна като под. От време на време ставаше грапава, но не по-лоша от селските пътища, по които той обикаляше на лов за старинни мебели.

Пейзажът не се променяше. Тук-там се срещаха ниски хълмчета, но пустинята се простираше все така равна и плоска чак до далечния хоризонт. Тейн продължаваше да кара на север, точно срещу слънцето. На няколко места пресече пясъчни ивици.

След около половин час настигна шестнадесетте, които бяха напуснали къщата му. Те продължаваха все така да маршируват.

Като намали скоростта, Тейн кара известно време наравно с тях, но от това нямаше никаква полза: те продължаваха да вървят по пътя си, без да погледнат дори за миг встрани.

Той увеличи скоростта и ги остави зад себе си.

Слънцето на север не се помръдваше и това бе доста необичайно. Вероятно, каза си Тейн, този свят се върти около оста си много по-бавно от Земята и денят е по-дълъг. Доста по-дълъг, ако се съдеше по слънцето, което продължаваше да е неподвижно.

Надвесен над кормилото, с поглед устремен в безкрайния простор на пустинята, за пръв път той почувствува като силен шок странността на всичко наоколо.

Светът бе чужд – в това не можеше да има съмнение: друга планета, въртяща се около друга звезда, къде се намираше тя точно в космоса, никой на Земята нямаше и най-малка представа. И все пак чрез някаква машинация на тези същества, движещи се в права редица, този свят лежеше пред входната врата на къщата му.

Отпред се появи някакъв по-голям хълм. Тейн подкара камиона към него и забеляза редица от блестящи предмети, наредени по билото му. Спря и извади бинокъла си. Блестящите предмети бяха съоръжения от матово стъкло, подобни на онова в гората. Преброи осем, всяко лежеше в нещо, подобно на люлка от сив камък, и отразяваше слънцето. Имаше още люлки, но те бяха празни. Тейн свали бинокъла и остана за момент замислен дали да се покатери по хълма и да ги разгледа по-отблизо. Не, за това щеше да отдели време по-късно. Засега бе по-разумно да продължи.

Скочи в камиона и подкара по-нататък, наблюдавайки стрелката за бензина. Когато стигне до средата, ще обърне камиона и ще се върне.

Тейн забеляза бледа бяла ивица над смътната линия на хоризонта пред него и като сви очи, се вгледа по-внимателно. От време на време изчезваше и отново се появяваше. Каквото и да беше, бе твърде далеч, за да може да различи нещо. После сведе поглед към стрелката за бензина. Тя бе близо до средното деление. Спря камиона и излезе с бинокъла.

Като пристъпи напред, за да мине пред камиона, той се учуди колко уморени бяха краката му. Тогава си спомни, че би трябвало да е в леглото си още преди няколко часа. Погледна часовника. Беше два, което означаваше, че там, на Земята, бе два часа сутринта.

Беше буден от преди повече от двадесет часа и голяма част от това време бе прекарал в напрегната работа, като бе започнал с изкопаването на онова странно нещо в гората.

Вдигна бинокъла и се оказа, че неясната бяла линия, която бе видял, представлява планинска верига. Над пустинята се издигаха грамадни сини скалисти масиви, по чиито върхове и склонове блестеше сняг. Те бяха много далеч, защото дори през мощния бинокъл едва се различаваха.

Наклони бинокъла надолу и разгледа пустинята, която се разстилаше пред него. Тя си оставаше все същата – равна, със случайни хълмчета и мършава растителност.

И къща!

Ръцете му се разтрепериха. Свали за момент бинокъла, вдигна го отново и погледна пак. Наистина бе къща. Изглеждаше малко особено, разположена в подножието на хълм, който я засенчваше, така че човек не можеше да я забележи с просто око.

Къщата бе малка, със заострен конусообразен покрив и някак си притисната към земята, сякаш бе сгушена в нея. Един овален отвор вероятно служеше за врата, но нямаше следа от прозорец.

Като свали бинокъла, Тейн прецени с поглед разстоянието до хълма. Четири или пет мили, каза си той. Бензинът щеше да стигне, или ако не стигнеше, би могъл да измине пеша последните няколко мили до Уилоу Бенд. Странно, продължи мислите си той, че има такава самотна къща тук. По целия път през пустинята единственият признак на живот, който бе видял, бяха шестнадесетте плъхообразни животинчета, които маршируваха в колона, и освен

осемте стъклени машини, лежащи в люлките си, други следи от изкуствени съоръжения не се забелязваха.

Качи се в камиона и подкара нататък. След десет минути спря пред къщата. Взе пушката. Таузър скочи на земята и застана настръхнал.

– Какво ти става, приятелю? – запита Тейн.

Таузър изръмжа.

Къщата бе безмълвна и изглеждаше отдавна изоставена. Стените ѝ бяха изградени от груби грапави камъни, съединени нескопосно с някакъв глинест материал вместо хоросан. Първоначално покривът е бил от чимове, което бе наистина много учудващо, защото в тази пустиня нямаше нищо, което да наподобява на чимове. Сега бе останала само твърдо спечена от слънцето земя. Самата къща беше безлична, напълно лишена от каквато и да е украса. Предназначена бе да служи само за убежище и никой не се бе опитал да смекчи грубия ѝ вид. Обикновено такива къщи строяха овчарите. Тази изглеждаше доста стара: камъните бяха започнали да се ронят.

С пушка под мишница Тейн пристъпи към нея. Стигна вратата и погледна вътре – там цареше тъмнина и спокойствие. Хвърли поглед назад към кучето и видя, че то бе пропълзяло под камиона и гледаше оттам, ръмжейки.

– Стой наоколо – каза му Тейн. – И да не избягаш!

Насочил напред оръжието, той пристъпи през вратата в мрака. Поспря, докато очите му привикнат с тъмнината. Сега вече можеше да разгледа стаята, в която се намираше. Беше съвсем обикновена, с груба каменна пейка край една от стените и странна дълбока

ниша, издълбана на другата стена. В ъгъла се намираше разнебитен дървен предмет, чието предназначение Тейн не можеше да отгатне.

Жилището е старо и изоставено, помисли си той, напуснато е много отдавна. Може би в далечното минало, когато пустинята е била богата равнина, покрита с трева, тук са живели овчари. Имаше врата, която водеше към друга стая. Когато пристъпи прага ѝ, дочу слабо далечно бумтене и още някакъв звук: шум на падащ дъжд. През отворената врата в дъното ѝ, която водеше навън, Тейн долови полъха на солен морски вятър. Спря изумен.

Още една къща, която водеше в друг свят!

Пристъпи бавно напред, привлечен от отворената врата и през нея излезе навън. Дъждът се лееше от бясно гонещи се облаци. На половин миля по-нататък, отвъд поле, осяано с безразборно разхвърляни стоманеносиви камъни, се виждаше бурно море, което свирепе се удряше в брега, изхвърляйки с ярост фонтани от пяна и пръски вода високо във въздуха.

Погледна към небето. Дъждовните капки започнаха силно да го бият по лицето. Въздухът беше влажен и хладен и мястото изглеждаше като омагьосано – като свят, появил се направо от някоя стара готическа приказка за духове и таласъми. Тейн се огледа наоколо, но не можеше да види нищо, защото дъждът скриваше света отвъд бреговата ивица. Но зад пелената от дъжд той можеше да долови или му се струваше, че усеща нечие присъствие, от което го побиха тръпки. Задъхвайки се от страх, Тейн се обърна и се върна обратно.

Да се озовеш в един чужд свят, помисли си той, не беше малко. Но да попаднеш във втори, бе вече твърде много за един обикновен човек. Тейн потрепери при мисълта колко безкрайно самотен беше сега. Изведнъж почувствува, че тази изоставена къща става непоносима и изскочи от нея.

Навън слънцето светеше ярко и топлината му беше добре дошла. Дрехите му бяха мокри от дъжда, а по приклада на пушката му се стичаха капки. Огледа се за Таузър, но от кучето нямаше и следа. Не беше под камиона, не се виждаше и никъде другаде. Извика го, но без резултат. Гласът му прозвуча самотно и глухо в празнотата и тишината, които царяха наоколо. Обиколи къщата, търсейки кучето, и откри, че тя нямаше задна страна. Грапавите каменни стени от двете ѝ страни се извиваха странно и се съединяваха, така че гърбът на къщата изобщо липсваше. Това обаче не му направи впечатление. Знаеше, че ще бъде така. Сега той търсеше кучето си и усети, че изпада в паника. Усети, че е много далеч от дома.

Изгуби три часа в търсене. Върна се при къщата, но Таузър не беше там. Отиде отново в другия свят и потърси измежду пръснатите камънаци, но и там го нямаше. Като се върна в пустинята, обиколи хълма и се изкачи на върха му. Оттам огледа наоколо с бинокъла, но не видя нищо освен безжизнена пустиня.

Уморен до смърт, препъващ се, полузаспал дори докато ходеше, Тейн се върна при камиона. Облегна се на него и се опита да събере мислите си. Явно бе безсмислено да продължава в това състояние. Трябваше да поспи малко. Трябваше да се върне в Уилоу Бенд, да напълни резервоара и да вземе още бензин, така че

да може да кара още по-нататък, търсейки Таузър. Не можеше да остави тук кучето. Това бе немислимо. Но трябваше да планира работата си, да постъпва разумно. Ни най-малко нямаше да помогне на Таузър, ако се влачеше така наоколо.

Напъха се в камиона и подкара към Уилоу Бенд, като следваше случайните слаби следи, които гумите му бяха направили на пясъчливата почва, борейки се със страшната преумора.

Когато мина край хълма, на който се намираха машините от матово стъкло, спря и слезе да се поразтъпче, за да не заспи на волана. Видя, че сега в люлките имаше само седем машини. Но в момента това не му говореше нищо. От значение бе единствено да се противопостави на умората, която го налягаше все повече, да удържи кормилото през последните мили, да се прибере в Уилоу Бенд, да поспи и да се върне да търси Таузър.

Малко след половината път към дома насреща си забеляза кола и зяпна с нямо изумление, защото камионът, който караше, и колата в гаража бяха единствените превозни средства от тази страна на къщата му.

Тейн закова камиона и слезе. Колата се приближи до него, спря и от нея изскочиха бързо Хенри Хортън, Бизли и още един мъж, който носеше звезда.

- Слава богу, че те намерихме, човече! – извика Хенри.
- Не съм се губил – протестира Тейн. – Аз се връщах у дома.
- Той е като пребит – забеляза човекът със звездата.
- Това е шерифът Хенсън – представи го Хенри.

– Изгубих Таузър – промърмори Тейн. – Трябваше да си тръгна и да го изоставя. Най-добре ме оставете и вървете да търсите Таузър. Мога сам да се прибера.

Той се протегна и се хвана за вратата на камиона, за да се задържи.

– Счупил си вратата – каза той на Хенри. – Влязъл си с взлом в моята къща и си взел колата ми...

– Трябваше да го сторим, Хайръм. Страхувахме се, че нещо може да ти се е случило. От това, което ни разказа Бизли, косите ни се изправиха.

– По-добре го вземете в колата – обади се шерифът. – Аз ще откарам камиона.

– Но аз трябва да намеря Таузър!

– Не можеш да направиш нищо, преди да си си починал.

Хенри го хвана за ръката и го заведе до колата. Бизли държеше задната врата отворена.

– Имаш ли някаква представа що за място е това? – прошепна заговорнически Хенри.

– Не знам с положителност – измънка Тейн. – Може би някой друг...

– Нищо – рече Хенри, – не е от особено значение. Каквото и да е, вече ни направи известни...

Но Тейн не го слушаше. Беше почти заспал, още преди да се отпусне на седалката. Когато се събуди, лежеше спокойно в леглото си и видя, че пердетата бяха спуснати. Стаята беше прохладна и спокойна.

Приятно е, помисли си той, да се събудиш в позната стая, стая, която си познавал през целия си живот, в къща, която е била на фамилията Тейн от приблизително сто години.

Тогава изведнъж си спомни, изправи се рязко и седна. Чу нестихващия шум от другата страна на прозореца. Скочи от леглото и дръпна едното перде встрани. Видя кордона войници, задържащи тълпата, която изпълваше задния му двор и другите дворове наоколо. Пусна пердето и потърси обувките си. Бе напълно облечен. Вероятно Хенри и Бизли, каза си той, са ме сложили в леглото, свалили са обувките ми и са ме оставили така. Но той не си спомняше нищо.

Намери обувките си на пода до леглото и седна върху него, за да ги обуе. В съзнанието му лудо се въртяха мисли за това, което трябваше да направи. Трябваше да вземе по някакъв начин бензин, за да зареди камиона и да напълни освен това една-две допълнителни туби. Трябваше да вземе вода, храна и може би спалния си чувал. Защото нямаше да се върне, докато не намери кучето.

Нахлузи обувките си и ги върза, после отиде във всекидневната. Там нямаше никой, но в кухнята се чуваха гласове. Погледна през прозореца. Отвън пустинята се простираше непроменена. Слънцето, както забеляза, се бе качило по-високо в небето, но в двора му все още бе преди обед. Хвърли поглед на часовника си. Беше 6 часа и по начина, по който падаха сенките, когато бе погледнал през прозореца на спалнята, разбра, че е 6 часа вечерта. Установи с чувство на вина, че трябва да е спал почти цяло

денонощие. Не бе възнамерявал да спи толкова, нито да остави Таузър навън така дълго.

Отиде в кухнята и там завари трима души – Аби и Хенри Хортън, и човек във военна униформа.

– Ето те най-после – възкликна весело Аби. – Чудехме се кога ще се събудиш.

– Кафе ли варите, Аби?

– Да, цял чайник кафе. И ще ти приготвя още нещо.

– Няколко препечени филийки стигат – каза Тейн. – Нямам много време. Трябва да потърся Таузър.

– Хайръм – обади се Хенри, – това е полковник Райън от Националната гвардия. Момчетата отвън са неговите.

– Да, видях ги през прозореца.

– Необходимо бе – каза Хенри. – Абсолютно необходимо. Шерифът не можеше да се справи. Хората нахлуха и щяха да опустошат мястото. Така че се обадох на губернатора.

– Тейн – рече полковникът, – седнете. Искам да поговоря с вас.

– Разбира се – отвърна Тейн, като взе стол. – Съжалявам, че толкова бързам, но загубих кучето си там някъде.

– Тази работа тук – забеляза полковникът – е много по-важна от което и да е куче.

– Това показва, полковник, че вие не познавате Таузър. Той е най-доброто куче, което съм имал някога, а аз ги имах доста.

– Поседи малко и послушай – обърна се Аби към Тейн. – Аз ще опека малко курабийки, а Хенри донесе от салама, който правим във фермата.

Задната врата се отвори и влезе Бизли, придружен от ужасно дрънчене. Носеше три празни туби за бензин в едната ръка и две в другата и те се блъскаха, когато пристъпваше.

– Ей – извика Тейн, – какво става?

– По-спокойно – намеси се Хенри. – Нямах представа с какви проблеми се сблъскахме. Искахме да пренесем голям бензинов варел, но не можахме. Опитяхме се да разбием задната стена на кухнята, за да го вкараме.

– Какво направихте?

– Опитяхме се да съборим гърба на кухнята – повтори спокойно Хенри. – Не можем да внесем през обикновена врата такъв голям варел. Но когато започнахме, открихме, че цялата къща е измазана отвътре със същия материал, който си използвал в мазето. Удряш го с кирка, а стоманата ѝ се притъпява...

– Но, Хенри, това е моята къща и никой няма право да започва да я руши.

– Тейн, бих искал да знам – каза полковникът, – какъв е този материал, който не можем да пробием?

– Не се вълнувай, Хайръм – предупреди го Хенри. – Един голям нов свят ни чака там отвън...

– Не чака нито вас, нито който и да било! – извика Тейн.

– И трябва да го изследваме, а за да го изследваме, ни е необходим значителен запас бензин. Тъй като не можем да докараме голям варел, принудени сме да пренесем колкото се може повече туби и после ще прекараме маркуч оттук...

– Но, Хенри...

– Бих желал – твърдо каза Хенри, – да престанеш да ме прекъсваш и да ме изслушаш какво ще кажа. Дори не можеш да си представиш какви проблеми изникват по организирането на снабдяването. Размерите на тази врата просто ни връзват ръцете. Трябва да пренесем гориво и транспортни машини. С колите и камионите няма да е толкова трудно. Можем да ги разглобим и прекараме на части, но със самолета е проблематично.

– Слушай, Хенри, никой няма да вкарва тук самолет. Тази къща е собственост на семейството ми от сто години. Сега аз съм й стопанин и нямате право да се разпореждате тук, като влачите всякакви боклуци.

– Но разбери – каза плачевно Хенри, – наистина страшно нужен ни е самолетът. С него можем да обхванем много повече територия.

Бизли прогърмя с тубите през кухнята и влезе във всекидневната.

– Надявах се, мистър Тейн – въздъхна полковникът, – че ще разберете как стоят нещата. На мен ми се струва съвсем естествено, че ще почувствувате сътрудничеството с нас като патриотичен дълг. Правителството, разбира се, може да упражни правата си на върховна власт и да конфискува владенията ви, но би предпочело да не го прави. Аз не говоря официално с вас, разбира се, но мисля, че ще е редно, ако ви кажа, че правителството би желало да се стигне до приятелско споразумение.

– Съмнявам се – опита се да блъфира Тейн, без да разбира нищо от това, – че правото за конфискация може да се приложи тук. Доколкото знам, то се отнася до сгради и пътища...

– Това е път – спокойно възрази полковникът. – Път точно пред къщата ви към друг свят.

– Най-напред – заяви Тейн, – правителството ще трябва да докаже, че това представлява обществен интерес и че отказът на собственика да отстъпи правата си би попречил на държавните работи и...

– Мисля – прекъсна го полковникът, – че правителството може да докаже, че това представлява обществен интерес.

– Аз пък мисля – сърдито каза Тейн, – че ще е по-добре да се обърна към адвокат.

– Ако действително смяташ да го направиш – предложи Хенри, винаги готов да помогне – и искаш да вземеш добър, а предполагам, че го искаш, ще се радвам да ти препоръчам фирма, за която съм сигурен, че ще защитава интересите ти възможно най-добре и едновременно с това ще иска доста умерена сума.

Полковникът се изправи, изпълнен с негодувание.

– Ще отговаряте пред властта, Тейн. Ще има много неща, които правителството ще поиска да научи. Най-напред ще иска да разбере как точно сте направили всичко това. Готов ли сте да им отговорите?

– Не – отвърна Тейн. – Не смятам, че съм в състояние.

И си помисли обезпокоен: те смятат, че аз съм го направил, и ще се нахвърлят върху ми като глутница вълци, за да разберат как е станало това. Привидяха му се ФБР, Държавния департамент, Пентагона и дори докато седеше, почувствува, че краката му се подкосяват.

Хенри погледна изпитателно Тейн.

– Наистина ли смяташ така? – запита той. – Възнамеряваш ли да им се противопоставиш?

– Ядосан съм – отвърна Тейн. – Няма право да пристигат тук по този начин и да се разполагат, без дори да ме попитат. Не ме интересува какво си мислят другите, но това е моят дом. Аз съм роден тук, живял съм тук през целия си живот...

– Разбира се – прекъсна го Хенри. – Знам как се чувствуваш.

– Предполагам, че е детинско от моя страна, но нямаше да се засегна толкова, ако бяха проявили желание да седнат и да поговорят с мен за това, което смятат да направят. Но изглежда дори не мислят да ме попитат какво ми е мнението по въпроса. Ще ти кажа, Хенри, всичко е по-различно, отколкото изглежда. Това не е място, където можем да настъпим и да го завземем, независимо какво си мисли Вашингтон. Там има нещо и е по-добре да внимаваме как постъпваме...

– Мисля – прекъсна го отново Хенри, – че държанието ти е похвално и се нуждае от подкрепа. Струва ми се, че като добър съсед няма да е редно да седя тук със скръстени ръце и да те оставя сам в борбата. Можем да си наемем цял отряд добри юристи и да спечелим делото. Ще основем компания, а после ще оформим правото над земята за усвояването ѝ. По този начин ще можем да сме сигурни, че този твой нов свят ще се използва, както му е редно. Съвсем естествено е, Хайръм, аз да заста на рамо до рамо с тебе в тази работа, след като сме вече съдружници в производството на телевизионни апарати.

Бизли се появи от всекидневната и излезе през задната врата, като мърмореше.

– В края на краищата – забеляза Хенри, като използва паузата, – бих казал, че имам пръст в тази работа. Съмнявам се, че би успял да направиш много нещо без компютъра, който ти изпратих.

Ето че се започва отново, помисли си Тейн. Дори Хенри мисли, че аз съм направил всичко.

– Но Бизли не ти ли каза?

– Бизли разправя много неща, но ти знаеш какъв е той.

Ето как стояли нещата. Естествено, за селяните това е просто поредната история на Бизли, още една измислица.

Тейн вдигна чашата и изпи кафето, за да спечели време и измисли отговор, но нищо не можеше да реши. Ако кажеше истината, тя щеше да прозвучи по-невероятно от която и да е лъжа.

– На мене можеш да кажеш, Хайръм. Нали сме съдружници!

– Ако ти кажа, няма да ми повярваш, Хенри.

– Добре – рече примирено Хенри и се изправи. – Предполагам, че можем да почакаме.

Бизли мина с гръм и трясък през кухнята, носейки нови туби.

– Ще ми трябва бензин – каза Тейн, – ако тръгна да търся Таузър.

– Ще се погрижа веднага за това – обеща мигновено Хенри. – Ще докарам Ерни с цистерната му, ще прекараме маркуч и ще напълним тези туби. И ще видя дали мога да намеря някой, който да дойде с теб.

– Не е необходимо.

– Ако имяхме радиопредавател, тогава щяхме да поддържаме връзка.

– Но нямаме. Аз не мога да чакам, Хенри. Таузър е там някъде навън...

– Да, знам колко много мислиш за него. Щом смяташ, че трябва, иди и го потърси, а аз ще подготвя тук другите работи. Ще намеря адвокати и ще оформим документите относно усвояването на земята...

– Хайръм – намеси се Аби, – моля те, ще направиш ли нещо за мен?

– Да, разбира се – рече Тейн.

– Ще поговориш ли с Бизли? Глупаво е да се държи така. Нямаше никакъв повод да ни напуска по този начин. Може да съм била малко груба с него, но той е толкова тъп, че ме изкарва от кожата. Избяга и прекара половината ден да помага на Таузър да изравя този мармот и...

– Ще поговоря с него – каза Тейн.

– Благодаря ти, Хайръм. Той ще те послуша. Ти си единственият, когото той слуша. Жалко, че не успя да поправиш телевизора, преди да се случи всичко това.

– Идваш ли, Аби? – попита Хенри, застанал на вратата. После вдигна ръка и заговорнически махна за сбогом на Тейн: – Ще се видим по-късно, Хайръм. Аз ще уредя всичко.

Не се и съмнявам, помисли си Тейн. След като си отидоха, той се върна при масата и седна на един стол.

Входната врата се тресна и Бизли нахълта развълнуван.

– Таузър си идва! – извика той. – Връща се и води най-големия мармот, който някога си виждал.

Тейн скочи на крака.

– Мармот! Та тази планета е чужда. Тук няма никакви мармоти.

– Ела само и виж! – отвърна Бизли, като се обърна и отново изтича навън, последван от Тейн.

Наистина съществото доста приличаше на мармот, и то голям колкото човек. По-скоро може би на мармот от детските книжки, защото ходеше на задните си крака и се опитваше да изглежда достойно, дори когато страхливо поглеждаше към Таузър.

Таузър вървеше на тридесетина метра зад него, като спазваше предпазливо дистанцията. Вървеше с леко приведена глава, заел позата на добро овчарско куче, готово да реагира на всяка погрешна стъпка, която мармотът би могъл да направи.

Мармотът приближи до къщата и спря. Обърна се, огледа пустинята и седна на задните си лапи. После извърна огромната си глава и впери поглед в Бизли и Тейн. Тейн видя, че ясните му кафяви очи бяха по-изразителни, отколкото на обикновено животно.

Тейн изтича до кучето, вдигна го и го прегърна, притискайки го силно към себе си. Таузър завъртя глава и прокара влажния си език по лицето на господаря си. С кучето в ръце Тейн погледна грамадния мармот и почувствува огромно облекчение.

Всичко е наред, помисли си той. Таузър се върна.

Отправи се към къщата и влезе в кухнята. Пусна Таузър на земята, взе една паница и я напълни догоре от чешмата. После я сложи на пода и Таузър я излочи жадно.

– По-спокойно – предупреди го Тейн. – Не така изведнъж.

Порови се в хладилника, намери някакви остатъци и ги сложи в чинията на Таузър, който замаха с опашка в израз на кучешкото си щастие.

– А фактически би трябвало да те набия, че избяга така – каза му Тейн.

Бизли влезе, като влачеше краката си, и рече:

– Този мармот е добро същество. И той чака някого.

– Е, хубаво – без да му обръща внимание, отвърна Тейн и погледна стенния часовник. – Седем и половина е. Можем да хванем новините. Искаш ли да ги чуеш, Бизли?

– Разбира се. Знам как да уловя този, дето говори от Ню Йорк.

– Точно този ни трябва – потвърди Тейн.

После отиде във всекидневната и погледна през прозореца. Големият колкото човек мармот не бе помръднал. Седеше с гръб към къщата, загледан в пътя, по който бе дошъл. Чака някого, бе казал Бизли, и изглеждаше да е така, но вероятно всичко бе само във въображението на Бизли.

А ако чака някого, почуди се Тейн, кой може да е този някой?

Сигурно там вече се бе разчуло, че има врата към нов свят. Колко ли такива врати, запита се той, са били отворени през вековете? Хенри бе обявил, че това е голям нов свят, чакаш хората от Земята да го населят. А съвсем не бе така.

Гласът на говорителя, четящ новините, прогърмя по средата на някакво изречение:

„...най-накрая се задействуваха. Радио Москва съобщи тази вечер, че съветската делегация ще внесе утре в ООН предложение за интернационализацията на новия свят и вратата към него.

От самата къща, която представлява входа към този свят и принадлежи на човек, известен под името Хайръм Тейн, няма никакви вести. Всичко се държи в пълна тайна и кордон войски е

обкръжил плътно къщата, за да държи настрана тълпите. Опитите да се свържем по телефона бяха неуспешни. Всеки път рязък глас ни отговаряше, че за този номер повиквания не се приемат. А самият Тейн не е излизал от къщата.“

Тейн се върна в кухнята и седна.

– Говорят за теб – каза Бизли.

„Тази сутрин се разнесоха слухове, че Тейн, скромнен селски техник и търговец на стари неща, който до вчера е бил почти неизвестен, най-накрая се е завърнал от пътешествие, което е направил из тази нова и непозната земя. Но още никой не може да каже какво е намерил там и дали изобщо е открил нещо. Единствената информация за това място е, че то представлява пустиня.

Снощи откриването на странен предмет в гората по пътя за дома на Тейн предизвика малка паника. Но това място също бе изолирано от охраната на армията. До този момент полковник Райън, който командува войските там, не желае да каже нищо относно находката.

В цялата тази история непонятна роля играе някой си Хенри Хортън, който, изглежда, е единственото неофициално лице, което има достъп до къщата на Тейн. Разпитан рано тази сутрин, Хортън не отговори на въпросите, но успя да намекне доста загадъчно, че той и Тейн участвуват заедно в някаква тайнствена операция. Тръгвайки си, той остави впечатлението, че е сътрудничил на Тейн при откриването на новия свят.

Интересно е да се отбележи, че Хортън ръководи малък завод за компютри и както се разбра от осведомени източници, съвсем

наскоро е доставил на Тейн компютър или поне някаква друга машина, чието предназначение също се пази в тайна. Говори се, че тази специална машина е разработвана в продължение на шест или седем години.

За да отговорим на въпросите относно как е станало всичко това и какво в действителност се е случило, ще трябва да почакаме разследването на група учени, която излетя тази вечер от Вашингтон, след като взе участие в целодневно съвещание в Белия дом, на което присъствуваха представители на армията, на Държавния департамент, на ФБР и на Комитета за специално въоръжение.

Отгласът по света на това, което стана вчера в Уилоу Бенд, може да се сравнява единствено с новината за избухването на първата атомна бомба. Много наблюдатели са склонни да вярват, че последствията от събитията в Уилоу Бенд дори ще разтресат света много повече, отколкото Хирошима.

Вашингтон настоява, което е напълно естествено, че случилото се засяга само вътрешните работи и в създалата се ситуация възнамерява да действа в интерес на нацията.

Но навсякъде в чужбина се надига масово движение, което настоява, че това не касае само една страна и не е въпрос на национална политика, а се отнася до целия свят и трябва да стане негово достояние.

Според непотвърдени сведения всеки момент в Уилоу Бенд ще пристигне наблюдател на ООН. Франция, Великобритания, Боливия, Мексико и Индия са поискали вече официално разрешение от

Вашингтон да изпратят също наблюдатели на мястото на събитията и несъмнено другите нации планират подобни искания.

Тази вечер светът е на тръни в очакване на новини от Уилоу...”

Тейн се протегна и накара радиото да замлъкне.

– От това, което чухме – забеляза Бизли, – изглежда тук ще има нашествие от чужденци.

Да, помисли си Тейн, ще има нашествие от чужденци, но не точно в смисъла, в който предполага Бизли. Значението на тази дума, каза си той, ще е остаряло вече, когато се отнася до хора. Никой човек на Земята няма да може занапред да бъде наричан чужденец, щом в съседство, буквално пред вратата се появят представители на чужд живот. Какви ли са били хората от тази каменна къща?

Вероятно няма да има само една чужда форма на живот от тази планета тук, ами и от много други. Той сам бе намерил още една врата, водеща към трета за него планета. Така че би трябвало да има доста такива врати. Как ли ще изглеждат тези светове и каква е ролята на вратите?

Някой, нещо бе намерило начин да минава от един свят в друг, въпреки лежащите помежду им светлинни години самотно пространство, един път, по-прост и къс от този на полета из бездните на космоса. И веднъж прокаран, този път оставаше отворен и всичко бе така лесно, както да се мине от една стая в друга.

Но имаше нещо, нещо загадъчно, което продължаваше да му бъде непонятно, и това бе въртенето около оста им и движението им по орбита на свързаните планети, на всички планети, които

трябва да са съединени така. Невъзможно е, размишляваше той, да се създадат действително здрави връзки между тела, които се движат независимо едно от друго.

Само преди два дена той би сметнал дори мисълта за подобно нещо за фантастична и невъзможна. Все пак то се бе случило. А щом веднъж се бе изпълнило невъзможното, кой логично мислещ човек би казал вече, че няма да стане и друго чудо?

Звънецът иззвъня. Беше Ерни от бензиностанцията.

– Хенри каза, че си искал бензин. Идвам да ти съобщя, че няма да мога да ти го доставя по-рано от утре.

– Добре – отвърна му Тейн. – Сега не ми е нужен.

И като тръшна вратата, се облегна на нея замислен: някой път ще трябва да срещна хората очи в очи. Не мога да се откъсна от света. Рано или късно ще трябва да уредим това с жителите на Земята.

Тейн държеше в ръцете си нещо, което Земята искаше. Нещо, от което човечеството се нуждаеше или поне мислеше, че се нуждае. Но в крайна сметка той носеше отговорността. Случило се бе на неговата земя, в неговата къща. Може би той неволно бе помогнал дори за това и го бе предизвикал.

И земята, и къщата са мои, каза си гордо той. А този свят отвън е продължение на двора ми, независимо докъде се простира, той е продължение на двора ми.

Бизли бе излязъл от кухнята и Тейн отиде до прозореца във всекидневната.

Пустинята се простираше до далечния хоризонт. Под прозореца, с гръб към къщата, седяха един до друг Бизли и огромният мармот и

гледаха към пустинята. Изглеждаше някак си естествено, че мармотът и Бизли седят заедно. На Тейн му се струваше, че двамата може би имат много общи неща.

Това бе добро начало – че човек и чуждо същество от другия свят могат да седят заедно като приятели.

Опита се да си представи структурата на тези свързани планети, на която Земята сега бе част. Възможностите, произтичащи от самия факт на подобно свързване, го накараха да му се завие свят.

Щеше ли да бъде установен контакт между Земята и тези други светове и какви щяха да са последствията от това?

А като помисли, контактът вече бе установен, така естествено, така спокойно, че пропуснаха да го отбележат като голямо и значимо събитие. Защото Бизли и мармотът бяха влезли в контакт и ако всичко продължи така, нямаше да има абсолютно нищо, за което да се тревожат.

И това не е случайност, припомни си той. Всичко е било планирано и извършено с точност и ловкост, придобити от дълга практика. Този свят не е първият, в който откриват врата, няма и да е последният. Подобните на плъхове същества бяха пресекли космическото пространство – и колко светлинни години бяха преодолели бе трудно да се предположи дори – в кораба, който Таузър бе изровил в гората. Те го бяха закопали, може би както дете би скрило чиния, заравяйки я в купчина пясък. После бяха отишли точно в неговата къща и бяха заложили апаратурата, която я превръщаше в тунел между два свята. Щом това бе веднъж направено, изчезваше нуждата да се пресича повече

пространството. Необходим бе само един полет в космоса и той бе достатъчен, за да се свържат планетите.

Свършили работата си, дребните животинчета си бяха отишли, но преди това се бяха уверили, че вратата към света им не може да бъде разрушена по никакъв начин. Бяха покрили отвътре стените на къщата с чудния материал, срещу който кирката бе безсилна и който несъмнено би издържал много повече.

И в колона по един, се бяха отправили с тренирана стъпка към хълма, където други осем от космическите им кораби лежаха в люлките си. Сега там бяха останали само седем, в тези люлки на хълма. Мишеподобните същества бяха заминали и може би след време щяха да кацнат на друга планета и да отворят нова врата, свързваща ги с още един свят.

Приличащите на плъхове животинчета бяха изследователите и пионерите, които търсеха други планети, подобни на Земята. Съществото, което чакаше с Бизли под прозореца, също трябва да има цел. Може би след време и човекът ще служи на една такава цел.

Тейн се отдръпна от прозореца и огледа стаята, която си бе точно такава, откакто я помнеше. При всичките тези промени, независимо какво ставаше навън, стаята си оставаше неизменно същата.

Това е действителността, отсъди Тейн, единствената реалност, която съществува. Каквото и да се случи, аз стоя тук, в тази стая с камина, почерняла от огъня през толкова зими, с лавици, пълни със стари книги, по които си личат отпечатъците на пръстите, с

люлеещия се стол, с вехтия килим, изтърган от краката на любимите и близките в продължение на много години.

Но той знаеше, че това бе само затишие пред буря.

След малко ще започнат да пристигат тузовете – групата учени, правителствените служители, военните, наблюдатели от други страни, представители на ООН. А му бе ясно, че стои с голи ръце срещу всички тях, лишен от силата си. Независимо какво може да говори или мисли човек, той не може да се противопостави на света.

Днес бе последният ден, през който тази къща бе домът на Тейн. След почти сто години тя щеше да има нова съдба. И за пръв път през всичките тези години няма да има никой от рода Тейн, който да спи под покрива ѝ.

Стоеше загледан в камината и рафтовете с книги и почувствува старите бледи призраци, които се разхождаха из стаята. Нерешително вдигна ръка, сякаш да им махне за сбогом, не само на привиденията, но и на стаята. Обаче на часа я отпусна. Какъв смисъл има изобщо, каза си Тейн.

Излезе на верандата и седна на стъпалата. Бизли го чу и се обърна.

– Той е много добър – рече Бизли на Тейн, като потупа мармота по гърба. – Той е точно като голям плюшен мечок.

– Да, виждам – отвърна Тейн.

– И най-хубавото е, че мога да говоря с него.

– Да, знам – каза Тейн, като си припомни, че Бизли можеше да разговаря и с Таузър.

Мишеподобните същества бяха пристигнали с космическия кораб, но защо бяха дошли точно в Уилоу Бенд, защо бяха избрали къщата му, единствената в цялото село, в която биха намерили необходимите им средства, за да построят лесно и бързо апаратурата си. Защото не подлежеше на съмнение, че те бяха обрели компютъра, за да вземат това, от което се нуждаеха. Най-малкото тук Хенри бе прав. В крайна сметка Хенри действително бе участвувал в играта.

– Иде някой – обади се Бизли.

– Не виждам никой.

– Нито пък аз – обясни Бизли, – но Мармотът ми каза, че ги е видял.

– Казал ти!

– Нали ти казах, че ние разговаряме. А, ето че и аз ги виждам.

Бяха далече, но бързо се приближаваха. Три точки, които се движеха през пустинята. Седнал, той ги наблюдаваше как идват и си помисли дали да не отиде да вземе пушката, но не помръдна от мястото си на стълбата. Пушката няма да помогне, каза си той. Безсмислено бе да я взима, още повече, че такова поведение бе неправилно. Единственото, което човек можеше да стори, помисли си той, бе да посрещне съществата от другия свят с празни и чисти ръце.

Бяха вече близо и му се стори, че седят в невидими кресла, които се движеха страшно бързо. Видя, че бяха хуманоиди, поне до известна степен, и че бяха само трима.

Пристигнаха изведнъж и спряха рязко на тридесетина метра от мястото, където седеше Тейн. Той не помръдна и не каза нищо.

Нямаше какво да каже. Беше му доста смешно. Те бяха може би малко по-дребни от него и черни като асо пика. Носеха небесносини прилепнали към тялото панталони и също такива сака, които им бяха твърде големи.

Но това не бе най-лошото.

Седяха върху седла с рогове отпред, стремена и нещо като нагънато одеяло, вързано отзад. Обаче липсваха конете.

Седлата плаваха във въздуха, а стремената им висяха на около метър над земята. Чужденците седяха спокойно и гледаха към Тейн, който също бе вперил очи в тях. Най-накрая той стана и направи крачка или две напред и тогава тримата слязоха от седлата и се приближиха също, докато седлата продължаваха да висят във въздуха, точно както ги бяха оставили.

Тейн и тримата вървяха един срещу друг, докато не стигнаха на разстояние два метра.

– Те те приветствуват – каза Бизли. – Те те поздравяват с добре дошъл.

– Много добре, тогава им кажи... Чакай, откъде знаеш това?

– Мармотът ми казва какво говорят, а аз ти предавам на теб. Ти ми говориш, аз му го казвам, а той пък на тях. Такъв е начинът, по който може да се разговаря. Той затова е тук.

– Добре, аз ще се опитам... – започна Тейн. – Значи ти наистина можеш да приказваш с него!

– Казах ти вече, че мога – избухна Бизли. – Казах ти също, че мога да говоря и с Таузър, но ти помисли, че съм луд.

– Телепатия! – възкликна Тейн.

И това бе още по-страшно от всичко досега. Освен за всякакви други неща плъхоподобните животни знаеха и за Бизли.

– Какво казваш, Хайръм?

– Нищо, нищо – отвърна Тейн. – Кажете на този твой приятел да им каже, че се радвам да ги видя, и попитай какво мога да направя за тях.

Чувствувахе се неудобно, стоейки така и гледайки към тримата. Видя, че саката им имаха множество джобове, които бяха натъпкани вероятно с техния еквивалент на тютюн, носни кърпички, сгъваеми ножчета и тем подобни.

– Те казват – обади се Бизли, – че искат да се пазарят.

– Да се пазарят?

– Разбира се, Хайръм. Да търгуват. – Бизли хихикна тихо. – Представи си, че те се предоставят на един янки-търговец. Хенри казва, че ти си такъв. Казва, че ти можеш да обереш някого до шушка...

– Остави Хенри настрана – прекъсна го рязко Тейн. – Да забравим Хенри поне веднъж.

Седна на земята срещу тримата и те го последваха.

– Попитай ги с какво смятат да търгуват.

– С идеи – отговори Бизли.

– С идеи! Те са луди...

И тогава разбра, че съвсем не са такива. От всички неща, които биха могли да бъдат разменени с един чужд народ, най-ценното и най-лесното за обмяна бяха идеите. Те не заемаха място и не подриваха икономиката. Те допринасяха много повече за културното благополучие, отколкото търговията с материални неща.

– Попитай ги – рече Тейн, – какво искат срещу идеята за тези седла, които яздят.

– Те се интересуват какво можеш да им предложиш.

Там беше и проблемът. Трудно бе да се отговори на този въпрос. Автомобили и камиони, двигателят с вътрешно горене – не, вероятно не това. Защото те притежаваха вече седлата. От гледна точка на тези чужденци Земята беше изостанала в транспортно отношение.

Строенето на къщи – не, това не бе такава идея, а сигурно познават строителството, тъй като там се намираше и другата къща.

Дрехи? Не, имаха си.

Боя, помисли си той. Може би тя щеше да стане.

– Попитай ги дали се интересуват от боя – обърна се Тейн към Бизли.

– Питат какво е това. Молят да обясниш.

– Добре тогава. Нека си помисля. Боята е защитно средство, с което може да се покрие почти всяка повърхност. Лесно се съхранява и лесно се прилага. Предпазва от времето и корозията. Освен това служи и за украса. Прави се във всички цветове. И се получава евтино.

– Те обмислят – каза Бизли. – Позаинтересуваха се, но съвсем слабо. Искат да узнаят повече. Карай, разправяй им още.

А, това е вече друго нещо, помисли си Тейн. Този език и аз го разбирам.

Той се настани по-удобно на земята и като се наклони леко напред, впери поглед в трите черни като тигани лица, опитвайки се да разбере какво мислят. Но не можеше. Тези тигани бяха най-

мъртвите, които бе виждал – изразенията им бяха непроницаеми. Това му бе познато, накара го да се почувствува у дома, в свои води. Вътрешен глас му подсказваше, че в лицата на тримата пред него ще срещне най-достойните противници в пазарлъка, с които се бе сблъсквал досега. Това също го зарадва.

– Кажи им, че не съм съвсем сигурен – рече той. – Може би се изказах твърде бързо. В края на краищата боята е много ценна идея.

– Казват, не че не са се заинтересували особено, но просто биха били признателни, ако им поразкажеш малко повече.

Уловиха се, каза си Тейн. Само да мога да ги подхвана, както трябва...

И той се зае най-сериозно с пазарлъка.

* * *

След няколко часа се показа Хенри Хортън, придружен от типичен гражданин, който бе облечен безупречно и носеше впечатляващо дипломатическо куфарче в ръка. Двамата спряха на стълбата крайно изумени.

Тейн, седнал по турски на земята, държеше една дъска и нанасяше боя върху нея, а чужденците го наблюдаваха. От петната тук-там по ръцете им можеше да се види, че те също се бяха опитали да боядисват. Наоколо лежаха пръснати други полубоядисани дъски и около две дузини стари кутии боя.

Тейн погледна нагоре и видя Хенри и другия мъж.

– Надявах се – рече той, – че все някой ще се появи.

– Хайръм – каза Хенри по-важно, отколкото обикновено, – мога ли да ти представя мистър Ланкастър, специален представител на ООН.

– Радвам се да се запозная с вас, сър – отвърна Тейн. – Чудех се дали ще...

– Мистър Ланкастър – обясни Хенри – срещна леки затруднения, когато поиска да премине през кордона, така че аз му предложих услугите си. Вече му обясних общия ни интерес в тази работа.

– Беше много мило от ваша страна, мистър Хортън – обади се Ланкастър. – Този глупав сержант...

– Човек трябва да знае само как да се отнася с хората – каза Хенри.

– Мога ли да знам, мистър Тейн – запитва Ланкастър, – с какво точно се занимавате в момента?

– Пазаря се – отговори Тейн.

– Пазарите се? Що за старомоден начин на изразяване...

– Това е стара дума у янките – вмъкна бързо Хенри, – която има някои свои нюанси. Когато търгуваш с някого, просто разменяш стоки, но ако се пазариш с него, значи искаш да измъкнеш от него това, което крие.

– Много интересно – каза Ланкастър. – Предполагам, че вие се опитвате да смъкнете кожата на тези господа със сините сака...

– Хайръм е най-добрият специалист в пазарлъка по тези места – гордо заяви Хенри. – Той търгува със стари неща и трябва да се пазари доста...

– Мога ли да попитам – каза Ланкастър, като пренебрегна напълно Хортън, – какво правите с тези кутии с бои? Тези господа да не са решили да купуват боя или...

Тейн хвърли дъската на земята и се изправи ядосан.

– Няма ли да млъкнете, вие двамата! – кресна той. – Откакто сте тук се опитвам да кажа нещо и все не мога. Казвам, че е важно...

– Хайръм! – извика ужасен Хенри.

– Няма нищо – каза човекът от ООН. – Наистина пречим с приказките си. Какво става, мистър Тейн?

– Притиснат съм до стената – отвърна Тейн, – и се нуждаю от помощ. Продадох на тези тук идеята на боята, но сам не знам нищо за нея, нито как се приготвя, нито от какво се прави...

– Но, мистър Тейн, щом им продадете боята, какво значение има това?...

– Аз не им продавам боя – развика се Тейн. – Не можете ли да разберете? На тях не им трябва самата боя. Искат **идеята**, принципа на боята. Това е нещо, за което никога не са мислили, и се заинтересуваха. Предложих им идеята за боята срещу идеите за техните седла и почти успях...

– Седла? Имате предвид онези неща там, които висят във въздуха?

– Точно тях. Бизли, би ли помолил някой от приятелите ни да демонстрира седлото?

– Разбира се – отзова се Бизли.

– Какво общо има Бизли с тази работа? – попита Хенри.

– Бизли е преводач. Предполагам, че можете да го наречете телепат. Спомняте ли си, той често разправяше, че може да говори с Таузър?

– Бизли винаги твърди разни неща.

– Но се оказа, че този път е прав. Той казва на Мармота, това смешно чудовище, какво аз искам да кажа, а Мармотът го казва на чужденците. Те пък казват на Мармота, той на Бизли, а Бизли на мене.

– Ама че весело! – измрънка Хенри. – Бизли няма акъл да бъде... какъв каза, че е?

– Телепат – отвърна Тейн.

Един от чужденците бе станал и като се качи на едно от седлата, се поразходи напред-назад. После слезе от него и седна отново.

– Забележително! – възкликна представителят на ООН. – Някакво антигравитационно устройство с автоматично управление. Бихме могли наистина да го използваме.

Той потърка с ръка брадичката си.

– И смятате да размените идеята за боята срещу идеята за това седло?

– Именно – потвърди Тейн, – но се нуждаем от помощ. Необходим ми е химик или производител на бои или някой друг, който да обясни как се прави боята. А ще ми трябва и някакъв професор или специалист, който ще разбере какво говорят, когато ми разправят идеята за седлата.

– Ясно – рече Ланкастър. – Естествено е да имате проблеми. Мистър Тейн, изглежда ми възприемчив човек...

– О, той разбира от всичко – намеси се Хенри. – Хайръм е много проникателен.

– Тогава, смятам, разбирате – продължи човекът от ООН, – че цялата тази дейност е съвсем необичайна...

– Нищо подобно! – избухна Тейн. – Те работят по този начин. Те откриват нова планета и тогава обменят идеи. Така са постъпвали с много други планети от край време. Единственото, което искат, са идеи, просто нови идеи, защото само така може да се поддържа развитието на техниката и културата. А те имат много идеи, сър, които човечеството може да използва.

– Точно там е работата – каза Ланкастър. – Това е може би най-значимото нещо, което ни се е случвало някога на нас, хората. За по-малко от година време ще можем да получим сведения и идеи, които ще ни тласнат напред, теоретически, с поне хиляда години. А щом работата е толкова важна, би трябвало да я възложим на специалисти...

– Но няма да намерите – възпротиви се Хенри, – човек, който да върши така добре пазарлъка. Когато се пазариш с него, не знаеш никога какво ще стане. Защо не го оставите в стихията му? Той просто ще работи за вас. Можете да докарате експертите си и да свикате тук групи по планирането, а да оставите Хайръм да ви представя. Тези чужденци доказаха вече, че ще работят с него. Какво искате повече? Той има единствено нужда да му се помогне малко.

Бизли се приближи и се обърна към представителя на ООН:

– Няма да работя с никой друг. Ако изгоните оттук Хайръм, аз ще си отида с него. Хайръм е единственият, който се е отнасял с мен като към човек...

– Ето виждате ли! – победоносно заяви Хенри.

– Почакай малко, Бизли – каза Ланкастър. – Можем да се договорим. Представям си, че в подобна ситуация един преводач би могъл да спечели сума пари.

– За мене парите нямат значение – отвърна Бизли. – С тях не мога да си купя приятели. Хората ще продължават да ми се смеят.

– Той не се шегува, сър – предупреди Хенри. – Няма потвърдоглав човек от Бизли. Познавам го. Той работеше за мен.

Представителят на ООН изглеждаше изумен и не малко отчаян.

– Ще ви е нужно доста време – изтъкна още Хенри – да намерите друг телепат, най-малкото някой, който да може да разговаря с тези тук.

Ланкастър сякаш се задушаваше.

– Съмнявам се – каза той, – че има друг на Земята.

– Добре тогава – рече твърдо Бизли. – Нека се споразумеем. Нямам намерение да стоя тук цял ден.

– Съгласен съм! – викна Ланкастър. – Вървете двамата напред. Ще желаете ли да ни представяте? Това е възможност, която не трябва да допуснем да ни се изплъзне между пръстите. Има ли нещо, което да искате? Нещо, което да направя за вас?

– Има – отвърна Тейн. – Скоро ще дойдат важните клечки от Вашингтон и от други страни. Само ги дръжте по-настрана от нас.

– Ще обясня много внимателно на всички. Никой няма да ви пречи.

– Трябват ми още химик и някой, който да разбере обясненията за седлата. И то бързо. Мога да ги позадържа малко тези тримата, но не за дълго.

– Ще ги имаш само след няколко часа – обеща представителят на ООН. – Когато пожелаеш. А след ден-два ще имаш на разположение армия от специалисти, готови да се отзоват при първия знак, когато ти потрябват.

– Сър – каза Хенри мазно, – решението ви бе най-доброто. Хайръм и аз го оценяваме високо. А сега, щом това е уредено, трябва да вървим, защото ни чакат репортерите. Те ще се интересуват от изказването ви, сър.

Изглежда представителят на ООН нямаше нищо против и двамата с Хенри се заизкачваха по стъпалата.

Тейн се обърна и изгледа пустинята.

– Ето го големия преден двор – рече той.

Райска клопка

Фантастичен разказ

В. Н. Комаров

Още на втория ден прекъснаха отпуската на Роман Владимирович Горчаков. Разбира се, имаше пълно право да откаже и никой не би имал никакви претенции към него – отпуската на космическия инспектор, принуден постоянно да търчи от една планета на друга, от край време се е смятала за свещена. Още повече, че през последните няколко години Горчаков нито веднъж не беше успял да се възползува от нея. Винаги се намираха някакви извънредни причини и абсолютно неотложни обстоятелства, които отлагаха почивката му.

Сега, като седеше върху камъка и гледаше вълните, които лениво заливаха пясъчния бряг, Горчаков изведнъж почувствува, че е адски уморен... Утре сутринта ще пристигне жена му – тя работеше като космически психолог и също постоянно се намиреше в далечни командировки. Най-сетне им провървя да прекарат заедно отпуската, и ето ти...

Разбира се, още не е късно да откаже. Но Горчаков знаеше, че няма да може да го направи. Твърде необичайни и тревожни бяха събитията, които подтикнаха Космическия Съвет да го лиши от дългоочакваната почивка.

На другата сутрин пристигна редовният стратоплан, с който дойде Мая. Като гледаше бързо приближаващата се към зоната за посрещане лека фигура на жена си, Горчаков мъчително си

представяше как ще й каже, че имат само един ден, за да бъдат заедно... Но Мая горещо се притисна до него и успокоително му прошепна:

– Знам всичко... Не се разстройвай.

За кой ли път вече Горчаков си помисли колко много му бе провървяло. Мая не само го обичаше, тя го разбираше. И умееше да изглади всички остри ръбове, да всели в него спокойствие и увереност.

– Какво знаеш? – попита той, като се усмихна леко.

– Знам, че утре трябва да заминеш. Макар че не зная къде и защо. Надявам се, ще ми разкажеш?

– Разбира се – отвърна Горчаков, като почувствува, че от плещите му се смъква огромна тежест... Когато седнаха в електромобила, той продължи: – Чувала ли си нещо за планетата 335-бис?

– Не беше ли планетата, където навремето колонистите решили да построят система на „затворено благополучие“?

– Да, условно я нарекли така. Експериментът започнал преди около двеста години. По същество е прост. Машините трябвало да вършат всичко за хората – да ги обслужват, да изпълняват домашните им задължения, за приготвят храна, да ги предпазват от болести, да обучават децата, да шият дрехи, дори да ги развличат... Самоусъвършенствуващи се, саморегулиращи се, самонастройващи се и самовъзстановяващи се машини. И човек през цялото време би могъл да си почива и да расте духовно...

– Да, помня – отвърна Мая. – Навремето тази идея се обсъждаше оживено. Но после интересът към нея някак си спадна. И какво е станало на планетата?

– Преди пет години най-сетне системата заработила с пълна сила. И станало нещо неочаквано. Жителите ѝ започнали много бързо да стареят. Не по календара, а по биологичното време. Да се превръщат в старци и да умират. В този рай!...

– А какво мисли Съветът?

– Хипотезите са много, но засега няма още нищо определено. Възможно е да се е появил някакъв неизвестен вирус. Всеки случай има карантина.

– Значи ти заминаваш на триста тридесет и петата?

– Да – въздъхна Горчаков.

Спря електромобила край тясната пясъчна ивица, проточена край брега. Мая леко изскочи от колата и като махна подканващо с ръка, затича към морето, събличайки се по пътя. Горчаков я последва...

На около петдесет метра от брега Мая доплува до мъжа си и лекичко го пръсна по лицето. Той весело изпръхтя.

– И аз летя с теб! – извика тя.

– Но... – учуди се Горчаков.

– Всичко вече е решено. Ще летим заедно!

– Заедно? – Горчаков почувствува, че го залива топла радостна вълна.

– Да, Съветът реши, че там може да има нужда от психолог...

– Значи ти всичко си знаела още от началото! – усмихна се Горчаков, когато излязоха на брега и легнаха върху горещия пясък.

– Знаех – потвърди Мая. – Но исках да си изясня ти какво мислиш за станалото.

Прегърна я и ласкаво я привлече към себе си.

– Какво ли щях да правя без тебе?...

* * *

Звездолетът „Елион-9“ приближаваше към триста тридесет и пета бис. До пристигането оставаха няколко часа.

– Ще излезем на кръгова орбита – предупреди командирът на звездолета, – а вас ще спуснем с автоматичния катер. Той ще остане с вас. Такива са условията на карантината.

– Интересно, кой ли ще ни посрещне? – каза Горчаков, когато с Мая се запътиха към очакващия ги катер.

– Най-вероятно никой – каза Мая.

– Да, съвсем забравих, че при тях всичко се върши от техниката. Но някой все пак трябва да знае за пристигането ни.

– Извинявай, съвсем забравих да ти кажа... Съветът е съобщил на главния лекар на колонията. Вероятно ще ни заведат при него.

– При главния лекар? – учуди се Горчаков. – Че за какво е нужен лекар, при това главен? Доколкото разбирам, хората от тази планета отдавна не боледуват от нищо. Както впрочем и на Земята.

– И въпреки всичко длъжността главен лекар се е запазила. А при създаденото положение това дори е за добро.

Горчаков сви рамене...

На площадката за посрещане на пристигналите наистина нямаше никой. Очакваше ги обаче електрокар с отворена врата, над която призивно мигаше зелена светлина. Като се спогледаха, Мая и Горчаков влязоха, вратата се затвори и карът, набирайки плавно

скорост, потегли. Понесоха се по гладкия прав асфалтов път, ограден от двете страни от съвсем еднакви дървета. После се появиха сгради, които си приличаха като две капки вода. Улиците бяха безлюдни: независимо от топлия слънчев ден, минувачи се срещаха съвсем рядко.

– Нещо не ми харесва тази планета – напрегнато каза Горчаков. – Имам чувството, че наоколо витае неизвестна опасност.

Карът свърна в малка уличка между сградите и спря.

– И накъде сега? – учуди се Горчаков, помагайки на Мая да излезе.

Заобикаляха ги глухи бетонни стени без прозорци и врати.

– Сигурно всичко върви според плана – отвърна Мая, озъртайки се.

И наистина, бетонната плоча, върху която стояха, неочаквано се раздвижи и ги повлече към една от стените. Горчаков хвана Мая за ръката – изпитваше чувството, че още един миг и ще се ударят в нея. Той инстинктивно закри жена си, готвейки се да приеме удара върху себе си. Но в последния миг бетонната преграда се отдръпна и те се оказаха във вътрешността на зданието.

– Ама че обслужване... – поемайки си тежко дъх каза Горчаков. – Ако и нататък върви така, наистина бързо ще се състариш...

Една от страничните стени се разтвори и върху движеща се лента срещу тях се появи нисичък човек в светъл костюм. Като приближи до гостите от Земята, той се представи:

– Базурин.

– Много ми е приятно – вежливо се усмихна Горчаков и после бързо добави: – Искане ми се без бавене да пристъпим към работата.

Базурин кимна с глава.

– Моля...

* * *

Седяха в стая без прозорци, озарена от лампи с дневна светлина. И макар илюзията, че в стаята проникват слънчеви лъчи, беше пълна, Горчаков и Мая през цялото време изпитваха неприятно раздразнение...

– Защо стана така, че за положението, настъпило на планетата, научихме не от вас, а от контролния компютър? – запита Горчаков. – И той ни съобщи едва когато се е натрупал материал, достатъчен за статистическа обработка. В резултат на това е било загубено много време, събитията са взели масов характер. А нали вие като лекар е трябвало да забележите отклоненията от нормата много по-рано.

Базурин не отговори веднага:

– Вижте... – каза той някак с нежелание – преди няколко години ние най-сетне завършихме грандиозната програма. И на хората, естествено, се прииска да вкусят в пълна мяра от плодовете на тази победа. А когато човек изпълни заветната си цел, у него неизбежно настъпва известен спад...

– Но вие сте разполагали – забеляза Мая – с обективни показатели. Нали апаратурата периодично регистрира биологичната възраст на всеки човек. Защо не вдигнахте тревога?

– Регистрира – съгласи се Базурин. – Но какво? Биологичната възраст? Какво представлява тя? Фактическото състояние на организма. Това е всичко, което знаем за нея. Да, научихме се да я измерваме. Но от какво зависи и защо се променя, защо ту изпреварва календарната възраст на човека, ту, обратно, изостава

от нея, защо човек ту старее, ту се подмладява – всичко това не ни е известно.

– Но щом като всички изменения настъпват в една посока – възрази Горчаков – и при това приемат масов характер... това би трябвало да ви разтревожи.

По лицето на Базурин пробягна лека сянка.

– Там е работата, че отначало процесът на ускореното стареене бе забелязан само при няколко души. И тъкмо при онези, които особено активно бяха участвували в осъществяването на програмата. Реших, че това е своеобразна реакция на големите нервни натоварвания. А масов характер всичко това взе твърде неочаквано. И сравнително отскоро.

Горчаков внимателно го изглежда.

– А вие сам какво мислите по този въпрос?

– Ами аз... – започна главният лекар, но рязко прекъсна думите си и като сви рамене, каза със съвсем друг тон: – Не съм още на ясно.

– Кажете – неочаквано запита Мая, – каква е сега собствената ви биологична възраст?

– Тридесет и четири – неохотно отвърна Базурин.

– А каква беше в момента на приключване на програмата?

Базурин не отвърна веднага.

– Четиридесет и една – най-сетне процеди той.

– И как си обяснявате това?

Базурин се намръщи и сви устни.

– Засега никак...

Настъпи тежко мълчание. После Горчаков каза:

– Е добре. Сега бихме искали да се срещнем с обитателите на планетата и да поработим с Главния електронен мозък.

– Моля – с явно облекчение отвърна Базурин. – Разрешете ми да ви заведа до хотела...

* * *

– Не ми харесва всичко това – намръщено каза Горчаков, когато се настаниха в определената им с Мая стая. – Учудващо бездушен свят. Само машини...

– Не сме свикнали – засмя се Мая. – Какво лошо има в това машините да те обслужват изцяло и да предугаждат желанията ти?

И сякаш като потвърждение на думите ѝ в стаята се търколи малък, блестящ метален робот. Като спря, той насочи гъвкавата си антена първо към Мая, после към Горчаков и също така безшумно изчезна. Почти веднага се появи подредена маса с всевъзможни блюда. В стаята се разнесе апетитен мирис.

– Я виж! – учудено възкликна Горчаков. – Те наистина улавят желанията: моя любим дроб Строганов.

– Виждаш ли – усмихна се Мая, – а пък ти беше недоволен.

– Няма какво, обслужването е изключително! И все пак... Както искаш, но този Базурин ми се струва подозрителен. Забеляза ли как се смути, когато ти се заинтересува от собствената му биологична възраст?

– Какво особено има тук?

– Не зная... Но някак си ми е странно... Всички обитатели на планетата стремително стареят, а само той се подмладява. Може да си помислиш, че изсмуква жизнените им сокове. Като вампир. В петнадесети век биха го изгорили на клада за магьосничество.

– Но ние живеем в друго време – възрази Мая.

– Всеки случай, добивам впечатлението, че възникналото положение по неясни засега причини напълно задоволява Базурин. Иначе защо своевременно не е съобщил на Земята?

– Да не бързае с изводите – охлади го Мая. – Хайде да си разпределим задълженията. Аз ще поговоря с хората, а ти поработи с машината. Когато съберем факти, тогава ще изказваме хипотези...

* * *

Вечерта на третия ден Мая, връщайки се от града, завари любопитна картинка. Горчаков по плувки лежеше върху дивана, а поредният робот с леки и плавни движения масажираше гърба му. Мая постоя мълчаливо до вратата, наблюдавайки мъжа си, а после усмихната го попита:

– Привикваш ли?

Горчаков мързеливо се обърна към жена си, с движение на ръката освободи робота и без да бърза каза:

– И какво от това? Знаеш ли, тук започва да ми харесва.

Мая го изгледа внимателно – шегува ли се или говори истината? А Горчаков продължи:

– Не, наистина... Помисли само как живеех. Нямах минута спокойствие. Сякаш бях свързан с напрежение от милиони волта. А тук... Никаква работа, никакви грижи, никакви вълнения. Наслаждавай се на живота и полека-лека се самоусъвършенствуй.

– Бих искала да знам в какво по-точно?

– Ами дори и в живописа! И после – аз от детски години мечтая да напиша роман.

– Роман ли? Интересно, за какво?

– Най-вероятно за това как машините изцяло обслужват човека.

– Ха, че това няма да бъде роман, а технически отчет. – Мая приближи до телеапарата, който заменяше огледалото, и поиска да снесе шапката си, но кой знае от къде взелият се робот я изпревари. Мая се загледа след пъргавия автомат, който изнасяше шапката ѝ, и прехвърли ироничния си поглед на мъжа си.

– На този твой роман няма да му достига главното. Човека! Какво представлява литературата? Изследване на човека. Отражение на неговите надежди, мечти, скърби и радости, на неговата борба за постигане на поставените цели. А когато няма цели? И когато няма борба, радости и скърби? Всяко изкуство неизбежно ще започне да се изражда. Защото ще отразява израждането на човека.

– Може би си права – бавно каза Горчаков. – И все пак... Знаеш ли, Маичка – продължи той мечтателно – хайде да напуснем работа, да се заселим на тази мила планета и да прекараме тук остатъка от дните си... Шегувам се, шегувам се! – скочи от дивана и прегърна жена си.

– Най-сетне – каза Мая, – аз наистина се разтревожих. Не, не бих искала да живея тук. Да нямаш никаква цел... Ужас!

– Права си – каза Горчаков. – На тази планета всичко човешко постепенно изчезва. Машини съчиняват стихове, машини пишат музика, от първите дни на живота им децата се възпитават и обучават от машини... Май че само любовта между тях се е запазила...

– Не – тъжно поклати глава Мая, – съпругеските двойки тук също се подбират от машини. Според оптималното съчетаване на няколкостотин параметри.

Горчаков влюбено погледна жена си.

– Ти как мислиш, тази машина дали би ни избрала един за друг?

– Само ако действа по принципа на допълнителността – засмя се Мая. – Не, ако живеехме тук, нямаше да сме заедно.

– Тогава решително се отказвам от това „райско ъгълче“ – усмихна се Горчаков. – Но шегите са си шегии, а главното така и не научихме. Ясно е само, че експериментът не е успял. А защо се е ускорил процесът на стареенето? И от какво младае Базурин?

– И най-важното – как да помогнем? Как да спасим хората? Нужни са нови факти. И да не бързае с изводите...

* * *

Но все пак им се наложи да побързат.

Когато на следващата сутрин поискаха от централния компютър поредната справка, откриха: процесът на остаряване неочаквано рязко се е ускорил.

– Странно – замислено каза Горчаков. – Странно е, че е настъпило веднага след нашето идване.

– Ти отново за Базурин ли намекваш? – разбра намека му Мая. – Най-вероятно е просто съвпадение.

– Възможно е – съгласи се Горчаков. – Но съвпаденията винаги ме карат да бъда нащрек.

– Напразно. Те се случват много по-често, отколкото си мислиш.

– Не споря – отново се съгласи Горчаков. – Ти знаеш по-добре – това е по твоята част. Все пак не бих отлагал разговора с Базурин.

* * *

Главният лекар явно беше угнетен. За изминалите три дни той беше забележимо отслабнал и това малко посмути Горчаков. Ако всичко, което става тук, се извършва по волята на този човек и той контролира положението, защо ще трябва да се разстройва? Впрочем, той може да е разстроен дори само от тяхното пристигане...

– Все пак защо не съобщихте на Космическия Съвет за създалото се положение? – рязко запита Горчаков.

Базурин тъжно изглежда земляните.

– Виждам, че ме подозирате в нещо. Но ако аз...

Настъпи неловко мълчание.

– Съгласете се – меко каза Мая, – че положението наистина е необичайно.

– Да, да – бързо заговори Базурин, – разбира се... Но ако аз самият разбирах нещо! Две години след завършване на програмата почина жена ми. Тя беше математичка. Разработваше програмата за Главния електронен мозък... Беше по-млада от мен. И за две години свърши. Тогава си мислех, че това е разплата за колосалното напрежение през последните години. Нали и другите главни изпълнители на проекта – също...

– Но после – забеляза Горчаков, – всички останали обитатели на планетата внезапно са започнали катастрофално да стареят. Защо това не ви стресна?

– Работата е там, че след завършване на проекта обемът на информацията, която се получаваше чрез автоматичните устройства от всеки човек, нарасна няколко пъти. Включително и

информацията за психичната дейност. И тогава у мен възникна предположението, че това може би разстройва нормалното функциониране на човешкия организъм...

– Но как могат измерванията да влияят върху организма? Още повече дистанционните? – учуди се Горчаков.

Базурин поклати глава:

– Спомнете си как е в квантовата физика: измерването променя състоянието на системата. А някои учени смятат, че нашият мозък представлява една квантова система.

– Да, а вие сам как смятате? – започна Горчаков.

– Там е работата я! За да проверя тази хипотеза, аз, ползвайки се от положението си, няколко пъти намалих обема на измерванията на моите собствени параметри.

– В най-добрия случай това би могло да обясни – възрази Мая, – защо не стареете в ускорен темп. Но съвсем не може да обясни обратния процес – подмладяването.

– Мислех за това – тъжно каза Базурин, – но не намерих отговор.

– Май че почвам да се досещам, каква е работата – бавно каза Мая. – Вие се подмладявате, защото имате бъдеще. За разлика от всички останали обитатели на планетата.

– Извинете, не би разбирам – отвърна Базурин. – Някакъв парадокс, а аз обичам яснотата.

– Някога един остроумен човек казал: миналото е онзи промеждутък от време, спрямо който човек изпитва илюзиите, че уж знае всичко за него, а бъдещето е онзи промеждутък от време, спрямо който човек изпитва илюзиите, че ще може да промени всичко в него. Що се отнася до настоящето, това е границата,

където бъдещето се превръща в минало и едните илюзии се сменят с други... Шегата, разбира се. Но във всяка шегата, както са казвали прадедите ни, има частица истина. Нашият живот наистина е непрекъснато превръщане на бъдещето в миналото. Но което е още по-важно, той е и постоянно движение от миналото към бъдещето.

– Не виждам връзка... – смутено я прекъсна Базурин.

– Искам да кажа, че настоящето е не само продължение на миналото, но и стъпало към бъдещето. Ако всички връзки между събитията започват и свършват в миналото, а не се простират в бъдещето, ако миналото е затворено в себе си, ако в бъдещето на човека няма нищо такова, което изисква да бъде завършено, към което трябва да се стреми, за което е нужно да се бори, тогава миналото става изключително тежко, то притегля и дърпа човека назад и тогава биологическата възраст се увеличава. Или по-точно психологическата възраст.

Докато Мая говореше, изразът на лицето на Базурин се изменяше. Отначало той изглеждаше уморен и безразличен, но постепенно бръчките на челото на главния лекар се изгладиха, а в очите светна огъня на неподправения интерес.

– Значи – развълнувано каза той – загадъчното ми подмладяване...

– Да – каза Мая. – Вие сте единственият човек на тази планета, който все още има цел пред себе си, задача за бъдещето: да разбере какво става тук. А колкото повече са връзките на човека, насочени към бъдещето, толкова то е по-желано и по-осмислено – толкова по-млад биологично е този човек.

– Чакайте! – с възхищение възкликна Базурин. – Та вие направихте едно откритие! Сега хората ще знаят как да живеят, за да не остаряват! Всичко е ясно – въздъхна той. – Още от самото начало идеята ни беше една голяма грешка. Човек не бива да се лишава от грижата за бъдещето... Готово бъдеще няма. Но какво да правим сега?

– Единственият изход – каза Мая – аз виждам в това обитателите на планетата да се поразтърсят някак, да се изведат от това състояние на абсолютно равновесие, в което сами са се потопили. Нужно е пред хората да се поставят неотложни, жизнено важни цели. И колкото се може по-скоро, докато обитателите съвсем не са се отучили да действуват.

– Пътят е един – каза Горчаков. – Трябва да извадим от строя Главния електронен мозък. – И целият този сервис... – той сложи ръка върху рамото на Базурин. – Да вървим!...

По лицето на главния лекар пробягна сянка, но без да каже дума той извади от джоба си миниатюрен радиопулт, допря го с пръст и подът под краката им веднага се раздвижи...

Намираха се в огромна зала, край стените на която бяха разположени безкрайно много електронни блокове.

– Ето – каза Базурин, – тук се намира мозъчният център на нашия свят.

– Как да го изключим? – попита Горчаков.

– Абсолютно невъзможно е.

– Тогава...

– Разбрах – каза Базурин. – Имате ли дезинтегратор?

Горчаков въпросително погледна жена си. Мая кимна. Той отвори калъфа, с който никога не се разделяше по време на

командировките си, и подаде дезинтегратора на Базурин. Той го взе и като го насочи към електронните блокове, натисна копчето. Част от електронния мозък изчезна за миг.

– А сега гледайте – каза Базурин.

Образувалата се пустота незабавно се изпълни с кафеникава мъгла. Постепенно тя стана по-плътна, сгъсти се и след няколко минути на мястото на унищожените блокове се появиха нови, същите, както предишните.

– Виждате ли – каза Базурин. – Невъзможно е да бъде унищожен.

– Та това е ужасно – развълнувано каза Горчаков.

– Това е чудесно! – каза Мая.

Горчаков учудено погледна към нея.

– Има цел – поясни тя. – Десетки години хората са работили, за да създадат тази машина-чудо, която в крайна сметка ги е лишила от тяхното бъдеще. Сега ще се наложи да поработят, за да неутрализират нейното гибелно въздействие. Разбира се, като запазят машинния сервиз в разумни граници.

– Но дали ще поискат да го направят? – усъмни се Базурин.

– Непременно! – убедено каза Мая. – Щом като упорито са се трудили, за да се избавят от всички грижи, те още по-упорито ще започнат да работят, за да продължат собствения си живот. За да станат неподвластни на времето! Това е висока цел. Тя не може да не ги увлече. Но най-първото условие е, че трябва да знаят всичко. Трябва да им се разкаже. Всичко, както си е!

– А не е ли опасно това? – поколеба се Базурин.

– Свободата – това е осъзната необходимост – отвърна му Мая.

Гамбит с пионка

Фантастичен разказ

Тимоти Захн

ДО: Бюрото на директора Родау 248700, Институт за изследване на чуждите цивилизации, Кларс.

ПОДАТЕЛ: Бюро на директора Ефтис 379214, Институт по игрите, Вар-4

ТЕМА: 30-ти годишен доклад, предаден на 12 таи 3829

ДАТА: 4 мрас 3829

Уважаеми г-н Родау,

Зная, че сте против изпращането на допълнения след завършването на анализа на доклада, но се надявам, че ще разберете моето намерение от гледна точка на изключителността на случая. В нашия годишен отчет се съдържа единствено кратка забележка за откритата от нас наскоро раса – хора. Данните, които до момента сме събрали, могат да се окажат важни и считам, че ще ви заинтересуват.

Прилагам филм с разработката и изводите. Загадъчността на този проблем се състои в обезпокояващото несъвпадение с типичните образци. Това е раса на доста ниско ниво, от известна гледна точка дори примитивна. У повечето от изследваните довеждането им тук посредством трансфера предизвикваше ужас, дори истерия. Но мен ме удиви психическата и емоционалната устойчивост на този вид, несрещана у другите примитивни раси. Почти всеки от тях

овладя страха си и пристъпи към игра от I степен. По време на играта проявяваха въображение, сръчност и агресивност, необикновена за такъв млад вид. Това навежда на сходство между хората и чианис. Мисля, че именно появата на тази аналогия ме наведе на мисълта да отложа данните за следващия доклад. Хората не представляват заплахата за нас от гледна точка на невъзможността за масово напускане на тяхната планета. Обаче, ако биха се оказали макар на 1/12 така опасни, както чианис, ще трябва да действаме бързо.

Във връзка с това моля за разрешение да преминем веднага към фаза III (подробният план е в приложението). Разбирам, че това начинание е непозволено в случай на видове на този етап от развитие, но считам за необходимо изпробването на способностите на хората по отношение на расите с по-големи способности. Моля да ми съобщите по най-бърз начин Вашето решение.

С уважение:

Ефтис

ДО: Бюрото на директора Ефтис 379214, Институт по игрите, Вар-4

ПОДАТЕЛ: Бюрото на директора Родау 248700, Кларс

Тема: Допълнение на 30-тия годишен доклад

ДАТА: 34 форма 3829

Уважаеми г-н Ефтис,

Благодаря за това, че обърнахте вниманието ни върху хората. Добре изпълнихте своите задължения.

Аз, както и Вие, съм заинтересуван и обезпокоен от този вид и съм съгласен напълно с предложението Ви за преминаване към фаза III. Както обикновено, лентата с пълномощията ще стигне едва след няколко седмици, но неофициално Ви разрешавам да започнете подготовката. Подкрепям също Вашата мисъл противник на хората да бъде раса с развита система за междувездна комуникация: олит или фиуолиц. От Вашия отчет следва, че олитите започват да се отнасят с неохота към нашите изследвания, но Вие не трябва да се тревожите от това, тъй като резултатите от изследванията ясно сочат, че те не представляват за нас никаква заплаха.

Продължавайте да изпращате информация на тази тема, особено ако откриете в новата раса следващи черти, аналогични на тези у чианис.

С уважение:

Родау

Блестящата, непрозрачна мъгла, която го заобикаляше от пет минути, изчезна така внезапно, както се и появи и Кели Маклейн видя, че се намира в стая, която преди това не беше виждал. Огледа се бавно и внимателно. Сърцето му биеше до пръсване. Беше се отърсил вече от страха си, но почувства, че отново го обхваща паника. Овладея се с мъка. Ясно беше, че не е в канцеларията си в атомната лаборатория на университета. Седеше в полукръгла ниша, обърнат с лице към малко помещение. Собственото му кресло и три четвърти от бюрото му бяха извършили заедно с него тази необикновена екскурзия. Стените,

лишени от каквато и да е украса, таванът и подът на помещението бяха от метал с ръждив цвят. В левия и десния край забеляза плоскости, които приличаха на плъзгащи се врати.

Реши, че нищо няма да излезе от това да седи спокойно в очакване, че тази необикновена обстановка ще изчезне. Почувства, че отново може да се държи на краката си, затова стана и се промъкна през тясното пространство между бюрото и стената на нишата. Направи му впечатление, че бюрото е срязано равно от бялата мъгла или от нещо, което се е намирало в нея. Най-напред се приближи до плоскостта откъм дясната страна, но ако това беше наистина врата, той действително нямаше понятие как може да се отвори. Огледът на плоскостта от лявата страна също не даде никакъв резултат.

– Хей! – извика той. – Чува ли ме някой?

Груб глас му отговори така внезапно, че той дори подскочи.

– Добре дошъл, човече – чу Кели. – Добре дошъл в Института по игрите Стрифкар на Вар-4. Надявам се, че пътуването мина благополучно?

Институтът по игрите? Кели си припомни фрагменти от статиите, които беше чел в различни списания, сведенията от последните месеци за хората, отвлечени в института по игрите от извънземни същества. За развлечение беше прегледал някои от тях и беше отбелязал приликата между различните разкази: всеки път бяха отвлечени по двама души и им беше нареждано да играят някаква игра помежду си, а след това бяха връщани обратно у дома. Тогава Кели считаше тези съобщения за типични сензационни глупости.

От всичко това изглеждаше, че сега някой си прави с него шега.

Само че как бяха направили тази мъгла?

Засега не му оставаше нищо друго освен да се включи в играта.

– О, пътуването мина прекрасно. Макар да беше малко скучно.

– Доста бързо се приспособи към нашите условия – каза невидимият и на Кели му се стори, че почувства в гласа му нотки на удивление. – Наричам се Слейч, а ти?

– Кели Маклейн. Добре си служиш с нашия език като за чужденец. А откъде си?

– От Стриф. Нашият компютър-преводач е много добър и сме събрали данни от няколко твои земляци.

– Да. Чух за това. Защо домъквате хората чак тук, където и да е това „тук“, за да играят някакви игри? А може би това е държавна тайна?

– Не. Искаме да научим нещо за вас. Игрите са един от използваните от нас психологически методи.

– Защо не опитате просто да поговорите с нас? Или пък защо не ни посетите? – Много му се искаше да вярва, че всичко това е само шега, но ставаше все по-трудно. Този глас, различен от гласа на компютъра, но с нищо не напomniaщ гласа на човек, предизвикваше у него неприятното чувство, че всичко, което говори, е истина. Почувства как студени капки пот избиват на челото му.

– Разговорите не са достатъчни за това, което ни интересува – обясни делово Слейч. – А що се отнася до идването ни на Земята, трансферът ни има ограничени способности и не притежаваме кораби, които биха могли да преодолеят такова разстояние. Не бих пожелал да полетя на Земята сам.

– Защо? – напрежението на Кели достигна максимума, изпълвайки го с налудничава смелост. – Сигурно не си толкова страшен. Покажи ми се, веднага!

– Добре – отговори без колебание невидимият и фрагмент от блестящата стена пред Кели потъмня. Изведнъж на това място се появи образ с три измерения – двуног и двурък призрак като от кошмарен сън. Дъхът на Кели спря, когато безформената глава се обърна към него. Отворът с формата на буквата Х започна да се движи.

– Е, какво ще кажеш, Кели? Много ли се различавам от хората?

– Аз... аз... аз... – започна да заеква Кели, без да може да каже нищо повече, концентрирайки цялата си воля, за да овладее реакцията на стомаха си. Стоящото пред него създание беше истинско – нито един гримьор не би могъл да превърне човек в нещо подобно. А освен това цветни холограми с такива размери и с такава фокусировка ще бъдат възможни едва след няколко десетки години... на Земята.

– Извинявай, изглежда те поуплаших – каза Слейч, посягайки към някакъв малък панел, който преди това не беше забелязал. Виждаше как се движат мускулите в натискащата бутона шестопръста длан. Образът изчезна и стената възобнови цвета си.

– Може би искаш нещо да хапнеш и да си починеш – предложи грубият глас.

Вратата от лявата страна на Кели се отвори, разкривайки малка стая.

– Ще започнем едва след няколко часа. Ще те извикаме.

Кели, без да може да каже нито дума, кимна с глава и влезе в стаята. Вратата се затвори. Половината на помещението беше заета от поставено до стената нормално изглеждащо легло. Кели успя да се дотътри до него, преди краката му да бяха отказали да го слушат.

Лежа дълго, ридаейки тихо, с лице, притиснато във възглавницата. Яд го беше, че се държи като дете – винаги се старееше да бъде твърд и неподатлив, но когато искаше да се овладее, самочувствието му падаше още по-ниско. Най-накрая се отпусна, трябваше по някакъв начин да се разтовари.

След време се успокои и отново можеше да мисли логично. Обърна се настрани, несъзнателно приемайки позицията на ембрион, гледаше ръждивата стена и мислеше.

Изглеждаше, че за момента нищо не го заплашва. От статиите следваше, че чужденците действително желяеха само да извършват своите психологически изследвания, а след това изпращаха участниците обратно у дома им. Всичко, което се беше случило досега, потвърждаваше описаното в статиите. Сигурно са регистрирали реакцията му на думите и внезапното появяване на Слейч. Потрепери при спомена за тази чужда физиономия. Почувства зараждащата се в него злоба. Дори това да беше психологически тест, никога нямаше да прости на Слейч, че не го подготви никакси за този шок.

Във всеки случай най-важното е да запази спокойствие и да играе ролята на послушен предмет при изследванията, за да може да се върне у дома си без големи неприятности. Ако успее да направи това с чест, още по-добре.

Дори не забеляза, кога заспа. Събуди се, ужасен от звука на нечий глас.

– Да?

– Вече е време – информира го компютърът. – Моля Ви да минете от стаята за почивка в залата за тестове.

Кели седна, оглеждайки се. Единствените врати в тази стая бяха тези, през които влезе, следователно залата за тестове се намира зад другите врати в стаята с ниша.

– Откъде е партньорът ми? – запита, насочвайки се към изхода. – Случайни хора ли вземате от Земята?

– Обикновено насочваме трансфера към местата, където се концентрират термоядрени източници и такива на разпадане, ако съществуват – отговори Слейч. – Но грешиш. Противникът ти няма да бъде човек.

Кели остана на вратата като парализиран. Следващият шок.

– Разбирам. Във всеки случай ти благодаря за предупреждението. Х-м... какъв е той?

– Олит. Неговият вид е на по-високо ниво на развитие, отколкото вашия. Олитите са образували могъща държава на осем планети в седем звездни системи. Изследваме ги подробно, макар че техният свят се намира на разстояние 30 светлинни години от института.

Кели с усилие обърна главата си към другата врата.

– Следва ли от това, че сме съседи? Не ми каза колко далеч оттук е Земята.

– На около 48 светлинни години оттук и на 36 от олитите. Относително близо.

Вратата насреща се отвори, когато Кели приближи. Концентрира се и мина през нея.

Залата за игри беше малка и доста тъмна, единствените светлинни източници бяха осветените в червено панели. Средата на стаята беше заета от маса с голям, сложен планшет за игра. Освен това там имаше само две кресла. Пред вратата насреща стоеше чужденецът.

Този път Кели беше подготвен за шока и приближавайки се към масата, преди всичко изпитваше любопитство. Олитът беше с половин глава по-нисък от него, а слабото му тяло беше покрито с нещо, което напомняше големи, бели люспи. Двата крака и двете му ръце бяха с нокти вместо пръсти. Продълговатата му муцуна беше с много зъби, поставените му дълбоко черни очи се прикриваха от провиснали вежди. Представете си бял, безопашат алигатор, облечен в широк кожен чувал, барета и широк колан...

Пред масата застанаха едва ли не едновременно. Отблизо планшетът изглеждаше по-малък и от чужденеца го отделяха две дължини на ръката. Кели внимателно повдигна разтворената си длан, надявайки се, че този жест ще бъде правилно разбран.

– Здравей. Аз съм Кели Маклейн, човек.

Чужденецът нито се отдръпна, нито се хвърли към гърлото му. Протегна ръцете пред себе си, кръстосвайки китките и Кели забеляза, че може да прибира ноктите си като котка. Съществото размърда устните си, издавайки чудни звуци. Няколко секунди по-късно невидим високоговорител съобщи превода.

– Поздравявам те. Аз съм Тлаймаси от олитите.

– Седнете, моля – обади се Слейч. – Можете да започнете, след като установите принципите на играта.

Кели широко отвори очи.

– Как така?

– Играта няма установени правила. Преди да започнете, трябва сами да решите каква ще бъде целта и начина на игра.

Тлаймаси се обади отново:

– За какво се касае?

– Желаем да изследваме взаимодействието между опит и човек – отговори Слейч. – Сигурно другите представители на твоя вид са разказвали за този експеримент.

Кели смръщи вежди.

– Вземали ли сте участие някога в нещо подобно?

– В продължение на последните шестнадесет години повече от 128 представителя от моята раса са попадали тук – информира го олитът.

Кели съжаляваше, че не можа да отгатне какво означава изражението на лицето на чужденеца. Гласът на компютъра звучеше безлично, но самите думи криеха в себе си възмущение.

– Някои говореха за тази игра без правила. Но въпросът ми се отнасяше до залога.

– Аха. Както обикновено: победителят може да се върне у дома си.

Сърцето на Кели усили ударите си.

– Момент. А откъде се е взело това правило?

– Общите правила се установяват от нас – отговори Слейч.

– Да, но... А какво ще стане с този, който загуби?

– Остава, за да играе с друг противник.

– А ако откаже да участва в играта?

– Това е равностойно на загуба.

Кели потръпна, но нищо не можеше да направи. „С достойнство“ – помисли си той хладнокръвно и пристъпи към разглеждането на планшета.

Изглеждаше, че може да бъде използван най-малко за няколко десетки различаващи се помежду си игри. Беше квадратен, с два реда петцветни квадрати около периметъра. Във вътрешността беше разположена шахматна таблица с концентрични окръжности и раздалечаващи се като лъч линии върху нея. От едната страна на планшета лежеше купчина прозрачни шайби и поставки за тях, от другата страна имаше пионки с различни размери, форми и цветове, а също така карти, многостранни зарчета и някакъв прибор с малък екран.

– Изглежда, че сме добре оборудвани – обърна се Кели към олита, който също оглеждаше всичко това. – Мисля, че можем да започнем с избирането на полетата. Предлагам червеното и – това синьо ли е? – тези квадрати. – Кели посочи шахматната таблица.

– Добре – съгласи се Тлаймаси. – Сега трябва да решим на какво ще играем. Знаеш ли четирите слоя?

– Мисля, че не, но може би и у нас има нещо подобно. Опиши ми как се играе.

Тлаймаси започна да обяснява, демонстрирайки няколко хода с пионка с формата на пеперуда.

– Мисля, че мога да опитам – каза Кели. – Естествено имаш голямо предимство, тъй като си играл тази игра и преди това.

Съгласен съм при две условия: първото, при атака на трето и четвърто ниво трябва да ме предупредиш един ход преди това.

– Това изключва възможността за изненада – възпротиви се Тлаймаси.

– Именно. Но ти познаваш тази игра толкова добре, че можеш да ми отстъпиш поне в това, нали?

– Добре. А другото условие?

– Най-напред ще изиграем една пробна игра. С други думи, втората игра ще реши кой да полети за дома си. Може ли така? – добави Кели, гледайки към тавана на залата.

– Всяко правило, с което и двамата се съгласите, ще бъде задължително – отговори Слейч.

Кели погледна противника си.

– Тлаймаси?

– Добре. Започваме.

Кели се убеди, че това не беше трудна игра, макар че още в самото начало извърши грешка и през останалата част от играта трябваше да се отбранява. Не беше трудно да се разшифрова Тлаймаси и към края Кели вече успяваше да предвиди следващия ход на олита.

– Интересна игра – забеляза Кели, когато разчистваха планшета от фигурите и се подготвяха за следващата игра. – Популярна ли е у вас?

– Доста. В древността е била използвана за упражняване на логичното мислене. Готов ли си?

– Да – отговори Кели. Почувства, че устата му пресъхва.

Този път Кели успя да не допусне грешки и в течение на играта позицията му ставаше еднакво силна с тази на Тлаймаси. Наведен над планшета се бореше за запазване на позицията си, стараяйки се да предвиди всеки следващ ход.

В един момент Тлаймаси допусна принципна грешка, откривайки едно от крилата на армията си. Кели настъпи с пълна сила и в следващите четири хода спечели шест пионки на противника си – унищожителен удар.

Внезапно чу силно съскане. Кели чак подскочи. Вдигна поглед над масата и триумфалната усмивка изчезна от лицето му. Олитът го гледаше, а в отворената му паст се виждаха редовете остри зъби. Двете му ръце бяха на масата и Кели виждаше показващите се и скриващи се нокти.

– Хм... нещо не е ли в ред? – запита внимателно, напрегнат и готов за отбрана.

За момент настъпи пълна тишина. След това Тлаймаси затвори устата и прибра ноктите си.

– Ядосах се от грешката, която допуснах. Мина ми вече. Продължаваме.

Кели кимна с глава и отново погледна към планшета, но ентусиазмът му беше минал. В разгара на играта почти беше забравил, че играе за билета си за връщане. Изведнъж се оказа, че може да играе и за живота си. Избухването на Тлаймаси му беше подсказало това по недвусмислен начин. Олитът нямаше да се съгласи лесно на загуба.

Играта продължаваше. Кели се стараяше колкото може, но не съумяваше да се съсредоточи. В десет хода Тлаймаси възстанови

загубените си позиции. Кели крадешком му хвърляше погледи, замисляйки се дали чужденецът не беше запланувал това предварително. Със сигурност, сам затворник на чужда планета, не би се нахвърлил върху му... но де да знаеш? Ако, например, честта за него е по-важна, отколкото живота, а тази чест не би му позволила да загуби от някого от друга планета?

По челото на Кели изби пот. Нямаше доказателства, че Тлаймаси чувства нещата по този начин... но, нямаше и доказателства, че не е така? Реакцията на чужденеца явно не можеше да се приеме за сърдечна и приятелска.

Трудно му беше да вземе решение. Предпазливостта никога не е излишна, а няколко дни повече на това място, не е чак толкова страшно преживяване. Умишлено осъществи смела атака срещу силите на Тлаймаси и би трябвало да има необикновено щастие да успее.

Необикновено щастие обаче рядко се случва. Още седем хода и Тлаймаси спечели.

– Играта приключи – обяви гласът на Слейч. – Тлаймаси, върни се в трансфера и се пригответе за напускане на института. Кели Маклейн, върни се в стаята за почивка.

Олитът стана и кръстоса китките си, поздравявайки Кели, след което се обърна и изчезна зад вратата. Кели въздъхна с облекчение и тръгна към своята стая.

– Не игра никак лошо като за първи път – стигна до него гласът на Слейч.

– Благодаря – промърмори Кели. Сега, когато пред него не бяха мордата и ноктите на Тлаймаси, започна да се замисля, дали направи добре, отказвайки се от победата. – Кога ще играя отново?

– След около 20 часа. Трансферът ще трябва да се пренастрои след пътуването на олита.

Кели вече влизаше в стаята за почивка.

– Двадесет часа? – повтори, спирайки се. – Момент. – Обърна се към нишата, в която стоеше бюрото му, но едва направил две крачки и пред него избухнаха червени искри. – Ей! – изкрещя той, блъснат от горещия въздух. – Това пък какво е?

– Не можеш да се приближаваш до трансфера. – Гласът на Слейч се отзова остро.

– Глупости! Няма цял ден да си човъркам носа. Искam да взема книги от бюрото си.

За момент настъпи тишина, а след това Слейч се обади отново със спокойния си глас:

– Разбирам. Мисля, че мога да се съглася. Вземи ги.

Кели се приближи бавно към нишата. Избухването не се повтори. Отвори долното чекмедже на бюрото и извади три книги, които винаги държеше там, за да почете в свободното време. От второто чекмедже взе няколко списания и след като се замисли, няколко химикалки и бележник. Застана в средата на стаята и протегна своята плячка.

– Виждаш ли? Напълно безвредно. Нито една неутронна бомба.

Емоциите по време на играта бяха причина Кели да забрави за обeda и вечерята. Сега обаче празният стомах му напомни за себе си. В съответствие с инструкциите на Слейч той си поръча и взе

храната от автомата в стената. Храната беше сладникава, но засищаща и Кели почувства как постепенно доброто му настроение се възстановява. След това избра една от книгите и се изтегна в леглото. Но не започна веднага да чете. Гледаше в тавана и размишляваше.

Извън всяко съмнение това, което ставаше с него, не беше шега. Вече не можеше да се надява, че ще може да избяга. Единственият изход от тези помещения минаваше през трансфера, чийто механизъм, скрит зад металните врати, явно беше непонятен. За това, че Стрифкар възнамерява да го върне у дома, знаеше само от думите на Слейч, но тъй като беше удържал на думата си, дадена на другите хора, Кели нямаше причина да не му вярва. Истината е, че този път принципите на играта бяха други, но Тлаймаси каза, че Стрифкар вече няколко пъти е провеждал такива експерименти с олитите и ги е освобождавал в съответствие с плана. И така, оставаше въпроса дали Кели ще спечели следващата игра.

Смръщи вежди. Никога не е бил особено добър играч, често е печелил на шах, но само понякога на другите игри, които не познаваше достатъчно добре. И все пак днес беше твърде близо до победата. И като се има предвид, че игра с чужденец, чиято раса е създала държава от осем планети. Това можеше да бъде без значение, естествено, Тлаймаси също можеше да бъде лош играч, но трябваше да бъде пълен идиот, за да предложи игра, в която не беше добър. А освен това, трябваше да обърне внимание на реакцията на Слейч. Ясно беше, че Стрифкар не се надяваше, че Кели ще се представи така добре. Дали това трябваше да означава,

че Кели, среден играч, беше по-добър от прекрасния играч, какъвто беше чужденецът?

Ако това беше истина, по принцип не съществуваше никакъв проблем. Който и да бъде следващият му противник, не трябваше да има трудности с побеждаването му, особено ако изберат игра малко позната и на двамата играчи. Ако този, новият, не е олит, биха могли да изберат четирите слоя. Хубаво би било да се научи да я играе. А след като се върне у дома, би могъл да я пласира на пазара. Няма да спечели кой знае колко, тъй като продукцията на разнообразни игри е в разцвета си, но винаги ще припечели нещо.

От друга страна... за какво да бърза толкова?

Кели се размърда неспокойно, тъй като в главата му се мерна налудничава мисъл. Ако наистина беше по-добър от болшинството чужденци, следваше, че може да се върне у дома, когато си пожелае, просто спечелвайки някоя от игрите. Ако действително това беше така, защо да не остане още една седмица и да се научи на няколко игри от другите светове? Колкото повече мислеше върху това, толкова повече идеята му харесваше. Наистина беше свързана с известен риск, но той не можеше да бъде избегнат, ако искаше да натрупа пари. Рискът не можеше да бъде твърде голям, в края на краищата това беше само психологичен експеримент.

– Слейч? – провикна се Кели към металния таван.

– Да?

– Ако загубя и следващата игра, какво ще стане?

– Ще останеш тук докато спечелиш или до момента на приключване на експериментите.

Значи няма да бъде наказван или нещо от този род, ако продължава да губи игрите. Според него Стрифкар беше измислил не особено комплициран експеримент. На тяхно място хората вероятно биха комбинирали нещо по-изискано. Дали това би трябвало да означава, че хората са по-добри стратегии от „земляците“ на Слейч?

Интересен въпрос, но засега Кели нямаше намерение да го обмисля. Достатъчно му беше, че намери възможност да маневрира в тази тясно определена ситуация. Установените от тях принципи бяха, според него, създадени така, че можеше да ги нагоди към собствените си планове.

Ако ставаше дума за принципи... Кели сложи книгата настрана, скочи от леглото и се приближи към разтегателната маса. „Най-напред задълженията, а след това удоволствието“ каза си Кели. Взе химикалката и бележника и започна да рисува планшета на „четирите слоя“ и да изписва правилата на играта.

(Следва в брой 7)

Самовлюбеният антропоид

Фантастичен разказ

Владимир Рибин

– Хайде, Пан, още!...

Приличащият на октопод биоробот „Прост анализиращ №23-29“, когото всички наричаха просто Пан, подскачаше високо, падаше върху терасата и отново като пружина се вдигаше нагоре, стараяйки се точно да изпълни задачата и да стигне антената, която беше опъната на равнището на покрива.

Началникът на наблюдателната станция на Аксиома – четвъртата планета от звездната система Зета – Симон Капиани стоеше разкрачен на края на терасата, махаше с ръце и отстрани изглеждаше, като че ли неговите замахвания и воля подхвърлят гъвкавото тяло на биоробота.

Иван Гулига обичаше да гледа станцията отстрани. Отиваше по мекия прах до сребристо-сивия хълм – замръзнал лавов поток – и от него гледаше ужасно самотното в мъртвата пустиня и изглеждащо му затова толкова красиво градче – полусферичната сграда на станцията, полусферичните, но с по-малки размери постройки на енергоцентъра и на стопанските служби, ажурната кула с параболичната антена и прожектора.

Сега този единствен на мъртвата Аксиома оазис на живота беше особено красив: аленото светило клонеше към хоризонта и цялата пустиня, която по обяд беше сиво-кафява, сега изглеждаше червена. Вятърът мърдаше тежкия прах и сякаш по пустинята се

движеха пурпурни вълни. В този тревожно пулсиращ свят стояха твърдо и успокояваха зелените, сините и жълтите петна на постройките на станцията.

– Стига вече, какво още го мъчиш?! – каза Иван по ларингофона.

Симон се огледа. Очилата на маската му заискриха от огъня на отразеното слънце.

– Погледни го само. За Пан е цяло удоволствие да подскача. Ако може да се каже така за един робот – веднага се поправи той.

– Защо да не може? – отговори Пан със своя странен бълбукащ глас, към който Иван все не можеше да привикне. – Моите чувства не приличат на вашите, но те са...

– Роботът трябва да работи, а не да подскача – каза Иван, без да обръща внимание на забележката на Пан.

– Правя всичко, което изискват от мен – отново се намеси роботът. – Имам ли право да подскачам в свободното си време?

– Роботът не трябва да има свободно време.

– Човекът трябва да има, а роботът не трябва, така ли?

– И човекът не трябва да има време, което да не е заето с полезна дейност...

– Стига сте спорили – каза Симон. – Какво да правим, щом като няма какво да правим? – И се разсмя от неочаквания каламбур.

Спореха не за първи път, сигурно нямаше да бъде и за последен. Безделието измъчваше наблюдателите. Те бяха оставени на тази планета за две години, бяха осигурени с храна, енергия и запасни уреди за три години. Първият месец имаха доста работа: монтираха датчиците, организираха автоматичните записи за всичко, което можеха да наблюдават. А когато свършиха, налегна ги тъга. Не им

беше разрешено да предприемат далечни рисковани експедиции: задачата на изследователите се свеждаше до наблюдаване на работата на уредите. Пък и какво можеше да се изследва на тази планета, безжизнена, монотонно равна, без всякакви планини и дълбоки морета и покрита с еднакъв кафяв прах или застинали потоци лава? Повърхността на планетата още преди това беше изучена добре от автоматични станции. Но по кой знае кога въведено правило изследването се смяташе за незавършено, ако човек не прекараше известно време на планетата. Точно това предстоеше на тримата изследователи – Симон Капиани, Иван Гулига и Ораз Мустафин. Трима, защото според психолозите това беше оптималното число за затворен колектив. И ето сега се мотаят тримата там, където и един човек нямаше какво да прави.

Началникът на станцията реши: единственото, което може да ги спаси от затъпяващото безделие, е спортът. Той нареди на всички, включително и на Пан, всеки ден да бягат и да скачат, докато ги заболят ставите, за да не губят формата си. Но се налагаше да бягат и скачат в маски, тъй като кислородът в атмосферата не стигаше и всички, дори самият Симон, вършеха тези процедури с нежелание. Затова пък Пан, който се чувствуваше добре във всяка атмосфера, май че намери в спорта второто си призвание. Той не започваше деня, ако не направеше едночасово загряване и не пробягаше по мекия прах предписаните от началника сто километра. Пан ги уверяваше, че само след такъв пробег се чувствува готов за работа, тъй като всичките му пипала получавали нужната гъвкавост, ставите – свобода на движението, а нервните центрове – най-висока активност. Но автоматиката работеше

изправно и Пан удължаваше упражненията едва ли не през целия ден. Той явно се любуваше на себе си, като демонстрираше пред хората гъвкавост и активност, което даде повод на Иван да го нарече веднъж „самовлюбен антропоид“. Гулига изказа дори опасението да не би Пан, увлечен от самоусъвършенствуването си, да се препрограмира. Но Симон не се съгласи с него, като заяви, че в борбата с безделието всички средства са добри, и че каквото и да се случи, той ще запази Пан – най-сложния и скъпоструващ биомеханизъм...

Светилото залезе и над пустинята внезапно падна непрогледен мрак. Прожекторът на кулата светна и с разсеяния си лъч освети цялата територия на станцията и голямо пространство около нея. Пан спря да подскача и легна върху терасата, разперил като звезда осемте си пипала.

Пан беше чудно създание, надарено с невероятна сила, фантастична неуморимост, умеещо да прави всичко. Но сега Иван го съжали. С увлечението си по скоковете и бягането той му напомняше на горд и силен лъв, унижен от дресьора до съвсем лекото за него нелепо подскачане по арената на цирка от столче на столче.

Вечерта мина както всяка друга. Кухненските автомати подредиха върху масата предварително поръчаната храна, която, както винаги, им се стори безвкусна, тъй като отдавна не бяха изпитвали нито глад, нито обикновен добър апетит, предизвикан от умора. След това със скучен глас автоматът-синтезатор им прочете дневния бюлетин, който обобщаваше показанията на всички уреди за деня, и добави, че бюлетинът е вече изпратен по космическия

канал за връзка. Сетне Иван без особено желание игра шах с втория наблюдател Ораз Мустафин, продължавайки безкрайния мач за първенството на станцията, и рано-рано тръгна да си ляга.

Събуди се от подземен тласък. Нямаше нищо необикновено – тук това се случваше всеки ден, но Иван не можа да заспи отново. Спомни си съня, който бе сънувал, странен, дори много странен, и починалият му мозък започна да анализира отдалечаващите се картини.

„Защо сънищата се забравят толкова лесно? – мислеше си Иван, гледайки слабо осветения таван. – Дали защото работят само центровете за късата памет? Но и най-късата памет е по-дълговременна в сравнение с най-дългия сън. Значи мозъкът, играейки си на сън с фантастични картинки, ги изтрива бързо. Както смутен студент, уловил строгия поглед на професора, набързо изтрива от дъската фантазмагорията от цифри и формули, които току-що е написал със завидна увереност.“

Този сън Иван Гулига искаше да задържи макар и за малко в паметта си. В него имаше нещо необичайно и тревожно. Сякаш беше предупреждение за нещо.

На Земята ли беше или на някоя друга планета, в детството му или сега, в зрялата му възраст – не можеше да се разбере. Уж танцуваше под звуците на някаква вълшебна свирка, не искаше, а танцуваше. И кой знае защо беше сигурен, че този танц му е крайно нужен, че му е помощник във всички работи, че дори е самата му работа. После се намери тук, на мъртвата Аксиома, под студеното виолетово чуждо небе, но продължаваше да танцува, защото свирката все звучеше. И другарите му в станцията, дори наивният

Пан танцуваха и танцуваха, забравяйки за работата си. И когато подземният удар ги разхвърли по сухия прах, легнали продължаваха да мърдат с крака и губеха секунди, които все още можеха да ги спасят...

Може би това бълнуване бе породено именно от тласъка, който го беше събудил? Но колко ли бърз би трябвало да е сънят, който беше продължил, както му се струваше, толкова дълго?!

Стана без да вдига шум, за да не събуди спящите си другари, и излезе навън. До прага върху широката, осветена от прожектора стъкловидна тераса спеше Пан. Тази тераса беше направена специално за робота, за да лежи върху нея, буден поне с две от осемте си очи, ослушвайки се, душейки, готов във всеки момент да вдигне тревога и да отблъсне нечие нападение.

Като видя Иван, роботът замига и с осемте си изумрудени очи и грациозно се вдигна на осемте си пипала. И отново се отпусна върху терасата – беше още твърде рано за ставане, още повече, че Пан нямаше какво да прави.

Гулига пристъпи извън кръга на прожектора и потъна в непрогледния мрак. Спокойно, опасявайки се само да не се спъне, той се отдалечи, изкачи се на полегатия лавов хълм, усети с краката си малката равна площадка и седна на нея, като привично поглади с пръсти неравната ѝ повърхност. Тази площадка приличаше на дъска, обхваната от потока лава и беше неговото любимо място. Гънките по плочата напомняха някаква позната на Иван рисунка. Изследователите бяха изказали немалко хипотези относно произхода на рисунката. Винаги увличащият се Симон дори ги уверяваше, че това е своеобразна карта на звездното небе с

опашати комети и линии на силови полета. Но Симон навсякъде виждаше следи от други цивилизации. Никой обаче не можа да даде смислено обяснение за истинската природа на тази толкова ясна рисунка и това даваше повод на Симон все повече да се убеждава в правотата си.

Иван познаваше всяка линия по плочата и сега, опипвайки студения камък, сякаш виждаше на яве рисунката.

От пустинята вееше студ. И в тази ледена тъмнина осветената станция изглеждаше като самотен оазис.

На изток започна да просветлява. Скоро чертата на хоризонта раздели мрака на две – тъмната непрогледна повърхност на планетата и тъмно-виолетовото, изпъстрено с ярки звезди, небе. Денят наближаваше, пурпурен и студен.

Когато съвсем се развиделя, Иван тръгна към станцията. В този миг силен тласък го хвърли с лице върху праха и той, падайки, едва не разби маската си. Тревожно скочи, бързо изтри очилата – тласъкът бе необикновено силен – и видя, че кулата стои на мястото си, а станцията и всички постройки са цели. А Пан, свръхчувствителният Пан, който пръв трябваше да реагира при опасност, подскачаше преспокойно на терасата, занимавайки се с утринната си гимнастика.

Нов трус разклати почвата, чу се глухо бучене. Равнината зад станцията започна да се издига, но и това не разтревожи особено много Иван, тъй като Пан не прекъсна заниманията си, а само заподскача по-бързо. После се втурна из пустинята, вдигайки леко прашно облаче. И в този миг Иван почувствува треперенето на почвата. Погледна към нарастващия хълм и видя нещо

вишневочервено, надвиснало като вълна над хълма. За миг помисли, че точно тази вибрация – предвестник на изригване – е уловил чувствителният Пан и затова се е втурнал да бяга. Но поведението му съвсем не се връзваше с програмата, която роботът трябваше да изпълнява безпрекословно, и Иван отхвърли тази нелепа мисъл. Нищо не би могло да изплаши робота. Той е длъжен да защитава хората и ако трябва, първи да загине... Какво може да направи срещу лавовия поток?... Макар и нищо, но в случай на опасност той трябва да бъде с хората...

Всички тези мисли се блъскаха в главата на Гулига, докато бягаше към станцията. Но лавовият поток се оказа по-пъргав и пресече пътя му пред самия праг.

Поиска да го прескочи, но се отдръпна, обгорен от нетърпима горещина.

– Момчета! – извика Иван, като здраво стисна ларингофона, страхувайки се, че в добре изолираната от всички външни въздействия сграда хората няма да чуят бученето на стихията. Трусовете не им бяха непознати. А роботът, който първи трябваше да даде сигнал за тревога, не беше тук...

И тогава Иван забеляза, че лавата има необикновено зърнесто устройство, сякаш не беше аморфен поток, а скупчване на някакви огнени мехури, меки и пълзящи един върху друг. Той отстъпи няколко крачки назад. И... цялата тази маса, поклащайки се като желе, се насочи към него. Това беше толкова странно, че Иван спря и като закри лице с ръка, омагьосано загледа как оранжевомалиновите мехури на тласъци приближават до него.

– Пази се! – чу той гласа на Симон. – Бягай на кулата. Това сигурно е огневката.

– Какво?!

– Огневка. Нима не си чувал? Особена неорганична форма на живот.

– Приказки. Огневки не съществуват.

– Бягай! Приказките все от някъде се вземат!

Отстъпвайки Иван се спъна и едва не падна. Огледа се. Под краката му беше плочата със звездната рисунка. Когато отново погледна лавовия поток, видя, че той почти не се беше помръднал.

Забърза към кулата. Обърна се и видя, че огънят също ускори движението си след него. Тогава наистина се изплаши и побягна. Скочи върху високия каменен фундамент на кулата и изтрополя по стъпалата към горната площадка. Отгоре се виждаше добре целият град, хълмът, от който изскочи загадъчния жив огън, кафяво-пепелявите ивици, които пушеха – следите от този огън. Лавата, която го преследваше, искреше, преливайки се в основата на кулата, сякаш наистина беше жива.

– Как сте там? – попита Иван прегракнало.

– Защитата ни е сигурна – отвърна Симон.

– От къде знаеш колко е сигурна?

Симон замълча и не намери друг отговор освен старата поговорка:

– В къщи и стените помагат... Ти какво виждаш от там?

– Огънят не приближава до вас. Тръгна след мен. Сега бушува под кулата.

– А къде е Пан?

– Твоят Пан бяга...

– Какво?

– Прави си утринната гимнастика. Според предписанието ти той трябва да пробяга сто километра.

– Да не си е изгубил ума да бяга в такъв момент?

– Втурна се да бяга минута преди изригването...

– Значи ще се върне скоро. Пан, чуваш ли ме?

– Връщам се – чу се бълбукащия глас. – Днес надминах собствения си рекорд.

– Съвсем не ме интересува рекорда ти! – грубо извика Симон. – Веднага идвай тук!

– Бързам колкото мога. Трябва да отбележа, че сега съм в по-добра форма, отколкото преди половин час.

Симон изкрещя нещо неразбрано и млъкна.

– Жъни плодовете на просвещението си – каза Иван. – Казвах ти: роботът може да се препрограмира. Спортът е добър като помощник на труда, но не и като негов заместител. И не само за работа.

– С какво да ви натоваря, с какво?! – отново закрещя Симон.

– С каквото искаш. Пясък да пренасяме, камъни да вадим, къщи да строим... Човек трябва да създава, иначе ще деградира. И роботът също, защото в известна степен е аналог на човека...

– Намерихте време за спор! – намеси се в разговора Ораз Мустафин.

„Наистина – помисли Иван – станяхме мързеливи. Дори при опасност не реагираме по подобаващия начин.“

Погледна надолу. Огненият поток се мъчеше да се изкачи на каменния фундамент на кулата. В него, в този поток беше опасността. А може би и спасението?! Сега вече безделието няма да ги мъчи. Огневката, неизвестната форма на живот! На планета, от която никой нищо не е очаквал! Ама че изненада! От днес нататък всеки изследовател от който и да е космичен кораб ще мечтае за планетата Аксиома. Защото тук го чака истинска, рискована и в буквалния смисъл на думата обгаряща работа...

– Пристигам след три минути – съобщи Пан.

Иван погледна към мъртвата пустиня и видя леко облаче прах. Облачето приближаваше бързо и скоро той съзря гъвкавото тяло на Пан, което с огромни скокове се носеше към станцията. Край кулата Пан рязко спря и масата на живия огън, реагирайки бързо, се насочи към него.

– Отведи го! Отведи го по-далеч! – извика Иван, разбрал внезапно как може да се спаси. Огневката реагираше на близостта на органично вещество.

Подскачайки високо, сякаш радвайки се на явилата се най-сетне възможност да върши работа, Пан се втурна по пустинята и огненият език, искрейки в лъчите на изгряващото светило, потегли след него, оставяйки след себе си широка тъмносива обгорена ивица.

Камъкът беше горещ, усещаше се дори през дебелиите подметки. Прахът наоколо се беше стопил в однородна маса, напомняща застинал лавов поток. Плочата със звездната рисунка бе почерняла, но странните възли, обкръжени с гъвкави линии, продължаваха да се виждат добре. И изведнъж Иван си спомни къде беше виждал

подобно нещо – върху монолита на стара язовирна стена бяха отпечатани следите от дъски. В древността на Земята съществувала такава практика: дърветата, скъпоценните събирачи на органично вещество, са били разрязвани по дължина и от получените дъски правели кофраж, такива едни кутийки, в които наливали течния бетон.

Може би и тук, на Аксиома, някога са правили нещо подобно?! Рисунката на тази каменна плоча толкова прилича на отпечатъците върху бетонния монолит! Значи и тук някога са расли дървета. Може би не такива, каквито са на Земята, но дървета. Значи и тук е имало живот! Защо ли е изчезнал?... Той вече се досещаше: всичко органично на планетата е изгорил и изяла огневката...

Като притисна с брада ларингофона, Иван започна да разказва за предположенията са на Симон. И внезапно млъкна. Помисли си, че ако огневката знае какво представлява органичното вещество, значи това не е изригване, не е изливане на огън. Значи там, в недрата на планетата тя по някакъв начин е усетила, че на повърхността са се появили те, живите същества...

Опита се да се успокои – нали не ги беше усетила през всичките тези месеци, откакто бяха тук? Но не се успокои. Ясно беше едно: от днес ще живеят буквално като върху вулкан. И трябва да работят, да обкръжат станцията с допълнителни датчици, да контролират работата им. И да правят много непредвидени в програмата анализи, да събират данни, да изучават това чудо на природата – огневката...

– Искаше да работиш, нали? Сега ще се наработиш – сърдито каза Симон, сякаш прочел мислите му. – Без Пан няма да ни е леко.

– Без Пан ли? – повтори Иван и погледна към сивата пустиня. Изведнъж си помисли, че Пан, програмиран напоследък за своите сто километра, може да се върне и да довлече след себе си огневката. Не му се вярваше, той сигурно ще съобрази... Но дори и човек при безкрайно повтаряне на едно и също прави абсурдни неща, камо ли един робот!

Втурна се към кулата и огледа пустинята. Хоризонтът беше чист. Пан бе завел огневката далеч.

– Симон – каза той, – ще се наложи самите ние да дежурим на кулата.

– Ще се наложи – веднага се съгласи Симон, мислейки очевидно за същото. В гласа му се чувствуваше тревога.

– Нищо – помъчи се да го успокои Иван. – Нищо. Но пък сега ще започнем живот, достоен за човека...

Гамбит с пионка

Фантастичен разказ

Тимоти Захн

Продължение от брой 6

ДО: Бюрото на директора Родау 248700, Институт за изследване на чуждите цивилизации, Кларс.

ПОДАТЕЛ: Бюро на директора Ефтис 379214, Институт по игрите, Вар-4

ТЕМА: Хората

ДАТА: 3 лизмо 3829

Уважаеми г-н Родау,

Нашите изследвания откриха обезпокоителни аспекти на проблема „хората“ и сме все по-дълбоко убедени, че сме се натъкнали на следващата раса чианис. Подробностите ще бъдат изпратени след завършването на анализа, но бих желал да Ви информирам за това, за да имате колкото се може повече време за подготовката на атаката, ако сметнете, че е нужно.

В съответствие с разрешението започнахме третата фаза от изследванията преди осем дни. Нашият човек игра с представителите на четири раси: олит, фиуолик, спромоса и тимфра-чий. Всеки път избираше игра от света, принадлежащ на хората, с малки модификации, въвеждани от него. Както може да се предполага, човекът винаги загубваше, но при всеки от случаите имаше изразително преимущество до последните няколко хода. Нашият специалист Слейч 898662 още по-рано

изказа мисъл, че човекът може нарочно да губи, но тъй като се касае за неговата чест и свобода, Слейч не може да си изясни това поведение. Но от разговора от 1 лизмо (прилагам записа) човекът сам потвърди нашето подозрение, че мотив може да бъде желанието за получаване на материална облага. Използва нашите изследвания с цел запознаването си с игрите на своите противници, възнамерявайки да ги пласира с печалба на пазара в своя свят.

Вероятно сте забелязали подобие с психиката на чианите: жажда за печалба, дори това да е свързано с риск и постановката, че способностите му са достатъчни, за да се освободи щом пожелае. Както знаем от историята, именно тези черти на чианите доведоха до техните невероятни завоевания. Също така трябва да подчертая, че този човек не постъпва като някой, който е преминал през войсково или друго тактическо обучение, следователно трябва да се счита за среден представител на расата.

Доколкото по-нататъшните изследвания не покажат различия от чертите на чианис, смятам, че трябва да се вземе под внимание необходимостта от възможно най-бързото унищожение на тази раса. От гледна точка на необходимостта на изследването на максималните стратегически способности на расата сме принудени да въведем по-силен стимул. Резултатите от по-нататъшните експерименти ще трябва да ни изяснят много неща и веднага ще Ви бъдат съобщени.

С уважение: Ефтис

Вратата се разтвори и Кели влезе в залата за тестове, разглеждайки с любопитство с кого ще трябва да се състезава този път. Притъмнената червена светлина му подсказваше, че ще играе с някой от планета с червено слънце и когато зрението му привикна с тъмнината, видя, че към масата се приближава приличащ на алигатор олит.

– Здравей – каза Кели, протягайки пред себе си кръстосаните си китки, така, както беше видял при първата игра. – Аз съм Кели Маклейн, човек.

Олитът го поздрави по същия начин.

– Аз съм улур Ачранае, олит.

– Радвам се, че се запознахме. Какво значи улур?

– Това е титлата ми. Командвам седем военни кораба.

Кели преглътна с мъка. Военен. Добре, че не трябва да бърза, за да спечели и да се върне у дома.

– Любопитно. Е какво пък, започваме ли?

Ачранае седна.

– Да свършваме по-бързо с тази гатанка.

– Какво разбираш под думата „гатанка“? – запита внимателно Кели, заемайки мястото си. Не беше експерт, що се отнася до чувствата на олитите, но можеше да се закълне, че този беше ядосан.

– Не спори – гракна чужденецът. – Видях името ти в отчета и знаех как си играл по нареждане на Стрифкар с другия представител на моята раса. Наблюдавал си го като опитно зайче, преди да му позволиш да победи и да се върне у дома. Не ми харесва начина, по който се отнасяш с нас, считайки ни...

– Ей! Момент, аз не работя за тях. Нас ни отвличат по същия начин. Мисля, че това е някакво психологическо изследване.

Олитът вторачи в него свирепия си поглед, млъквайки за момент.

– Ако наистина вярваш в това, значи си глупак – каза накрая вече успокоен. – Е добре, да започваме.

– Преди да започнете, трябва да ви съобща за важно изменение в принципите – се намеси гласът на Слейч. – Ще играете три различни игри, всеки път установявайки правилата. Този, който спечели две или повече от тях, ще се върне у дома. Вторият ще заплати с живота си.

Мина известно време, преди смисълът на казаното да стигне до тях.

– Какво? – изкрещя Кели. – Не може да направите това!

От другата страна на масата Ачранае засумтя продължително. Настръхналите нокти леко дращеха по масата.

– Така беше установено – отговори безстрастно гласът на Слейч. – Започвайте.

Кели погледна безпомощно Ачранае.

– Няма да играеме за живота си. Това е варварска идея, а ние сме цивилизовани същества.

– Цивилизовани. – Неочаквано гласът на Слейч зазвуча с отвращение... – Хората успяват да изпращат кораби едва извън границите на атмосферата и ти се смяташ за цивилизовано същество? А твоят противник е малко по-добър.

– Управляваме пространство с диаметър 15 светлинни години – припомни спокойно Ачранае на Слейч.

Кели стигна до извода, че олитите бързо се разгневяваха, но също така бързо се и успокояваха.

– Тези твои седем звезди са нищо в сравнение с нашите четиридесет.

– Носи се слух, че чианите са имали едва пет, когато са Ви атакували.

Високоговорителят замлъкна зловещо.

– Кой са тези чиани? – запита Кели. Желаше да прошепне този въпрос.

– Чувал съм, че те са били малко на брой, но брутална и агресивна раса, която за малко не е завладяла Стрифкар преди доста години. Така поне са ни казвали търговците, но не зная дали това е истина.

– Истина или не, но го настъпи право по мазола – каза Кели. – Какво ще кажеш, Слейч? Прав ли е?

– Трябва веднага да започнете – заповяда Слейч, игнорирайки въпроса на Кели.

Кели погледна Ачранае, съжалявайки, че не може да разгадае израза на лицето му. Дали олитите могат да блъфират?

– Казах, че няма да играем за живота си.

В отговор познатите червени искри избухнаха пред самото му лице. Инстинктивно се дръпна назад, преобръщайки се заедно с креслото си. Удари се така, че видя звезди посред бял ден, претърколи се през глава и падна по корем на пода. Внимателно вдигна глава и като видя, че червеният метеор е изгаснал, с мъка се изправи на крака. Ачранае стоеше далеч от масата, заемайки отбранителна позиция.

– Ако не играете, ще загинете и двамата. – Гласът на Слейч беше спокоен, но на Кели полазиха тръпки по гърба. Ачранае имаше право: това не беше обикновено психологическо изследване. Сиктифкар търсеше потенциален враг и както олитите, така и хората бяха попаднали в списъка. Нямаха никакъв шанс за бягство. Поглеждайки Ачранае, Кели безпомощно вдигна рамене.

– Изглежда, че нямаме друг избор, нали?

Олитът бавно се изправи.

– Като че ли не.

– Тъй като това състезание е много съществено и за двамата – започна Кели, когато отново седнаха – предлагам ти да избереш първата игра, а аз да направя в нея изменения. Втората игра – обратно. Естествено, всеки път промяната в правилата ще трябва да бъдат възприети от противниковата страна.

– Това изглежда почтено. А третата игра?

– Не зная. Ще се разбереме по-късно, добре ли е?

Уговарянето на първата игра заедно с поправките отне почти час. Ачранае използва три допълнителни прозрачни шайби и подложките им за построяване на поле за игра с три измерения: самата игра напомняше на „Военен кораб“ с елементи на шахмата и от „монопол“, а дори и от покера. Цялата тази смесица не беше никак лоша и ако залогът, за който играеха, не беше толкова висок, Кели сигурно добре щеше да се позабавлява. Неговият принос при уточняването правилата на играта не беше голям и се основаваше на малка промяна на формата на полето, което, както смяташе той, щеше да промени установената тактика на противника, а също така и на въвеждането на козове.

– Също така предлагам да изиграем една пробна игра – каза Кели.

Олитът го изгледа внимателно с тъмните си очи.

– Това пък защо?

– Защо не? Никога преди това не съм играл тази игра, ти също при тези правила. Така истинската игра ще бъде съвсем почтена. По-честна. Така ще постъпим при втората и третата игри.

– Аха, това е въпрос на чест? – чужденецът изкриви главата си надясно. – Добре. Започваме.

Дори с въведените промени играта „син марш“, както я нарече Ачранае, не беше чужда на олита и той я спечели лесно. Кели подозираше, че упражненията по „син марш“ са били задължително занятие във Военната академия на олитите.

– Този Стриф дали казва истината, че нямате междузвездни кораби? – запита Ачранае, когато отново подредиха пионките.

– Какво? А, да – отговори разсеяно Кели, погълнат от мисли за ходовете по време на следващата игра. – Наистина нямаме междузвездна комуникация.

– Удивително, тъй като така бързо схващаш принципите и тактиката на пространствената война – махна с ръка, чиито нокти бяха скрити. – И жалко, тъй като няма да може да се отбранявате, ако Стрифкар реши да ви унищожи.

– Мисля, че не, но защо трябва да правим това? Не представляваме никаква заплаха за тях.

Ачранае посочи планшета.

– Ако си среден представител, струва ми се, че твоите земляци притежават необикновени тактически способности и се отличават с

агресивност. Тези черти правят от вас ценни съюзници и опасни противници за всяка космическа раса.

Кели вдигна рамене.

– В такъв случай ще трябва да се опитат да ни убедят.

– Това е малко вероятно. Стрифкар са прочути със своята гордост и не признават никакви съюзници. Начинът, по който се отнасят към нас, отразява отношението им към чуждите.

Кели забеляза с безпокойство, че олитът отново започна да се гневи. Промяната на темата беше крайно наложителна.

– Е, започваме ли?

Ачранае просъска по своему:

– Добре.

Още от самото начало Кели нямаше шансове. Стараеше се колкото можеше, но беше ясно, че олитът може да мисли в три измерения по-добре от него. Няколко пъти загуби пионка само защото не се сети за напълно очевиден ход, който трябваше да направи. Облян в пот, той се опитваше да се овладее и да отделя повече време за всеки ход. Но това нищо не помогна. Ачранае неумолимо стягаше примката и стана ясно, че няма защо да се съпротивлява.

Кели се отпусна назад, дишайки дълбоко. „Нормално – помисли си той – бих ли могъл да се надявам да спечеля игра, в която той има предимство, тъй като я познава по-добре. На следващата ще бъде съвсем друго, тъй като на него принадлежи правото на избор...“

Ачранае прекъсна мислите му:

– Реши ли вече на какво ще играем?

– Почакай малко, може ли? – промърмори Кели, хвърляйки съвсем не приятелски поглед на олита. – Нека да си помисля.

Това не беше никак лесно. Кели беше най-добър в шахмата, но Ачранае вече доказа, че е прекрасен стратег, поне във военните игри. Следователно предлагането на шахмат би било рисковано. В игрите на карти много зависи от щастието, а във втората игра Кели трябваше да си осигури колкото се може повече шанс за победа. Игрите с букви не влизаха в сметката. Варкаби, това е твърде просто. А може би...

А може би някаква спортна игра?

– Слейч? Може ли да ни се даде някакво допълнително оборудване? Би ми била нужна някаква продълговата маса, хилки и някакви подскачащи топчици.

– Игрите, при които са нужни физически способности не могат да бъдат използвани в това състезание – отговори Слейч.

– Нямам нищо против това – отговори Ачранае. Кели го погледна удивен. – Каза, че можем да избираме игрите и правилата, а този път избира Кели Маклейн.

– Занимаваме се с психология – отсече Слейч. – Не ни интересуват мускулите ви. Трябва да изберете игра, за която е достатъчно оборудването, което е пред вас.

– Това е унизително!

– Не, всичко е наред, Ачранае – намеси се Кели, засрамвайки се, че е предложил нещо такова. – Слейч е прав, това не би било напълно почтено. Не постъпих честно, предлагайки това. Извинявай.

– Вината не е твоя – каза олитът. – Трябва да се срамуват тези, които са ни докарали тук.

– Да – съгласи се Кели, поглеждайки навъсено към тавана. Чужденецът добре схвана това. Ачранае не му беше враг, а само партньор в играта. Истинският му враг беше Стрифкар.

Осъзнаването на това не променяше положението му.

Изкашля се.

– Добре, Ачранае, мисля, че съм готов. Тази игра се нарича шах...

Олитът бързо схвана принципите и ходовете, така, че Кели се замисли дали чужденците нямат подобна игра. За щастие изглеждаше, че ходовете с коня са за него изцяло новост и Кели се надяваше, че това ще намали до известна степен тактическите възможности на партньора. Ачранае предложи да се въведе възможността да се отстъпва с пионките. Кели се съгласи и пристъпиха към пробната игра.

Оказа се по-трудна, отколкото Кели предполагаше. Ходът с пионките назад го затрудняваше доста, главно затова, че мисълта му непрекъснато елиминираше такава възможност. В осем хода изгуби двата топа и един от централните коне, а царицата на Ачранае го заплашваше непрекъснато.

– Интересна игра – забеляза олитът няколко хода по-късно, когато Кели успя да избяга пред застрашаващата го атака. – Тази игра в специална школа ли си я учил?

– Не – отговори Кели, доволен от моментната почивка. – Просто съм я играл за развлечение с приятелите си. Защо питаш?

– Ловкостта в играта е отражение на способностите за ориентация при истинска опасност. Съдейки от твоята игра, доста си способен.

Кели повдигна рамене.

– Мисля, че това е наша национална черта.

– Интересно. У нас този тип умение се постига по време на продължително обучение. – Ачранае посочи шахматната таблица. – Имаме подобна игра и ако не бях я изучавал никога, сигурно бих загубил след няколко хода.

– Да-а-а – промърмори Кели. Беше почти сигурен, че досегашните успехи на Ачранае не бяха резултат изключително на щастиято, но тайно се надяваше, че греши. – Ще продължаваме ли?

Кели най-накрая спечели, но само затова, че Ачранае загуби царицата си и Кели съумя да използва тази грешка без големи загуби.

– Готов ли си, за да започнем истинската игра? – запита Ачранае, когато разчистваха планшета.

Кели кимна със стиснато гърло. Този път много щеше да зависи от резултата.

– Мисля, че да. Да пристъпваме.

Хвърляйки зарче, установиха, че олитът ще играе с белите пионки. Ачранае започна с ход на царската пешка, на което Кели отговори с ход, който мъгливо си спомняше като „сицилианска защита“. И двамата играеха предпазливо: в първите 20 хода отпаднаха само две пионки. Изпотен, Кели наблюдаваше как противникът му преминава постепенно към атака, докато той се отбраняваше, както можеше.

Съкрушителна атака, отбрана и отпаднаха следващите осем пионки... а Кели загуби топа си.

Отмятайки с трепереща ръка кичур коса, Кели дишаше тежко, вторачвайки се в планшета. Несъмнено беше объркан. Ачранае овладя центъра, а царят му беше добре охраняван. Нещо повече, чужденецът усвои ходовете на коня, а Кели все още имаше трудности с пионките. Ако олитът спечелеше и този път...

– Ядосан ли си?

Кели се ококори и погледна противника си.

– Само... – гласът му трепереше. – Само малко.

– Можем да прекъснем, ще можеш да се концентрираш – предложи Ачранае.

Последното нещо, което Кели желаше, беше съжалението на олита.

– Нищо ми няма – отвърна нетърпеливо.

– В такъв случай аз бих желал да си почина. Може ли така?

Кели го гледаше. Значението на думите на Ачранае достигаше до него постепенно. Ясно беше, че олитът не се нуждае от почивка. Още половин игра и ще си бъде у дома. Освен това Кели знаеше как изглежда изваден от равновесие олит, докато у Ачранае нямаше и най-малък признак на гняв. Не, даденият на Кели шанс, за да се успокои, можеше да допринесе полза само на човека... и поглеждайки Ачранае право в очите Кели разбра, че олитът напълно осъзнава това.

– Да – обади се накрай Кели. – Ще прекъснем за малко. Може би за половин час?

– Съгласен съм – Ачранае стана и кръстоса ръце. – Ще бъде готов, когато пожелаеш.

Таванът над кревата на Кели беше гладък, без нито една резка. Но почивката в леглото беше по-лоша, отколкото може да се надяваш. Кели се замисли над това само за миг. Имаше много по-съществени грижи.

Шахът престана да бъде за него главният проблем. Наистина не беше в най-добро положение, но почивката му действа добре и вече беше измислил няколко обещаващи хода. Ако само нещо не се обърка, има големи шансове за промяна на ситуацията... тъй като ако успее, ще трябва да се играе третата игра. Игра, в която той, или Ачранае ще трябва да загуби.

Кели не желаше да умира. Имаше много възвишени поводи, заради които трябваше да живее – макар и затова, че никой на Земята не знаеше каква опасност се крие зад тези „игри“. А освен това – просто не му се умираше. Каквато и да беше третата игра, знаеше, че ще се бори с всички сили.

И все пак...

Кели се размърда неспокойно. Ачранае също не заслужаваше смърт. И той беше принуден към този налудничав двубой, а освен това целенасочено отхвърли шанса да спечели. Може би се ръководеше не само от почтеността, а и от твърдите принципи за поведение съобразно честта – това Кели никога нямаше да разбере. Нямаше значение. Ако спечели шаха, това ще дължи на олита.

Третата игра...

Кое би било най-почтено? Измислянето на игра, която никой от тях преди това не е играл? Тогава вродените умения на Кели и

обучеността на Ачранае биха им дали равни шансове. От друга страна, за Стрифкар това би била още една възможност за наблюдаване на техния начин на действие, а Кели нямаше желание да сътрудничи на угнетителите. Знаеше също, че Ачранае мисли същото. Интересно беше от колко време Стрифкар отвличаше олитите и защо те позволяваха това. Кели си помисли, че сигурно нямаха понятие къде се намира този Институт по игрите – използването на трансфера пречеше да се попадне на следите на похитителите...

Звънецът, макар че го очакваше, го изплаши.

– Вече е време – обяви безцветния глас на Слейч. – Трябва да се върнеш в залата за тестове.

Кели направи гримаса, стана и тръгна към вратата. Може би Ачранае е измислил нещо.

– Сега в по-добро настроение ли си? – запита Ачранае Кели, щом като седнаха един срещу друг на масата.

– Да – кимна с глава Кели. – Благодаря ти, че предложи прекъсване на играта. Наистина ми беше нужно.

– Почувствувах, че честта не ти позволява да помолиш за него. – Чужденецът посочи планшета. – Сега е твой ход.

Сега, след като се беше овладял, Кели лесно навакса загубеното и отново пристъпи към атака. Виждайки, какво голямо внимание олитът отдава на царицата, Кели му постави клопка, излагайки своята царица за примамка. Ачранае се подведе и... Кели спечели в пет хода.

– Отличен ход – каза олитът с възхищение. – тази атака беше изненадваща. Имах право: твоите тактически умения са несъмнени. Някога ще бъдете наистина изключителна звездна сила.

– Ако по принцип някога излезем извън нашата планета – подхвърли Кели, разчиствайки планшета. – Засега сме само пионки в играта.

– Всеки от вас спечели по веднъж – обади се Слейч. – Време е да изберете следващата игра.

Кели преглътна слюнката си и погледна Ачранае, срещайки неговият питащ поглед.

– Имаш ли някакво предложение? – запита той.

– Нищо конкретно. Най-почтена би била играта, в която спечелването зависи от късмета. Освен това, още не зная какво изисква моята чест.

– Какво значи това?

– Дали аз трябва да оцелея, за да се върна при своите или не трябва, оставайки тази възможност на теб.

– Жалко, че не можем да предизвикаме на подобен двубой Стрифкар – заяви кисело Кели.

– Това би бил най-добрият изход – съгласи се Ачранае. – Но се съмнявам, че би приел това предизвикателство.

Настъпи продължителна пауза... Изведнъж на Кели нещо щракна в главата. Толкова рисковано, че и двамата можеха да изгубят главите си. Но съществуваше възможност, ако имат щастие... а всяко друго решение осъждаше единия от тях на сигурна смърт. Кели стисна зъби и взе решение.

– Ачранае – започна той внимателно, – мисля, че открих подходящата игра. Имаш ли ми толкова доверие, че да се съ согласиш на нея веднага, преди да ти обясня за какво става дума и да играеш без пробна игра?

Муцуната на олита трепереше леко, като се вглеждаше в човека. В продължение на доста време Кели чуваше само туптенето на собственото си сърце. Най-накрая, бавно, Ачранае наклони главата си надясно.

– Добре. Вярвам в твоята честност. Съгласявам се на тези условия.

– Слейч? Продължават ли да действат същите правила? – провикна се Кели.

– Естествено.

– Добре. – Кели въздъхна дълбоко. – В тази игра вземат участие две съперничаещи помежду си царства и бълващо огън Същество, което угнетява и едните, и другите. Тук е подземната пещера на чудовището, – сложи черна пионка върху планшета, а след това три прозрачни шайби с поставките. – Тези две царства се наричат Планинско царство и Град на равнината. Планинското царство е по-голямо – тук е средата му, а тук границата. – Постави голяма червена пионка върху горната шайба, а два квадрата по-нататък добави пръстен от шест по-малки. Премести черната пионка точно до пръстена и взе голяма жълта пионка. – Това е Градът на равнината – каза, премествайки я бавно над централната шайба. Вгледа се внимателно в планшета. Между двете нива имаше десет сантиметра... постави жълтата фигура на разстояние осем квадрата от червената и четири встрани. Това не беше идеалната позиция, но

нямаше друга възможност. – Е, и най-накрая това са нашите войски. – Между двете царства постави по десетина червени и жълти пеперуди. – Победа означава изпълнението на две условия: чудовището трябва да бъде убито и силите на противниковата страна не трябва да се намират наблизко и да заплашват царството. Ясно ли е?

– Да – бавно отговори Ачранае, вглеждайки се в планшета. За кой ли път вече Кели съжаляваше, че не може да разчете изражението на лицето на олита. – Как ще бъдат оценявани резултатите от борбата?

– Посредством сравняване на количеството, вземащи участие в нея войски и хвърляне на зарчето. – Кели уточни правилата, които позволяваха борба на всяка от страните помежду им и според които само съвместните действия на двете царства можеха да доведат до побеждаването на чудовището. – В един ход може да се преместиш с два квадрата или на едно ниво. Имаш ли някакви въпроси?

Ачранае се вглеждаше в него сякаш искаше да отгатне мислите му.

– Не. Кой започва?

– Аз, ако нямаш нищо против.

Започвайки от пионките, най-близки до царството на олита, Кели ги преместваше от червената фигура в страната на черната. Ачранае се поколеба, но последва неговия пример, премествайки своята армия надолу. Две от пионките му се намериха заплашително близо до пионките на Кели, но последният ги игнорира, продължавайки напред. След следващите няколко хода групата от жълти и червени пионки се струпва около черната фигура.

Бълващото огън чудовище нямаше никакви шансове.

– А сега...? – Арчанае седеше напрегнат с наполовина извадени нокти. Ходът на олита унищожи чудовището и поредното движение беше на Кели... а силите на Ачранае продължаваха да бъдат размесени с тези на човека. Трудно можеше да съществува по-слаба позиция и Ачранае много добре разбираше това.

Кели се усмихна и отстъпи назад.

– Е, какво, чудовището е убито, а твоите сили не заплашват моето царство. Значи аз победих.

От другата страна на масата се раздаде продължително съскане, а ноктите на Ачранае се подадоха целите. Кели спря да диша и напъна мускулите си готов за скок. Все пак Ачранае беше достатъчно бърз, за да забележи това... и внезапно ноктите му се прибраха.

– Но моето царство също не е заплашено – обади се олитът. – В такъв случай аз също спечелих.

– Наистина ли? – Кели се преструваше на удивен. – Дявол да ме вземе. Действително. Моите поздравления. – Погледна към тавана.

– Слейч? По чудно стечение на обстоятелствата и двамата спечелихме третата игра, смятам, че и двамата си отиваме у дома. Готови сме за връщане всеки момент.

– Не. – Монотонният глас Стриф този път прозвуча решително.

Кели се вкамени.

– Защо не? Каза, че този, който спечели две игри, се връща у дома. Сами въведохте това правило.

– Значи го отменям. Само един от вас може да си отиде. Ще изберете нова игра.

Думите на Слейч увиснаха във въздуха като смъртна присъда...

Кели почувства как ноктите му се забиват в дланите. Наистина той не смяташе, че чужденците ще му позволят да приспособи правилата в своя полза – вече знаеше, че за тях това не е игра. И въпреки това се надяваше... сега нямаше избор трябваше да рискува. Последният ход.

– Няма да играя нищо повече – заяви твърдо Кели. – Достатъчно сте си служили с мен в тези свои налудничави търсения.

– Отказването от игра е равносилно на загуба – припомни му Слейч.

– Хич не ме е страх – промърмори Кели. – В края на краищата и без това възнамерявате да унищожите Земята, да или не? Тогава що за разлика къде ще загина?

– Добре – обади се накрая. – Сам направи избора си. Ачранае, връщай се в трансфера...

Олитът стана бавно. Кели мислеше, че ще започне да протестира, че ще се присъедини към него. Но той не каза нито дума. В продължение на минута гледаше човека. След това, мълчейки, протегна кръстосаните си китки и изчезна зад вратата.

– Сега ще се върнеш в стаята за почивка – заповяда му Слейч.

Кели въздъхна дълбоко, стана и разчисти планшета, поставяйки всичко на мястото му. И така, всичко сега ще зависи от късмета му, помисли си той, чувствайки се изведнъж уморен. Зарът беше хвърлен, оставаше му само да чака... и надеждата, че Ачранае е разбрал.

ДО: Бюрото на директора Родау 248700, Институт за изследване на чуждите цивилизации, Кларс.

ПОДАТЕЛ: Бюро на директора Ефтис 379214, Институт по игрите, Вар-4

ДАТА: 21 лизмо 3829

СРОЧНО

Уважаеми г-н Родау,

По-лошо е, отколкото предполагахме. Официално потвърждавам, че човечеството трябва да бъде унищожено. Приложените материали трябва щателно да се изучат, особено тези, касаещи третата игра. Посредством използването на своите умения в съставянето на играта, в която и той, и неговият противник можеха съвместно да спечелят, човекът показва способност за взаимодействие и рядко срещана проява на милосърдие. Въпреки че по този начин не спечели нищо – и че този тип поведение би могло да се признае за произтичащо от чувството за задължение – не можем да предположим, че винаги ще бъде така. Трябва да се обърне внимание особено на опасността, свързана с предразположението на хората към сътрудничество. Ако чианите съумяваха да сключват полезни съюзи, вероятно никога нямаше да можем да ги удържим.

Предвиждаме необходимостта от точен психо-физиологичен анализ на нашия представител на хората за улесняване разработката на стратегията на въоръжените сили. И така, молим за изпращането на съответни експерти и устройства при първа възможност. Препоръчвам да се действа експедитивно,

тъй като не съм в състояние да гарантирам, че човекът ще живее при тези условия повече от година.

Ефтис

Първият сигнал, че продължителното очакване се е свършило за Кели беше достигащият иззад стената звук, напомнящ чукане или пробиване. Той го пробуди от дълбокия сън, но нямаше време дори да се удивява, тъй като вратите на стаята внезапно проблеснаха и паднаха от рамката. В същият момент въздухът се завъртя. Ушите на Кели заглъхнаха, тъй като въздушното налягане се понижи внезапно. Но когато се опитваше да стане от леглото, три фигури в комбинезони се промъкнаха през лудувания ураган и преди да се ориентира го напъхаха в огромен балон със съскащ контейнер в дъното.

– Кели Маклейн? – от кутиятата до контейнера се разнесе металически глас. – Нищо ли не ти стана?

Тримата спасители обърнаха Кели по гръб и го пренесоха през вратата.

– Чувствам се отлично – отговори Кели. – Това ти ли си, Ачранае?

Минаха почти петнадесет секунди, преди да чуе отговора: ясно бе, че компютърът на олитите не превеждаше така бързо, както този на Стрифкар.

– Да, радвам се, че си жив.

Кели се усмихна.

– Аз също. По дяволите, да знаеш само как се радвам, че ме разбра. Въобще не бях сигурен, че ще разбереш за какво става дума.

Бяха вече в залата на трансфера и Кели можеше да се огледа. В тавана се виждаше дупка, почти колкото двуетажна къща. В стаята се движеха десетина олители в бели, приличащи на военни, комбинезони.

– Това беше гениално. Страхувах се, че и на мен, въпреки всичко, няма да разрешат да си отида.

– Аз също се страхувах от това, но ненужно сме се тревожили. – Кели отново се усмихна. – Колко е хубаво да разговарям с приятел! Залагам, че Стрифкар не схвана какво направих. Видели са на този планшет толкова игри, че не можах да се ориентират. В моята система от царствата и чудовището само ти видя символите на нашите планети и тази тук и запомни приблизителните разстояния. Рискувах и мисля, че успях.

Кели сега беше под дупката и към балона привързваха въжета.

– Надявам се, че умението да се печели в такива ситуации спада към чертите на твоята раса – каза Ачранае. – Унищожихме базата на Стрифкар и прехващаме съобщението, че скоро тук ще пристигне голяма армия. Установихме контакт с твоите земяни, но още не са дали съгласието си за сключването на съюз. Може би ти ще можеш да ги убедиш. Най-малкото се надяваме, че ще ни помогнеш в разработването на тактически планове.

Въжетата се опънаха и Кели се издигна нагоре.

– Сигурен съм, че Земята ще ви помогне – каза той със сериозен глас. – А що се отнася до мен, ще направя това с удоволствие. Стрифкар ще трябва още много да научи за нас, пионките.

Е. Т. – извънземният**Белетризиран вариант на сценария за филма „Е. Т.“****на Стивън Спилбърг**

Мелиса Матисън

Космическият кораб се полюлява леко – като че ли към земята го придържат сноповете лавандулова светлина. Внушителният купол излъчва топла светлина и изглежда като гигантско украшение за новогодишна елха, паднало от нощното небе. Кацането на Земята не беше случайност. Интелигентните същества, които управляваха кораба, никога не правеха навигационни грешки и все пак не след дълго щеше да бъде извършена грешка...

* * *

Люкът на Кораба е отворен – екипажът изследва почвата с инструменти със странна форма и в лунната светлина на човек може да му се стори, че вижда елфи, обработващи своите градинки. Но това не са елфи, защото съществата събират цветя, мъхове, храсти и дръвчета. Техните безформени глави, полегати рамене и нежността, с която се отнасят към растенията, биха могли да подсилят това впечатление, ако... ако някакъв земен жител наблюдава тази сцена отблизо. Но наоколо няма никой и дребните космически ботаници работят спокойно. Само когато чуят гласа на прилепа, бухалско бухане или кучешки лай, замират уплашено. Дишането им се ускорява, а от пръстите на ръцете и палците на краката се отделя лека мъгла, образуваща защитна преграда.

Техният дом, Кораба, няма такава защита и военните радары го откриват. Специалистите по извънземните изследвания са вдигнати на крак и вече се носят със своите шумни коли към мястото на приземяването, за да го обкръжат. Космическите гости не бързат с пренасянето на събраните образци от земната флора в огромния парник, представляващ сърцето на техния кораб, сигурни, че ще успеят да се измъкнат от обсадата на земните жители.

В парника вече има от почти всички видове земни растения, но работата още не е завършена. Ако в него влезе специалист от някоя голяма земна ботаническа градина, би намерил там растения, които преди това е виждал само като вкаменелости, включително с отпечатъците във въглищните пластове.

Един космически ботаник тъкмо тръгва по осветения мостик за нови образци, заобикаля го нощната тъмнина, а тялото му е обвито от лека мъгла. Когато се разминава с някой колега, очите им не се срещат, но гръдният им кош започва да свети – през тънката кожа избива някаква вътрешна червена светлина, чийто източник е в областта на сърцето – едно блещукащо светлосърце. Той стига до края на секвоевата гора. Въпреки че изглежда като средновековен трол със своя ниско издут корем, тялото му има и известни предимства – ниско разположеният център на тежестта осигурява добра стабилност. Фигурата му не би била по вкуса на земните жители: големите стъпала с ципа между пръстите, израстващи почти направо от провисналия корем, дългите, увиснали по маймунски ръце и огромните изпъкнали очи биха пасвали великолепно на някаква грамадна жаба.

Космическите жители не искаха да установяват контакт със земяните. Ограничаваха се с растенията, защото знаеха, че техният красив Кораб щеше да бъде основна цел, а самите те – материал за препариране и поставяне в стъклен шкаф. И защо ли им трябваше да предават на хората своите богати знания? Щяха да предизвикат само смях, защото носят им изглеждаше като смачкана зелка, а тялото – като презряла круша.

Ботаникът се спира до малка секвоя, внимателно я изследва и я изкопава, изричайки на своя космически език думи със странно неземно звучене, които дръвчето като че ли разбира.

Морето от жълти светлинки в прозорците на къщите от малкия квартал в долината блести съблазнително. Последна възможност за космическия гост да задоволи любопитството си. Неговият Кораб ще напусне Земята за време, измервано с векове, чак до следващата голяма мутация на земната растителност. При мисълта как ще забавлява колегите си с разкази за видяното, бръчките в ъгълчетата на очите му се присвиват в усмивка. Тръгва предпазливо по противопожарния път със своите големи, патешки крака с дълги пръсти. На неговата планета тези крака вършеха чудесна работа, но тук, на Земята, дори малко пречат. Там, откъдето идваше, всичко беше по-течно, само от време на време се стъпваше по твърда почва.

И в този миг получава предупредителен сигнал – викат го обратно на Кораба. Той мисли бързо: „Имам още време, предупреждението е за онези, които не са толкова сръчни“. Сега светлосърцето му блести с рубинен цвят – мисли си колко много обикна Земята и най-вече растенията ѝ. Обича и хората, би искал

да ги учи, да им предаде знанията, натрупвани в течение на милиони години. Но има ли смисъл да прави опит да учи хората, които само биха се смели при вида на крушоподобната му фигура? И отново улавя алармения сигнал от Кораба, той бумти в яркосветещото му светлосърце със зашифрован код: целият екипаж да се връща! Опасност, опасност, опасност!

Снопове светлина от фаровете на колите, които се приближават към него с боботене, проясняват пътя. Той скача назад, после встрани, замаян от все по-близките светлини на стремително носещите се коли. Заслепяваща, остра земна светлина, студена и ярка. Препъва се и се свлича до пътя.

А Кораба зове – време е, време е, време е, – подканяйки последните закъснели.

Колите се движат на доста голямо разстояние една от друга. Той се обвива в защитна мъгла, пропълзява през пътя и се свлича в крайпътния ров сред вонящите газове, чийто отровен облак се смесва с неговата мъгла. Притиска се към пясъка и камъните и в същия миг земяните прескачат рова. Затичва се подир тях към гората, а светлосърцето искри все по-ярко, засилвано от енергията на цялата група – той чува как го викат всички сърца и растения на борда, дори растенията отпреди сто милиона години; всичко вика: о п а с н о с т, о п а с н о с т, о п а с н о с т!

Избягва подскачащите светлини на фаровете. Палците на краката му регистрират всяко докосване, разпознават всеки лист, всяка паяжина. Чувствува как техните деликатни сигнали му помагат: оттук, оттук... Вече вижда полянката, на която го очаква великолепият галактически Кораб. Бърза тромаво към него, към

неговата спокойна, красива светлина – светлината на десет милиона светлини. Промушва се през тревата, иска да се покаже на Кораба, да установи контакт чрез своето светлосърце, но дългите му, нескопосни пръсти на краката се оплитат в някакви храсти, които не го пускат. Хвърля се напред, издърпвайки рязко крака. Вече е на края на полянката, осветена от светлините на Кораба. Люкът е отворен и изправилият се в него колега с яркoblестящо светлосърце го призовава отчаяно.

„Вече идвам, идвам...“

Влачи крака, провисналият корем, пригоден към друга сила на притегляне, забавя бягането. Изведнъж усеща груповото решение – усещане, което го смразява до мозъка на костите.

Люкът се затваря, закривайки светлината на безопасната вътрешност. Корабът се издига във въздуха точно тогава, когато той излиза на откритото пространство. Маха отчаяно с ръка, но Кораба вече не го вижда. За миг увисва неподвижно и после отлита, след като описва кръг над върховете на дърветата.

Стои, а рубиненото му светлосърце пулсира интензивно от страх.

Остава сам, на три милиона светлинни години от дома.

* * *

Мери седи удобно в спалнята си – чете и същевременно чува гласовете на двамата си сина и съучениците им, които играят на „Подземия и змейове“ в кухнята долу.

– Значи ти идваш до края на гората, но правиш ужасно глупава грешка и тогава аз извиквам Странствуващите Чудовища.

„Странствуващите Чудовища... – мисли си Мери. – Аз съм самотна, живея под един покрив с деца, които говорят някакъв чужд език.“

– Може ли да се извикат Странствуващите Чудовища само за да помогнат на тролите?

Мери въздъхва. Троли, наемници, чудовища, всяка вечер тези чудесии преминават през кухнята заедно с цели купчини празни бутилки от оранжада, торбички от пържени картофи, книги, вестници, калкулатори.

– Стив е Господаря на Подземиата и има Абсолютна власт.

Абсолютна власт. А тя не може да ги накара да избършат съдовете. Чува по-малкия си син Елиът да вика: „Тичам по пътя. Те ме преследват. Когато почти ме залавят, полудели от бяс, аз хвърлям на земята моята портативна дупка, скачам вътре и затварям капака. Воала! Изчезвам без следа.“

„Портативна дупка ли? Да можех да изчезна в нещо такова – помисли си Мери. – Какво стана с моя живот? Къде се дяна радостта? Къде са романтичните ми заблуди?“

* * *

Космическият пришълец крачи тромаво като патица по улицата на квартала. Спокойно е, преследвачите му са си отишли, но той не разчита, че ще може да оцелее в тукашната среда. В края на краищата земното притегляне ще му строши гръбнака. Вижда чудатите форми на земните къщи, притиснати към земята от силата на тежестта, толкова различни от терасите на неговите... не, не бива да мисли за дома. Покатерва се по оградата, изпречила се на пътя му, но тутакси пада по гръб, като удря в земята разперените си

ръце и крака. Търкулва се с тих стон, безпомощен като тиква. „Какво правя тук, сигурно съм се побъркал...”

Изведнъж улавя деликатни сигнали. Откъде? Обръща се – пред него има малка зеленчукова градина. Пропълзява до нея, притиска се до анги나라 и пита зеленчуците: „Какво да правя?” Съветват го: „Иди и погледни през кухненския прозорец.” „Не, вече изпаднах в затруднено положение – сигнализира той – заради глупавото желание да погледна през прозорците.” Обаче ангинарут настоява, леко ядосан, и накрая тайнственият гост послушно запълзява. Кухненският прозорец хвърля светъл четириъгълник навън. Вижда, че край масата в средата на стаята седят петима малки земяни, заети с някакъв ритуал. Те крещат и местят по масата малки фигурки, като старателно скриват написаното на своето листче хартия. Пак крещат, хвърлят голям куб и внимателно го гледат, като се спре. После преместват фигурките. Говорът им звъни в тихия нощен въздух.

Пришълецът се отдалечава от прозореца и пак потъва в тъмнината. На десет милиона години е и къде ли не е бил, но никога не е виждал толкова странна планета. Пълзи към лехите със зеленчуци. Умът му се нуждае от почивка, затова сяда тежко до зелките. Мисли си: „Това е вече краят, нека сутринта ме приберат и ме препарират.”

Внезапно по двора пробягват автомобилни светлини. Пришълецът затреперва. „Няма нищо страшно – казва доматиът, – с него докарват поръчаните продукти.” Автомобилът спира пред къщата, а от нея излиза земно дете. „Това е Елиът – казва зеленият фасул, – той живее тук.” Детето стои недалеч и го гледа. Той

закрива светлосърцето си с ръка и скача в килерчето, където се скрива в ъгъла, боязливо обвивайки се с мъгла. „Попаднах в капан“ – мисли си. До него има някакви земеделски сечива. Оказват се вили. Ще се защитава. „Само да не си убодеш крака“ – казва веднага малкият бръшлян от своята саксия.

От градината до него стига вълна психическа енергия – детето е откъснало един от плодовете на портокаловото дърво. След миг портокалът долита в килерчето и го удря в гърдите. Що за унижение – да замерват с плодове ботаник от неговия мащаб! Ядосано грабва портокала и като замахва с дългата си, силна ръка, го хвърля в тъмното навън. Земното дете изкрещява и побягва уплашено.

* * *

– Помощ! Мамо! Помощ!

Мери се разтреперва.

– Там има нещо! – вика Елиът. – В килерчето. Хвърли върху мен портокала.

– Е, е – подиграва се Тилер, Господаря на Подземиата. – Колко страшно звучи!

Мери грабва електрическото фенерче и всички заедно излизат на двора.

– Всъщност какво видя? – пита тя Елиът.

– Ето там – посочва той килерчето.

Майкъл, по-големият ѝ син, вика от другия край на градината:

– Вратата е отворена, вижте тези следи!

Пришълецът вижда ясно техните силуети от своето скривалище. Петте земни деца... Но кое е това необикновено същество с тях? Неговото светлосърце пак заблестява, затова бързо го закрива и се

приближава, за да види по-добре тази висока, стройна фигура, която придружава децата. Не разбира звучните думи на нейния език, но разбира, че тя е майка на този детски екипаж. Когато Мери преминава през осветената веранда, пришълецът се взира в нея и за миг забравя, че трябва да бяга. „Глупаво светлосърце“ – мърмори сам на себе си.

Децата са връщат в кухнята и след малко три от тях си отиват. Светлините угасват и къщата потъва в тишина. Пришълецът пак минава през двора, за да се посъветва със зеленчуците. Но по пътя настъпва металния ръб на някакво градинарско сечиво, чиято дръжка се надига към него и го цапардосва по главата. Той се просва по гръб с галактичен крясък, а после се скрива сред царевичните стъбла. След минута кухненската врата се отваря, на двора изтичва дете с видимо уплашено куче. Елиът е. Той изследва двора със запалено фенерче, а пришълецът лежи свит и целият трепери. Момчето поглежда между царевичните стъбла, надава вик и пада на земята без дъх. Космическият гост се измъква от царевицата и се затичва към вратата, шляпайки с големите си стъпала.

– Не си отивай!

Гласът на момчето е деликатен като младите растения и старият ботаник се обръща, за да го погледне. Очите им се срещат.

– Не си отивай!

Но възрастният космически жител вече минава през вратата и се отдалечава в тъмната нощ.

* * *

– Ето тук, точно на това място...

Пришълецът чува гласовете на мъжете, които продължават да претърсват района на приземяването.

– ... и ми се изплъзна.

Командирът, на чийто колан виси връзка звънтящи предмети, се обръща, качва се на колата си и всички си отиват.

Той се вглежда с болка в следите, оставени от неговия Кораб. Повдига с мъка ръка нагоре. Уморен и гладен е. На Земята не съществуват чудесните хранителни таблетки, с които се хранеше целият екипаж на Кораба. О, да имаше сега една такава таблетка, пълна с жизнена енергия. Рухва на земята, изтощен и потиснат. Сигурен е, че скоро ще умре, и внезапно чува някакъв звук на поляната. Поглежда и вижда земното дете на име Елиът. „По-добре ще бъде да не се показвам – мисли си, – умирам върху горския мъх и няма защо да намесвам в това чужди хора.“

Момчето изважда от джоба си торбичка, а от нея – някакъв дребен предмет, който поставя на земята. След няколко крачки назад поставя още един, и още един, докато изчезва в обраслата с шубрак пътечка. От любопитство старият пътешественик изпълзва от храсталака и поглежда какво е оставило земното дете. Малка кръгла таблетка, досущ като космическите хранителни таблетки. Обръща я в длан и вижда тайнствен шифър:

MŞM

Лапва я, изпробва – разтапя се, разкошна е! Никога, в нито едно кътче на Галактиката не е вкусвал такова чудесно нещо. Бързо тръгва по пътечката, яде таблетка след таблетка – силите му се възвръщат, в сърцето трепва надежда. Таблетките го завеждат обратно до дома на момчето.

* * *

На пръсти притичва през двора. Неочаквано съзира пред себе си Елиът – спи в спален чувал до зеленчуците. Затреперва, а от пръстите на краката му се отделя мъгла на загриженост, страх, притеснение. Изведнъж момчето отваря очи. Елиът гледа право в големите облещени очи, очи като медузи, очи, излъчващи сила, очи, изпълнени с древни, страшни знания.

Пришълецът е уплашен от големия нос на момчето, от стърчащите му уши и най-вече – от мъничките очички, подобни на тъмни мъниста или семенца на диня. Но страхът в очите на детето трогва стария учен. Той протяга дългия си пръст и докосва челото на момчето, което изкрещява и отскача назад, стискайки конвулсивно спалния си чувал. Пришълецът отскача в обратната посока, а после протяга ръка. Отваря голямата си, люспеста длан, на която лежи последната разтапяща се таблетка M&M. Елиът поглежда най-напред шоколадчето, после премества поглед върху чудовището. То показва с дългия си пръст дланта, а след това – устата си.

– Дадено – казва меко Елиът. Разкопчава якето си, изважда торбичка с шоколадчета M&M и като отстъпва бавно, очертава пътечка от таблетки през двора.

Старият пътешественик върви подир него, вдига всяка таблетка и лакомо я поглъща. От ъгълчетата на устните му капе шоколад. Той облизва трескаво омазнените си пръсти. Силите му се възвръщат. Преди да разбере какво става, влиза в дома на земното дете, изкачва се по стълбите и по коридора стига до стаята на момчето. Там получава цяла шепа таблетки – поглъща ги наведнъж.

Постъпката му не е особено разумна, но бъдещето и така, и така е неясно.

От устата на момчето излизат звуци:

– Аз съм Елиът.

Гостът не разбира смисъла на думите, но след като си ял с някого M&M, можеш да му вярваш. Останал без сили, той ляга на пода. Елиът го завива с одеяло. Заспиват.

* * *

Сутринта гостът се събужда, без да знае на коя планета се намира.

– Ела, трябва да се скриеш.

Елиът побутва космическия пришълец към спалнята и затваря ажурната врата.

– Време е за училище, Елиът.

– Болен съм, мамо...

Пришълецът гледа през дупките на вратата. Момчето пак ляга в леглото и започва да обсъжда нещо с високото, стройно същество. Майката слага в устата на момчето някаква тръбичка и излиза, а то бързо нагрява тръбичката на лампата до леглото, след което я поставя обратно в устата си.

– Имаш ли температура? – пита майката, като се връща.

– Май имам.

– Ще се справиш ли сам, ако отида на работа?

– Да.

– Тогава добре, остани у дома, но никаква телевизия, ясно ли е? Не искам да се скапваш пред телевизора.

Тя се обръща и слиза долу за закуска. След малко Елиът я чува да излиза пред къщата, където Майкъл се упражнява да изкарва колата от гаража на улицата.

– Готово, мамо – казва и слиза от колата.

Елиът рипва от леглото и отваря вратата на спалнята. Старият пътешественик отстъпва назад.

– Ей, ела насам – вика Елиът, протяга ръка. Пришълецът излиза бавно и се оглежда.

– Как да ти викам? – Елиът се заглежда в неговите големи, блестящи очи. – Ти си пришълец от друг свят, нали? Ще те наречем извънземен, съкратено Е. Т. Съгласен ли си?

Гостът се приближава.

– Можеш ли да говориш? – Елиът събира и разперва пръсти, имитирайки движението на говореща уста. Е. Т. присвива очи, а после рисува във въздуха галактичните знаци на разумните същества, космическите суперкодове на съществуването, плод на десет милиона години опит.

Елиът включва радиото.

– Харесва ли ти тази мелодия? Обичаш ли рок-енд-рола?

От радиото долитат звуци, каквито Е. Т. никога преди не е чувал и които дразнят чувствителните му уши. Момчето изважда от касичката си една монета.

– Виж, това е четвърт долар – казва.

Подава му малък, плосък, кръгъл предмет, покрит с нещо лъскаво. Този предмет е с различен от M\$M цвят, но може би и той е нещо вкусно за ядене? Опитва се да отхапе, напразно – това е парче метал?

– Точно така – потвърждава Елиът, – това не се яде. Е, пак ли си гладен? И аз. Ела да хапнем нещо.

Е. Т. слиза след Елиът в кухнята.

Момчето отваря чекмеджето и вади оттам съставките на любимото си ядене.

– Ще си направим палачинки – казва и започва да приготвя тестото.

Е. Т. разглежда поредните странни предмети, нито един от които не буди у него асоциация с космически полети. Взема вилницата, бим, бим, бим, четирите зъба издават звук бим, бим, бим. Е. Т. напрегнато се вглежда във вилницата.

– Какво стана? Заради теб се почувствувах изведнъж страшно тъжен – оплаква се Елиът. Тялото му се залюлява, през него преминава мощна вълна, изпълват го чувства, които не можеше да разбере, все едно, че е загубил нещо невероятно чудесно, нещо, което би трябвало да си бъде негово завинаги.

Бим, бим, бим... Чуждото същество сега стои със затворени очи, потънало в съзерцание на далечни светове. Възможно ли е някой в безкрайните космически пространства да чуе мелодията на четирите зъба? И как може да се постигне това?

– Хайде да си поиграем! – предлага Елиът, като се отърсва от тъгата. Хваща за ръката Е. Т.

– Ела!

Дългите, подобни на пипала пръсти обхващат неговата ръка и Елиът има усещането, че води дете, по-малко от него. Обаче след миг пак го обхваща люлеещата вълна, носеща в себе си звездни тайни и космически закони; той разбира, че това същество е по-

възрастно от него, много по-възрастно. В момчето настъпва промяна; Елиът мига с очи, учуден от това чувство – чувството, че той също е дете на звездите и че никога не е направил никому нищо лошо, никога.

Отива с шляпация Е. Т. в спалнята на горния етаж. Отваря вратата и казва:

– Тук трябва да ти направим жилище. Ще го направим така, че да прилича на космически кораб, искаш ли?

Е. Т. гледа през прозореца в тавана на стаята, през който преминават слънчеви лъчи. Елиът мебелира нишата с възглавници и одеяла. Не разсъждава какъв смисъл има да укрива пришълеца. Знае, че тази задача му е възложена от звездите и че трябва да я изпълни на всяка цена.

– Ще ти хареса – вика иззад вратата, като подрежда разни животни до входа. – Животните около входа ще бъдат защитната маскировка. Като седнеш сред тях, никой няма да забележи разликата.

Е. Т. наблюдава действията му с нямо учудване. Елиът му показва лампата.

– Светлина. Виждаш ли? – той я запалва.

Острият блясък заслепява Е. Т., който отстъпва рязко назад и пада върху грамофона, блъскайки иглата по плочата. Разнася се неприятен, стържещ звук и в главата му експлодират топли светлинки. Отново потъва в планове за бягство – трябва да се използва вилицата и... нещо, което се върти като този предмет, върху който току-що падна. Ще се върти и ще изскърца съобщението...

Започва да се суети из стаята, спъва се, търси различни метални парчета. Издърпва чекмеджето на бюрото, като изсипва върху краката си нахвърляните в него предмети.

– Ей – казва Елиът, – по-спокойно. Как после ще разтребя тук?

Той хваща стария пътешественик за лакътя и внимателно го завежда в стаята.

– Остани тук, добре? Остани...

Е. Т. е в своята килия. Той, който някога наблюдаваше растенията в най-великолепните дворци в космоса, е затворен сега в тази хралупа заедно с няколко чифта летни кънки. Къде е неговият Кораб, Чудото на Вселената, сега, когато, му е толкова нужен? Поглежда с примижали очи яркосветещата лампа, после взема от полицата една кърпа и обвива с нея абажура. Сега светлината прилича на Кораба-майка. Трябва да изпрати сигнал, трябва да уведоми своите колеги, че е жив. Пак си представя вилицата, чиито четири зъба издават звън бим, бим, бим...

* * *

– Майкъл!

– Здравсти, симуланте – приближава се Майкъл до Елиът.

– Имам да ти казвам нещо наистина много важно.

Майкъл се колебае.

– Добре, само че по-бързо.

Елиът го завежда в спалнята.

– Затвори си очите – моли.

– Защо?

– Не питай, само ги затвори.

Елиът влиза в нишата, прегръща Е. Т. през рамо и кима окуражаващо:

– Ела, ще те запозная с брат ми.

Излизат от нишата точно в същия момент, в който връщащата се от детска градина Герти влиза в стаята. При вида на чудовището тя надава вой до небето, впрочем също като самия Е. Т. и Майкъл, тъкмо отворил очи.

– Елиът, трябва да кажем на мама – реши Майкъл.

– Не можем да го направим, Майкъл. Тя ще поиска да постъпи както трябва. А знаеш какво означава това, нали? – Елиът посочва Е. Т. – Ще направят от него кльопачка за кучета.

Кучето Харви радостно маха с опашка.

– Той може ли да говори?

– Не.

– А какво прави тук?

– Не знам.

Двете момчета поглеждат петгодишната си сестричка, която гледа странното същество с широко отворени очи.

– Герти, той няма да ти направи нищо лошо. Можеш да го пипнеш.

Обърканият стар пътешественик се подлага на поредния оглед; детските пръстчета пулсират със сигнали, които неговите чувствителни рецептори улавят, и макар че тези сигнали са хаотични и объркани, Е. Т. знае, че малките „дини“ не са глупави. Но ще могат ли да го пренесат до Голямата Мъглявина?

– Няма да издрънкаш, Герти, нали? Дори на мама?

– Защо?

– Защото възрастните не го виждат. Само децата.

– Лъжеш.

Елиът измъква куклата от ръцете на Гerti.

– Знаеш ли какво ще стане, ако кажеш? Заклеваш ли се, че няма да кажеш?

– Той от Луната ли е?

– Да, той е от Луната.

* * *

Е. Т. се измъква от скривалището си. Вижда пред себе си цялата стая и ужасната бъркотия, резултат от търсенето на части за предавателя. Настроени на специална острота, очите му оглеждат стаята. Появяват се електроните, танцуващи своя танц в кръг, но тази космическа ротация е безполезна за него. Необходими са му солидни предмети като грамофона.

Той пренастройва очите си за нормално виждане и зашляпва към грамофона. Завърта с пръст празния диск, но как да свърже с него вилицата?

По стълбите се разнасят стъпките на Елиът. Момчето влиза в стаята с поднос в ръце.

– Ето вечерята ти – казва шепнешком, като му подава подноса с листа от маруля, ябълка и портокал.

След Елиът влиза Гerti. Тя дърпа връвта на автомобилче, в което е натоварила играчки и саксия със здравец и няколко други цветя. Поставя ги в краката на стария ботаник. Този мил подарък ускорява ритъма на светлосърцето му. Благодаря ти, малко момиче, много си мило.

След миг идва и Майкъл – с надеждата, че чудовището е изчезнало, но чудовището си е на мястото и трябва да се заеме с него. Герти подрежда пред Е. Т. поредните подаръци.

– Заповядай малко пластилин. Обичаш ли да си играеш с пластилин?

– Имам идея – казва Елиът. – Къде е глобусът?

Майкъл донася глобуса, а Елиът показва на пътешественика Северна Америка.

– Виж, точно тук сме...

Е. Т. въздъхва.

– Да – повтаря Елиът, – ние сме оттук. А ти?

Е. Т. се обръща и гледа през прозореца към звездното небе. После прави от пластилина пет топчета и ги поставя върху картата на Слънчевата система около централното топче – Слънцето.

– Пет? От Юпитер ли си?

Е. Т. не разбира въпросите им. Той протяга ръка към петте топчета и включва електронния повдигач, намиращ се в крайчетата на пръстите му. Топчетата се повдигат във въздуха и увисват над главите на момчетата. След миг изключва електронната възглавница и топчетата падат на пода.

* * *

През нощта Е. Т. вдига глава над възглавницата. Вижда, че Елиът излиза през прозореца на покрива. Къде отива това момче?

Телепатично проследява пътя му. Елиът върви по пътя, по който започнаха всички неприятности. Е. Т. изключва психорадара си и се свива на кълбо. Посяга към парчето торта и започва нервно да дъвче.

Елиът лежи в крайпътните храсти и наблюдава минаващите правителствени агенти, които претърсват с фенерчета целия район. Ако го забележат, ще каже, че разхожда кучето. Харви лежи до него и нервно трепери.

– Харви – казва тихо Елиът, – при нас има безценно съкровище. Знаеш ли? Обичам го, Харви. Той е най-готиният тип, когото познавам.

Елиът поглежда нагоре към звездите и се опитва да отгатне коя от тях принадлежи на новия му приятел.

* * *

– Трябва да кажем, Елиът. Работата е сериозна.

– Не, той иска да остане при нас.

Двамата братя вървят към спирката на училищния автобус.

– Чуй, Майкъл, наоколо се въртят разни хора, които никога преди не са били тук. Погледни тази кола и онзи мъж, който седи там и чете вестник. Те го търсят.

Лицето и гласът на Елиът стават напрегнати.

– Майкъл, ако го дадем на някого, той никога няма да се върне в своя дом. Знам това със сигурност... Разбирам го, сякаш някога съм го знаел...

На спирката стоят Тилер, Стив и Грег.

– Ей, Елиът, забравих да те питам какво стана с твоя трол. Върнали се? – пита Стив.

– Да, върна се и не беше трол, а космонавт! – Елиът се изпуска, виновно е напрежението.

– Какво, кой е космонавт? – До тях се приближава Ланс, дребно, червенокосо момче, което говори гръмогласно и на нос. Мишите му

очи блестят, сякаш подушва, че става нещо важно. Елиът съжалява за невниманието си.

* * *

Герти се прибира по-рано от детската градина. Престорила се е на болна и я закарват в къщи. Сега може на спокойствие да си поиграе с чудовището.

Тя издърпва своята количка и започва да я пълни с играчки. После отваря вратата на спалнята и влиза вътре. Хваща Е. Т. за ръка.

– Не се страхувай – казва. – Елиът и аз се грижим за теб, така че не се тревожи за нищо. Тук в количката са всички мои кукли... а тук точилката и каубойското елече. А това е „Прочети и изговори“. Играл ли си някога с него?

Е. Т. поема с дългите си пръсти лъскавата кутийка. Бързо превключва мисълта си на по-високо равнище на концентриране. Светлосърцето му забива по-бързо.

– То учи да четеш. – Герти натиска копчето с надпис „А“. „Прочети и изговори“ проговаря с ясен мъжки глас: „А...“

– Гледай сега – казва Герти и натиска копчето с надпис „Старт“. Кутийката проговаря: Прочети: м е х а н и к.

Е. Т. гледа кутийката с блеснали очи. Да, по този начин ще се научи да говори земния език. И в същия миг разбира, че най-важното нещо във Вселената за него е компютърът. Обръща кутийката, сваля задната стена, погалва схемите – ето сърцето на неговия преподавател. Компютрите са негови стари познати. Късмет, че тук се намери точно такъв, който говори. „Прочети и изговори“, електронната играчка, с помощта на която той ще овладее знаците

и звуците на тази планета. Не след дълго ще разполага с достатъчен словесен багаж. Натиска копчетата едно след друго. Наистина – полезно устройство, учител и колега. Вече знае, че ще успее да го накара да говори на неговия език. По този начин ще изпрати съобщението до звездите.

Единствената грешка на Е. Т. е, че продължава да поддържа телепатичен контакт с Елиът, който в училище тъкмо трябва да направи вивисекция на жаба в час по биология. Елиът с увлечение изпълва тетрадките си за лабораторни упражнения със схеми на сложни електронни системи, ръката му се движи като пишещ автомат, като управлявана от дух. Духът е естествено Е. Т.

Елиът пише и пише; излиза от листа на чина. Ръката му започва да пише във въздуха. Излиза в средата на класната стая и продължава да пише с тебешир на дъската.

Тилер, Грег и Стив го гледат изумени. Тилер посочва към Елиът и се чука многозначително по челото.

(Следва)

Кому е нужно това?

Фантастичен разказ

Кир Буличов

– И кому е нужно това? – вежливо ме попита Николай.

От Волга лъхаше свеж въздух, иззад завоя изпълзя параход, обкичен с огърлици от светлини. От палубата му долиташе музика – на кърмата танцуваха.

– Най-вече на науката – отвърнах аз. Отговорът ми не беше кой знае колко сполучлив, но по-добър не можах да измисля.

В същност на науката нищо не й е нужно. Науката е един от начините за общуването ни със света, наравно с поезията. Следователно... Нямаше смисъл да развивам по-нататък мисълта си. На Николай му беше приятен самият факт, че беседва с мен, една жена учен от Москва. От клуба излизаха хора, филмът току-що беше свършил. Те минаваха край пейката, заглеждаха се в нас, някои ни поздравяваха. Ето кое му беше приятно на Николай.

– За науката това, разбира се, е необходимо – каза Николай.

Интересно, помислих си. Някога в това село бях живяла три години, бях ходила тук на училище и донякъде бях влюбена в Николай, но той беше десет години по-голям от мен. Беше се върнал от казармата и работеше като шофьор. Минаха двамадесет години и аз станах съвсем голяма, дойдох си за една седмица на село, защото нямаше къде другаде да избягам от Москва, и се оказа, че Николай е къде-къде по-млад от мен. И не само защото почти не се бе изменил, даже не беше се оженил. Но главно поради

това, че още в първите минути, когато влязох при баба Глаша, той призна старшинството ми. А аз приех признанието като нещо заслужено.

– И все пак – каза Николай, като се стараеше да се изразява научно – нали всичко трябва да има приложение в практиката.

– Имаше вече едно приложение в практиката. Ще има и други.

– Я разкажи.

Разказах на Николай накратко за онази сесия в Литературния музей, без да мога да предам неловкото чувство от провалилия се фокус. Залата беше наполовина празна, но това нямаше никакво значение, защото цветът на литературоведския свят беше налице. Саня Добряк, моят асистент, подготвяше апаратурата, а на мен все ми се струваше, че съм облечена неподходящо за един такъв тържествен случай. По лицето на Добряк разбирах, че се вълнувам – той е много внимателен към моите настроения. Чувствувах остра нужда от черен фрак с роза на ревера. Зрителите ме гледаха доброжелателно, но с известна скука в погледите. Постарах се да мина без формули и технически подробности; обясних им просто, че в работата на графолозите, макар и да ги обвиняват в шарлатанство (и не без основание), има зрънце истина: почеркът е свързан с характера на човека, с душевното му състояние, с възпитанието и така нататък. Разказах им как получихме една поръчка от криминалистите, на пръв поглед фантастична. Същността ѝ се заключаваше в това, че ако почеркът наистина е абсолютно индивидуален, то не би ли могло да се намери някакво съответствие например между него и човешката външност. Признах,

че на сегашния етап тази цел не бе постигната, макар че все още не губим надежди.

След като завърших с общата част, разказах на литературоведите за същината на нашите постижения: Ние успяхме да напишаме връзката между почерка и гласа на човека. Разбираме, че до крайната победа е още далеч, но тъй като литературоведите, дочули за нашата работа, се обърнаха към нас с молба да я покажем, дойдохме пред уважаемите специалисти, за да могат те да проверят, да се убедят и т.н.

Щом завърших, литературоведите се размърдаха, закашляха, а аз суетно предложих на желаещите да изберат за демонстрация произволно един от текстовете, написани от ръката на Великия поет от миналия век.

След минутно колебание от първия ред се надигна старец с академична външност, наведе се над масата, изтегли от купа един лист и аз почувствувах, че той се притеснява също като студент по време на изпит. Старецът прехвърли с очи текста като мърдаше беззвучно с устни, сетне кимна и каза:

– Ето това...

Саня ловко изскочи на сцената, прие текста и ми го предаде. Предоставяше ми честта да натисна копчето.

Вкрах листа в сканиращия механизъм, настроих репродуктора и натиснах необходимите копчета. Нашият апарат, който съвсем не бе съвършен, напрегна сили и започна малко дрезгаво, забързано и високо да чете стихове. Литературоведите слушаха внимателно, навели глави на различни страни, и според мен с целия си вид се стараеха да ме убедят, че на тях вече им се е случвало да слушат

гласа на Великия поет, макар да бях сигурна, че сред тях нямаше нито един по-възрастен от сто и петдесет години.

Поетът завърши строфата, въздъхна и млъкна.

Литературоведите се споглеждаха, като се двоумяха дали да ръкопляснат или не. Разбрах цялата сложност на тяхното поведение. Ако се показва научен експеримент, не е прието да се ръкопляска. Но ако това е просто фокус, няма да е лошо и да се плесне два-три пъти.

Най-накрая един от тях неуверено плесна, след него втори, трети и залата с облекчение ни награди с аплодисментите си.

След това топло ни благодариха, съобщиха ни, че нашето постижение открива перспективи и ни пожелаха по-нататъшни успехи.

Изпълнили своя дълг, учените се разотидоха по домовете си, за да се заемат с трактовката на още непубликуваните редове на Великия поет. А ние със Саня прибрахме апаратурата и потеглихме обратно към лабораторията.

По пътя произнесох кратък монолог, за да утеша Саня, а може би и самата себе си. Казах, че специалистите, пред които току-що демонстрирахме експеримента, са свикнали да се смятат за монополисти във всяка област на знанието, която има отношение към Великия поет. Онова, което не могат, те го отхвърлят като ненужно. Гласът не им е необходим. Те не могат да извлекат от него полза за литературознанието.

Бях несправедлива към специалистите, но не можех да превъзмогна обидата. По-добре да беше минало без аплодисменти, да бяха задали въпроси...

Всичко това разказах на Николай.

– Нищо, Лера – утеши ме той. – Скоро ще се научиш по ръката да отгатваш и лицата. Тогава милицията ще ти бъде много благодарна. Само гледай да не сбъркаш, че иначе може да обвините някой невинен.

– Благодаря – казах аз. – Нещо много комари има днес. Хайде да си тръгваме.

Баба Глаша ни чакаше да пием чай. За науката повече не отворихме дума. Пък и едва ли бихме могли, дори и да искахме. Баба Глаша беше приказлива жена и не търпеше конкуренция.

След един час Николай си отиде, а аз легнах и както винаги погледнах към стената, където една до друга бяха наредени репродукции на картини от списания и безброй семейни фотографии, потъмнели от годините.

– Аз лампата я загасям – каза баба Глаша. – Не възразяваш, нали?

– Не. Лека нощ.

Баба Глаша дълго се въртя в леглото и сумтя.

– Не ви ли се спи? – попитах.

– Не ми се спи – призна си баба Глаша. – На мене много сън не ми трябва. Ако не беше ти, щях да си пошия малко.

– Светлината не ми пречи, нали знаете.

– Не, трябва да има ред. Ето колко години вече сама живея и все не мога да свикна. А при Антон имаше ред. И лягахме, и ставахме по едно и също време. Млада бях аз тогава и мърморех, ама сега разбирам – прав си беше той.

– Елате ни някога на гости в Москва, ще се радваме. Все обещавете, а не можете да се решите.

– Все някога ще се реша. Толкова години не съм ходила никъде. Чувството не ми дава, ти знаеш.

Знаех. Всички в нашето семейство знаеха и в селото всички знаеха. Антон беше пропаднал без вест. Съобщение за смъртта му баба Глаша не получи. И затова противно на всеки здрав разум все още ѝ се струваше, че той може би ще се върне. Тя изобщо не напускаше селото, даже и къщата никога не заключваше. И не излизаше, без да остави храна в печката и пресен чай в чайника: Антон бил голям ценител на чая. Така че баба Глаша нямаше да замине за Москва, до последния си ден нямаше да напусне своя пост. Сетне заспах.

Сутринта се събудих и първото, което видях, щом отворих очи, беше веселия поглед на къдрокосия Антон от сватбената фотография. И още един друг негов, уморен поглед от военната фотография. Замислих се и открих, че бе загинал, когато е бил на моите години. А оттогава бяха минали много години, повече, отколкото бе живял.

Баба Глаша готвеше, но щом чу, че ставам, веднага започна да слага масата. Излязох да се измия в пруста. И оттам през открехнатата врата попитах:

– Бабо Глаша, ти пазиш ли още писмата на Антон?

– Кои писма?

– Нали все пак ти е писал от фронта?

– Получих само две писма. Това беше.

– Покажи ми ги.

– Защо ти са?

– Трябват ми.

Пресъздадохме гласа на Антон. Оказа се нисък, строг и много уморен. Сетне Саня Добряк го записа на плоча – баба Глаша имаше грамофон.

След един месец получих писмо от Николай. Извадих го от пощенската кутия, когато бързах за работа, и го прочетох едва в лабораторията.

„Скъпа Калерия!

Приеми поклон от твоя познат Николай Семьонов. Все се канех да ти пиша по-рано, но имах работа до гуша, пък и нямаше за какво. При нас всичко си е както преди, но плочата ти направи силно впечатление. Глафира вече втора седмица лее сълзи. Вика, че си й върнала живота. Страх ме е, че ще се похаби плочата – нова приготви. Май че не биваше да й правиш такъв подарък...”

Не можах да дочета писмото. Дойде старец с академична външност и в него познах литературоведа, който на прослушването избираше текста. Беше дошъл с идея, от която Добряк изпадна във възторг. Донесъл беше една абсолютно задраскана чернова на Великия поет, от която специалистите вече сто години се мъчеха да отгатна два стиха. Ученият решил да опита зачеркнатите редове на нашата машина – поетът може изведнъж да ги каже на глас и ние ще се досетим.

Не вярвах много в успеха, но не пожелах да споря. Саня Добряк се зае да приготви апаратурата, а аз дочетох писмото.

„... Тя ме моли да ти пратя много поздрави, обещава да дойде в Москва, но сигурно само ще те излъже. Ето точните й думи: „Като че

по телефона, съвсем като по телефона“. Това тя за гласа на Антон казва. А спомняш ли си, когато ти бях задавал въпроса: Кому е нужно това? Сега вече получих нагледен пример и взимам думите си обратно. Даже имам и своя молба: направи една плоча и за мен. Мъничка. Изпращам ти бележка с думите. Тази бележка съм пазил цели двацет години. Твой уважаващ те Николай.“

Разгънах пожълтялата бележка, надраскана с кръгли, още детски букви. „Коля – бе написано там – на тебе ти се струва, че аз съм още твърде малка, за да ми обръщаш внимание. Това не е така...“

– Калерия Петровна – възкликна ученият, – вие само чуйте!

Чак сега се сетих, че апаратът работи и познатият глас на Великия поет ту се издига стремително нагоре, ту изчезва, задраскан в черновата.

– Чуйте само!

– Още веднъж? – попита Добряк.

– Разбира се. Макар че няма никакво съмнение – вторият стих започва с думите „тихият гений“. Даже е безсмислено да се спори. Та той лично го потвърждава!

А когато щастливият учен си отиде, обърнах се към гордия от победата Добряк:

– Пусни тази бележка.

– Това пак той ли е? – попита Добряк, без да погледне бележката.

– Не – казах.

Саня включи Машината.

– Коля – раздаде се треперещ от сълзи детски глас, – на тебе ти се струва, че аз съм още твърде малка, за да ми обръщаш внимание. Това не е така...

– Това пък какво е! – възкликна Добряк. – Каква е тая детска градина? Какви са тия глупости?

– Добре, добре – засмях се аз. – Върни ми бележката. Но за в бъдеще те съветвам да не обиждаш любимата си началничка. Знай, че и тя някога е била малка.

– Вие? И по такъв начин? Да се унижавате пред един мъж?

Добряк говореше гневно.

– Та аз бях едва на петнадесет години – отвърнах виновно. – А той беше истински шофьор.

Е. Т. – извънземният

Белетризиран вариант на сценария за филма „Е. Т.”

на Стивън Спилбърг

Мелиса Матисън

Продължение от кн. 8

Герти е със сомбреро, а на главата на Е. Т. слага каубойска шапка.

– Сега и двамата сме каубои.

– Ве – казва Е. Т. – Бъде послушна.

Вратата на спалнята се отваря. Влиза Елиът.

– Елиът – изрича чудовището, облегнало се на своите възглавници.

Елиът остава със зяпнала уста.

– Научих го да говори – казва Герти.

– Ти проговори – възкликва Елиът. – Е. Т., можеш ли да кажеш: „Аз съм Е. Т.“?

Звъни телефонът.

– Елиът, теб търсят.

– Здравей, Елиът. – В гласа на Ланс Елиът открива опасно любопитство. Ланс никога не му се обажда, освен ако не иска да се похвали с успехите си в Астероидите.

– ...да, Елиът, космос, космос, космос, космос. Все това ми се върти в главата. Не е ли странно? Не чувствуваш ли, че става нещо странно? Аз чувствавам...

– Извинявай, зает съм... – Елиът оставя слушалката. Ланс става опасен, това може да се почувствува. Разбира го и Е. Т., който контролира разговора. Прекалено любопитното дете би могло да предизвика... прочети: грижи.

Няма време за губене. Е. Т. посочва телефона, а после – прозореца.

– Какво искаш да кажеш, Е. Т.?

– Звъня в къщи.

– Искаш да звъниш в къщи?

Кимане с глава.

– Е. Т. звъни в къщи.

* * *

„Прочети и изговори“ лежи изтърбушен; прикрепени са нови проводници, някои от тях са изцапани с малинов конфитюр. Вместо м е х а н и к, г р и ж а и другите земни думи машината сега издава звуци от рода на б у р – б у п л, с к и г и л, з л о к и много други, неразбираеми за човешко ухо.

Е. Т. демонстрира как действа устройството, натискайки клавишите. Децата седят до него.

– Това ли е твоят език, Е. Т.?

– Е. Т. звъни в къщи – посочва той прозореца на спалнята.

– И те ще долетят ли?

Кимва утвърдително. Не е свършена само част от работата по предавателя. Най-добре е той да бъде поставен някъде под открито небе, под звездите и да работи непрекъснато, денем и нощем, без да има нужда някой да натиска клавишите. За целта му е необходимо хранене, нещо, което да осигури постоянно

повтаряне на сигнала. Той посочва диска на грамофона и изиграва сценка с поставяне на плоча.

– Искаш да си направиш собствена плоча ли?

– Да, да.

– От какво?

– От... от... – Не знае от какво. Може само да очертае с ръка кръг или посочи нещо кръгло. После посочва главата си.

– Прочети: механик.

– Значи, ти си механик – досеща се Елиът.

– Да, да, прочети: механик.

Е. Т. обръща грамофона и издърпва няколко проводника.

– Искаш ли повече проводници?

– Да.

Има нужда от толкова много неща, за да направи своята дългосвираща плоча. В главата му нещо се върти, многократно се появява картината на устройството, всеки път с някаква нова, малка част. Има нужда от...

Той влиза в спалнята, изважда палто и го облича. Изглежда съвсем прилично като за индивид с пилешки рамене; естествено, копчетата не се закопчават на големия като балон корем. В името на всички космически морета, какво общо има преобличането с предавателя?

Не, стара мухоморко, не палтото. Закачалката!

Грабва закачалката, прицелва се с пръст в дървото и прогаря в него дупки, по една за всяко свързване на проводниците в „Прочети и изговори“.

– Ей, пръста ти е като лазер, Е. Т.

Лазерният му пръст бързо стопява калай за съединенията. Прикрепва към тях всички проводници, които има:

– Още, още...

Децата му донасят проводници, кутия от пастет, огледалце и автомобилен тас. Приема проводниците, останалите предмети отхвърля.

– Добре, Е. Т., ще ти потърсим други неща.

Поглежда ги, когато излизат. Не бива да бъде припрян.

Той и Гerti са така погълнати от работата си, че не чуват стъпките на Мери по стълбите. Не чуват и стъпките ѝ в коридора. Ориентират се, едва когато отваря вратата на Елиътвата стая.

Старото чудовище светкавично се скрива сред плюшените животни, Мъпетите с обещаните очи и космическите роботи. Погледът на Мери пробягва по вкаменилия се от страх Е. Т. и Мъпетите. Нищо не забелязва. Обръща се, а той издава въздишка на облекчение, примесено с капка меланхолия. Как би могла да го обикне, след като за нея не е нищо повече от жабата Кермит?

* * *

Е. Т. е обхванат от космическа самота. Преминава на пръсти край спящия Елиът и излиза в коридора. Надниква в стаята на Гerti и се заглежда в нея за миг. Тя го смята за интересен, но за нея и Кермит е чудесно нещо.

Шляпа по коридора до стаята на Мери и надниква вътре. Стройното същество спи. В нея се вглежда дълго. Тя е най-красивото същество във Вселената. Внимателно оставя таблетка M&M на възглавницата ѝ и отстъпва към коридора. Кучето Харви го чака.

Следващият етап на тяхната нощна разходка е кухнята. Е. Т. посочва хладилника.

– Хла-дил-ник.

Отваря вратата и изважда мляко и шоколадова паста. Харви заскимтява умолително. Е. Т. му предлага пържола. Харви хвърля на Е. Т. продължителен поглед:

– Аз съм т в о е куче. Ако имаш някакви неприятности, ела ми кажи.

* * *

Пикапът с подслушвателните уредби, които биха могли да възхитят дори пришълеца от космоса, обикаля из квартала. На колана на оператора, седнал до осветения команден пулт, виси голяма връзка ключове. От близките къщи долитат гласове и заливат странния ключар.

– Мамо, искам да замеся питка. Чаша брашно колкото чаша мляко ли е?

А после:

– Днес ще гледам децата, Джек, ако искаш, заповядай.

А после:

– Неговият преподавател е готов, Майкъл. Можем да го изнесем и да го настроим.

Мъжът с ключовете маха с ръка и пикапът спира.

– Знаеш ли, Елиът, в последно време той не изглежда добре.

– Празни приказки, Майкъл. Чувствуваме се чудесно.

– Кой „вие“? Защо непрекъснато говориш „ние“?

– Неговата телепатия... Аз съм толкова близко до него, че се чувствам така, сякаш съм той.

Този разговор не би направил впечатление на един случаен слушател; за Ключаря тя е като ясен сигнал от Марс. Къщата на Мери незабавно е заградена на картата с голямо, червено кръгче.

* * *

Елиът обяснява – възможно най-добре – на Е. Т. какво представлява Денят на вси светии. Подчертава, че това е единственият шанс на Е. Т. да се разходи посред бял ден по улиците.

– ...защото всички ще изглеждат чудновато. Извинявай, Е. Т., не исках да кажа, че изглеждаш чудновато – ти си просто различен.

Елиът намята на главата на стария пътешественик чаршаф, а на ципестите му стъпала обува огромни космати чехли.

– Не е лошо – казва. – Можеш да ходиш с нас навсякъде.

Когато вече излизат, Мери го поглежда и отбелязва:

– Герти, имаш забележителен костюм. С какво си издула така корема си? – Тя потупва приличащия на тиква корем.

– С възглавници – обяснява нервно Елиът и дърпа Е. Т. към гаража, където ги чака Герти, също наметната с чаршаф. Там е и преподавателят – със сгънат чадър, и останалите части, поставени в една картонена кутия.

– Готово, Е. Т., скачай.

Той го намества в кошницата над предното колело на велосипеда, прикрепва преподавателя към багажника и потегля по алеята към улицата. Там се разхождат земни деца, принцеси, котки, клоуни, скитници, пирати, дяволи, горили, вампири и франкенщайновци. Земята е действително изумително място.

– О-хо, това е най-невероятния костюм, който някога съм виждал – казва някакъв мъж от балкона си.

Е. Т. вече не носи чаршафа; с каубойската шапка и чехлите, със своите невероятни очи, с провисналия до земята корем и със стъпалата като листа на репей, той наистина стои над всякакво класиране. Така е навсякъде, където отиват – навсякъде буди ентузиазъм. Той е доволен. Прекарал е цяла седмица в изолация и сега протяга кошницата си, за да получи като подарък множество лакомства.

Вървят от къща на къща.

– Добре – казва Елиът. – Да опитаме сега в онази къща.

Но когато вратата се отваря, Е. Т. затваря очи от страх. На вратата се е изправил малкият червенокос досадник, в когото незабавно познава Ланс. Това момче отдавна буди у него тревога.

– Кой е този?

– Мой... мой братовчед – измърморва Елиът.

– Адски чудноват – казва Ланс и прави крачка напред. Е. Т. се отдръпва, Елиът също. Скачат на велосипеда и Е. Т. казва:

– Прочети: б ъ р зо.

Елиът върти педалите с всички сили. Какво ще направи Ланс? Дали ще отиде при властите? Елиът се оглежда през рамо, но не забелязва Ланс. Отбива се от автострадата по пътя към мястото на приземяването. Мисълта на Е. Т. работи с главозамайваща бързина. Трябва да монтира своя предавател; той трябва да започне да излъчва сигнали...

– Елиът...

– Да?

– Прочети: д р ъ ж с е...

Е. Т. мърда пръстите си, включвайки своето антигравитационно действие. Велосипедът се издига във въздуха. Плъзга се над храстите, после докосва върховете на дърветата и се понася над гората. Стигат до поляната и Е. Т. извършва операцията за приземяване. Велосипедът лети над тревата и леко спира на земята.

Елиът разопакова преподавателя. Е. Т. пристъпва към настройването му.

– ...гипл бупл знак-знак снафн олг мннннин...

Елиът стои в потока странни звукове. Надявал се е, че ще успеят, но сега начинанието не му изглежда много надеждно. Все едно, че един малък, слаб лъч претърсва цялото небе. Е. Т. забелязва съмненията на момчето и поставя ръка на рамото му.

– Намерихме съответната честота.

– Наистина ли?

– Нашето съобщение ще стигне до Тях.

Те дълго стоят над преподавателя. И двамата мълчат. Звездите също сякаш слушат – и, разбира се, слуша и онзи малък червенокос досадник, скрит в близките храсти.

* * *

Настойчив звънец. Мери отваря вратата.

– Изследваме слуховете относно НЛО...

Тя гледа връзката ключове на колана на непознатия. Показва й нещо, което се оказва значка на правителствен служител.

– Съжалявам – заеква Мери, – но нищо не разбирам.

– Недалеч оттук се е приземил НЛО. Имаме основания да смятаме, че един от членовете на екипажа е останал на Земята...

– Шегувате ли се?

Той я поглежда в очите.

– Уверявам ви, че не, госпожо.

* * *

Здравецът вехне. Същото става и с Е. Т. – наведена глава, отпуснати до коленете ръце, като пипала на мъртъв октопод. Губи всякаква надежда, свързана с преподавателя. Той действа от седмици, но от космоса няма отговор. Големият Кораб е далеч и се носи с огромна скорост. Неговият екипаж е извън обсега на сигналите на Земята.

– Умирам, господарю мой – прошепва здравецът, но старият ботаник не може да му помогне с нищо – растението поглъща неговите чувства, които той не е в състояние да контролира. Космическата самота се е просмукала до мозъка на костите му.

Когато Елиът се връща в къщи и вижда цвета на лицето на Е. Т., се уплашва. Сивкавият оттенък сякаш хипнотизира Елиът и насочва мислите му към недостижимите космически пространства. Той ляга на леглото до Е. Т. и сграбчва старата му ръка.

Елиът донася всички лекарства, които е намерил в домашната аптечка, но те остават разхвърляни из стаята, също както играчките – не могат да помогнат на болката на космическото същество. Всички растения в къщата започват да умират. Изглежда, че дори стените се мърдат ритмично заедно с дишането на Е. Т.

– Излекувай се – моли Елиът; убеден е, че старият мъдрец може всичко, но той само лека-полека клати глава.

– Занеси ме... някъде далече – прошепва. – И ме остави там...

– Нали знаеш – отговаря Елиът, – че никога няма да те изоставя.

Извънземният събира с мъка последните си сили, за да говори, за да моли.

– Аз съм... много опасен за теб... – Е. Т. повдига пръст – ... и за твоята планета... – Повдига глава; очите му блестят като звезди на лунна светлина.

– Но ти имаш преподавателя – казва Елиът, – нали той все още действа.

– Боклук – отсича Е. Т. Очите му блестят в тъмнината.

– Дори не се опитваш – казва Елиът, който малко се страхува от тези очи, но не отделя поглед от тях, – моля те. Моля те, Е. Т.

Нощта отминава. Тялото на Е. Т. посивява, вкочанява се. Елиът се чувства така, сякаш тялото му е направено от вериги, приковаващи го към земята. Усеща се все по-тежък, главата му се пръска от болка, а отчаянието тежи хиляда тона олово. Когато най-сетне зората пуква, той се надига и поглежда към Е. Т. Чудовището изглежда като нещо изсушено, вече не е стар, а бял като бяло джудже.

Елиът се влечи едва-едва по коридора и със залитане стига до стаята на Мери. Тя го поглежда и пита:

– Какво има?

– Всичко... е безсмислено – казва той, чувствавайки някакво дълбоко падане надолу, пропадане, отминаване.

– Миличък, така не може – казва Мери, макар че и тя самата чувства същото; цяла нощ е сънувала, че е под водата и не може да изплува.

– Имам нещо чудесно – казва Елиът, – което заради мен е тъжно.

– Всеки от нас понякога изпада в подобно настроение – успокоява го Мери. Потупва с ръка леглото, посочвайки му мястото до себе си. Топлината е по-добра от думите.

Нещо светва в къщата. Тя усеща присъствието на нещо странно, страшно, притеглящо всичко към себе си.

– Можеш ли... да ми разкажеш какво е това? – пита.

– После... – Елиът се притиска до нея.

– Спи – прошепва Мери и го погалва по челото, – спи!

Сутринта на другия ден, когато Мери приготвя закуската, Майкъл се опитва да събуди Елиът. Полека-лека Елиът идва на себе си, но на Майкъл му се струва, че дърпа желязна топка, когато му помага да мине по коридора. Какво е станало с брат му? Какво е станало с техния дом? Потъва ли или що? Той замъква Елиът в банята, където под одеалото лежи Е. Т., бял като тебешир.

– Елиът, сега трябва да кажем – казва Майкъл, – имаме нужда от помощ.

– Не, Майкъл, не можеш да направиш такова нещо. Не прави това...

Елиът знае, че целият останал свят трябва да бъде далеч от това. Иначе ще заловят това чудесно същество и ще направят с него нещо ужасно.

– Елиът – обяснява Майкъл, – ще го загубим, ако никой не ни помогне. И теб ще загубим...

Елиът пламти като нагорещено до червено желязо. Винаги е бил способен да симулира температура, но сега...

Майкъл грабва Елиът с една ръка, с другата придърпва Е. Т. Напъхва ги под душа. Трябва някак си да угаси този огън, да охлади Елиът...

Водата облива Елиът и Е. Т. Майкъл слиза при Мери.

– Мамо, трябва да ти кажа нещо.

Води я горе в банята. Подир тях върви Гerti. Майкъл дърпа завесата. Мери затваря очи и остава така за една дълга секунда. После вижда Елиът и...

– Той е от луната – казва Гerti.

Мери грабва Елиът и го издърпва от банята.

– Веднага всички долу – нарежда, като завива Елиът в хавлиена кърпа и побутва децата пред себе си. Умът ѝ не работи нормално, онова нещо под душа може да си остане там. Тя с децата незабавно ще се махне оттук.

Отваря входната врата. На прага стои космонавт. Тя му затръшва вратата под носа и се хвърля към прозореца. Закрит е отвън с голям лист пластмасово фолио. Мери вижда как човек в космически комбинезон го прикрепва към рамката на прозореца.

Само след миг цялата къща е покрита със защитен пластмасов калъф.

* * *

Преди да се смрачи, къщата се превърна в гигантска прозрачна камера от прозрачен поливинилхлорид, с тунели и дебели тръби, довеждащи въздуха и опасващи покрива и сградата. Остри прожектори, закачени на високо скеле, осветяват всички стени на къщата. Улицата е блокирана, а в алеята зад улицата са паркирани камиони и ремаркета. Наоколо се суеят мъже в сини комбинезони.

В къщата се влиза през пикапа. Ключарят седи в него и нахлузва комбинезон и шлем. Отваря задната врата на колата и тръгва по един от пластмасовите тунели. Стига до херметичния вход, отваря го със специален цип и влиза в изолираната къща.

Група лекари се занимава с Мери и децата. Други лекари се въртят около Е. Т. – бодат, режат, облъчват, напъхват му игли и термометри.

– Оказва се, че децата се успели да установят с това същество примитивна езикова връзка. Седем-осем едносричкови думи – казва един от лекарите.

– Аз го научих да говори – заявява Гerti.

– Ти си го научила да говори?

– Да, с моя „Прочети и изговори“.

– Виждала ли си твой приятел да проявява някакви чувства? Да се смее или да плаче например?

– Плачеше – казва Гerti. – Искаше да се върне в къщи.

Ключарят отваря пластмасовата врата и влиза в другата стая, където е въведена най-строга карантина. Цялата стая е изолирана с фолио, а в средата се намира още една стая, от прозрачна пластмаса. Вътре в нея лежат Елиът и Е. Т. С тях се занимава колектив лекари-специалисти.

– Сонар, установи ли положението на сърцето на това творение?

– Трудно е.

– Има ли сърце или няма?

– Целият екран е осветен. Изглежда, че целият му гръден кош е... сърце.

Набождат кожата на Е. Т. с игла. На масата до него Елиът се мръщи от болка, сякаш са го наболи него. Той се обръща към Ключаря:

– Причинявате ни зло. Убивате ни...

Ключарят се вглежда в Е. Т., а неговите представи за благородния пришълец от космоса претърпяват радикална промяна, като вижда колко е грозен. Но онова, което лежи пред него на масата, е от Кораба, а Корабът е нещо безкрайно ценно и мощно. Ключарят много би искал да има този Кораб.

– Стараем се да му помогнем, Елиът. Той е болен. Има нужда от помощ.

– Той иска да остане с мен. Вас не ви познава.

– Елиът, твоят приятел е необикновено и ценно същество. Искаме да го опознаем. Ако успеем да го опознаем, ще научим много неща за Вселената и живота. Ти го спаси и беше добър с него. Позволи ни сега да направим това, което е наше задължение. Каквото и да стане с него, ти ще го придружаваш... Обещавам ти.

Но там, където се отправя Извънземният, не може да го придружи никой. Скрытите в тялото му сили ротират и нарастват. Старият пътешественик усеща колко мощни са те. Трябва ли да унищожи тази „планета“? Не, крещи той в мислите си, не бива да се допуска това! Какво по-страшно от унищожаването на нещо толкова красиво като Земята би могло да ги сполети? С последните остатъци от енергия Е. Т. се задържа на ръба на нищото.

– Момчето пак загуби съзнание.

– Налягането спада... пулсът изчезва... Увеличете кислорода...
Реанимация!

Е. Т. отваря очи:

– Е. Т. звъни в къщи.

– Дадено! – шепти радостно Елиът.

Той поставя пак сухия лед и закопчава чувала. Излиза край Мери и Ключаря със скрито в дланите лице. Намира Майкъл и тихо му казва нещо. Майкъл провежда шепнешком един телефонен разговор и се измъква през страничната врата.

* * *

Елиът стои в главния тунел за излизане от къщата навън. След малко идват агентите, носещи оловния ковчег. Пренасят го през тунела, качват го в пикапа и се връщат в къщата.

– Идвам с Е. Т. – казва Елиът.

Ключарят въздъхва, отваря пластмасовата врата и го пуска. Елиът се хвърля към пикапа и чука на шофьорската кабина. Седналият зад кормилото Майкъл се обръща към него.

– Елиът, има един дребен проблем. Досега аз само съм изкарвал колата на мама от гаража навън. Никога не съм карал автомобил напред.

Но пуска двигателя, натиска газта и потеглят. Страхотният трясък показва, че цялата система от тръби и тунели е разрушена. Пикапът повлича няколко метра от главния тунел. Майкъл ляга на клаксона, полицаите вдигат бариерата, а тълпата се отдръпва, за да пропусне колата.

Мери скача в своята кола заедно с Гerti. Взема завоя с писък на гумите и се понася подир пикапа. Знае, че чудовището е живо. Няма представа какво му е възвърнало живота – дали горещите лъчи или някаква щастлива случайност. Но се радва. Всичко това непременно

ще ѝ създаде неприятности, преследват я полицейски коли, но тя е убедена, че по кой знае какви причини именно така ще бъде най-добре.

* * *

Пикапът внезапно спира. Елиът и Майкъл помагат на пришълеца да слезе. Грег, Господарят на Подземията, Тилер и Стив застават като истукани, когато виждат малкото чудовище.

– Той е човек от космоса – информира ги Елиът. – Трябва да го закараме до неговия Кораб.

Момчетата имат чувството, че са полудели, но помагат на Е. Т. да се намести в кошницата на велосипеда на Елиът. Всички подкарват напред. Води Тилер, който върти ентусиазирано педалите с дългите си крака. Един хвърлен през рамо поглед към кошницата на велосипеда на Елиът му дава възможност пак да види онова нещо в нея. Той потръпва и започва да върти педалите още по-бързо с желанието да се отърват от него възможно най-скоро. Преди да започне да се размножава.

Едва групичката велосипедисти се скрива зад хълма, пътят се задръства от правителствени и полицейски коли. Там е и Мери. Всички рязко спират. Отварят вратата на пикапа, но отвътре изпадат само няколко парченца сух лед. В същия миг от храстите изтичва някаква дребна фигура и крещи:

– Взеха велосипеди! Знам къде отидоха! – това е Ланс. – Към езерото, отидоха към другата страна на езерото.

Полицията и агентите подкарват бързо в тази посока.

Ланс се обръща към Мери:

– В гората. Ще ви покажа.

– А езерото?

– Аз може да съм досадник, госпожо, но не съм глупак.

* * *

Момчетата наближават мястото на приземяването. Е. Т. подскача като топка в кошницата на Елиът, придържайки се с дългите си пръсти. В главата му звучат сигнали, звучи: „Знакл нерк знакл: Чуваш ли ни?” „Да, капитане. Но ви моля да побързате: зинггг зингл перк перк.“

– Идват! – Майкъл поглежда към Елиът.

Полицайте са обкръжили езерото. Не намират нищо. След това улавят телепатичния сигнал на Е. Т., претърсвайки цялото небе с толкова силна телепатична сонда, че дори камъните я усещат.

Велосипедите подскачат по дупките в асфалта, тънките гуми свистят. Стигат до последния участък от улицата преди гората, преди края на отчаяното им бягство. Изведнъж улицата се изпълва с агенти и полицаи. Тилер превключва скоростта. Все още кара отпред, Майкъл е до него, а Елиът – зад тях. Велосипедите се носят с максимална скорост към стената, направена от полицаите и правителствените агенти. Всички пътища са блокирани. „Един последен сблъсък“ – мисли си Елиът. Това е всичко, което могат да му дадат. Но в същия миг Е. Т. мърда пръсти и пренася цялата група на по-високо равнище. Велосипедите се стрелват във въздуха над покривите на колите. Сега над къщите летят пет велосипеда. Е. Т. гледа надолу към земята. Да, несъмнено това е по-добър начин на пътуване. Светлосърцето му отново заблестява. Свети през кошницата на велосипеда на Елиът.

* * *

Мери кара по същата улица. Ланс ѝ посочва пътя. Най-голямото велосипедно състезание на всички времена, а той не взема участие в него.

Над дърветата Елиът води цялата група към скрития преподавател. Е. Т. посочва с пръсти:

– Там...

Иллл-липл-липл...

Предавателят работи. Когато Елиът приближава до него, изведнъж над него пламва сноп лавандулова светлина. Той спира и поглежда застаналия до него Е. Т. И двамата насочват поглед нагоре.

Големият Кораб е точно над тях, неговите деликатни светлини са запалени. Елиът се взира в красивия кораб, поглъща част от огромните му сили. Той е увеличеният милион пъти Е. Т., най-голямото светлосърце във Вселената. Обръща се към Е. Т. Е. Т. гледа с широко отворени очи, радва се на любимия Кораб-Майка, на Кралицата на Млечния път. Поглежда своя приятел, който му е помогнал да проведе телефонен разговор на безкрайно далечно разстояние.

– Благодаря ти, Елиът... – Неговият глас звучи вече по-силно.

И тогава вижда, че на поляната излиза една стройна фигура. Гледа я мълчаливо. Към него изтичва Герти. Подава му здравеца:

– Ти си забрави цветето – казва.

Е. Т. я прегръща.

– Бъди послушна.

В края на поляната се размърдва някаква сянка; издрънчават ключове. Е. Т. бързо оставя Гerti на земята. Обръща се към Елиът и протяга ръка:

– Идваш ли?

– Оставам – казва Елиът.

Извънземният прегръща момчето. Обхваща го чувство на космическа самота, по-дълбока от когато и да било. Докосва челото му.

– Ще остана тук – казва, като посочва със светещ пръст сърцето на момчето.

После тръгва по мостика нагоре. Над него блести вътрешната светлина на Кораба. Той чувства как в него се запалват милиони съзнания и сърцето му, също както сърцето на Елиът, се изпълва не със самота, а с обич.

Влиза със своя здравец в замъгления отблясък.

Детето, което вярваше

Фантастичен разказ

Зенна Хендерсън

Никой не вижда как седя, отпуснала ръце с безгрижен израз на лицето; никой не знае каква ужасна задача ме измъчва. А и аз самата не мога да повярвам в това: такова нещо е просто невъзможно. И въпреки това трябва да разбера. Време имам предостатъчно! До два и петнадесет. Но стрелките на часовника ми като някакви ножици неумолимо режат минутите... Два без петнадесет. Какво ще правя, ако в два и петнадесет все още не съм успяла да се справя с Дизми? Ето я, седи до Донна, рядката ѝ косица е съвсем близо до блестящите гъсти къдрици на съседката ѝ...

Косите на Дизми! Видях ги, преди да видя лицето ѝ, в онова октомврийско утро, когато с въздишка приех в класа си четиридесет и петия ученик. Още от пръв поглед разбрах, че момичето е от бедно семейство, което се издържа едва ли не само от благотворителни помощи. Кой знае защо, но това личеше по косите. Беше спретната. Почти до болка. Кожата на ръцете и краката ѝ бе напукана, но по тях нямаше мръсни петна. Провисналата и избеляла синя рокля със следи от някакви фигурки край яката и шевовете бе изпрана, но неизгладена. Правите бели коси покриваха като безжизнено одеяло костеливото личице и падаха върху плещите на неравни кичури.

Учудих се, когато видях, че заедно с нея бе дошла и майка ѝ: обикновено в този район изпращат децата не по-далеч от автобусната спирка. Майката имаше източени китки на ръцете, дълга шия и продълговато лице; носеше панталони и избеляла блузка, забодена с топлийки вместо копчета.

– Дъщеря ми се казва Дизми Коуен – каза тя. – Още не е ходила на училище: отглеждахме в Юта зеле.

Докато записвах името, майката стоеше, прегърнала Дизми през раменцата. Най-сетне изяснихме всичко, което бе нужно (включително и обстоятелството, че ако училището не дава безплатен обяд на Дизми, тя няма изобщо да яде), и майката бутна момичето към мен...

– Слушай учителката – каза тя на дъщеря си и добави, обръщайки се към мен: – Учете я на истината, тя ми е много лековерна.

Дадох на Дизми молив и други принадлежности и ѝ предложих да се запознае със съучениците си, но тя седна и остана така, опъната и съвсем неподвижна. Най-сетне се разтревожих, отидох до нея и с печатни букви написах името ѝ върху жълтия лист за черновки.

– Това е твоето име, Дизми. Можеш ли да се опиташ да го напишеш? Аз ще ти помогна...

Дизми взе молива и го стисна в ръката си, като че ли държеше нож. Наложих се да подреда пръстчетата ѝ. И двете плувнахме в пот, докато изпишем името ѝ. Дизми не прояви никакви признаци на онази свенлива радост, която изпитват повечето от новациите, когато видят имената си, написани върху хартията. Момичето погледна разкривените букви, после мене. Усмихнах ѝ се. Тя отново хвана

молива като нож, приближи го до листа и продупчи хартията. С бързо виновно движение скри дупката и сви, глава между раменете си.

Отворих кутийката с цветните моливи.

– Опитай да нарисуваш нещо. Или се поразходи из класа, погледай какво правят другите деца.

До обяд Дизми стоя седнала на края на стола, изправена и неподвижна като ръжен. В междучасието тръгна след Донна към тоалетната, а после към площадката за игри. От чувство за дълг Донна стоя край Дизми през цялото време, като завистливо гледаше как другите играят. След междучасието, като мислеше, че не я гледам, Дизми прокара по листа две тънки линии с червения молив и дълго седя, очарована от това, което беше направила. Най-вероятно тя никога досега не бе пипвала цветен молив.

На обяда в трапезарията Дизми цяла минута гледа с ококорени очи купичката си, а после започна да гребе съдържанието ѝ с лъжицата. Ядеше бързо, едва не се задави.

След обяда Дизми надраска върху хартията три разкривени чинии, пълни с храна, и крива картонена опаковка от мляко с огромна сламка. С помощта на Донна тя хвана цветния молив и изрисува върху хартията, на която беше написано името ѝ, двете си първи букви: ДИ. Но 3-то не се изви в нужната посока и момичето отново виновно прикри листа с рязко движение на ръката, напрегна се и стоя така до края на часа. Свикнала съм с деца, които се страхуват, когато идват в ново училище, но нищо подобно дотогава не бях виждала. Дизми не разговаряше, не се смееше, дори не

плачеше, беше винаги нащрек, а в същото време майка ѝ ми беше казала, че е лековерно дете.

Е, ще видим какво ще стане по-нататък.

На другата сутрин, когато влязох в клас, най-напред потърсих с поглед Дизми. Тя стоеше в ъгъла между вратата и стената, притисната от страни от Бени и Майкъл. Това трябваше да се очаква. И двамата – всеки за себе си – са способни момчета, всичко разбират от една дума и успехът им по различните предмети е много по-висок от средния. Но когато са заедно! Заедно те вършеха такива дяволии, каквито могат да измислят само момчета.

Май двойката не забеляза, че съм до тях. Застанах за минута зад гърбовете им, любопитна да разбере какво бяха намислили, за да мъчат Дизми.

– ...а това е електрическа хилка – важно каза Бени. – Специално за момичета.

– Ето, ти застана права на люлката – добави Майкъл. – А тази хилчица е специално за онези, които стоят прави на люлката. Знаеш ли колко боли от нея?

Дизми вдигна рамене и закри с треперееща ръка изкривеното си от страх лице.

– Аз не знаех... – започна тя.

– Разбира се, че не е знаела – строго казах аз. – Бени, Майкъл, марш по местата си!

Прегърнах напрегнатото телце на Дизми и през тънката рокля усещах колко е слабичка.

– Дизми, това са глупости – казах – електрически хилки няма, те просто те дразнеха. Макар че при нас наистина е забранено да се

стои прав на люлките: можеше да паднеш и да се удариш. Ето, идва Донна, тя ще ти каже нашите правила. А на Бени и на Майкъл не вярвай, ако ти говорят най-различни дивотии. Те просто се шегуват.

– Най-добрият начин да се развличаш не е като разказваш небивалици – казах на двамата пакостници.

– Ние просто си играехме – отвърна Майкъл. В това време Бени изучаваше големия си пръст.

– Но Дизми не е знаела това – отвърнах му – и е взела думите ви за чиста монета.

– Ние просто си играехме – измърмори Бени, облизвайки пръста си.

Тази сцена се повтори още два пъти от началото до края. Най-сетне ги изгоних от клас и двойката с викове изчезна.

* * *

Полека лека Дизми започна да свиква. Научи бързо късите и дългите гласни и настигна другите при първите съгласни. Харесваше ѝ да рисува, аритметиката и четенето усвояваше по-бавно, но вярно, не забравяше наученото, както става с много от децата. Най-много от всичко обаче обичаше да слуша приказките, които им разказвах всеки ден. Дизми ги възприемаше не като останалите деца. Трудно ми е да обясня разликата. Докато разказвах, класът вярваше на приказката с цялото си сърце. Но щом млъкнех, децата я забравяха. Но не и Дизми! А с каква вяра играеше в нашите приказни постановки. Когато Дизми беше трол под моста, дори Бени побледня и избяга, забравил ролята си, а после отказа да се върне на сцената и да победи трола.

Но заради тази своя вяра тя вземаше за чиста монета всичко, което ѝ внушаваха Бени и Майкъл. Уроците си вървяха, приказките се смениха с разказите на Френк Баум.

Прочетохме първата книга от Баум и радостно се нахвърлихме върху „Вълшебникът от Оз“. И какво ли? Ето го, на страница 19. Написахме тази вълшебна дума на дъската и започнахме трепетно да разглеждаме. Истинска, жива вълшебна дума! Сега, за да станем магьосници, ни оставаше само да научим как се произнася тя.

Но точно тук беше цялата мъчнотия. Започнахме да изучаваме думата, разчленихме я на части: П-И-Р-З-К-Х-Г-Л. Знаехме всички букви, но в думата нямаше гласни, освен „и“, а как да се разчлени на срички една дума без гласни, ние не знаехме.

– Трябва да бъдете по-внимателни – за всеки случай предупредих децата. – Защото ако намерите вярното произношение, ще можете, както е казано тук, без да искате „да превърнете всеки човек в звяр, птица, риба или в още нещо друго, и обратно“.

– А как бихте го произнесли вие? – попита Донна.

– Не знам – въздъхнах. – Сега ще се наложи да го изговарям буква по буква всеки път, когато ми попадне в книгата. Може би ще се науча все пак. И тогава по време на тихите занимания ще ви превръщам във великденски яйца, за да бъде наистина тихо!

Децата със смях насядаха по местата си и се приготвиха за работа. Но преди това те всички старателно преписаха от дъската думата „ПИРЗКХГЛ“, за да потърсят помощта на родителите си. Всичко беше по старому: и смеха, и полувярата на повечето дечица във вълшебните свойства на думата, и съсредоточената сериозност

на Дизми, наведена над листчето и внимателно преписваща думата, шепнейки буквите...

* * *

Вчера беше влажно, студът проникваше до костите, макар че на небето нямаше нито едно облаче. В такъв ден никому не е приятно да играе на двора след обяда. Позволихме на децата да потичат и полудуват петнадесет минути, а останалата част от деня решихме да прекараме в стаите. Треперех, макар че бях с пуловер и палто; вятърът изглеждаше още по-студен заради яркото слънце. Извиках децата в клас. Шумът и глъчката постепенно се смениха с обичайния шум в час. Облекчено въздъхнах и се огледах.

– Къде е Дизми? – В отговор – пълно мълчание. – Някой знае ли къде е Дизми?

– Може би е отишла на голямата площадка? – предположи Тереза. – А там е забранено.

После чух кресливия смутен смях на Бени.

– Бени, Майкъл, елате тук! – Приблжиха се. Самата невинност. – Къде е Дизми?

Момчетата се спогледаха косо, Майкъл вдигна рамене, а Бени погледна големия си пръст и го пхна в устата си.

– Какво направихте с Дизми?

– Ние... ние... – усетил строгите нотки в гласа ми, Майкъл уплашен се разплака.

– Нищо не сме направили! – извика Бени, извадил пръст от устата си и неочаквано храбро застъпвайки се за Майкъл – просто сложихме камъче върху сянката ѝ.

– Камъче върху сянката ѝ? – ръцете ми се отпуснаха.

– Да – храбростта на Бени стигна до тук и пръстът се върна обратно в устата... – Предупредихме я, че не трябва да се движи.

– Седнете – заповядах им аз. – Нали всички знаят правилата за поведение, когато не съм в клас? Ще се върна скоро.

На площадката за игри вятърът гонеше късове хартия. Завих към старото здание и я видях. С нещастен вид Дизми стоеше на едно място и краката ѝ все по-дълбоко затываха в калта, която влизаше в скъсаните обувки. Върху сянката ѝ лежеше камъче.

– Дизми! – завиках аз. – Дизми!

Тя се разплака. Прегърнах я, опитвайки се да стопля с ръце малките ледени длани, като треперех заедно с нея и със свито от болка лице гледах сините ѝ сгърчени устни.

– Дизми, миличка! Това не е истина! Трябваше да се върнеш в клас: камъкът не може да задържи своята сянка. Това не е истина.

Но Дизми ми позволи да я заведа в клас едва когато махнах камъчето от сянката ѝ.

До края на часовете класът тревожно мълча. Майкъл и Бени бяха загубили всякакъв интерес към занятията, седяха напрегнато по местата си, очаквайки бурята. Но аз мълчах. Бях им казала вече всичко, което можех да кажа, и от това нямаше никакъв резултат. Дори изпращането им при директора ги умири само за половин ден. Нещо повече, чувствавах, че аз самата започвам да вярвам в цялата тази глупост. Преди да отведа Дизми в клас, махнах камъка от сянката ѝ и при това чувствавах, че трябва да го махна. Дори сякаш усещах тежестта на сянката! Какво ще стане по-нататък?

В топлата стая Дизми скоро престана да трепери.

Майкъл и Бени тихичко прибраха столовете си, без да чакат напомняне, и мирно тръгнаха към гардероба. Застанаха до вратата и зачакаха, докато не разбраха, че нямам намерение нито да разговарям с тях, нито да се усмихвам, нито дори да се мръщя. После бавно тръгнаха към спирката на автобуса. Дизми мълчешком се изниза от стаята, сякаш че тя беше виновна за станалото. Не намери нито думи, нито усмивка за мен. Тръгнах да дежуря край автобуса.

Следващия, днешния ден започна както обикновено. Сутринта учихме добре, макар че в клас беше много шумно. В очите на Майкъл и Бени отново засияха дяволските огънчета. Дизми не ги и забелязваше. Ъглите на устните ѝ леко се вдигаха в едва забележима усмивка. Тя играеше весело с Донна и аз се успокоих.

Обядът свърши. Времето беше хубаво и излязохме на двора. Междучасието мина бързо, трябваше да се прибираме и да започнем приказката.

– Бени, – казах аз, влизайки в клас – забранявам ти да сядаш до...

И изтръпнах. Погледът ми се отправи към Дизми. Тя ме погледна в очите спокойно и без всякакво вълнение, ъглите на устните ѝ се повдигнаха в едва забележима усмивка.

– Къде са Бени и Майкъл? – попитах аз.

– Казваха, че ще отидат на голямата площадка – измърмори Хенъри. – Те все там бягат.

– Да – потвърди Тереза, – те ходиха на голямата площадка, но се върнаха и се пързалияха по перилата на стълбите в старото здание, а това не е разрешено.

– Може би не са чули звънеца – предположи Донна. – Понякога край старата сграда той не се чува.

Погледнах Дизми и тя мен. Момичето се усмихна и неловко отмести погледа си.

– Е, няма да чуят приказката – реших аз. – И тъй като тази седмица закъсняват за втори път, ще трябва да стоят в Ъгъла на Самотата два пъти по-дълго.

Погледнах часовника си и започнах приказката, без да чувам нито една от думите, които казвах. Когато децата се заловиха с работата, тихо повиках Дизми при мен.

– Къде са Майкъл и Бени?

Тя пламна и сви слабичките си рамене.

– На площадката.

– Защо не дойдоха след звънеца? – попитах я.

– Не са могли да го чуят – ъгълчетата на устните на Дизми се повдигнаха. Потреперих.

– Защо?

Дизми не ми отговори, тя гледаше пръстите си, които мърдаха неспокойно край масата.

– Дизми, защо не са могли да чуят звънеца?

– Защото ги превърнах – каза тя, като вирна леко брадичката си.

– В камъни.

– Превърнала си ги? – без да разбирам нещо, попитах отново аз.

– В камъни?

– Да – отвърна Дизми. – Те са отвратителни момчета и аз ги превърнах.

– Но как? Какво си направила?

– Научих възшебната дума – гордо отвърна тя. – Умея да я произнасям правилно.

– И става ли нещо? – попитах аз не вярвайки на ушите си.

– Разбира се. Та вие самата казахте, че трябва да стане. А мама ме научи да я произнасям. Тя ми каза също, че такива думи не бива да се пишат в детски книжки, опасно е. Ето, вижте.

Дизми взе от масата ми пресата за попиване.

– Хайде, стани на зайче! – извика тя. – П-И-Р-Р-Р-З-К-Х-Г-Л!

Видях малко сиво зайче, което миришеше бележника ми.

– Стани това, което беше – каза Дизми. – П-И-Р-Р-Р-З-К-Х-Г-Л!

Зайчето трепна и пресата се катурна на страни. Тя беше топла на пипане. От страх я изтървах.

– Но... но... къде са момчетата, Дизми? – Поех си въздух. – Знаеш ли къде са те?

– Май че още не съм забравила.

– Иди и ми ги донеси.

Дизми помълча малко, погледна ме, после каза:

– Добре.

Върна се и сложи на края на бюрото три мънички камъка! Да...

– Май че са тези – каза тя. – Всеки случай два от тези три камъка – съвсем сигурно. Само че не помня кои точно, затова взех и още един, за всеки случай. Те се страхуват. Аз ги превърнах в изплашени камъни.

– А нима камъните са живи? Нима те могат да се страхуват?

– Не зная – отвърна ми Дизми. – Но ако могат, то сигурно се страхуват.

Ето ги, върху моя зелен бележник върху бюрото. Два от тях са Майкъл и Бени. А аз не умея да казвам вълшебната дума. И никой не умее. Само Дизми и майка ѝ. В клас полека лека шумът се усилва, чувам го и разбирам, че трябва нещо да направя. И колкото може по-скоро.

– Дизми, ела тук – викам я и момичето идва до мен. – Скоро ще трябва да си тръгвате за къщи. Вземи тези камъни, излез в коридора и ги превърни обратно в Майкъл и Бени.

– Не искам – просто отвърща Дизми. Това дори не е отказ.

– Знам – казвам ѝ аз. – Но скоро звънецът ще удари. Не бива децата да закъснеят за автобуса.

– Но те са толкова лоши! – в очите на Дизми блесват сърдити огънчета.

– Те се държаха лошо – съгласявам се с нея аз. – Но Майкъл и Бени вече дълго време са камъни. При това изплашени камъни. Сега те знаят, че ти можеш да им го върнеш и повече няма да те закачат. Хайде, изнеси камъните в коридора.

Тя упорито ме гледа в очите.

– Помниш ли, майка ти поръча да слушаш учителката си.

Трите камъка тракат в дланта ѝ. Дизми излиза и рязко тръшва вратата.

Седя и чакам бравата на вратата да се натисне отново.

Аз вярвам... Аз вярвам... Аз вярвам...

Истината за седефените мълнии

Фантастичен разказ

Валентина Журавльова

1. ЛЕНА ГУРОВА

– Трябва да отидете при физиците – каза Кира Владимировна Сафрай. – Аз не съм специалист по седефените мълнии.

Тя нетърпеливо поглеждаше часовника си. Но аз нямам намерение да се предавам. Цели два месеца чаках тази среща. Да вземеш интервю от К. В. Сафрай се оказа адски трудна работа... През тези месеци изслушах маса легенди на тема „К. В. Сафрай – суперзвездата на психологията“. Как постъпила в МГУ¹, как още като студентка станала завеждащ лаборатория, как академик К. й предлагал длъжността главен психолог в Института по физически проблеми и т.н., и т.п. Не знам кое беше истина в тези легенди. Сега пред мен седеше млада жена, пет-шест години по-голяма от мен, не повече. Уверена в себе си, това се чувствуваше веднага, много уверена и красива. С черни коси и светли очи. Със свеж загар по лицето – и то през февруари! Всичко беше на равнището на най-добрите телевизионно-говорителски стандарти, дори коженият костюм. Аз обаче си я представях съвсем по друг начин. Та нали в думата „психолог“ има нещо тайнствено. А тази телевизионна звезда съвсем не приличаше на психолога К. В. Сафрай, за която разправяха (или съчиняваха?) легенди.

– С физиката горе-долу е ясно – казах аз. – Тук мога по-лесно да се оправя. Аз самата съм физик по образование. Завърших МГУ преди една година.

К. В. премести погледа си от часовника върху мен.

– Физик? А защо отидохте да работите в редакция?

– Кандидатствувах за едно място, но не ме назначиха... На други самата не поисках да отида. Засега работя в списанието, така се случи.

Не й казах главното: кандидатствувах точно за лабораторията на д-р п. н. Сафрай. С мен разговаря заместникът й, един брадат чичко, който набързо ми обясни, че им е нужен не начинаещ физик-теоретик, а напротив, опитен физик-експериментатор. Гледаше ме, сякаш бях дошла от някоя детска градина. Объркано му намекнах за мълниците, но той просто не забеляза това.

– Кира Владимировна – продължих аз, – трябва да напиша статия за психологическия аспект на този проблем. И на други подобни проблеми. Имам пред вид неидентифицираните летящи обекти, телепатията, „Бермудския триъгълник“, снежния човек...

– Добре – въздъхна К. В. – Но аз нищо положително не знам за седефените мълнии. Разкажете ми по същество за тях, обяснете ми какво по-точно ви интересува. Ще ви стигнат ли петнадесет минути?

Ето, помислих си, спечелих първата пешка! К. В. ме слуша, това вече е нещо. И четири минути ще ми стигнат, репетирала съм тази част, всяка дума ми е премерена.

И така, главните факти. Преди осем години в английското списание „Нейчър“ се появи статията на Антони Сени за кълбовидните мълнии изобщо, но в края й се разказваше за

необичайното поведение на кълбовидните мълнии със седефен цвят. Сякаш човек ги привличал, те се въртели около него като вързани, без да му причинят никога вреда. След три години беше публикуван отчета на Международния научен център във Виена. С помощта на ЕИМ бяха успели да съберат и анализират повече от седемнадесет хиляди показания на очевидци, срещнали се с кълбовидни мълнии. Четиристотин и двадесет души от тях били виждали седефени мълнии. Почти всички очевидци посочвали странното поведение на тези мълнии. Широката публика обаче не реагира нито на отчета, нито на статията на Сени. След още три години излиза книгата на унгарския журналист Имре Алмаши „Седефеното кълбо на безсмъртието“. Използвайки виенския отчет, Алмаши нанася върху карта местата на срещите със седефени мълнии. Оказва се, че те стават само в четири области (планински местности в умерения пояс, по-конкретно в Кавказ). По-нататък Алмаши, базирайки се на официалната статистика на ЮНЕСКО, посочва, че определените области съвпадат точно с четирите достоверно установени области на дълголетие. До идеята за биологичното действие на седефените мълнии оставала една крачка и Алмаши я направил. При него статистиката била следната: от 420 души, срещнали седефени мълнии, 196 били по-възрастни от осемдесет години, 102 – по-възрастни от деветдесет и 74 били по над сто години. В деветнадесет от случаите се споменавало, че срещата довела до излекуването от тежки болести. Алмаши не се ограничил само с виенския отчет. Той посетил три от областите и изяснил, че биологичното действие е типично почти за всички срещи. Това той успял да потвърди и документално в повечето от

случаите... И тогава започва бумът! Дискусии, лавина от нови сведения, повторни разпитвания, експерименти за получаване на кълбовидни мълнии, експедиции – официални и самодейни...

Точно четири минути! Още една спечелена пешка, сега може да се поотпусна и да се огледам. Двете стени са запълнени с книги, на третата има огромни цветни снимки – море, бряг и море, отново море... Часовник над вратата, часовник на библиотеката, часовник върху бюрото – тук не можеш да се заседяваш. Същият стил, както в цялата лаборатория. Тук явно живееха в азартен, ускорен ритъм. А може би просто не си губеха времето и поради това ритъмът изглеждаше ускорен. Жалко, че не ме взеха тогава в лабораторията!

– Ясно – кимна К. В. – Искате психологичен коментар, така ли? Моля. На всяка епоха са нужни митове, легенди и приказки. Кой в наше време ще повярва сериозно в „лелящия холандец“? На смяна на старите митове идват нови – с научна окраска. Бих ги разделила на две групи Първата: масовите. Тези митове са достъпни на всеки, но те нямат научен потенциал, в тях просто вярват или не вярват. Лелящи чинии, телепатия, „Бермудски триъгълник“. Втората група... Да ги наречем митове за младши научни сътрудници. Възниква например хипотезата, че Тунгуският взрив е катастрофа на чуждопланетен космически кораб. И към тайгата тръгват самодейни експедиции – студенти, млади учени... Чудовището от езерото Лох Нес... и разбира се, седефените мълнии.

Идваше ми тихичко да се измъкна. Такова чувство сигурно изпитва начинаещият шахматист, седнал да играе срещу

гросмайстор – какъв смисъл, ако дори успееш да вземеш две пешки... Е, по-смело! Време е да тръгна в открита атака.

– Митове-примамки – подчертах думата „примамки“ аз.

Изведнъж телевизионната звезда изчезна. К. В. се засмя и аз видях едно момиче, честна дума, едно обикновено момиче, е нека да не е съвсем обикновено, закачливо и дяволито (има такъв тип), но все пак момиче, моя връстница.

– Примамки? – попита К. В. – Отлично казано, много ми харесва! Но може да се каже и другояче: митове-гръмоотводи. В епохата на научно-техническата революция в обществото се образува огромен излишък на творческа енергия. Разсеяна творческа енергия, която се натрупва като електричество в атмосферата. Съвременният изследовател е зает с решаването на дребни, тесни проблеми, работи с детайли, дори с детайли на детайлите. От тук произтича тъгата по нещо голямо, неочаквано и романтично.

– И така, има излишна творческа енергия. Тя се разсейва безполезно или се притегля от случайни „гръмоотводи“, т.е. също така пропада. Логично е тази енергия да се използва, да се насочи към проблем, който има реално решение. Може би, Кира Владимировна, някои митове не са възникнали случайно? Може би някой ги е създал? Каква прекрасна примамка – седефеното кълбо на безсмъртието...

– Вие омъжена ли сте? – попита К. В.

– Не – отвърнах аз машинално, без да разбирам на къде клони.

– Няма да ви е леко. Излишната проникателност не винаги е полезна... Струва ли си да търсите произхода на митовете? Та те

красят живота! Да речем например марсианските канали – каква прелестна измислица бяха! А сега този мит вече не съществува.

Стъписах се. Защо не ми възразява?! Излезе не така, както го мислех. Но вече не можех да се спра, да се пооправя.

– Не зная как е с марсианските канали – казах аз, като нахално се вглеждах в светлите ѝ очи, – но митът за седефените мълнии е ваша работа, Кира Владимировна. Ваша или на лабораторията ви.

2. КИРА ВЛАДИМИРОВНА САФРАЙ

Тази Лена Гурова ми хареса от пръв поглед. Беше адски уплашена, но се държеше храбро. Преди година тя имаше само съвсем смътни подозрения, нищо повече. Трябва да призная, за една година си беше изяснила много неща и сега водеше атаката съвсем обмислено. А после се обърка, защото без каквито и да е спорове си признах: да, седефените мълнии са наша измислица.

Представете си, че у вас възниква нелепо предположение – никаква Византия не е съществувала. И вие търпеливо събирате факти, отивате при историците, за да ги разобличите, а те без дори да се изчервят, ви казват: „Наистина, никаква Византия не е имало, няма какво да се крие! Цялата ѝ история е съчинена в нашия институт, а архитектурните и другите паметници са направени в работилницата по специална поръчка...“

Нашата лаборатория се занимава с голям брой странни проблеми, но операция „Мълния“ е може би една от най-странните. Впрочем, зависи от гледната точка – лично мен нищо в нея не ме учудва. Идеята възникна отдавна, успях стотици пъти да преровя всички варианти. Веднъж, като препрочитах „Алените платна“, си помислих, че в същност това е приказка за приказка: човекът е

осъществил приказката и тя е оживяла, станала е сто пъти по-великолепна. Сигурно същият стремеж движи и мнозина от онези, които търсят летящи чинии, гмуркат се в езерото Лох Нес или извършват опити, за да докажат, че има телепатия... Започнах да събирам материали върху научните митове. Учудваше ме способността им да индуцират и поглъщат огромно количество интелектуална енергия. Изчислих колко ни струва увлечението по летящите чинии. Дори при най-занижени цифри се получи нещо смайващо. Превърнах човеко-часовете в човеко-живот – в най-минималния вариант излизаше нещо около две хиляди човеко-живота, безвъзвратно и без остатък погълнати от мита. Две хиляди живота!...

Лена Гурова каза: „Митове-примамки“. Сполучливо определение. Да сложим тези примамки там, където трябва – това беше съвсем просто до ума. Дълго обаче се колебах – помнех цената, с която ще бъде заплатена гонитбата на мита. Мит-примамка? И да, и не. Нужно е реално направление, което има перспектива и изисква приток на свежи сили. Нужен е комплексен проблем – за физици, химици, биолози, с една дума за всякакви специалисти. А външно – само външно! – нека това бъде тайнственият и романтичен мит-примамка...

3. ЛЕНА ГУРОВА

– Никакви седефени мълнии не е имало и няма – упорито повторих аз. – Вие сте ги измислили, Кира Владимировна.

– Дванадесет минути – каза К. В. – Защо веднага не изложихте вашето предположение?

Честна дума, разобличаването съвсем не ѝ подействува! И аз се обърках. Не. К. В. съвсем не беше закачливо момиче. Изведнъж почувствувах, че се намирам в силовото поле на много умен и волев човек, че разговорът се движи по незнайни за мен силови линии, а съвсем не както го бях планирала.

– Значи аз съм права?

– Грин – каза К. В. – има един разказ, наречен „Сърцето на пустинята“. Помните ли го?... Трима безделници излъгват един доверчив момък – разказват му приказка за един чудесен град в сърцето на африканската гора. Момчето повярвало и тръгнало да го търси. След няколко години се върнало и шегобийците помислили, че часът за разплатата е настъпил. Но момчето дори не мислело да си отмъщава. То разказало как при огромни трудности, рискувайки сто пъти живота си, се добрало до мястото и, разбира се, не намерило нито къщи, нито град. Разбрало, че са го измамили, но шегата – така казало то – била красива. Затова сам построил къщи, построил град, поканил хора, с една дума направил всичко, както в приказката. Разбирате ли?

Промърморих нещо за седефените мълнии – те не съществуват, митът си остава мит...

– Че това е чудесно! – отвърна ми К. В. – Добрият мит трябва да остане мит. Иначе ще загуби притегателната си сила. Седефени мълнии няма, надявам се, че няма и да има. Но в гонитбата на този призрак вече са направени реални открития по химия на тежките йони, които образуват веществото на обикновената кълбовидна мълния. Впрочем, някои съединения на тежките йони с неутрални молекули наистина притежават лечебни свойства... Двадесетина

заявки вече са подадени за нови начини на получаване на кълбовидни мълнии. И това е само началото. Експериментът продължава.

А пък аз се радвах на спечелените пешки – каква наивност!

– Значи за това не бива да се пише?

– Пишете колкото искате. Можете дума по дума да публикувате нашия разговор.

В първия миг ми се стори, че тя се шегува.

– Да напиша, че всичко е измислица? И че вие самата признавате...

– Разбира се!

Чувствувах се като някаква глупава ученичка.

– Но вашият експеримент...

– Тези митове са страшно издръжливи – търпеливо ми обясни К. В. – Нещо повече, от време на време са нужни разобличения, резки изказвания на скептиците и други подобни неща. Това само налива масло в огъня.

Като си спомних обстоятелствата, при които ми бе възложено да се заема със статията, започнах нещичко да съобразявам.

– И моята статия е предвидена в плана на експеримента, така ли?

Вече знаех отговора. Сега изобщо не се съмнявах, че всички легенди за К. В. Сафрай бяха най-чиста истина.

– Вие омъжена ли сте? – попитах я, като мобилизирах последните остатъци от нахалство.

Тя кимна.

– И не ви ли пречи такава... проникателност?

К. В. се усмихна.

– Сложен въпрос... Напишете статията, Елена Юриевна, напуснете редакцията и елате при нас. Всъщност ние ви приехме още преди една година. Смятайте, че това е бил пробен срок. Моят заместник твърдеше, че сте упорита и непременно ще разкриете тази история. Ще говорим още за това – интересуват ме всички подробности, как именно открихте всичко.

– На вас журналист ли ви е нужен? – попитах аз. Въпросът беше излишен. Бих дошла да работя при К. В. на всякаква работа.

– Нужен ни е физик-теоретик с богата фантазия. Това е пробен експеримент. И сме още в самото начало.

* * *

Статията написах. Разбира се, тя оказа точно онова въздействие, което беше предвидила К. В. Митът-примамка наистина е неуязвим! ... Днес седефените мълнии са най-модното увлечение. Както някога митът за летящите чинии. Разликата е само в ползата. Но тук точно е същността на нещата.

¹ МГУ – Московски държавен университет (бел. пр.)

Великата теорема

Фантастичен разказ

Сергей Панасенко

– Кой? – попита високият, разглеждайки момчетата, които играеха футбол в училищния двор.

– Ето, онзи, със зелената фланелка – отвърна дребният – в ляво от вратаря.

Оставайки невидими, те приближиха до играчите.

– На тринадесет години ли е? – попита високият.

– На четиринадесет – уточни дребният. – На четиринадесет и два месеца.

– Не прави впечатление на гений.

Дребният подсвирна:

– А нима трябва да свети? Или да излъчва? И в същност той още не е никакъв гений. Но ще стане гений вдруги ден.

– Е, след като реши Съветът – каза високият. – Искam да го разгледам по-отблизо. Направете нещо. Не ми се ще да се навирам в тази блъсканица.

Топката се търкулна по тревата право към високия. Играчът в зелената фланелка се втурна след нея. Когато стигна на разстояние една протегната ръка до високия, въздухът внезапно стана гъст и тъмен, сякаш беше вода зад дебелото стъкло на аквариум, и всичко наоколо – листата на дърветата, птиците в небето, минувачите и автомобилите на улицата зад оградата, момчетата на футболното

игрище – кой с вдигнат крак, кой с отворена уста – застина неподвижно.

– Повече от минута нямам право – тревожно напомни дребният.

Високият не отговори. Той гледаше момчето, наведено над топката, като запомняше неговата чорлава светла коса и луничавото му лице. Лице на обикновен градски немирник... Въздухът изсветля и фигурите на игрището се раздвижиха. Момчето догони топката и със силен удар я прехвърли през цялото поле.

– Да вървим – каза високият. – Нямаме време. Трябва да проверим и изчисленията. Случаят е особен. Предпазливостта няма да е излишна.

2

Предвид изключителното положение Съветът се събра през нощта. Като напразно се мъчеше да сподави налегналите го прозевки, председателят каза:

– Днес ни предстои да решим един... а-а-а... проблем, от който зависи бъдещето на наблюдаваната планета, и а-а... може би и нашето бъдеще. Има думата главният наблюдател, който току-що се завърна от Земята. Моля, полковник.

Високият се изправи.

– Преди три месеца от анализите на кривите на вероятността в отдела за предупреждаване стана ясно, че в най-близко бъдеще на Земята се очаква да бъде направено откритие, което коренно и подчертавам, по нежелателен за нас начин ще измени хода на земната цивилизация. Дадох указания на отдела за прогнозиране да провери предположението на колегите и се изясни, че откритието ще бъде наистина направено, при това с извънредно висока степен

на вероятност – нула цяло деветдесет и шест. Беше посочен и бъдещият автор: някой си Херонимус, ученик от седми клас. Мисля, че ще бъде по-добре, ако за другото ви разкаже началникът на отдела за прогнозиране. Майоре, слушахме ви.

Изправи се дребният.

– Всичко казано е вярно. С вероятност нула цяло деветдесет и шест на Земята трябва да стане откритие, което буквално ще преобрази цивилизацията там. Можем да си изпатим и ние, тъй като всичко ще стане сто години по-рано, отколкото е признато за целесъобразно за цивилизация от този тип. Става дума за нула-транспортирането, или ако щете, за преместването във времето и пространството. Какво успяхме да изясним? Вдруги ден в час по математика Херонимус ще чуе от учителя за съществуването на великата теорема на Ферма... Впрочем, на времето аз предупреждавах, че поради недоказаността на теоремата от самия Ферма, ще възникне разширяваща се зона на неопределеност с абсолютно хаотичен закон за разпределението, плодовете на което...

– Не се отвличайте, моля – направи бележка председателят.

– Извинете – каза дребният. – Това беше между другото... Та Херонимус ще чуе за съществуването на великата теорема на Ферма и тъй като е страшно честолобив, ще се закълне каквото и да стане, да докаже тази теорема. Бедата е в това, че той потенциално притежава и изключителни математически способности и поради това ще успее и когато стане на деветнадесет години, шест месеца и четири дена, ще намери доказателството.

Дребният направи кратка пауза.

– Е, и какво от това? – попита някой.

– Това ще даде тласък на неговите по-нататъшни занимания по математика. Той ще се увлече от математическите методи за решаване на задачи от теоретичната физика и на двадесет и шест години, седем месеца и единадесет дена ще изведе първото уравнение на единната теория на полето, а пълната ѝ разработка ще завърши, когато стане на тридесет години, два месеца и двадесет и три дена. На тридесет и две години, един месец и един ден той ще умре от инсулт. Но след половин година на базата на неговата теория в няколко страни независимо една от друга учените ще построят първите нула-транспортъри. Това е всичко.

Въздъхна и седна.

– Обърнете внимание, че главната неопределеност на ситуацията – само четири стотни – е свързана с началния стадий на процеса. Тоест, ако Херонимус стигне до теоремата, останалото е вътрешна логическа верига с вероятност, различна от единицата едва в деветия знак. Следователно ние нямаме време да изчакваме и наблюдаваме. Вземете пред вид също, че имаме работа с дете... Аз го видях: съвсем обикновено момче, както хилядите други. Ще се наложи да проявим максимална деликатност. С една дума не си спомням по-деликатна задача от времето на историите с Айнщайн.

– А вие гарантирате ли правилността на изчисленията? – чу се нечий глас.

Дребният се обиди.

– Нашите хора са по местата си на Земята от времето на Птолемеите! Сто шестнадесет благодарности и нито едно наказание!

– Добре... а-а-х!... добре! – махна с ръка председателят. – По-добре ни кажете каква информация събрахте вие.

– Ние знаем всичко – решително отвърна niskият. – Социалните данни: семейство, родители, взаимоотношения с околните, физическите: тегло, ръст, състояние на вътрешните органи и прочие. Психическите: вкусове, навици, склонности, страст към футбола, нещастна любов, омраза към немския език... Буквално всичко! С гордост мога да кажа, че това е най-пълното досие, което сме събирали някога за жител на Земята, ако не смятаме Леонардо да Винчи. Уникалността му се състои и в това, че става дума за дете. Моите сътрудници прояви...

– Благодаря! – каза председателят. – Има ли въпроси?

Старият генерал, когото държаха в Съвета само от уважение към заслугите му при запълването на марсианските канали, изпъшка:

– Значи какво? Значи вашият Херонимус не бива да научи за теоремата изобщо, така ли?

– Не изобщо – каза полковникът.

– Според изчисленията ние трябва да попречим на Херонимус да научи за теоремата в продължение на тридесет и шест часа. След това кривата на вероятността тръгва рязко надолу...

– Защо не ни казахте веднага за това?! – възкликна председателят и престана да се прозява. – Та това променя нещата!

– Но ги и усложнява – възрази полковникът. – В първите двадесет и четири часа вероятността е толкова голяма, че не бива да се ограничим с традиционните превантивни мерки.

– Какво ще стане – предложи някой – ако през това време се разболеет?

– Няма да помогне – каза майорът. – Ще го прочете от учебника. Ние анализирахме сто и седем начина за откъсването му от уроците. В края на краищата той винаги ще се заинтересува от теоремата.

– Нека се разболеет така, че да не може да погледне учебника!

– Всякакви действия, които могат да доведат до влошаването на здравето, са категорично забранени – цитира наизуст председателят. – Вие да не би да сте забравили кодекса? Точка трета, параграф пети. Още малко и ще ми предложите автомобилна катастрофа...

– В екстрени случаи отстраняването се разрешава. Например Галуа...

– Да – намеси се полковникът – но само с разрешението на върховния съдия. А това е цял месец разтакаване. И при това все пак е дете...

Настъпи пауза.

– Впрочем, как е работата със страничните линии? – попита председателят. – Ще има ли усложнения?

– Не се вълнувайте – успокои ги майорът – всичко сме предвидили. Картината е близка до идеалната.

– Ако не се лъжа – избоботи председателят – тя веднъж беше вече идеална, когато ни обещахте, че първият аероплан ще излети в Европа не по-рано от петнадесета година...

– Там вината не беше наша! – бързо отговори дребният. – Сбъркаха в отдела за творчески импулси!

– Не се оправдавайте с нашия отдел – чу се глас от ъгъла. – Забъркаха кашата, а после – ние сме били виновни!

– Тихо! – възстанови реда председателят. – Оставете вашите кавги. Ще приемем, че нищо не съм казал. Трябва да мислим! Да мислим! Времето тече.

– Какво ще стане, ако изменим учебната програма по математика – плахо предложи секретарят на Съвета.

– За този срок... Съмнително е... – председателят се замисли. – Добре, ще попитам в отдела за трансформации. Има ли други варианти?

– Хайде да откраднем учителя.

– Глупости. Ще изпратят друг. И освен това такава акция няма да мине незабелязано.

– Тогава да откраднем самото училище...

– Аз май че измислих... – тихо се обади един младичък лейтенант, удостоен за първи път с честта да присъства на заседание на Съвета, и който през цялото време бе седял мълчаливо в края на масата. – Предлагам...

3

Централният координатор изслуша доклада без да го прекъсва и едва след това се свърза с първия съветник.

– От колко време те контролират тази цивилизация?

– Осем периода. Приели са я в така наречения неолит и са я довели до атомната енергия и космическите полети.

– Грешки?

– По-малко, отколкото можеше да се очакват. Две световни войни, екологична криза... Наистина, сега вече е по-добре.

– За осем периода може нещичко да се научи – реагира координаторът.

– Кога беше нашата последна намеса?

– Преди половин период. Тогава те бяха дошли до създаването на собствен херметичен временен континуум. Сметнахме го за преждевременно. Решението е номер...

– Номерът не ми трябва – спря го координаторът. – А какво е вашето мнение за дадения случай?

– Опасността от нулевата транспортировка е преувеличена. Характерна грешка на управляващата цивилизация от първо ниво е стремежът да се потиснат всякакви потенциално конкурентни тенденции в контролираната цивилизация.

– Ясно... – координаторът обмисли положението. – Формулирам решение. Намеса от първа степен. Нула-транспортировката у контролираните да се осъществи. Всяко общество трябва да се развива максимално свободно. Начин на намеса – по ваше усмотрение. Край.

– Прието! – съобщи съветникът. – Намеса от първа степен. На решението е даден номер...

– Номер не е нужен! – спря го координаторът. – Минете по-нататък. Такива цивилизации у нас са половината космос.

4

Часът по математика приближаваше да свърши.

– А сега, деца, – каза учителят – ще ви разкажа за една от най-интересните загадки в историята на математиката: за великата теорема на Ферма.

Херонимус, който седеше на петия чин, не чуваше нищо. Какво го интересуват всички теореми на света, щом върху тетрадката пред него лежеше бележка: „Ела довечера на колелото в парка. Ана.“

Сърцето му биеше лудо. Мислено вече се издигаше нагоре в дяволското колело с отличничката Ана, в чийто подстриган тил той, измъчван от несподелена любов, цели два срока бе хвърлял топчета сдъвкана хартия!

– Е, как е? – попита дребният, като се убеди, че бележката попадна на адреса. – Май че успяхме.

– Всичко е наред! – кимна високият и погледна учителя, който започна да пише на дъската условието на теоремата. – Да вървим. Този лейтенант е умна глава. Имайте го пред вид...

Разговаряйки, те напуснаха класа между портретите на Декарт и Ломоносов.

А в това време на последния чин друго момче хапеше устни. Душата му се разкъсваше от ревност. Ана го бе отхвърлила! Отказа му да отидат на кино, нарече го глупак и му забрани да ѝ звъни.

О, ако знаеше кой е съперникът му!

Нищо! Тя ще съжалява за това! Ще чуе за него, но ще бъде късно! Той ще извърши нещо, ще открие, или... ще докаже тази дяволска теорема!

И момчето старателно преписа в тетрадката си условието...

